JANE AUSTEN

Persuasiune

Editura Univers

clw

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : VASILE SOCOLIUC

JANE AUSTEN
PERSUASION
J. M. Dent & Sons Ltd.
London

Toate drepturile asupra acestei versiuni **sînt** rezervate Editurii UNIVERS

Jane Austen

PERSUASIUNE

În românește de COSTACHE POPA

București, 1980
Editura „Univers“

CAPITOLUL I

SIR WALTER ELLIOT, cu reşedinţa la Kellynch Hall, din districtul Somerset, era un bărbat care din proprie plăcere n-ar fi pus mîna pe nici o carte, afară de „Baronii şi Baroniile lor" ; cu ea îşi găsea el de lucru în ceasurile cînd n-avea ce face, sau afla mîngîiere în cele în care era amărît ; alături de ea firea lui renăştea, căci îi stîrnea admiraţie şi respect, meditînd la rămăşiţele împuţinate ale privilegiilor dintru început ; şi tot datorită ei orice indispoziţie nepoftită, ivită din pricina treburilor casnice, se prefăcea în chip firesc în milă şi dispreţ. Răsfoind paginile cu înnobilările aproape nenumărate din ultimul secol — între care, dacă toate celelalte foi n-aveau nici un efect, era şi cea pe care îşi putea citi propria-i istorie, cu un interes ce niciînd n-ar fi slăbit — iată şi fila la care totdeauna se deschidea volumu-i favorit :

„Elliot de la Kellynch Hall".

„Walter Elliot, născut la 1 martie 1760, căsătorit la 15 iulie 1784, cu Elizabeth, fiica lui James Stevenson, Cavaler de South Park, în ţinutul Gloucester ; din căsătoria cu această doamnă (ce a murit în 1800) a avut pe Elizabeth, născută la 1 iunie 1785 ; pe Anne, născută la 9 august 1787 ; un fiu născut mort la 5 noiembrie 1789 ; şi pe Mary, născută la 20 noiembrie 1791."

Întocmai aşa ieşise paragraful original din mîna tipografului : dar Sir Walter îl sporise, adăugînd, spre ştiinţa sa şi a familiei sale, următoarele cuvinte, după data naşterii fiicei sale Mary — „căsătorită la 16 decembrie 1810, cu Charles, fiul şi moştenitorul lui Charles Musgrave, Cavaler de Uppercross, din ţinutul Somerset" — şi înserînd cu cea mai mare exactitate ziua şi luna în care îşi pierduse soţia.

Apoi urma istoricul și ascensiunea vechii și respectabilei familii, în termeni obișnuiți : cum se stabilise la început în Cheshire ; cum fusese semnalată în Dugdale — unde șeful ei slujise ca Prim-Președinte al Comitatului, reprezentînd totodată burgul în trei sesiuni parlamentare succesive, cum dăduse apoi felurite dovezi de devotament și, în fine, învestirea cu demnitatea de baronet, în primul an de domnie al lui Carol al II-lea, cu toate Mary-le și Elizabeth-ele cu care se căsătoriseră bărbații din familie, alcătuind în total două pagini măreț, format duodecimo, încheindu-se cu blazonul și cu următorul motto : „Sediul principal — Kellynch Hall, din ținutul Somerset", după care urma iarăși un adaos, scris de mîna lui Sir Walter, la sfîrșit :

„Moștenitor prezumtiv William Walter Elliot, Cavaler, strănepot al celui de-al doilea Sir Walter."

Firea lui Sir Walter Elliot de la un capăt pînă la celălalt nu era decît deșertăciune ; deșertăciune cu privire și la persoana, și la situația lui. În tinerețe fusese grozav de chipeș ; și la cei cincizeci și patru de ani ai lui mai era încă un bărbat foarte arătos. Puține femei sînt în stare să se gîndească la propriul lor aspect mai mult cît se gîndea el, și nici un slujitor al vreunui senior abia înnobilat n-ar fi putut fi mai mîndru de locul pe care-l ocupa în societate, decît era el. Iar norocul de a fi chipeș nu-l socotea inferior decît doar celui de a fi baron ; așa că Sir Walter Elliot, cel care împreuna aceste două daruri, era obiectul statornic al propriului său adînc respect și cald devotament.

Înfățișarea-i chipeșă și rangu-i de noblețe îl învesteau cu o pretenție firească în a-și dărui dragostea ; datorită lor trebuia să merite o soție cu o fire mai presus de orice i s-ar fi cuvenit lui. Lady Elliot fusese o femeie minunată, inteligentă și amabilă a cărei judecată și comportare, dacă la început se cerea să li se ierte tinerească lor infatuare care făcuse din ea o Lady Elliot, după aceea n-au mai avut nevoie de indulgență. Îi răbdase lipsurile, i le atenuase, ba chiar i le acoperise și, timp de șaptesprezece ani, îi scosese în evidență adevărata lui respectabilitate ; și cu toate că n-a fost ființa cea mai fericită din lume, găsise destulă mulțumire în obligațiile, prietenele

şi copiii ei, ca s-o lege de viaţă şi să nu-i fie indiferentă în clipa în care i se ceruse s-o părăsească. Trei fete, dintre care cele două mai mari, în vîrstă de şaisprezece şi paisprezece ani, se dovedeau a fi o moştenire grozavă de lăsat posterităţii, mai curînd o sarcină teribilă de încredinţat autorităţii şi răspunderii unui tată încrezut şi caraghios. Lady Elliot avea, totuşi, o prietenă foarte intimă, o femeie deşteaptă şi plină de merite, care, dintr-o puternică simpatie, fusese adusă să se aşeze aproape de ea, în satul Kellynch ; şi, în sfatul şi în bunăvoinţa acesteia s-a sprijinit Lady Elliot cel mai mult pentru preţiosu-i ajutor şi pentru păstrarea bunelor principii şi a instrucţiei, pe care le dăduse cu sîrg fiicelor sale.

Prietena aceasta şi Sir Walter nu s-au căsătorit, în ciuda celor anticipate în asemenea privinţă de către cunoştinţele lor. Treisprezece ani trecuseră de cînd murise Lady Elliot, şi ei tot vecini apropiaţi şi prieteni intimi erau ; dar el rămăsese tot văduv şi ea tot văduvă.

Acea Lady Russell, la vîrsta cuminţeniei şi cu un caracter serios, dar mai ales grozav de bine înzestrată, cum nici prin minte nu-i trecuse să se căsătorească a doua oară n-are nevoie de nici un fel de scuză în faţa lumii, care mai curînd e gata să fie pe nedrept nemulţumită cînd o femeie *se mărită* din nou, decît cînd *nu se mărită* deloc ; dar faptul că Sir Walter se încăpăţîna să rămînă văduv cere o explicaţie... Aşadar, aflaţi că Sir Walter, ca tată bun ce era (după ce încercase una sau două dezamăgiri intime, în urma unor demersuri nechibzuite), îşi făcea un titlu de glorie din a rămîne văduv, de dragul scumpei sale fiice. Pentru una din fiice, pentru cea mai mare, era gata să renunţe la orice lucru pe care nu fusese prea ispitit să-l facă. Elizabeth moştenise la şaisprezece ani tot ce era cu putinţă din drepturile şi valoarea maică-si ; şi fiind tare frumoasă şi asemănîndu-se cu el foarte, a avut întotdeauna mare înrîurire asupra lui şi s-au înţeles între ei de minune. Ceilalţi doi copii ai săi nu făceau nici două parale. Mary mai căpătase oarecare importanţă de formă, prin faptul că devenise doamna Charles Musgrove ; dar Anne, înzestrată cu o minte subtilă şi cu o fire dulce, calităţi ce ar fi aşezat-o pe o treaptă înaltă

în aprecierea oricărui om cu cap, nu însemna nimic nici în ochii tatălui şi nici în cei ai surorii sale ; cuvîntul ei n-avea nici o greutate, iar dorinţele-i treceau pe ultimul plan ; ... căci ce era ea oare decît doar Anne ?

Pentru Lady Russell, Anne era cu adevărat fina cea mai scumpă şi mult preţuită şi-i mai era prietenă preferată. Lady Russell le iubea pe toate ; dar numai în Anne îşi putea închipui că retrăieşte mama ei şi c-o regăseşte.

Cu cîţiva ani mai înainte, Anne fusese o fată foarte drăguţă, dar bujorii i se ofiliseră de timpuriu ; şi cum nici chiar atunci, cînd era în plină floare, taică-său nu găsea mare lucru de admirat la ea (pînă într-atît firava-i făptură şi duioşii ochi negri îi erau total deosebiţi de-ai lui), acum, după ce se ofilise şi se subţiase, nu mai era nimic de găsit în ea ce-ar fi putut să-i trezească stima şi consideraţia. Nu-şi făcuse el niciodată mari iluzii, dar acum nu mai avea nici o speranţă că-i va citi vreodată numele pe-o altă pagină din opera sa favorită. Căsătoria cu cineva de rang egal nu-i revenea decît lui Elizabeth, fiindcă Mary — cea mai mică — se însoţise doar cu o veche familie de provincie, ce-i drept respectabilă şi foarte bogată, şi Sir William le *acordase* prin asta privilegiul de noblеţe, fără să primească însă nimic în schimb ; numai Elizabeth, într-o zi sau alta, avea să se căsătorească după merit.

Se întîmplă uneori ca o femeie să fie mai frumoasă la douăzeci şi nouă de ani decît era cu zece ani mai înainte ; şi, în general vorbind, dacă n-au intrat în joc nici boala şi nici grijile, e o perioadă cînd nici unul din farmece nu-i piere. Aşa s-a întîmplat cu Elizabeth : tot aceeaşi frumoasă domnişoară Elliot, cum începuse să fie cu treisprezece ani mai înainte ; şi de aceea Sir Walter ar putea fi scuzat că-i uita vîrsta sau ar putea fi socotit numai pe jumătate prost, pentru că se credea atît pe el cît o credea şi pe Elizabeth la fel de tineri cum fuseseră întotdeauna, în comparaţie cu ceea ce mai rămăsese din frumuseţea tuturor celorlalţi ; pentru că putea să vadă perfect cît de tare îmbătrînise tot restul familiei şi cunoştinţelor sale. Anne, cu ochii duşi în fundul capului, Mary destul de comună, toate feţele şi chipurile celor din veci-

nătate ruinate din ce în ce mai mult de vîrstă, şi, mai ales, labele de gîscă tot mai vizibile pe tîmplele prietenei sale, Lady Russell, i-au pricinuit o lungă suferinţă.

Elizabeth nu se putea chiar măsura cu tatăl ei în mulţumirea de sine. Treisprezece ani o văzuseră ca suverană la Kellynch Hall, conducînd şi poruncind cu o stăpînire de sine şi o siguranţă care nu ţi-ar fi îngăduit să gîndeşti că ar fi putut fi mai tînără decît era. Timp de treisprezece ani făcuse onorurile casei şi stabilise legile domestice ale căminului, urcase prima în caleaşcă şi păşise numai-decît după Lady Russell la plecările din saloanele şi sufrageriile de prin provincie. Treisprezece ierni cu geruri periodice o priviseră deschizînd toate balurile mai de seamă pe care unele localităţi neînsemnate din vecinătate şi le îngăduiau ; şi, în sfîrşit, treisprezece primăveri îşi semănaseră florile în vreme ce ea călătorea la Londra cu tatăl ei pentru vreo trei săptămîni, desfătare anuală a înaltei societăţi. Pe toate le păstra în amintire, îşi dădea seama că împlinise douăzeci şi nouă de ani, simţind oarecare păreri de rău şi oarecare temeri. Dar era pe deplin mulţumită văzîndu-se încă tot atît de frumoasă ca totdeauna ; simţea însă că se apropie de anii primejdiei şi s-ar fi bucurat să aibă certitudinea că va fi cerută cum se cuvine în cursul viitoarelor douăsprezece sau douăzeci şi patru de luni de unul care să aparţină clanului baronilor. Atunci ar fi putut iarăşi să pună mîna pe cartea cărţilor cu multă bucurie ca în frageda-i tinereţe ; dar acum cartea aceea nu-i plăcea. Mereu să fie prezentată cu data naşterii, fără să vadă urmînd o căsătorie afară de cea a surorii mai tinere, făcuse din cartea aceea o adevărată nenorocire ; şi nu o dată, cînd tatăl ei o lăsase deschisă pe masă lîngă ea, o închisese, ferindu-şi ochii şi împingînd-o într-o parte.

Pe deasupra mai avusese o dezamăgire, a cărei amintire cartea aceea (dar mai ales povestea chiar a familiei ei) trebuia totdeauna să i-o pună sub ochi. Moştenitorul prezumtiv, în chiar persoana lui William Walter Elliot, pretendent la titlul de Cavaler, ale cărui drepturi fuseseră sprijinite cu atîta generozitate de tatăl ei, o dezamăgise.

Pe vremea cînd era fată tînără, de îndată ce aflase că el va fi viitorul baronet, în cazul în care ea n-ar fi avut nici un frate, voise să se mărite cu el ; şi tatăl ei la fel se gîndea : că ar trebui să-l ia de soţ. Nu-l ştiuseră ca băiat, dar curînd, după ce Lady Elliot murise, Sir Walter căutase să-l cunoască, şi cu toate că demersurile lui nu fuseseră întîmpinate cu nici un pic de entuziasm, stăruise în a căuta să-l cunoască, ţinînd seama de rezerva şi de modestia tineretului ; dar într-una din călătoriile lor de primăvară la Londra, cînd Elizabeth se afla în prima floare a tinereţii, domnul Elliot fusese silit să-i cunoască.

Pe vremea aceea el era un bărbat foarte tînăr, abia intrat la universitate ca să studieze Dreptul ; şi Elizabeth îl găsise grozav de plăcut şi toate planurile ei în privinţa lui fuseseră unanim aprobate. Drept care l-au poftit la Kellynch Hall ; s-a vorbit tot timpul despre el şi a fost aşteptat tot restul anului ; dar n-a venit. În primăvara următoare a fost din nou întîlnit în capitală, găsit la fel de plăcut, iarăşi i s-au făcut avansuri, apoi poftit şi aşteptat, şi iarăşi nu s-a arătat ; iar zvonurile următoare despre el, care le ajunseseră la urechi arătau că s-ar fi căsătorit. În loc să-şi încerce norocul pe drumul destinat moştenitorului casei Elliot, el şi-a cîştigat independenţa unindu-se cu o femeie bogată de origină inferioară.

Lui Sir Walter i-a displăcut asemenea faptă. În calitatea-i de şef al familiei, credea că trebuia să fi fost consultat, mai ales după ce-l luase pe tînăr de mînă în faţa lumii : „Căci trebuie să fi fost văzuţi împreună", spunea el, „o dată la Tattersal's şi de două ori pe culoarele Camerei Comunilor." Şi-a exprimat făţiş dezaprobarea, dar, după cît se pare, nu prea i-a fost luată în seamă. Domnul Elliot n-a încercat să se explice şi, în măsura în care Sir Walter l-a socotit nedemn de a mai face parte din familie, în aceeaşi măsură tînărul s-a arătat nepăsător faţă de asemenea oprelişte ; şi orice relaţii între ei au încetat.

Această poveste tare jenantă cu domnul Elliot, după trecerea mai multor ani, era încă prilej de mînie pentru

Elizabeth, care-l iubise pe-acel om ca bărbat, şi mai ales ca fiind moştenitorul tatălui ei, căci, în mîndria fără de margini pentru familia sa, numai *în el* putea vedea perechea potrivită pentru fiica cea mai mare a lui Sir Walter Elliot. Nu exista nici un baronet, de la A şi pînă la Z, pe care sentimentele ei să fi putut să-l recunoască atît de firesc şi de spontan drept egal cu dînsa. Totuşi dumnealui se purtase atît de urît, încît cu toate că la vremea aceea (vara anului 1814) Elizabeth purta panglică de doliu pentru soţia lui, nu mai putea admite c-ar merita să se mai gîndească iarăşi la el. Ruşinea primei lui căsătorii ar fi putut fi eventual trecută cu vederea şi uitată, nefiind motive să presupui că poate dura datorită vreunui vlăstar — rod al acelei uniri — dacă ceea ce ar fi făcut el n-ar fi fost şi mai rău ; după cum însă fuseseră informaţi datorită amestecului binevoitor al prietenilor, dumnealui vorbise în cei mai nerespectuoşi termeni despre ei toţi, cît se poate de urît şi de dispreţuitor despre neamul din care făcea parte cît şi despre privilegiile care trebuiau să-i revină în viitor. Aşa ceva nu putea fi iertat.

De asemenea soi erau sentimentele şi emoţiile lui Elizabeth Elliot, de asemenea soi şi supărările de potolit, tulburările de înlăturat, monotonia, manierele, succesele şi fleacurile vieţii pe care o ducea — la fel şi senzaţiile care să-i cîştige tragerea de inimă pentru o aşezare de multă vreme, tihnită şi neinteresantă, ce se afla într-o ambianţă de provincie, toate hărăzite să umple pustiul pentru împlinirea căruia nu existau metode utile în afară, şi nici haruri sau înzestrări acasă.

Dar iată că acum o altă tulburare şi preocupare de spirit prinsese să se adauge celor de mai sus. Tatăl ei începuse să sufere de lipsă de bani. Ea ştiu că în momentul în care Sir Walter a pus mîna pe titlul de baronet, a trebuit să-şi abată gîndurile de la lichidarea conturilor împovărate ale furnizorilor săi şi de la insinuările neavenite ale domnului Shepherd, omul său de afaceri. Domeniul Kellynch era bun, dar nu se potrivea cu părerile lui Sir Walter în privinţa fastului şi ceremonialului cuvenit stăpînului său. Cît timp trăise Lady Elliot, au existat

metode, o cumpătare, ea făcea economii, cu care și-a ținut soțul tocmai în limitele venitului său ; dar odată cu ea a murit și-acel echilibru înțelept și de la acea dată soțul rămas i-a depășit limitele cu statornicie. Pentru el n-a fost cu putință să cheltuiască mai puțin ; el propriuzis n-a făcut nimic altceva decît ceea ce era solicitat să facă Sir Walter Elliot în mod imperios ; dar, deși nevinovat, nu numai că se înglodase teribil în datorii, ci începuse să audă atît de des de ele, încît era zadarnic să mai încerce să le mai ascundă de fie-sa, nici măcar în parte. În cursul ultimei primăveri îi făcuse cîteva aluzii în oraș ; ba chiar mersese atît de departe încît să-i spună :

— N-am putea oare să ne restrîngem ? Îți pare cumva c-ar exista vreun capitol în care să ne putem restrînge ?

Și Elizabeth, să fim drepți, în primul val de îngrijorare femeiască s-a pus serios să gîndească ce e de făcut și, în cele din urmă, a propus două capitole susceptibile de economie : să desființeze cîteva danii ce nu erau necesare, și să se abțină de la achiziționarea unui nou mobilier pentru salon ; expediente la care, puțin după aceea, a adăugat gîndul fericit de a nu-i mai face un cadou lui Anne, așa cum fusese obiceiul în fiecare an pînă atunci. Dar măsurile propuse, deși bune în sine, erau neîndestulătoare pentru adevărata întindere a catastrofei, al cărei cuprins Sir Walter s-a văzut silit să i-l mărturisească curînd după aceea. Elizabeth însă n-a avut de făcut vreo propunere de-o eficiență mai mare. S-a simțit nedreptățită și nefericită ca și taică-său ; și nici unul din ei n-a fost în stare să născocească vreun mijloc de a-și reduce cheltuielile, fără să nu-și compromită demnitatea sau fără ca să nu renunțe la plăcerile bunăstării, într-un fel cu neputință de suportat.

Numai de o mică parte din proprietatea sa putea Sir Walter să dispună ; dar chiar dacă fiecare palmă de loc ar fi fost alienabilă, era totuna. Fusese de acord să ipotecheze în limitele puterii sale de a dispune, dar n-ar fi admis cu nici un preț să vîndă. Nu ; nu și-ar fi pătat numele niciodată pînă într-atît. Domeniul Kellynch trebuia să fie transmis întreg și neștirbit, așa cum îl primise.

Cei doi prieteni ai lor, domnul Shepherd, care locuia în orașul negustoresc din vecinătate, și Lady Russell, fură poftiți să le dea sfaturi ; și amîndoi, și tatăl și fiica, păreau că așteaptă ca ceva să fie născocit de unul sau de celălalt ca să le spulbere neliniștea și să le reducă cheltuielile, fără ca propunerea lor să presupună pierderea vreunuia din privilegiile generate de gusturile lor sau de fală.

CAPITOLUL II

DOMNUL SHEPHERD, avocat precaut de drept civil, care, indiferent de influența sau părerile sale asupra lui Sir Walter, ar fi preferat ca *neplăcerea* să fie sugerată de altcineva, s-a ferit să formuleze pînă și cea mai ușoară aluzie, ci doar a cerut îngăduința de a-i recomanda să se încredă total în minunata judecată cu care era înzestrată Lady Russell — de la al cărei cunoscut bun-simț el se aștepta să vină, ca sfaturi, tocmai acele măsuri ferme pe care să le vadă, după cum se aștepta, în sfîrșit adoptate.

Lady Russell se arătă nespus de dornică să soluționeze problema și-i acordă toată atenția cu multă seriozitate. Era o femeie cu facultăți mai curînd robuste decît rapide, ale cărei dificultăți de a ajunge la vreo hotărîre în acest caz erau foarte mari din pricina a două principii călăuzitoare ce se băteau cap în cap. Era de o cinste în înțelesul strict al cuvîntului, atribuind onoarei o semnificație discretă, dar pe cît era de dornică să cruțe sentimentele lui Sir Walter, pe atît era și de îngrijorată de reputația familiei, de corectă în comportarea ei, și tot atît de riguroasă în privința bunei cuviințe, cu o concepție aristocratică în ideile ei, cu privire la tot ceea ce li se cuvine celor de sus, așa cum n-ar fi putut fi decît orice om cinstit și cu bun-simț. Era femeie binevoitoare, miloasă, bună și în stare de un adînc devotament ; obiceiurile ei, în majoritatea lor, țineau de standardul bunei creșteri. Avea o minte cultivată și, în general vorbind, era înțeleaptă și statornică — dar avea prejudecăți în privința obîrșiei

și a strămoșilor ; acorda o anumită valoare celor de rang și cu vază, ceea ce o orbea puțin în privința greșelilor celor din asemenea clan. Ea însăși văduvă a unui cavaler abia, acorda demnității unui baronet tot ceea ce i se cuvenea, și Sir Walter, independent de pretențiile sale de veche cunoștință, de vecin atent, de proprietar îndatoritor, de soț al scumpei sale prietene, de tată al lui Anne și surorilor ei, nefiind altceva decît Sir Walter, în concepția ei era îndreptățit să primească multă compasiune și i se cuvenea toată atenția acum cînd se afla copleșit de greutăți.

Trebuiau să se restrîngă ; asta nu mai lăsa nici urmă de îndoială. Dar ea dorea din răsputeri să se împlinească asemenea lucru cu cît mai puțină suferință posibilă pentru el și Elizabeth. A întocmit planuri de economii, a făcut calcule precise, și a mai făcut ceea ce nimeni altul nu s-ar fi gîndit să facă, s-a sfătuit cu Anne, care nici prin gînd nu le trecuse celorlalți că ar avea vreun interes în problema cu pricina. S-a sfătuit cu ea și, într-o oarecare măsură, a fost influențată la redactarea planului de reduceri a cheltuielilor, care în cele din urmă a fost supus lui Sir Walter. Toate amendamentele propuse de Anne erau izvorîte din corectitudine în detrimentul emfazei. Ea dorea măsuri mai energice, o schimbare mai completă, o lichidare imediată a datoriilor, o atitudine de indiferență cu mult mai marcată față de orice lucru, în afară de justiție și echitate.

— Dacă-l putem determina pe tatăl tău să facă toate cele de aici, spuse Lady Russell, aruncînd o ultimă privire asupra hîrtiei, se pot multe realiza. Dacă are să adopte măsurile propuse, în șapte ani scapă de datorii ; și nădăjduiesc că vom fi în stare să-i convingem pe el și pe Elizabeth că domeniul Kellynch Hall are în structura sa o respectabilitate ce nu poate fi zdruncinată de reducerile propuse ; și că adevărata demnitate a lui Sir Walter Elliot nici pe departe nu va scădea în ochii oamenilor cu judecată, prin faptul că a procedat ca un om cu principii. De fapt, ce-are să facă el altceva decît ceea ce-au făcut foarte multe din vechile noastre familii... ce-ar trebui să facă ?... În cazul său nu va fi nimic neobișnuit ; și tocmai neobișnuitul e adeseori cel căruia i se datorește partea

cea mai rea a suferințelor noastre, așa cum de asemeni i se dotorește și a comportării noastre. Am mare speranță că vom reuși. Trebuie să fim serioase și hotărîte... pentru că, la urma urmei, cel ce-a făcut datorii trebuie să le și plătească și, cu toate că e firesc să avem în vedere sentimentele unui gentilom și unui șef al casei, ca în cazul tatălui tău, mai mult se cuvine să ținem seama de caracterul omului onest.

Iată principiile potrivit cărora ar fi dorit Anne ca tatăl ei să procedeze și către care prietenii lui să-l îndemne. Ea socotea drept o sarcină de căpetenie ca pretențiile creditorilor să fie satisfăcute, cu toată graba pe care o puteau asigura restricțiile și economiile cît mai multe la număr, și nu vedea nicidecum că demnitatea le-ar putea fi împuținată din pricina lor. Dorea ca ele să fie propuse și le considera o datorie. A supraestimat influența pe care o avea Lady Russell, iar cît privește gradul cumplit de sacrificare a plăcerilor, pe care propria-i conștiință îl sugerase, Anne socotea că ar putea fi doar puțin mai greu în a-i convinge la o transformare totală decît la una numai pe jumătate. După cît îi cunoștea ea pe Sir Walter și pe Elizabeth, era înclinată să creadă că sacrificiul unei perechi de cai ar fi doar ceva mai puțin dureros decît a ambelor perechi, și tot așa mai departe pe întreaga listă cu reducerile prea blînde alcătuite de Lady Russell.

Cum au fost primite exigențele din cale-afară de rigide ale lui Anne are prea puțină importanță. Nici propunerile făcute de Lady Russell n-au avut deloc succes... n-au putut fi ascultate cu răbdare... nu erau de suportat.

— Cum ! Toate plăcerile vieții să înceteze ! Excursii, Londra, slugi, cai, mese... reduceri și restricții peste tot ! Să nu mai trăiești nici măcar la nivelul unui simplu proprietar ! Nu, mai curînd să plece de tot de la Kellynch Hall, decît să rămînă acolo în asemenea condiții rușinoase.

— Să plece de la Kellynch Hall !

Domnul Shepherd, al cărui interes urmărea într-adevăr reducerea cheltuielilor lui Sir Walter și care era pe deplin încredințat că nimic nu se va putea face atîta

timp cît n-are să se mute în altă parte, domnul Shepherd, spuneam, și-a însușit numaidecît aluzia.

— Întrucît ideea a fost dată tocmai de cel care trebuie să hotărască, eu nu șovăi nici o clipă, a spus domnul Shepherd, în a mărturisi că mă aflu cu totul de aceeași părere. Nu văd cum Sir Walter ar putea materialmente să-și schimbe stilul de viață într-o casă care trebuie să-și păstreze caracterul ospitalier și demnitatea-i străveche. În oricare altă parte Sir Walter ar putea face ce vrea ; și va fi respectat, adaptîndu-se la stilul de viață pe calea — oricare ar fi ea — pe care și-a putut-o alege ca să dea forma dorită gospodăriei sale.

Sir Walter avea să părăsească Kellynch Hall ; și după cîteva zile de mare îndoială și nehotărîre, s-a pus marea întrebare încotro s-o apuce, și primul proiect al acestei mari schimbări s-a concretizat.

S-au enunțat trei alternative : Londra, Bath, sau altă casă la țară. Anne o dorea din răsputeri pe aceasta din urmă. O casă mică în propria lor vecinătate, unde ar putea s-o aibă încă în preajmă pe Lady Russell, și să fie și aproape de Mary, și să mai aibă și plăcerea de a vedea cîte ceva din pajiștile și dumbrăvile de la Kellynch ; către așa ceva ținteau năzuințele ei. Dar, ca de obicei, soarta lui Anne a pîndit-o, oferindu-i ceva cu totul potrivnic dorințelor pe care și le formulase. Nu putea suferi orășelul Bath și nu credea că i s-ar potrivi, și tocmai în Bath avea să-i fie domiciliul.

La început Sir Walter s-a gîndit mai mult la Londra, dar domnul Shepherd presimțea că la Londra nu se va putea bizui pe el și a fost destul de iscusit în a-l sfătui să renunțe la capitală și să prefere Bath. Era un loc cu mult mai sigur pentru un gentilom într-o situație dificilă ca a lui : acolo ar putea fi influent și plin de importanță cu puțină cheltuială comparativ... Celor două avantaje substanțiale pe care le oferea Bath față de Londra, li se dădu toată amploarea cuvenită : avantajul distanței de Kellynch, numai cincizeci de mile, și apoi faptul că Lady Russell petrecea acolo în fiecare iarnă o parte din anotimp ; și, spre marea satisfacție a sus-numitei doamne, care de la început în plănuita schimbare a opinat pentru Bath, Sir Walter și Elizabeth au fost determinați să creadă

că, stabilindu-se acolo, nu vor pierde nici vaza, nici desfătarea.

Lady Russell se văzu silită să se împotrivească ştiutelor dorinţi ale lui Anne. Ar fi fost prea mult să pretindă ca Sir Walter să descindă într-o casă mică în vecinătatea fostei sale reşedinţe. Însăşi Anne ar fi avut parte de nişte umiliri cu mult mai mari decît le prevăzuse, iar pentru starea sufletească a lui Sir Walter acele umiliri ar fi fost îngrozitoare. Şi cît priveşte aversiunea pe care Anne o avea pentru Bath, o socotea doar o prejudecată şi o greşală, datorită împrejurării de a fi urmat şcoala acolo timp de trei ani, după moartea mamei sale şi, în al doilea rînd, datorită întîmplării de a nu se fi simţit într-o foarte bună dispoziţie în iarna aceea — singura dealtfel — pe care o petrecuse mai tîrziu acolo împreună cu ea.

Pe scurt, Lady Russell era îndrăgostită de Bath şi gata să creadă că oraşelul cu pricina trebuia să placă tuturor ; cît priveşte sănătatea tinerei sale prietene, petrecînd toate lunile calde cu dînsa la Kellynch Lodge — casa în care locuia Lady Russell — orice soi de primejdie ar fi înlăturată ; şi, de fapt, schimbarea trebuia să aducă atît o sănătate bună cît şi o bună dispoziţie. Anne ieşise prea puţin din casă, fusese prea puţin văzută. Nu se bucura de-o dispoziţie grozavă. O societate mai numeroasă va aduce o schimbare în bine. Lady Russell dorea ca Anne să fie mai cunoscută în lume.

Ideea că orice altă casă din vecinătate era de nedorit pentru Sir Walter, a fost sprijinită şi susţinută de o parte, ba chiar de o parte importantă a complotului, fiind implantată din fericire chiar de la început. Domnia-sa trebuia nu numai să-şi părăsească domeniul, ci să-l şi vadă în mîinile altora. O probă de tărie de caracter pe care alcătuiri mai tari decît cea a lui Sir Walter nu ar fi putut să o îndure... Kellynch Hall trebuia arendat. Dar hotărîrea, totuşi, trebuia să rămînă o taină de nepătruns ; nu trebuia să răsufle dincolo de propriul lor cerc.

Sir Walter n-ar fi putut suporta înjosirea de a fi cunoscută intenţia lui de a-şi arenda domeniul... Domnul Shepherd a menţionat o dată cuvîntul „anunţ" ; ... dar după aceea n-a mai îndrăznit niciodată să-l mai rostească ; Sir Walter a înlăturat cu dispreţ ideea vreunei oferte

de orice soi ; a interzis și cea mai nevinovată și ușoară aluzie scăpată cum că el ar avea asemenea intenții ; și numai presupunînd că ar fi fost rugat în mod spontan de vreun solicitant desăvîrșit, numai așa ar arenda, dar în condițiile fixate de dînsul și făcîndu-i prin asta o mare favoare.

Ce repede găsești motive ca să justifici și să încuviințezi ceea ce-ți place !... Lady Russell mai avea încă un motiv minunat, ca să se bucure din toată inima că Sir Walter, împreună cu familia, avea să se mute de la Kellynch Hall. În timpul din urmă Elizabeth legase o prietenie pe care ea tare mai dorea s-o vadă ruptă : o prietenie cu o fiică a domnului Shepherd care, după o căsătorie nenorocită, se întorsese în casa tatălui ei cu o povară suplimentară de doi copii. Era o femeie tînără, isteață, care învățase tainele artei de a se face plăcută ; cel puțin arta de a se face plăcută la Kellynch Hall ; și care se făcuse atît de plăcută domnișoarei Elliot, încît chiar stătuse acolo de mai multe ori, în ciuda faptului că Lady Russell, care socotea deplasată o asemenea prietenie, sugerase cît putuse prudența și rezerva.

De fapt, Lady Russell mai că n-avea nici o influență asupra lui Elizabeth și părea c-o iubește mai curînd fiindcă voia s-o iubească decît pentru că Elizabeth ar fi meritat. De la ea nu primise niciodată altceva decît o atenție formală, nimic decît păstrarea riguroasă a regulilor curtuoaziei : niciodată n-avusese nici un fel de succes cu sfaturile pe care voia să i le dea, împotriva pornirilor sale mai sus arătate. În repetate rînduri cu toată seriozitatea încercase s-o includă în călătoriile făcute la Londra și pe Anne, fățiș expusă unei totale nedreptățiri și unor aranjamente egoiste, care o excludeau din proiect, și de asemenea în multe împrejurări se străduia să-i ofere lui Elizabeth privilegiul de a se folosi de propria ei experiență și judecată, cu mult mai prețioase... dar totdeauna în zadar. Elizabeth avea să meargă pe calea-i proprie... și niciodată nu și-a urmat-o într-o opoziție mai fermă față de Lady Russell ca în alegerea făcută în persoana doamnei Clay ; să-și întoarcă fața de la tovărășia unei surori atît de merituoase ca să-și dăruiască afecțiunea și încrederea

uneia care n-ar trebui să fie pentru ea nimic altceva decît obiectul unei politeți distante.

Dealtfel, amiciția doamnei Clay, după părerea pe care și-o făcuse Lady Russell, era foarte nepotrivită ca stare socială, iar ca fire o socotea drept o parteneră foarte primejdioasă... așa încît o mutare ce-ar fi îndepărtat-o pe doamna Clay, punîndu-i la îndemînă domnișoarei Elliot un lot de amiciții mult mai indicate, ar fi constituit un țel de primă importanță.

CAPITOLUL III

— ÎMI IAU ÎNGĂDUINȚA de a vă atrage atenția, Sir Walter, se apucase să-i spună într-o bună dimineață domnul Shepherd la Kellynch Hall, lăsînd din mînă gazeta, că actuala conjunctură e tare mult în favoarea noastră. Pacea actuală îi va aduce pe toți bogații noștri ofițeri de marină la țărm. Cu toții au să dorească să aibă un cămin. S-ar putea oare un prilej mai bun, Sir Walter, de a avea la îndemînă o elită de arendași, de arendași foarte serioși ? Multe averi grozave s-au adunat în timpul războiului. Dacă s-ar întîmpla să ne iasă în cale vreun amiral bogat, Sir Walter...

— Ar da norocul peste el, Shepherd, răspunse Sir Walter ; iată care-i părerea mea. Pentru el, Kellynch Hall ar însemna o comoară neprețuită ; poate cea mai grozavă comoară din toate cîte a avut prilejul să capete pînă atunci... nu-i așa, Shepherd ?

Domnul Shepherd a rîs, știind că trebuia s-o facă la asemenea vorbe de duh și pe urmă a adăugat :

— Cred că trebuie să vă spun, Sir Walter, că, în materie de negustorie, e bine să ai de-a face cu gentilomii din marină. Aflasem de mult cîte ceva despre felul lor de a se comporta în afaceri, și-mi iau libertatea de a mărturisi că dau dovadă de multă largheță și că, dintre toate soiurile de arendași peste care ar fi preferabil să dai, ei sînt cei mai de dorit. De aceea, Sir Walter, ceea ce mi-aș lua îngăduința să vă sugerez e că, în situația

unor zvonuri, decurgînd din intenţia domniei-voastre... ceea ce ar trebui apreciat ca un lucru cu putinţă, deoarece ştim cu toţii cît de greu e să fereşti faptele şi intenţiile unei părţi de lume de atenţia şi curiozitatea celeilalte părţi... orice situaţie îşi are tributul său... eu, susnumitul John Shepherd, aş putea ascunde orice chestiuni de familie pe care le-aş considera că merită, aşa fel ca nimeni să nu creadă că se cuvine să-şi piardă vremea urmărindu-mă, afară de Sir Walter Elliot, ai cărui ochi sînt tot timpul pe mine, şi pe care mi-ar veni tare greu să-l ocolesc... ei bine, de aceea, potrivit celor ce îndrăznesc să cred, n-ar fi o prea mare surpriză pentru mine, dacă, cu toate precauţiile noastre, anumite zvonuri despre situaţia reală s-ar da în vileag... împrejurare în care, aşa cum eram pe punctul de a menţiona, de vreme ce solicitările nici vorbă vor curge, mi-aş îngădui să cred că oricăruia dintre comandorii valoroasei noastre marine i s-ar cuveni o atenţie deosebită... şi vă rog să-mi permiteţi să adaug că oricînd, în două ceasuri voi fi gata să vă scutesc de necazul de a răspunde.

La care Sir Walter abia încuviinţă cu capul. Dar, curînd după aceea, ridicîndu-se şi pornind să măsoare camera în lung şi-n lat, spuse pe un ton sarcastic :

— Puţini sînt aceia, dintre gentilomii din marină, îmi închipui, care să nu rămînă uimiţi că s-ar afla într-o casă de felul casei mele.

— Vor privi uimiţi, nici vorbă, în jurul lor şi-şi vor binecuvînta norocul peste care au dat, spuse doamna Clay, pentru că doamna Clay se afla şi ea de faţă ; taicăsău o adusese aici, nimic fiindu-i de mai mare folos sănătăţii doamnei Clay cît o plimbare pînă la Kellynch : dar sînt întru totul de părerea tatălui meu, socotind un marinar drept arendaşul cel mai de dorit. Am cunoscut o droaie din tagma asta şi, pe lîngă dărnicia lor, mai sînt şi atîta de plăcuţi şi corecţi în toate privinţele ! Tablourile astea ale dumneavoastră, Sir Walter, atît de preţioase, dacă aveţi de gînd să le lăsaţi, se vor afla în cea mai mare siguranţă. Li se va purta de grijă cum nu se poate mai bine tuturor lucrurilor, atît celor dinăuntru cît şi celor din afară ! Grădinile şi tufişurile de arbuşti vor fi ţinuţi aproape în tot atît de perfectă ordine precum sînt acuma.

N-aveți de ce vă teme, domnișoară Elliot, c-ar putea fi delăsată grațioasa dumneavoastră grădină de flori.

— Cît despre toate acestea, ripostă rece Sir Walter, presupunînd că aș fi determinat să-mi închiriez casa, încă nu m-am hotărît nici într-un fel în privința servituților anexe. Nu sînt cîtuși de puțin dispus să acord vreun privilegiu arendașului. Fără îndoială că parcul îi va sta la dispoziție, și puțini sînt ofițerii de marină sau oamenii de oricare altă categorie care să poată avea asemenea orînduită priveliște ; dar ce restricții aș putea impune în privința folosirii grădinilor, asta este cu totul altceva. Nu mă pot împăca cu gîndul că plantațiile mele de arbuști ar putea fi accesibile oricînd ; și aș sfătui-o pe domnișoara Elliot să fie cu ochii în patru în privința grădinii sale de flori. Nu sînt deloc dispus să-i acord vreo favoare deosebită celui care va lua în arendă domeniul Kellynch Hall, vă asigur, fie el chiar marinar sau oștean.

După o scurtă pauză, domnul Shepherd își luă îngăduința să spună :

— În toate cazurile de asemenea fel, există uzanțe prestabilite care fac ca orice problemă între proprietar și arendaș să fie simplă și ușoară. Interesele domniei-voastre, Sir Walter, au încăput pe mîini grozav de sigure. În sarcina mea cade să am grijă ca nici un arendaș să n-aibă mai mult decît numai drepturile sale prin lege. Îndrăznesc să declar că Sir Walter Elliot nu va fi în stare să-și apere drepturile sale nici pe jumătate cît i le va apăra John Shepherd, împuternicitul său.

Atunci a luat cuvîntul Anne :

— Eu cred că marina, care a făcut atît de mult pentru noi, are cel puțin drepturi egale cu oricare altă categorie de oameni la toate înlesnirile și la toate privilegiile pe care le poate oferi un cămin. Cu toții trebuie să recunoaștem că marinarii muncesc mult și din greu pentru satisfacțiile existenței lor.

— Foarte adevărat, foarte adevărat. Ceea ce spune domnișoara Anne e foarte adevărat, se auzi replica domnului Shepherd ; și „Vai ! desigur", a fost și exclamația fiicei lui ; dar, curînd după aceea, Sir Walter făcu următoarea remarcă :

— Profesia asta își are utilitatea ei, dar tare m-aș întrista să aflu că vreun prieten de-al meu îi aparține.

— Firește ! răsună replica însoțită de priviri uimite.

— Da ; îmi displace din două puncte de vedere și am două motive puternice ca să-i opun obiecțiile mele. În primul rînd, ca fiind mijlocul prin care persoane de origină obscură obțin o celebritate nemeritată, ridicînd niște oameni oarecare la onoruri pe care părinții și strămoșii lor nici nu le-au visat măcar. Și apoi, e o profesie care distruge într-un chip oribil tinerețea și vigoarea bărbatului : un marinar îmbătrînește mai curînd decît oricare alt om ; am observat asta în decursul întregii mele vieți. În marină un bărbat e într-o primejdie grozav de mare, fiind jignit de înălțarea în rang a unuia cu al cărui tată, tatăl său s-ar fi scîrbit să stea de vorbă ; și ajungînd în mod prematur să se dezguste de propria-i persoană mai curînd decît în oricare altă profesie. În primăvara trecută, într-o zi mă aflam întîmplător în oraș în tovărășia a doi bărbați — un exemplu izbitor pentru cele ce vreau să spun — Lordul St. Ives, al cărui tată știm cu toții că n-a fost decît un biet dascăl într-o biserică de țară, care n-avea nici măcar pîine să mănînce ; am fost silit să cedez locul Lordului St. Ives și unui oarecare amiral Baldwin, un personaj cu cea mai jalnică înfățișare din cîte-ți poți închipui ; cu fața de culoarea lemnului de mahon, grosolan și neșlefuit în ultimul hal, numai cute și zbîrcituri, cu nouă fire de păr sur pe-o parte și nimic alta decît un strat de pudră pe creștet.“ „Pentru Dumnezeu, cine-i bătrînul ăsta ?“ am întrebat eu pe Sir Basil Morley — un prieten de-al meu care stătea pe-aproape —. „Bătrîn !“ a exclamat Sir Basil, „e amiralul Baldwin. Ce vîrstă îi dai ?“ — „Șaizeci !“ am răspuns eu, „sau poate șaizeci și doi.“ — „Patruzeci“, mi-a răspuns Sir Bazil, „patruzeci încheiați.“ Închipuiți-vă singuri mirarea mea ; n-am să-l uit ușor pe amiralul Baldwin. În viața mea n-am văzut un exemplu atît de dezastruos de ce poate face viața de marinar dintr-un om ; dar într-o oarecare măsură, știu că cu toții e la fel : toți duc o viață de dezmăț, și sînt expuși la tot soiul de clime și de intemperii, pînă cînd ajung să nu te mai poți uita

la ei. Păcat că nu pot fi dintr-o dată loviți în cap, ca să nu mai ajungă la vîrsta amiralului Baldwin.

— Ba nu, Sir Walter ! exclamă doamna Clay, sînteți într-adevăr prea sever. Fie-vă puțină milă de bieții oameni. Nu ne-am născut cu toții ca să fim chipeși. Marea nu înfrumusețează, cu siguranță ; marinarii îmbătrînesc înainte de vreme, am băgat de seamă și eu adesea ; curînd își pierd înfățișarea tinerească. Dar oare nu-i același lucru cu multe alte profesiuni, chiar poate cele mai multe ? Militarii în serviciu activ n-au deloc o soartă mai bună ; și chiar în profesiile mai liniștite există o trudă, o muncă a minții, dacă nu a trupului, care adesea lasă pe înfățișarea omului efectele firești ale timpului. Avocatul muncește trudnic, ros pînă la os de griji ; doctorul e treaz la orice oră din zi și noapte, călătorind pe orice vreme ; și pînă și preotul..., și doamna Clay se opri o clipă, ca să vadă ce poate născoci pentru preot.... și pînă și preotul, doar știți, e silit să intre în încăperi infecte și să-și expună sănătatea și înfățișarea tuturor primejdiilor unui aer otrăvit. De fapt, cum sînt dealtfel de mult încredințată, cu toate că orice profesiune e necesară și onorabilă avîndu-și rostul ei, totuși numai tagma celor ce nu sînt siliți să profeseze vreuna, a celor care pot trăi o viață regulată, la țară, aranjîndu-și programul după plac, urmîndu-și calea propriilor lor vocații și trăind în propria lor avere, fără grija și chinul de a încerca să obțină mai mult : numai tagma *lor*, zic, poate să aibă norocul unei excelente sănătăți și unei splendide înfățișări ; nu cunosc altă categorie de oameni care să nu piardă ceva din frumusețea chipului lor cînd încetează de a mai fi tineri.

În neliniștea și îngrijorarea de a atrage bunăvoința lui Sir Walter de partea unui ofițer de marină ca arendaș, părea ca și cum domnul Shepherd ar fi fost înzestrat cu darul previziunii ; deoarece chiar prima solicitare de a închiria casa a venit din partea unui amiral Croft, în tovărășia căruia dealtfel, în scurt timp după aceea, s-a găsit pe cînd domnia-sa asista la sesiunea juridică trimestrială de la Taunton ; de fapt și primise o indicație despre amiral de la un corespondent al său din Londra.

Din expunerea pe care s-a grăbit s-o facă în legătură cu domeniul Kellynch, reieșea că amiralul Croft se trăgea

chiar din ținutul Somerset ; după ce adunase o avere foarte însemnată, dorea acum să se așeze în locul său de baștină și venise la Taunton să se uite la cîteva domenii, situate în imediata vecinătate, a căror arendare fusese publicată, dar care totuși nu l-au satisfăcut : că, auzind... (se întîmplase exact așa cum prevăzuse el, zicea domnul Shepherd, și anume necazurile și grijile lui Sir Walter nu puteau fi tăinuite)... auzind întîmplător despre faptul că domeniul Kellynch Hall ar putea să fie dat în arendă și înțelegînd că el (domnul Shepherd) are strînse legături cu proprietarul domeniului, i se prezentase cu de la sine putere în scopul unor investigații de amănunt și în cursul convorbirilor purtate, destul de lungi, amiralul Croft a manifestat o dorință atît de puternică de a obține domeniul, cît poate s-o aibă un om numai din descriere doar : totodată, în amănunțita relatare și descriere a situației sale personale, i-a prezentat domnului Shepherd toate dovezile, ca fiind cel mai serios și preferabil arendaș.

— Și cine e, mă rog, acel amiral Croft ? a întrebat rece și plin de suspiciune Sir Walter.

Domnul Shepherd i-a răspuns că amiralul Croft se trage dintr-o familie de gentilomi, indicîndu-i reședința ; iar Anne, după mica pauză ce a urmat, a adăugat :

— E contra-amiral în marina regală. A luat parte la lupta de la Trafalgar, după care a fost trimis în Indiile Răsăritene ; acolo a stat, cred, cîțiva ani.

— Atunci pot fi sigur, făcu Sir Walter, că fața lui trebuie să fie tot atît de portocalie ca și manșetele și gulerul livrelei mele.

Domnul Shepherd s-a grăbit să-l încredințeze că amiralul Croft e un bărbat plin de sănătate și de vioiciune, chipeș la înfățișare, puțin uzat, fără îndoială, dar nu mult : un gentilom în toată puterea cuvîntului atît în concepții cît și în comportare ; ... nici vorbă să facă cele mai neînsemnate greutăți în privința condițiilor ; ... nu dorea nimic altceva decît un cămin plin de tihnă, în care să poată intra cît mai curînd cu putință ;... știe că trebuie să plătească pentru confort ; ... știe la ce chirie se poate ridica o casă gata mobilată de asemenea importanță ; ... n-ar fi

surprins dacă Sir Walter ar cere mai mult ; ... s-a interesat și despre domeniu ; ... s-ar bucura să capete și dreptul de a vîna, dar nu ține morțiș la asta ; ... zice că a pus uneori mîna pe pușcă, dar niciodată în viața lui n-a ucis ; ... un adevărat gentilom.

Domnul Shepherd vorbea cu mult meșteșug despre subiect, scoțînd în evidență starea materială a familiei amiralului, punîndu-l în situația de a fi un arendaș foarte oportun. Era căsătorit și n-avea copii ; tocmai starea civilă de dorit. O casă nu e niciodată bine îngrijită, spunea domnul Shepherd, fără stăpînă ; domnia-sa n-ar fi putut spune dacă mobila ar avea mai multe stricăciuni de suferit cînd casa e fără stăpînă sau cînd e plină de copii. O doamnă fără copii e cel mai bun paznic de mobilă din lume. Domnul Shepherd a văzut-o și pe doamna Croft ; se afla la Taunton cu amiralul și a fost de față aproape tot timpul cît au dezbătut problema arendării.

— Și părea să fie o doamnă cu deosebit har la vorbă, rafinată și subtilă, urmă el ; a pus multe întrebări cu privire la casă, la condiții, la impozite, chiar mai multe decît amiralul și părea mai versată în afaceri. Ba mai mult, Sir Walter, am descoperit că și ea are legături de rudenie pe aici prin partea locului, ca și soțul ei ; ca să fiu mai precis, e soră cu un gentilom care cîndva a locuit aici printre noi ; ca singură mi-a spus, e soră cu gentilomul care locuia acum cîțiva ani în urmă la Monkford. Doamne Dumnezeule ! cum îl chema ? În clipa de față nu-mi pot aminti numele său, cu toate că l-am auzit pînă și mai deunăzi. Penelope, draga mea, poți să-mi ajuți să-mi amintesc de numele gentilomului care a locuit la Monkford... fratele doamnei Croft ?

Dar doamna Clay vorbea atît de înflăcărat cu domnișoara Elliot, încît n-a auzit întrebarea.

— N-am nici o idee despre cine vrei să vorbești, Shepherd ; nu-mi amintesc de nici un gentilom care să fi locuit la Monkford în timpul din urmă, adică după bătrînul guvernator Trent.

— Doamne, Doamne ! ce ciudat ! Mă tem că în curînd am să uit și cum mă cheamă. Un nume pe care-l știu atît de bine ; pe gentilom îl cunosc așa de bine din ve-

dere ; l-am văzut de sute de ori ; o dată a venit chiar să-mi ceară o consultaţie, mi-aduc aminte, despre o călcare de lege, o culpă penală a unui vecin de-al său ; slujitorul unui fermier care i-a pătruns în livadă... i-a dărîmat împrejmuirea... i-a furat mere... şi-a fost prins asupra faptului ; şi după aceea, contrar sfaturilor mele, a acceptat un compromis amical. Foarte ciudat, într-adevăr !

După o trecere de cîteva clipe...

— Presupun că vreţi să vorbiţi despre domnul Wentworth ? spuse Anne.

Domnul Shepherd s-a arătat plin de recunoştinţă.

— Da, Wentworth, chiar ăsta e numele. Domnul Wentworth e tocmai omul de care vorbeam. Cu cîtva timp în urmă a avut parohia de la Monkford, ştiţi. Sir Walter, acum doi, trei ani. A venit acolo cam prin anul 1805, ţin minte. Vă amintiţi de el, sînt sigur.

— Wentworth ? Oh ! da... domnul Wentworth, ajutorul de paroh de la Monkford. M-ai indus în eroare cu denumirea de gentilom pe care i-ai dat-o. Am crezut că vorbeşti de vreun senior latifundiar ; domnul Wentworth era o nulitate, din cîte-mi amintesc, lipsit cu totul de importanţă ; n-are nici o legătură cu familia Strafford. Te minunezi cum numele multora dintre nobilii noştri ajung atît de vulgare.

Dat fiind că domnul Shepherd şi-a dat seama că asemenea legătură de rudenie a familiei Croft n-are nici o trecere în faţa lui Sir Walter, n-a mai pomenit-o ; apucîndu-se iarăşi cu tot zelul să stăruiască asupra situaţiei materiale de netăgăduit de care se bucurau ei ; să discute despre vîrsta, numărul şi despre averea lor ; despre părerea grozavă pe care şi-o făcuseră ei de Kellynch Hall, evidenţiind cu deosebită iscusinţă avantajul arendării ; lăsînd să se înţeleagă că pentru cei din familia Croft nimic nu preţuia mai mult decît fericirea de a fi arendaşii lui Sir Walter Elliot ; ceea ce vădea un bun gust de o calitate extraordinară, fără îndoială, pe care li-l atribuise tainicei aprecieri a lui Sir Walter, dar numai în limitele a ceea ce se cuvenea unui arendaş.

Pînă la urmă manevra a reuşit ; şi cu toate că Sir Walter nu se putea niciciînd să aibă o părere bună despre

cei care rîvneau să locuiască în casa aceea, socotindu-i mult prea înstăriți dacă își îngăduiau s-o închirieze la prețul atît de mare fixat, a fost sfătuit să îngăduie domnului Shepherd să înceapă negocierile, împuternicindu-l să caute să-l întîlnească pe amiralul Croft, care se mai afla încă la Taunton, și să stabilească o zi pentru vizitarea casei.

Sir Walter nu era un om cu prea multă glagorie ; dar cîștigase totuși destulă experiență din contactul său cu lumea ca să-și dea seama că un arendaș mai perfect în punctele esențiale decît promitea sincer să fie amiralul Croft cu greu s-ar fi putut găsi. Atîta lucru era și el în stare să înțeleagă ; iar vanitatea i-a furnizat o ușoară mîngîiere suplimentară din poziția amiralului în societate, care era tocmai destul de înaltă dar nici prea înaltă. „Mi-am închiriat casa amiralului Croft" — avea să sune grozav de bine, mult mai bine decît unui oarecare *domn... ;* un *domn* (cu excepția, poate, a cîtorva în număr de vreo șase pe toată națiunea) are totdeauna nevoie de o notă explicativă. Un amiral spune de la sine — cu ce persoană importantă ai de-a face și, în același timp, nu poate niciodată să micșoreze importanța unui baronet. În toate contactele lor și raporturile dintre ei, Sir Walter trebuie întotdeauna să aibă prioritate.

Dar nimic nu se putea face fără a se ține seama de Elizabeth, tendința și dispoziția ei însă înclinau atît de tare către o mutare, încît ea s-a arătat fericită că în sfîrșit se hotărîse și se urgentase mutarea prin prezența la îndemînă a unui arendaș ; drept care n-a rostit nici un cuvînt care să frîneze hotărîrea.

Domnul Shepherd a fost împuternicit pe toată linia să treacă la acțiune. Și în clipa în care s-a ajuns la asemenea hotărîre, Anne, care trăsese cu urechea tot timpul la toate dezbaterile, a părăsit încăperea căutînd aerul curat care să-i potolească îmbujorarea obrajilor și, îndreptîndu-și pașii de-a lungul unui crîng îndrăgit, spuse cu un dulce oftat :

— Cîteva luni încă, și poate că *el* se va putea plimba pe aici.

CAPITOLUL IV

ORICÎT DE ÎNŞELĂTOARE ar putea fi aparenţele, totuşi nu domnul Wentworth, fostul ajutor de paroh din Monkford e cel care venise în ţinutul Somerset în vara anului 1806, ci fratele său, un oarecare căpitan Frederick Wentworth, care fusese numit comandant ca urmare a bătăliei de la St. Domingo, dar care nu-şi luase numai-decît postul în primire ; şi care, nemaiavînd nici tată nici mamă, îşi găsise un cuib pentru jumătate de an la Monckford. La vremea aceea eroul nostru se arăta a fi un tînăr deosebit de plăcut, foarte deştept şi plin de duh şi de haz ; iar Anne, o fată grozav de drăgălaşă, gingaşă, modestă, fină şi sensibilă. Jumătate din seducţiile, pe care fiecare din ei le aveau, va fi fost destul, pentru că el n-avea nimic mai bun de făcut, iar ea de abia dac-ar fi găsit pe altul să iubească ; însă întrunirea unei asemenea risipe de însuşiri pozitive nu poate să dea greş. Treptat s-au cunoscut şi, după ce s-au cunoscut, repede şi degrabă s-au îndrăgostit foc. Ar fi greu de spus care din doi vedea perfecţiunea întruchipată în celălalt, sau care din ei era cel mai fericit : ea, primindu-i declaraţiile şi propunerile, ori el, văzîndu-şi-le primite.

A urmat o perioadă scurtă de fericire nemaipomenită, dar vai ! numai una scurtă. Piedici li s-au ridicat în cale curînd. Sir Walter, la care s-a făcut apel, fără a le refuza formal consimţămîntul şi fără a spune că niciodată nu şi-l va da, a manifestat o mare uimire obstrucţionistă, o mare răceală, o totală tăcere şi o hotărîre manifestă de a nu face nimic pentru fie-sa. Asemenea legătură o socotea drept o alianţă înjositoare ; iar Lady Russell, deşi stăpînită de o mîndrie mai potolită şi mai scuzabilă, a considerat-o ca o unire dintre cele mai nefericite.

Anne Elliot, cu toate pretenţiile ei de viţă nobilă, frumuseţe şi inteligenţă — să se piardă aşa chiar de la nouăsprezece ani ; să se încurce de la nouăsprezece ani, logodindu-se cu un tînăr, care n-are nimic în afară de propria-i persoană, şi nici o nădejde că va dobîndi bunăstare, ci, dimpotrivă, la voia întîmplării într-o profesie

dintre cele mai nesigure și nici un fel de relații care să-i asigure o ascensiune viitoare în profesiunea aceea ; ar fi într-adevăr curată pierzanie, și se simțea îndurerată numai cînd se gîndea la ea ! Anne Elliot, atît de tînără, cunoscută de atît de puțini, să fie răpită de un străin fără rude și nici avere ; sau mai curînd supusă de el într-o stare de subjugare dintre cele mai obositoare și mai penibile care o să-i ucidă tinerețea. Așa ceva nu trebuia să se întîmple dacă, printr-o cît de slabă intervenție prietenească, printr-un amestec oarecare al unei ființe care i-a fost ca o mamă și care are drepturi de mamă, catastrofa va fi preîntîmpinată.

Căpitanul Wentworth n-avea nici un soi de avere. Avusese noroc în profesiunea lui, dar cheltuise cu generozitate tot ceea ce cîștigase cu ușurință și nu se alesese cu nimic. Dar avea o încredere oarbă că în curînd se va îmbogăți ; plin de vitalitate și pasiune, știa că în curînd va dispune de o navă și în curînd va fi în situația care-i va deschide căile către tot ceea ce dorea. De cînd lumea fusese norocos, și știa că va mai fi încă. Asemenea încredere în sine, atît de puternică prin însăși ardoarea ei și fascinantă în cugetul celui ce atît de des o mărturisea, trebuie să fi fost îndestulătoare pentru Anne ; dar Lady Russell vedea lucrurile cu totul altfel. Temperamentul sanguin al eroului nostru și spiritu-i plin de cutezanță făceau asupra ei o impresie foarte diferită. În ele ea nu vedea decît o înrăutățire a nenorocirii. Toate la un loc îi adăugau lui o trăsătură de caracter primejdioasă. Băiatul strălucea de deșteptăciune, dar era îndărătnic. Lady Russell nu prea aprecia deșteptăciunea ; și avea oroare de orice lucru vecin cu imprudența. Și s-a împotrivit unirii celor doi din toate punctele de vedere.

Asemenea împotriviri, generate de sentimentele mai sus arătate, erau prea mult pentru Anne ca să le poată înlătura. Tînără și blajină din fire, i-ar fi fost totuși cu putință să țină piept relei voințe a tatălui, chiar dacă nu era îndulcită de-o privire sau de-o vorbă bună din partea surorii ; dar Lady Russell pe care totdeauna o iubise și-n care se-ncrezuse, Lady Russell n-ar fi putut, cu convingerea ei neclintită și cu atîta tandrețe, s-o sfătuiască în zadar. Biata Anne era silită să creadă că

logodna ei e un lucru rău — nesocotit, nepotrivit, aproape fără nici o şansă de succes, pe care dealtfel nici nu l-ar fi meritat. Dar rupînd legăturile cu el, n-a făcut-o pur şi simplu dintr-un spirit de precauţie egoistă. Dacă nu şi-ar fi închipuit că ţine seamă mai mult de binele lui, chiar mai mult decît de-al ei, mai că n-ar fi putut renunţa la el. Mîngîierea ei de căpetenie, umbrită de nenorocirea despărţirii — a unei despărţiri definitive — îşi găsea sprijin în înţelepciune şi în spiritul de sacrificiu făcut spre binele *lui* mai înainte de orice ; şi avea nevoie de multă mîngîiere, pentru că trebuia să înfrunte un dureros adaos de argumente din partea lui, cu neputinţă de a fi convins şi înduplecat, şi în plus să ţină piept sentimentelor lui, nenorocit de o ruptură atît de nefirească. Ca atare el a plecat din regiune.

Puţinelor luni le-a fost dat să vadă începutul şi sfîrşitul cunoştinţei lor ; dar nu în puţine luni a luat sfîrşit şi partea de suferinţă a lui Anne. Pornirea ei de dragoste şi părerile-i de rău multă vreme i-au umbrit orice desfătare tinerească ; şi o ofilire timpurie a vioiciunii şi a entuziasmului fură urmările stăruitoare ale acelei drame.

Mai mult de şapte ani trecuseră de cînd se încheiase povestioara asta dureroasă ; şi timpul tămăduise mult, poate chiar totul în legătură cu exclusivul ei ataşament ; dar totul nu s-a datorat decît timpului şi numai timpului ; nici un ajutor nu i-a venit din afară, printr-o schimbare de loc (exceptînd doar o singură călătorie la Bath, curînd după ce-a intervenit ruptura) sau printr-o înnoire şi sporire a cercului ei de cunoştinţe. Nimeni n-a mai pătruns în societatea celor de la Kellynch, nimeni care să fi putut suferi vreo comparaţie cu Frederick Wentworth, aşa cum stătea el încrustat în amintirea ei. Nici vorbă de-o altă legătură, care la vîrsta ei ar fi fost singura tămăduire pe deplin firească, fericită şi îndestulătoare, n-a mai fost cu putinţă pentru duioasa-i stare de spirit, pentru gustu-i greu de mulţumit în limitele mici ale societăţii ce-o înconjura. La douăzeci şi doi de ani fusese cerută în căsătorie de tînărul care, puţin timp după aceea, a găsit mai multă bunăvoinţă la sora ei mai mică ; şi Lady Russell a deplîns refuzul ei, pentru că Charles Musgrove era primul născut al unui bărbat a cărui moşie şi trecere erau inferioare doar

celor ale lui Sir Walter ; în plus era bun din fire, tînăr şi chipeş ; şi cu toate că Lady Russell ar fi putut pretinde ceva mai mult cînd Anne era de nouăsprezece ani, acum, la douăzeci şi doi, s-ar fi bucurat s-o vadă scăpată în chip onorabil de părtinirile şi nedreptăţile din casa tatălui ei şi căpătuită şi statornicită la doi paşi de ea. Dar, de data aceasta, Anne n-a mai vrut să primească nici un fel de sfat şi, cu toate că Lady Russell era mai mulţumită ca oricînd de propria-i judecată şi n-ar fi regretat pentru nimic în lume cele ce se petrecuseră în trecut, începuse să fie frămîntată de-o temere, vecină cu deznădejdea, că Anne n-ar mai putea fi atrasă de vreun bărbat plin de haruri şi cu stare ca să poată păşi într-o poziţie pentru care o socotea cît se poate de vrednică, datorită căldurii sufleteşti şi priceperii casnice pe care le avea.

Nici una din ele nu cunoştea părerile celeilalte în privinţa principiului de căpetenie din comportarea lui Anne — fie că ar fi rămas nestrămutat, fie c-ar fi suferit vreo schimbare — deoarece la subiectul acesta nu se făcuse niciodată nici măcar aluzie, dar Anne la douăzeci şi şapte de ani gîndea cu totul altfel decît fusese în stare să gîndească la nouăsprezece. N-o învinuia pe Lady Russell şi nici pe sine nu se învinuia că se lăsase îndrumată de sfaturile celeilalte ; dar ştia că dacă nişte tinere, în situaţii asemănătoare, ar recurge la sfaturile ei, pentru nimic în lume nu le-ar vîrî în cap că le aşteaptă o nenorocire sigură şi imediată şi nici siguranţa într-un viitor bun. Era încredinţată că, ţinînd seama de toate inconvenientele blamului celor din familie, de toate îngrijorările referitoare la situaţia şi viitorul lui, de toate temerile, amînările şi dezamăgirile lor probabile, ea ar fi fost o femeie mai fericită dacă n-ar fi stricat logodna, decît a fost, sacrificînd-o ; şi era pe deplin încredinţată că asemenea lucru şi-a avut contribuţia firească, ba chiar mai mult decît o contribuţie firească la asemenea îngrijorări şi nehotărîri ca cele ale lor, fără vreo legătură cu urmările reale ale situaţiei lor, care, după cîte s-au întîmplat, ar fi instaurat o bunăstare mai curînd decît s-ar fi putut în chip rezonabil conta. Toate aşteptările lui optimiste s-au înfăptuit şi încrederea-i în sine a fost

îndreptățită. Talentul și pasiunea lui păreau să prevadă, ba chiar să cucerească, o cale prosperă. După ce logodna lor s-a stricat, la scurtă vreme s-a căpătuit și tot ce-i spusese s-a adeverit și s-a înfăptuit. S-a evidențiat și curînd a înaintat în grad — iar acum, datorită unor îmbogățiri treptate, trebuie să fi agonisit o avere importantă. Ea n-avea la îndemînă decît listele marinei și gazetele vorbind despre cît de puternică e marina, dar nu se mai putea îndoi că el se îmbogățise — și, ținînd seama de fidelitatea sa, nu avea nici un motiv să-l creadă căsătorit.

Cît de convingătoare ar fi putut fi Anne Elliot... cît de convingătoare, cel puțin, erau năzuințele ei sprijinite pe cea dintîi simpatie caldă și ce încredere luminoasă în viitor, în contrast cu temerea exagerat de precaută, care pare să umilească strădania și să nimicească încrederea în Providență ! În tinerețe fusese constrînsă la precauție, și abia cu trecerea anilor a cunoscut puterea vrajei idilice... urmare firească a unui început nefiresc.

Sub povara unor asemenea împrejurări, amintiri și sentimente, n-ar fi fost cu putință să audă că sora căpitanului Wentworth se pare că va locui la Kellynch, fără ca suferința de odinioară să nu se fi redeșteptat ; și a fost nevoie de multe plimbări și de multe suspine ca să-i alunge frămîntarea. Adesea își spunea că e o prostie, mai înainte de a-și fi putut oțeli nervii în destulă măsură ca să nu-i mai facă nici un rău repetatele discuții despre familia Croft și interesele ei. Totuși era ajutată de indiferența desăvîrșită și de prefăcuta neștiință doar a celor trei sfătuitori din taina trecutului, care, dealtfel, păreau să tăgăduiască orice amintire a acelui trecut. Anne putea aprecia superioritatea motivelor pe care le avea Lady Russell în această privință față de cele ale tatălui ei și ale lui Elizabeth ; Lady Russell era în stare să cinstească minunatele sentimente ale liniștii ei sufletești... dar cel mai de seamă lucru, de oriunde s-ar fi ivit, era tocmai acea aparență de uitare ; și în eventualitatea că amiralul Croft chiar ar fi luat Kellynch Hall, ea se bucura o dată mai mult de convingerea, care îi fusese dintotdeauna cea mai de temei și mai mîngîietoare, anume că din toate cunoștințele ei numai cei trei îi cunoșteau trecutul, de la

care era încredințată că nu va scăpa niciodată vreo șoaptă ; și mai spera că dintre cunoștințele lui, numai fratele lui, cu care dealtfel locuise, dobîndise oarecare informații despre logodna lor de scurtă durată... Fratele acela fusese de multă vreme mutat din ținut... și fiind un om serios și cu judecată și, pe deasupra, și holtei la vremea aceea, Anne avea o încredere plină de optimism că nici o făptură omenească nu aflase de toată povestea ei de la dînsul.

Sora lui, doamna Croft, era pe atunci plecată din Anglia, însoțindu-și soțul într-un port străin, iar propria ei soră Mary era la școală cînd s-au întîmplat toate acelea... și pentru nimic în lume n-ar fi crezut cu putință nici cel mai mic zvon despre întîmplarea cu pricina, asta datorită mîndriei unora și delicateții altora.

Cu asemenea temeiuri Anne nădăjduia că, avînd pe Lady Russell încă în Kellynch și pe Mary stabilită doar la trei mile depărtare, cunoștința ei cu familia Croft, care trebuia prevăzută, n-avea de ce să presupună vreo încurcătură neobișnuită.

CAPITOLUL V

ÎN DIMINEAȚA HOTĂRÎTĂ pentru vizitarea proprietății Kellynch Hall de către amiral și de doamna Croft, Anne găsise cît se poate de firesc să plece aproape întreaga zi în plimbare la Lady Russell și să se ferească din calea lor pînă ce totul va fi gata ; deși găsi în același timp cît se poate de firesc să-i pară rău că pierduse prilejul de a-i vedea.

Întrevederea dintre cele două grupuri se dovedi pe deplin satisfăcătoare și a soluționat dintr-o dată întreaga problemă. Fiecare dintre doamne era dinainte predispusă la învoială și, de aceea, n-a văzut la cealaltă decît cele mai distinse maniere ; iar în privința gentilomilor, a fost o bună dispoziție atît de entuziastă, atîta largheță sinceră și convingătoare din partea amiralului, încît nu se putea decît să-l cîștige pe Sir Walter, care, pe lîngă toate, a mai fost și lingușit de asigurările date de domnul

Shepherd tocmai în privinţa comportamentului său cît se poate de ales şi nemaiînchipuit de rafinat, comportament ştiut din auzite de amiral ca un model de bună creştere.

Casa cu terenurile aferente şi mobilierul s-au bucurat de încuviinţare, deasemeni şi cei doi soţi Croft, ca şi condiţiile, datele, bunurile şi persoanele — toate s-au dovedit a fi cum se cuvine ; şi slujbaşii domnului Shepherd au fost puşi la lucru, fără să fi fost nici un singur preambul de modificat din tot formularul cu „Înţelegerea de faţă prevede"...

Sir Walter, fără şovăire, a declarat că amiralul este cel mai frumos marinar din cîţi a cunoscut şi a mers atît de departe încît să declare că dacă ar putea să-şi potrivească într-un fel părul, nu s-ar ruşina să fie văzut în tovărăşia lui oriunde ar fi ; iar amiralul, cu duioasă afecţiune, i-a spus soţiei sale în timp ce treceau prin parc la întoarcere :

— Am bănuit că vom ajunge curînd la o înţelegere, draga mea, cu toate cele ce ne-au fost spuse la Taunton. Baronetul nu-i el din cei care să descopere praful de puşcă, dar pare a fi om de treabă... — complimente reciproce, care puteau fi socotite la fel de eficiente.

Soţii Croft aveau să intre în posesia casei în ziua de Sfîntul Mihail şi, dat fiind că Sir Walter îşi propusese să se mute la Bath încă în cursul lunii precedente, nu mai avea vreme de pierdut cu punerea la punct a tuturor amănuntelor.

Lady Russell, încredinţată că Anne nu va primi îngăduinţa să pună mîna sau să fie de vreun ajutor în alegerea casei pe care aveau s-o cumpere, nu voia s-o zorească să plece atît de curînd, ci dorea să facă tot ce-i sta în putinţă ca să rămînă pe loc pînă va putea ea însăşi s-o conducă la Bath, după Crăciun ; dar avînd nişte obligaţii personale, care trebuiau s-o îndepărteze din Kellynch pentru cîteva săptămîni, i-a fost cu neputinţă să-i facă o invitaţie în lege, aşa cum ar fi dorit ; iar Anne, cu toate temerile ei de căldurile posibile ale lunii septembrie în toată alba strălucire a localităţii Bath, şi mîhnită să renunţe la gustul atît de dulce şi atît de melancolic al lunilor de toamnă la ţară, nu a socotit, ţinînd seama de toate cele de mai sus, că ar fi potrivit să rămînă. Ar fi

fost mai firesc și mai înțelept, și ar fi avut de înfruntat mai puțină suferință să plece cu ceilalți.

S-a întîmplat totuși ceva care i-a impus un alt soi de povară. Mary, adeseori ușor suferindă, și întruna făcînd mare caz de indispozițiile ei și oricînd gata s-o cheme pe Anne cînd se întîmpla așa ceva, Mary nu se simțea bine ; și, prevăzînd că nu va avea nici măcar o zi de sănătate cît e toamna de lungă, a poftit-o pe Anne, sau mai curînd i-a pretins să vie, fiindcă numai poftire nu se poate numi aceea de a veni la Uppercross Cottage să-i suporți tovărășia atîta timp cît va pofti ea, în loc de a te duce la Bath.

— Nu mă pot descurca fără Anne, argumenta Mary, iar răspunsul lui Elizabeth suna cam așa :

— Atunci mai bine-ar fi să rămînă ; sînt sigură, căci nimeni n-are nevoie și n-o dorește pe Anne la Bath.

Să fii cerută că ești bună la ceva, fie chiar într-un fel nepotrivit, e oricum mai bine decît să fii lepădată ca bună de nimic ; și Anne, bucuroasă că fusese socotită de oarecare folos, bucuroasă să-și organizeze un program ca o obligație, și firește fără nici o părere de rău că decorul acelui program va fi la țară, și încă în locurile ei dragi, cu dragă inimă a încuviințat numaidecît să rămînă.

Invitația făcută de Mary a rezolvat toate problemele care o necăjeau pe Lady Russell, și în consecință s-a stabilit repede și degrabă că Anne nu se va duce la Bath pînă cînd n-o va lua cu ea Lady Russell, iar perioada de timp pînă atunci și-o va petrece împărțind-o între Uppercross Cottage și Kellynch Lodge.

Pînă aici părea că totul merge strună ; dar Lady Russell a fost aproape speriată cînd i-a ajuns la ureche greșeala gravă a unei părți din planul de la Kellynch Hall, și anume că doamna Clay a fost invitată să meargă la Bath cu Sir Walter și cu Elizabeth în calitate de cel mai de seamă și prețios ajutor al acesteia din urmă în toate treburile ce-o așteptau. Lady Russell a fost grozav de afectată că, dintre toate, s-a recurs tocmai la o asemenea măsură... a fost uimită, s-a întristat, ba chiar s-a temut... iar ofensa implicită la adresa lui Anne, anume că doamna Clay e de atît de mare folos, în timp ce Anne nu era de nici unul, ofensa aceea a constituit o foarte dureroasă înrăutățire a situației.

Cît despre Anne, ea se oțelise cu asemenea afronturi ; dar își dădea seama de imprudența unor atari aranjamente cu aceeași pătrundere ca și Lady Russell. Înzestrată cu un puternic spirit de observație potolită și cu cunoașterea firii tatălui său, pe care adesea și le-ar fi dorit mai neînsemnate, își da seama că, dintr-o astfel de intimitate, niște urmări dintre cele mai serioase erau mai mult decît posibile pentru familia lui. Nu-și putea închipui că în clipa prezentă i-ar fi trecut tatălui ei prin cap așa ceva. Doamna Clay era plină de pistrui, avea un dinte proeminent și încheietura mîinii îi era grosolană, toate acestea fiind subiectul unor crunte critici pe care Sir Walter i le aducea, cînd nu era de față, dar, ce-i drept, era tînără, și fără îndoială femeie atrăgătoare ; cu o minte ascuțită și neobosite maniere agreabile, dispunea de infinit mai multă și mai primejdioasă putere de atracție decît ar fi putut avea oricare alta, înzestrată doar cu farmec fizic. Anne a fost atît de copleșită de gradul unor astfel de primejdii, încît nu și-ar fi putut-o ierta să nu încerce să atragă atenția surorii sale. Nu prea trăgea ea nădejde că va reuși, dar Elizabeth, care în eventualitatea unei asemenea schimbări va fi cu mult mai de compătimit decît ea însăși, nu va avea niciodată, gîndea Anne, motive întemeiate să-i reproșeze că nu i-a atras atenția, încunoștiințînd-o.

Așadar a stat de vorbă cu ea și părea că n-a reușit decît s-o irite. Elizabeth nu putea concepe cum o bănuială atît de absurdă i-a putut trece prin cap și, plină de indignare, i-a răspuns în legătură cu fiecare din cei doi, cunoscîndu-le foarte bine poziția.

— Doamna Clay, a-nceput ea să spună cu foc, nu poate uita niciodată cine e ; și cum îi știu mai bine sentimentele decît i le-ai putea cunoaște tu, te pot încredința că, în privința căsătoriei, sentimentele ei sînt deosebit de virtuoase ; pot să-ți mai spun că blamează orice nepotrivire de situație sau de rang, mai tare decît majoritatea oamenilor. Iar cît despre tata, sincer îți spun că nu m-aș fi putut gîndi ca lui, care a stat singur atîta amar de vreme de dragul nostru, să i se întîmple să fie tocmai acum bănuit. Dacă doamna Clay ar fi o femeie foarte frumoasă, aș recunoaște că ar fi o greșeală s-o am așa de mult timp lîngă mine ; nu că vreun lucru de pe lume,

sînt sigură, l-ar împinge pe tata să facă o căsătorie degradantă, dar ar putea să sufere, să fie nenorocit. Dar biata doamna Clay care, cu toate calităţile ei, n-ar putea trece niciînd drept o persoană cît de cît drăguţă ! Cred într-adevăr că doamna Clay poate să stea aici în perfectă siguranţă. Oricine ar putea crede că nu l-ai auzit niciodată pe tata vorbind despre nenorocita ei înfăţişare, cu toate că ştii bine că trebuie să-l fi auzit de vreo cincizeci de ori. Dintele cela al ei ! Şi pistruii aceia ! Pe mine nu mă desgustă pistruii ei atîta cît îl desgustă pe tata ; am văzut faţa cuiva care nu e propriu-zis desfigurată de prezenţa cîtorva, dar tata nu-i poate suferi. Trebuie să-l fi auzit cum vorbeşte de pistruii doamnei Clay.

— E un defect care aproape nu contează, răspunse Anne, atunci cînd ai un fel plăcut de-a fi şi astfel lumea ajunge să se poată împăca treptat cu el.

— Eu cred cu totul altfel, răspunse scurt Elizabeth ; „un fel plăcut de-a fi poate să pună în valoare nişte trăsături frumoase, dar nu poate nicidecum să schimbe unele evidente. Totuşi cum eu, în orice caz, am în această privinţă un interes mai mare decît l-ar putea avea oricine altul, socot că nu-i nevoie să-mi atragi atenţia.

Anne îşi făcuse datoria... bucuroasă că se isprăvise şi nu lipsită de oarecare speranţă că făcuse bine ce făcuse. Elizabeth deşi jignită de bănuială, ar fi putut totuşi să deschidă ochii asupra situaţiei cu pricina.

Cel din urmă serviciu al echipajului cu patru cai avea să fie transportul lui Sir Walter, al domnişoarei Elliot şi al doamnei Clay la Bath. Grupul a plecat într-o dispoziţie foarte bună, Sir Walter fiind pregătit să primească închinăciunile respectuoase ale tuturor arendaşilor profund mîhniţi şi ale ţăranilor cărora li s-a putut sugera să i se arate ; tot atunci a părăsit domeniul şi Anne cu un soi de linişte dezolată, mutîndu-se la Kellynch Lodge unde avea să-şi petreacă prima săptămînă.

Prietena ei nu se afla într-o dispoziţie mai bună decît ea. Lady Russell a simţit în toată amploarea ei acea dispersare a familiei. Ţinea la demnitatea familiei Elliot ca la propria ei respectabilitate şi relaţiile lor zilnice ajunseseră prin obicei la mare preţ. Era dureros să vezi locurile

acelea părăsite și încă mai rău să te gîndești la noii locatari pe mîna cărora au să încapă. Și, ca să poată scăpa de singurătatea și de melancolia unei așezări atît de schimbate, și să fie plecată atunci cînd amiralul și doamna Croft vor sosi pentru întîia oară, Lady Russell a luat hotărîrea să pună capăt ședерii ei în ziua în care se va despărți de Anne. Așa că urmau să se mute împreună, și Anne să se stabilească la Uppercross Cottage în prima etapă a călătoriei întreprinse de Lady Russell.

Uppercross era un sat de-o întindere potrivită, care cu cîțiva ani în urmă arăta de-un desăvîrșit stil vechi englezesc : avînd numai două case mai chipeșe la înfățișare, față de cele ale slujitorilor și plugarilor... conacul moșierului, cu zidurile-i înalte, porțile-i mari, copacii bătrîni, trainic și învechit, și casa parohială îndesată și bine clădită, înconjurată de propria-i grădină, îngrijită, cu viță de vie și un păr, pe spalier, ca să le încadreze ferestrele ; dar cînd s-a căsătorit tînărul moșier, așezarea a căpătat adaosul prețios al unei case de fermă, înălțată ca o vilă pentru reședința lui : și reședința aceea numită Uppercross Cottage, cu veranda ei cu ferestrele-i zăbrelite și cu alte podoabe pline de grație, era în stare să atragă privirea călătorului, tot atît cît și aspectul solid și impunător al conacului Great House, cu toate clădirile sale, situat cam la un sfert de milă mai departe.

De multe ori șezuse Anne aici. Știa drumurile din Uppercross tot atît de bine cît și pe cele de la Kellynch. Cele două familii se întîlneau atît de des, atît de mult le sta în obicei să se ducă unii la alții la orice oră din zi, încît a fost aproape o surpriză pentru ea s-o găsească pe Mary singură ; dar fiind singură, era aproape de la sine înțeles că se va plînge că-i e rău și că se simte deprimată. Deși cu mai multă avere decît sora ei mai mare, Mary n-avea nici înțelepciunea și nici firea lui Anne. Cînd îi era bine, simțindu-se mulțumită și îngrijită așa cum trebuie, atunci era într-o grozav de bună dispoziție și într-o minunată stare sufletească ; dar o cît de mică supărare o dobora la pămînt ; nu mai știa ce să facă de cîte ori se afla singură ; și, moștenind într-o măsură considerabilă sentimentul de importanță al familiei Elliot, era gata oricînd să adauge oricărei supărări și aceea de

a-şi închipui că e desconsiderată şi prost tratată. Ca persoană, era inferioară celor două surori şi, chiar cînd era în plină floare, nu s-a bucurat de alt prestigiu decît de-a fi „o fată drăguţă". Acum zăcea pe sofaua decolorată din salonaşul ei drăguţ, cîndva mobilat elegant, care treptat ajunsese atît de ponosit datorită scurgerii a patru veri şi activităţii a doi copii ; la ivirea surorii ei, a întîmpinat-o cu :

— Aşa, în sfîrşit ai venit ! Începusem să cred că n-am să te mai văd niciodată. Mi-e atît de rău încît abia mai pot vorbi. N-am văzut o fiinţă omenească de azi dimineaţă!

— Îmi pare rău că te găsesc bolnavă, răspunse Anne. Joia trecută mi-ai trimis nişte veşti atît de bune despre starea ta.

— Da, am luat lucrurile uşor ; totdeauna fac aşa ; dar eram departe de a fi bine la vremea aceea. Şi nu cred să-mi fi fost vreodată în toată viaţa atît de rău cum mi-a fost toată dimineaţa asta... cît se poate de nepotrivit să fiu părăsită, pe cuvîntul meu. Închipuieşte-ţi că aş fi fost apucată aşa, dintr-o dată, de vreo criză oribilă, fără să fiu în stare să sun clopoţelul ! Aşadar, Lady Russell n-a vrut să se arate. Nu cred să fi venit în casa asta de trei ori, cît a fost vara de lungă.

Anne i-a spus ceea ce se cuvenea şi a întrebat-o despre soţul ei.

— O ! Charles e plecat la vînătoare. Nu l-am mai văzut de azi dimineaţă de la şapte. A ţinut să se ducă, cu toate că i-am spus cît mi-e de rău. Mi-a răspuns că n-are să stea mult ; dar nu s-a mai întors şi acum e aproape unu. Îţi spun sincer că n-am văzut nici ţipenie de om toată dimineaţa, cît a fost de lungă.

— Dar i-ai avut pe băieţeii tăi cu tine.

— Da, atîta timp cît le-am putut suporta zgomotul ; dar sînt atît de zburdalnici, încă îmi fac mai mult rău decît bine. Micuţul Charles nu ascultă nici de-un cuvînt pe care i-l spun, iar Walter se face tot mai rău.

— Ei, lasă, îndată are să-ţi fie mai bine, răspunse Anne cu voioşie. Ştii doar că totdeauna te simţi bine cînd vin. Ce mai fac vecinii tăi de la Great House ?

— Nu pot să-ţi spun nimic despre ei. N-am văzut pe nici unul din ei astăzi, afară de domnul Musgrove, care s-a

oprit numai şi a vorbit cu mine prin fereastră, fără să descalece de pe cal ; şi cu toate că i-am spus cît sînt de bolnavă, nici unul din ei n-a venit lîngă mine. S-a întîmplat să nu mă potrivesc cu domnişoarele Musgrove, presupun, şi iată-i că nu se mai abat deloc din calea lor.

— Poate că ai să-i vezi totuşi, pînă nu trece dimineaţa. E încă devreme.

— Nu-i doresc deloc, crede-mă. Vorbesc şi rîd mult prea mult pentru gustul meu. Oh ! Anne. Mi-e atît de rău ! Foarte urît din partea ta că n-ai venit joi.

— Mary, draga mea, adu-ţi aminte ce rînduri pline de bună dispoziţie mi-ai trimis despre tine. Mi-ai scris cu nişte cuvinte pline de nemaipomenită voioşie, spunîndu-mi că eşti într-o stare perfectă cu sănătatea şi că nu-i nici o grabă să viu ; şi astfel stînd lucrurile, trebuie să-ţi fi dat seama că dorinţa mea cea mai vie era să rămîn cu Lady Russell pînă la urmă ; şi în afară de sentimentele mele faţă de ea, am fost la drept vorbind atît de prinsă de treburi, am avut atîtea de făcut, încît n-aş fi putut cu uşurinţă să fi plecat de la Kellynch mai curînd.

— Doamne Dumnezeule ! Dar ce-ai fi putut *tu* să ai de făcut ?

— O mulţime de lucruri, te asigur. Mai multe decît îmi pot veni în minte pe moment ; dar pot să-ţi spun cîteva. Am făcut un duplicat după catalogul cărţilor şi tablourilor tatei. Am fost de mai multe ori în grădină cu Mackenzie, încercînd să-mi dau seama şi să-l fac să înţeleagă care dintre plantele lui Elizabeth sînt pentru Lady Russell. A trebuit să-mi aranjez şi toate micile mele treburi... să-mi împart cărţile şi notele de muzică, să-mi fac din nou toate cuferele, deoarece nu înţelesesem la timp ce intenţii se formulaseră în privinţa furgoanelor. Şi încă un lucru a trebuit să mai fac, Mary, de o natură mai grea şi mai obositoare : să mă duc aproape în fiecare casă din parohie şi să-mi iau într-un fel rămas-bun. Mi s-a spus că oamenii doreau s-o fac. Dar toate lucrurile astea iau o grămadă de timp.

— Eh ! fie !... şi după un moment de răgaz : Dar nu m-ai întrebat un cuvînt despre cina noastră de ieri de la familia Pooles.

— Așadar ai fost ? Nu te-am mai întrebat, fiindcă trăsesem concluzia că trebuie să fi fost silită să renunți la petrecere !

— A ! nu ; m-am dus. Ieri mi-a fost foarte bine : n-am avut nimic pînă astăzi dimineață. Ar fi fost ciudat de nu mă duceam.

— Îmi pare foarte bine că te-ai simțit destul de bine și sper că ați petrecut minunat.

— E ! nimic deosebit. Totdeauna știi dinainte cum va fi cina și cine are să mai fie acolo. Și e atît de incomod să nu ai echipajul tău propriu ! Domnul și doamna Musgrove m-au luat cu ei și eram așa de înghesuiți ! Amîndoi sînt grași și ocupă așa de mult loc ! Și domnul Musgrove totdeauna șade în față. Așa că am stat înghesuită pe bancheta din spate cu Henrietta și Louisa. Și cred probabil că răul meu de astăzi se datorește tocmai acelei înghesuieli.

Perseverența în răbdare, ușor stăruitoare, și voioșia oarecum silită a lui Anne i-au adus aproape vindecarea lui Mary. În scurt timp s-a văzut în stare să se așeze pe canapea, ba chiar a început să creadă că s-ar putea ridica de pe ea la vremea cinei. Apoi, uitînd să se mai gîndească la asta, într-o clipă s-a dus în capătul celălalt al camerei ca să aranjeze un buchet de flori — să-l facă mai frumos — ; după aceea s-a apucat să-și mănînce gustarea rece ; și în sfîrșit, după aceea, s-a simțit destul de bine ca să propună o mică plimbare.

— Unde să mergem ? a întrebat ea cînd erau gata de plecare. Bănuiesc că n-ai să vrei să facem o vizită la Great House, atîta timp cît n-au venit ei să te vadă ?

— Ba în privința asta n-am nici o obiecție, răspunse Anne. Niciodată nu mi-ar trece prin minte să fac atîta caz cu niște oameni pe care-i cunosc așa de bine, cum sînt doamna și domnișoarele Musgrove.

— Vai ! dar ele ar trebui să vină să te vadă cît mai curînd cu putință. Ele ar trebui să-și dea seama de ceea ce ți se cuvine ca soră *a mea*. Cu toate acestea, am putea totuși să mergem pînă la ele și să stăm puțin timp ; și făcînd asta vom putea gusta și plimbarea.

Asemenea soi de relații, Anne le-a socotit totdeauna nesăbuite ; dar încetase de mult să se mai trudească să le

împiedice, fiind încredințată că, deși de fiecare parte existau subiecte continui de gîlceavă, totuși nici una din familii nu putea fără ele. Așadar s-au dus la Great House, ca să stea o jumătate de ceas încheiată în salonul patrat de modă veche, cu un covoraș mic și cu parchetul lustruit, căruia fiicele de-acum din casă îi dau treptat un aspect de învălmășeală prin adaosul unui clavir, al unei harpe, al unor etajere cu flori și măsuțe puse unde nu te aștepți. Vai! dac-ar putea ființele din portretele fixate pe lambriuri, dac-ar putea gentilomii în catifea cafenie și doamnele îmbrăcate în satinuri albastre să vadă ce se întîmplă, să-și dea seama de asemenea răsturnare a rînduielii și a îngrijirii! Înseși portretele păreau că privesc pline de uimire.

Familia Musgrove, dealtfel ca și casa lor, era într-un soi de schimbare, poate în progres. Tatăl și mama, două exemplare în vechiul stil englezesc, iar tinerii în cel nou. Domnul și doamna Musgrove erau oameni tare cumsecade; prietenoși și ospitalieri, cu nu cine știe ce educație și deloc eleganți. Copiii lor aveau concepții și deprinderi mai moderne. Familia era numeroasă, dar singurele vlăstare mai mari, în afară de Charles, erau Henrietta și Louisa, domnișoare tinere de nouăsprezece și douăzeci de ani, care aduseseră cu ele de la o școală din Exeter tot stocul obișnuit de cunoștințe și talente și trăiau în clipa de față, ca mii de alte domnișoare, în scopul de a fi la modă, fericite și vesele. Hainele de pe ele aveau toate perfecțiunile posibile, fețele le erau destul de drăguțe, dispoziția grozav de bună, manierele firești, degajate și plăcute; acasă la ele își dau importanță, iar prin alte părți se bucurau de trecere. Anne le-a socotit totdeauna ca pe unele dintre cele mai fericite făpturi dintre cunoștințele sale; dar, cu toate acestea, ferită — așa cum sîntem cu toții, datorită unui oarecare sentiment pașnic de superioritate — de dorința de schimbare, n-ar fi renunțat pentru nimic în lume la concepția ei mai rafinată și mai cultivată, în schimbul tuturor plăcerilor acelor fete; și nu le invidia pentru nimic, afară doar de acea bună înțelegere în aparență perfectă și de acea afecțiune mutuală atît de jovială, pe care ea aproape că nu le cunoscuse cu nici una dintre surorile ei.

Au fost primite cu multă cordialitate. Nimic nu păru să fie nelalocul său din partea familiei de la Great House, ceea ce ar fi fost în general cel din urmă lucru de blamat, după cum prea bine știa Anne. Jumătatea de oră s-a scurs în conversații destul de plăcute și, la sfîrșit, Anne n-a fost cîtuși de puțin surprinsă că plimbării lor li s-au adăugat și cele două domnișoare Musgrove, și asta la invitația stăruitoare a surorei ei, Mary.

CAPITOLUL VI

ANNE NU DORISE să vină în vizită la Uppercross, ca să afle că schimbarea unui grup de oameni cu altul, deși la o depărtare nu mai mare decît de trei mile, adesea avea să însemne cu totul alte discuții, păreri și idei. Niciodată nu mai stătuse acolo pînă atunci, fără să fi fost izbită de-o asemenea situație sau fără să fi dorit ca alții din familia Elliot să fi putut avea privilegiul ei de a vedea cît de neștiute și desconsiderate erau treburile care la Kellynch Hall erau socotite și considerate atît de adînc cunoscute și de un interes răspîndit pretutindeni ; totuși, cu toată experiența ei din trecut, crezu că trebuie să se supună acum și să învețe altă lecție în arta de a cunoaște nimicnicia noastră în afara propriului nostru cerc, lecție de care se vede că avea nevoie ; fiindcă, firește, venind aici așa cum venise, cu toată ființa ei plină de toate cele ce preocupaseră complet amîndouă casele din Kellynch timp de cîteva săptămîni, se așteptase mai curînd la mai multă curiozitate și căldură decît găsise în remarcile izolate dar foarte asemănătoare ale domnului și ale doamnei Musgrove : ... „Așadar, domnișoară Anne, Sir Walter și sora dumneavoastră au plecat ? Și în care parte din Bath credeți că se vor așeza ?“ și toate astea fără să aștepte cît de cît vreun răspuns ;... sau tinerele domnișoare adăugînd : „Sperăm *să fim* în Bath la iarnă ; dar să nu uiți, papă, că, dacă mergem, trebuie să avem o poziție bună ; nu cumva să alegi pentru noi vreuna din casele cartierului Queen la care țîi dumneata !“ ; sau Mary lăsînd

să-i scape un adaos ca : „Pe cuvîntul meu, cînd veți fi cu toții plecați la Bath ca să găsiți fericirea acolo, eu am să fiu aproape dusă pe altă lume."

Anne era hotărîtă să evite asemenea dezamăgiri pe viitor și să se gîndească plină de recunoștință la norocul extraordinar de a avea o prietenă atît de sincer înțelegătoare ca Lady Russell.

Cei ca domnul Musgrove își aveau propriile lor afaceri de apărat sau de lichidat ; caii, cîinii și ziarele lor care să-i absoarbă ; iar nevestele prinse pînă peste cap cu toate celelalte probleme firești de gospodărie, vecini, rochii, dansuri și muzică. Anne recunoștea că e foarte firesc ca fiecare comunitate socială mică să-și impună propriile sale subiecte de conversație ; și nădăjduia ca în scurtă vreme să devină și ea o membră nu fără oarecare valoare a grupării în care fusese de curînd transplantată. În perspectiva de a petrece cel puțin două luni la Uppercross, era strict obligatoriu pentru ea să-și înveșmînteze imaginația, memoria și toate ideile pe cît cu putință în tot ceea ce se purta la Uppercross.

N-avea nici un fel de teamă de cele două luni. Mary nu era atît de uricioasă și de neprietenoasă ca Elizabeth și nici atît de refractară la sugestiile ce i-ar fi venit din partea ei ; și nici celelalte părți componente ale casei nu aveau nimic care să-i tulbure liniștea. Se afla de cînd se știa în raporturi de prietenie cu cumnatul ei, iar copiii, care o iubeau aproape tot atît de mult dar o respectau cu mult mai mult decît pe mama lor, erau pentru ea un prilej de interes, de distracție și de strădanie bine venită.

Charles Musgrove era un bărbat politicos și plăcut ; ca judecată și caracter, fără îndoială superior soției sale, dar departe de a avea capacitatea, stilul de a vorbi sau grația care s-o facă pe Anne să privească trecutul, întrucît între ei fusese o oarecare legătură, cu melancolic regret ; cu toate că, în același timp, Anne, ca și Lady Russell, putea să creadă că o căsătorie mai potrivită l-ar fi putut schimba mult în bine și că o femeie cu o pricepere reală i-ar fi putut pune caracterul în valoare și i-ar fi făcut obiceiurile și îndeletnicirile mai folositoare, mai chibzuite și mai elegante. Așa cum stăteau lucrurile, Charles

Musgrove nu făcea nimic cu prea multă rîvnă, în afară de distracţii ; şi îşi cheltuia dealtminteri timpul de prisos fără să tragă vreun folos din cărţi sau din alte lucruri asemănătoare. Era foarte bine dispus şi nu părea niciodată tare afectat de indispoziţiile ocazionale ale soţiei sale ; îi răbda lipsa de judecată, uneori spre marea admiraţie a lui Anne ; şi, în general, cu toate că adesea se iveau mici neînţelegeri între ei (în care Anne avea un rol mai mare decît ar fi dorit, fiind solicitată ca mediator în ambele părţi), puteau trece drept o pereche fericită. Erau totuşi totdeauna de acord că duc lipsă de ceva mai mulţi bani, şi tare ar mai fi dorit să primească un dar important de la tatăl lui ; dar şi în privinţa asta, ca în cele mai multe, el era cel ce se situa pe o poziţie superioară, pentru că pe cîtă vreme Mary socotea ca o mare ruşine că asemenea dar nu le fusese încă făcut, Charles susţinea întotdeauna că tatăl lui avea multe alte obligaţii de acoperit şi că avea mai ales dreptul să-şi cheltuiască banii după placul său.

Cît despre creşterea copiilor, principiile lui erau cu mult mai bune decît cele ale soţiei sale, iar punerea lor în practică nu se vădea a fi chiar atît de rea... „I-aş putea creşte foarte bine, dacă nu s-ar amesteca Mary", asta îl auzea Anne adesea spunînd, şi se pare că avea destul de multă încredere în ceea ce spunea ; dar cînd venea rîndul să asculte învinuirile pe care Mary le aducea lui Charles, că „răzgîieşte copiii în aşa hal încît nu-i mai pot linişti şi cuminţi nici într-un fel"..., Anne nu avea nici cel mai slab îndemn să-i spună : „Ai dreptate".

Una dintre cele mai neplăcute situaţii din timpul şederii ei acolo era prea marea încredere pe care o aveau în ea toţi împricinaţii şi faptul de a fi în taina tuturor neînţelegerilor familiale. Ştiut fiind că se bucura de oarecare influenţă asupra surorii ei, era solicitată fără încetare, sau în cel mai bun caz i se sugera să-şi exercite acea influenţă, chiar peste limitele celor ce erau cu putinţă. „Vai, cît aş dori s-o poţi convinge pe Mary să nu-şi mai închipuie tot timpul că e bolnavă", cam aşa sunau cele grăite de Charles ; şi, făcînd pe nenorocita, iată ce spunea Mary : „Sînt sigură că, dacă Charles m-ar vedea murind, nu şi-ar închipui că mi se întîmplă ceva. Sînt

sigură, Anne, că dacă ai vrea, l-ai putea convinge că sînt într-adevăr foarte bolnavă,... cu mult mai rău decît arăt."

Mary mai spunea sus și tare : „Nu pot să sufăr să-mi trimit copiii la Great House, cu toate că bunica lor dorește întruna să-i vadă, fiindcă le intră în voie și-i răsfață în așa hal și le dă atîtea mîncăruri și dulciuri, încît sigur că se întorc bolnavi și întorși pe dos tot restul zilei !"... Iar doamna Musgrove prindea primul prilej să fie singură cu Anne ca să-i spună : „Vai ! domnișoară Anne, degeaba doresc eu ca doamna Charles să aibă cît de cît din felul și metoda dumitale de a te purta cu copiii ! Uită-te la ei ! Sînt cu totul alte făpturi cînd sînt cu dumneata ! Dar, nu încape îndoială, în general sînt atît de răzgîiați ! Ce păcat că n-o poți face pe sora dumitale să învețe cum să se poarte cu ei ! Sînt niște copii sănătoși, așa cum trebuie să fie, dragii de ei micuți, sincer îți spun ; dar doamna Charles nu știe cum trebuie să se poarte cu ei !... Vai de mine ! Ce obraznici și neastîmpărați sînt uneori !... Îți spun pe ce am mai scump, domnișoară Anne, mi-e lehamite să-i văd acasă la noi așa de des pe cît aș dori, dac-ar fi ei altfel. Cred că nu-i pe placul doamnei Charles că nu-i chem la noi mai des ; dar, știi, e foarte neplăcut să ai copii la tine și să fii silită să-i ții din frîu în fiecare clipă — nu fă asta ! nu fă ceia ! — sau să nu-i poți astîmpăra decît dîndu-le mai multe prăjituri decît le poate prii."

Dar pe lîngă asta Anne mai află următoarele de la Mary : „Doamna Musgrove crede că toate slugile ei îi sînt atît de credincioase, încît ar fi înaltă trădare numai dac-ai ridica problema ; dar îți spun sigur și fără nici o exagerare că fata ei din casă și spălătoreasa, în loc să-și vadă de treburile lor, hoinăresc prin sat cît e ziua de lungă. Oriunde mă duc, dau peste ele ; și, îți spun drept, nu intru niciodată în odaia copiilor fără să găsesc vreo urmă de-a lor. Dacă Jemima n-ar fi cea mai devotată și mai credincioasă făptură din lume, ar fi gata să mi-o strice ; fiindcă ea singură îmi spune că totdeauna o ispitesc să plece la plimbare cu ele". Iar din partea doamnei Musgrove, iată ce-auzea : „Mi-am impus să nu mă amestec în nici una din treburile nurorii mele, fiindcă știu că n-o scot la capăt ; dar *dumitale*, domnișoară Anne, am să-ți

spun, pentru că dumneata, care ai putea pune lucrurile în ordine, trebuie să știi că nu am niște păreri tocmai bune despre bona tocmită la copiii doamnei Charles ; aud niște lucruri ciudate pe socoteala ei ; tot timpul bate drumurile ; și, din cele știute direct de mine, pot să-ți spun că face pe cocoana așa de gătită și bine îmbrăcată, încît e gata să strice toate servitoarele cu care se întîlnește. Doamna Charles pune mîna-n foc pentru ea, știu eu ; dar îți dau tocmai aceste indicații prețioase ca să fii cu ochii în patru, pentru că dacă se întîmplă să vezi ceva ce merge rău, nu e cazul să te temi să i-o aduci la cunoștință".

Și iarăși : de data asta un reproș de la Mary, anume că doamna Musgrove era totdeauna gata să nu-i acorde întîietatea ce i se cuvenea cînd luau masa la Great House cu alte familii ; și nu vedea nici un motiv pentru care să fie socotită ca și cum ar fi fost acasă la ea, și să-și piardă locul ce i se cuvenea. Dar într-o zi cînd Anne se plimba numai cu domnișoarele Musgrove, una dintre ele, după ce vorbise despre rang, despre oamenii din înalta societate și despre gelozia de rang, spuse : „Nu mă sfiesc să-ți spun cît de absurde sînt unele persoane în privința locului ce li se cuvine, pentru că toată lumea știe cît de îngăduitoare, înțelegătoare și indiferentă ești în asemenea privință ; dar aș dori ca cineva să-i sugereze cumnatei noastre Mary că ar fi cu mult mai bine dacă n-ar mai fi atît de stăruitoare și tenace pentru rangul ei ; mai cu seamă dacă nu s-ar vîrî totdeauna în frunte, ca să ia locul mamei. Nimeni nu pune în cumpănă dreptul ei de a avea întîietate față de mama, dar i-ar ședea mai bine dacă n-ar stărui totdeauna atîta pentru locul din frunte. Nu că mama ar face vreun caz cît de mic în privința asta, dar știu că mai multă lume a băgat de seamă".

Ce trebuia să facă Anne ca să poată pune lucrurile pe calea cea bună ? În afară de-a asculta cu răbdare, nu putea decît să îndulcească puțin situația, să aline doleanțele și să justifice pe unii față de ceilalți ; să le sugereze îngăduința atît de necesară între vecini atît de apropiați și aluziile ei să fie cît mai transparente în favoarea surorii sale.

În toate celelalte privințe, vizita ei a început și s-a desfășurat cît se poate de bine. Chiar propria ei dispoziție se îmbunătățise prin schimbarea locului și a preocupărilor, prin faptul că se mutase la trei mile departe de Kellynch : durerile și supărările surorii ei Mary s-au împuținat, acum că avea în permanență o însoțitoare, iar relațiile lor zilnice cu cealaltă familie, deoarece nu existau nici atașamente prea mari, nici secrete și nici ocupații la vila lor care să fie întrerupte din pricina vizitelor, se vădeau a fi mai curînd un privilegiu. Fuseseră cu siguranță împinse aproape la maximum, fiindcă se întîlneau în fiecare dimineață și mare lucru de se-ntîmpla să petreacă vreo seară despărțiți ; dar Anne credea că n-ar fi ajuns la o situație atît de bună, dacă domnul și doamna Musgrove n-ar fi ținut seamă de formele respectabile în situațiile cuvenite, sau dacă fiicele lor n-ar fi vorbit, n-ar fi rîs și n-ar fi cîntat atîta.

Anne cîntase cîndva la clavecin cu mult mai bine decît oricare dintre domnișoarele Musgrove ; dar neavînd voce și neștiind să cînte la harfă, iar pe deasupra neavînd nici părinți cărora să le placă să stea alături și să-și închipuie că sînt încîntați, muzica ei n-a făcut mare vîlvă decît doar din simplă politețe sau ca un prilej de recreare pentru alții, lucru de care ea își da foarte bine seama. Știa prea bine că atunci cînd cînta plăcerea nu era decît de partea ei ; dar asemenea lucruri nu erau o noutate pentru ea : cu excepția unei perioade scurte din viață, de la vîrsta de paisprezece ani cînd își pierduse pe scumpa ei mamă, Anne nu mai cunoscuse fericirea de a fi ascultată sau încurajată și sprijinită de vreo apreciere justă sau de cineva cu real gust. În muzică totdeauna fusese deprinsă să guste sentimentul că e singură pe lume ; iar plăcerea părtinitoare a domnului și doamnei Musgrove pentru concertele fiicelor lor îi făcea mai degrabă plăcere de dragul lor, decît necaz pentru situația ei.

Seratele de la Great House căpătau uneori amploare prin participarea și altor musafiri. Vecinii nu erau mulți la număr, dar familia Musgrove era vizitată de toți, avînd mai multe mese cu lume seara, mai mulți oaspeți, mai mulți musafiri invitați sau veniți din întîmplare, decît

oricare altă familie. Erau fără nici o îndoială cei mai populari.

Fetele se înnebuneau după dans : şi serile se terminau din cînd în cînd cu cîte un mic bal pe nepregătite. Exista o familie de verişori la o aruncătură de băţ de Uppercross, cu mai puţină dare de mînă, care se bizuiau pe familia Musgrove pentru toate plăcerile şi distracţiile lor ; erau gata să vină orişicînd, să dea o mînă de ajutor la orice joc, sau să danseze orişiunde ; şi Anne, preferînd fără doar şi poate îndeletnicirea de muzicant unei obligaţii mai active, le cînta cu ceasurile dansuri ţărăneşti : o bunătate care era totdeauna luată în seamă mai mult ca orice de către domnul şi doamna Musgrove pentru forţa ei muzicală de interpretă şi adesea se pomenea cu asemenea complimente : ...„Bine executat, domnişoară Anne ! Grozav de bine, zău ! Doamne Dumnezeule, cum îţi mai zboară degeţelele !"

Cam aşa au trecut primele trei săptămîni. Dar a venit Sfîntul Mihail ; şi acum sufletul lui Anne trebuie să se-ntoarcă iarăşi la Kellynch. Căminul iubit trecut în stăpînirea altora ; toate încăperile scumpe şi mobila lor ; dumbrăvile şi priveliştile începînd să aparţină altor ochi şi altor mădulare. În ziua de 29 septembrie n-a mai putut să se gîndească la altceva ; şi seara a mai avut o înduioşătoare aluzie de la Mary care, cu prilejul menţionării datei din ziua aceea, a exclamat : „Vai de mine ! nu astăzi avea să vină familia Croft la Kellynch ? Ce bine-mi pare că nu mi-am adus aminte de asta de mult. Ce tare mă deprimă !"

Familia Croft a intrat în posesia domeniului cu o vigilenţă cu adevărat marinărească şi acum puteau să fie vizitaţi. Mary a deplîns această obligaţie în ceea ce o privea. „Nimeni nu ştia ce mult va trebui să sufere. Ar dori s-o amîne cît mai mult cu putinţă." Dar n-a fost uşor decît pînă ce-a vorbit cu Charles, s-o conducă acolo într-o bună dimineaţă ; şi cînd s-a întors înapoi se afla într-o foarte însufleţită şi plăcută stare de nefiresc neastîmpăr. Anne s-a bucurat din tot sufletul că nu s-a putut să meargă şi ea. Totuşi, dorea să-i vadă pe soţii Croft şi i-a părut tare bine că a fost de faţă cînd li s-a întors vizita. Cei doi au venit ; stăpînul casei era plecat,

dar cele două surori se aflau acasă împreună. Și cum s-a întîmplat că doamna Croft să fie luată în primire de Anne, iar amiralul să se așeze lîngă Mary, și să se facă dintr-o dată tare simpatic prin atențiile prietenoase și binevoitoare la adresa copiilor, Anne a putut să urmărească în taină dacă există vreo asemănare între frate și soră : și dacă doamna Croft nu izbutise să semene la trăsături, să-i prindă măcar o intonație în voce sau schimbare de expresie ori o întorsătură de frază.

Doamna Croft, fără a fi nici înaltă nici grasă, avea o carură solidă, o linie cumva dură și o vigoare în forme care făceau din ea, în ansamblu, o persoană remarcabilă. Avea ochii negri strălucitori, dinți frumoși și în totul o figură plăcută ; totuși tenul ei roșcat și bronzat — ca o urmare a faptului că stătuse pe mare aproape tot atît de mult cît și soțul ei — o făcea să pară a fi trăit cîțiva ani mai mult pe lume decît vîrsta ei adevărată de treizeci și opt de ani. Felul ei de-a fi era deschis, sincer și hotărît ca al omului ce are încredere în el și nici o îndoială în ceea ce trebuie să facă ; totuși, n-avea nici o urmă de grosolănie sau lipsă de bună dispoziție și jovialitate. Anne îi dădu crezare, bineînțeles, pentru sentimentele de înaltă considerație pe care i le-a adresat în legătură cu tot ce privea domeniul de la Kellynch ; și, firește, i-a făcut plăcere ; mai cu seamă că din prima clipă, în chiar momentul prezentării, o satisfăcuse faptul că doamna Croft nu vădea nici cel mai mic semn că ar ști sau ar bănui ceva și nici nu spuse ceva în doi peri, indiferent de ce soi. Din acest punct de vedere n-a mai avut nici o grijă și, ca urmare, s-a simțit în largul ei recăpătîndu-și puterea și curajul, pînă cînd într-o clipă fu electrizată de spusele neașteptate ale doamnei Croft :

— Cred că dumneavoastră, și nu sora dumneavoastră, ați fost aceea cu care fratele meu a avut plăcerea de a se cunoaște, cînd se afla aici în ținut.

Anne nădăjduia că a depășit vîrsta înroșirilor de rușine : dar vîrsta emoțiilor, cu siguranță că n-o depășise.

— Poate că n-ați aflat că s-a căsătorit, adăugă doamna Croft.

Acuma putea în sfîrșit să răspundă așa cum se cuvenea ; și a fost fericită cînd și-a dat seama că următoa-

rele cuvinte ale doamnei Croft arătau că e vorba de domnul Wentworth, şi că nu se trădase cu nici un cuvînt care să se fi referit la celălalt frate. Numaidecît a înţeles cît de rezonabil a fost din partea doamnei Croft că s-a gîndit să vorbească de Edward, şi nu de Frederick ; şi ruşinîndu-se că putuse uita de Edward, şi-a îndreptat toată atenţia să afle cu un legitim interes în ce stare se afla în prezent fostul lor vecin.

Restul vizitei s-a desfăşurat în linişte ; pînă cînd, tocmai cînd se sculau să plece, Anne l-a auzit pe amiral spunînd către Mary :

— Aşteptăm aici în curînd pe-un frate al doamnei Croft ; cred că-l cunoaşteţi după nume ?

Dar vorba i-a fost luată din gură de atacurile înverşunate ale băieţaşilor, care se agăţau de amiral ca de un vechi prieten, spunînd sus şi tare că nu trebuie să plece şi captîndu-i toată atenţia cu propunerile lor de a-i lua cu el în buzunarul hainei şi altele asemenea, ca să mai aibă vreo clipă liberă să termine sau să-şi mai amintească ceea ce începuse, aşa că Anne a rămas să se încredinţeze singură, cît îi va fi cu putinţă, că trebuie să fie vorba tot de acelaşi frate. Totuşi nu putea avea chiar atîta siguranţă, încît să nu dorească cu nerăbdare să afle dacă nu cumva s-a mai spus ceva în privinţa fraţilor în cealaltă casă, unde familia Croft fusese în vizită mai înainte.

Toţi cei de la Great House trebuiau să-şi petreacă seara acelei zile la Cottage ; şi fiind acum, la acea vreme a anului, prea tîrziu pentru ca asemenea vizite să fie făcute pe jos, tocmai aşteptau echipajul cînd cea mai tînără dintre domnişoarele Musgrove a intrat în casă. Primul gînd negru a fost că venise să ceară scuze şi că cei de la Uppercross Cottage trebuiau să-şi petreacă seara numai între ei, şi Mary era gata-gata să se considere jignită, cînd Louisa a pus lucrurile la punct, spunînd că numai ea a venit pe jos, ca să lase loc destul pentru harfă, care avea să fie adusă cu trăsura.

— Şi să vă spun acum motivul, a adăugat, şi toate celelalte legate de el. Am venit să vă aduc la cunoştinţă că papă şi mama sînt în seara asta foarte prost dispuşi, mai cu seamă mama ; nu-şi mai ia gîndul de la sărmanul

Richard ! Și ne-am înțeles că ar fi mai bine să avem harfa, pentru că se pare că mamei îi place mai mult harfa decît clavirul. Și acuma să vă spun de ce e indispusă. Cînd familia Croft a venit în vizită azi dimineață (după aceea v-au vizitat și pe voi, nu-i așa ?) s-a întîmplat să ne spună că fratele doamnei, căpitanul Wentworth, tocmai s-a întors în Anglia, sau s-a eliberat, sau cam așa ceva, și că vine să-i vadă foarte curînd ; și din nefericire i-a venit mamei în minte, după ce-au plecat ei, că Wentworth, sau cam așa ceva, era numele căpitanului bietului Richard, cîndva, dar nu știu nici cînd nici unde, dar, în tot cazul, mult timp înainte de-a muri el, săracul băiat ! Și scotocind printre scrisorile și lucrurile lui, a găsit că într-adevăr așa a fost : și acuma este sigură de tot că ei e omul, și mintea toată îi e numai la asta și la sărmanul Richard ! Așa că trebuie cu toții să fim cît putem mai veseli, ca să poată să nu se mai gîndească cu atîta stăruință la niște lucruri atît de sumbre.

Faptele reale ale acestui fragment patetic din istoria familiei s-au întîmplat să fie următoarele : Musgrove-ii avuseseră nenorocul de a fi părinții unui fiu obraznic și insuportabil ; dar și norocul de a-l pierde mai înainte ca el să fi împlinit douăzeci de ani ; fusese trimis cu o ambarcațiune pe mare, din pricină că era prost și greu de stăpînit pe uscat ; familiei lui prea puțin i-a păsat de el, totuși destul de mult pentru cît merita ; arareori primeau vești de la el și mai că nu-i regretau lipsa, cînd vestea morții lui în străinătate le-a ajuns la Uppercross, cu doi ani în urmă.

Cu toate că surorilor lui acum le părea rău după dînsul, atît cît puteau ele, numindu-l „sărmanul Richard", de fapt Dick Musgrove nu fusese nimic altceva decît un proștălău, nesimțitor și bun de nimic, care n-a făcut cît a trăit nimic ce-ar fi putut să-i dea dreptul la ceva mai mult decît o prescurtare de nume, fie viu, fie mort.

Stătuse cîțiva ani pe mare și, cu pilejul acelor mutări la care sînt supuși toți aspiranții marinari, dar mai cu seamă aspiranții de care orice căpitan vrea să se lepede, Dick Musgrove fusese îmbarcat la bordul fregatei căpitanului Frederick Wentworth — Laconia ; și de pe Laconia, sub imboldul căpitanului său, scrisese singurele două scri-

sori pe care tăică-său și maică-sa le primiseră de la el în timpul întregii sale absențe ; cu alte cuvinte singurele două scrisori dezinteresate, fiindcă toate celelalte fuseseră doar cereri de bani.

În fiecare din cele două scrisori vorbise frumos de căpitan ; dar, cu toate acestea, atît de puțin le sta lor în obicei să dea atenție unor asemenea lucruri, atît de lipsiți de spirit de observație și de curiozitate în privința numelor oamenilor și al ambarcațiunilor încît, la vremea aceea, nu le făcuse aproape nici o impresie ; și că doamna Musgrove fusese izbită, tocmai în ziua aceea, de amintirea numelui de Wentworth, ca fiind legat de fiul ei, nu părea să fie altceva decît una dintre străfulgerările acelea de memorie ce se ivesc uneori.

Se dusese să-și caute scrisorile și găsise în ele tot ceea ce bănuise ; și recitirea scrisorilor acelora, după ce trecuse atîta vreme, și sărmanul ei fiu plecat pentru vecie, și toate defectele lui uitate, îi întristaseră sufletul din cale-afară și o aruncaseră într-o deznădejde pentru pierderea lui cu mult mai mare decît cea pe care o încercase cînd aflase întîia oară de moartea lui. Domnul Musgrove se-ntristase și el, dar într-o mai mică măsură ; și cînd au ajuns la Uppercross Cottage doreau bineînțeles mai întîi de toate să le fie din nou ascultată toată povestea și apoi nădăjduiau să capete toată mîngîierea pe care puteau să le-o aducă o societate de oameni veseli.

Să-i audă vorbind atît de mult despre căpitanul Wentworth, repetîndu-i așa de des numele, frămîntîndu-se cu privire la anii care-au trecut, și pînă la urmă hotărînd că *trebuie*, că probabil *se va* vădi că este exact același căpitan Wentworth cu care își aminteau că se întîlniseră o dată ori de două ori, după întoarcerea lor de la Clifton ; ...un tînăr grozav ; dar nu puteau spune dacă trecuseră șapte sau opt ani... toate acestea erau un fel de nouă încercare pentru nervii lui Anne. Socoti totuși că e o încercare cu care trebuie să se deprindă. Deoarece de fapt era așteptat să vină în ținut, trebuia să se învețe să fie indiferentă în asemenea privințe. Și se părea că nu numai faptul că era așteptat, și încă foarte curînd, ci toți din familia Musgrove, în calda lor recunoștință pentru bunătatea pe care i-o arătase sărmanului Dick și în adîncul

lor respect pentru firea lui, adeverite precum se știe de faptul că sărmanul Dick fusese șase luni în grija lui, și menționate chiar de Dick în cuprinsul unor laude intense, stăruitoare, dar nu prea bine ortografiate, care sunau cam așa : „Un teribel și inergic tip, numacă prea prietențios la învățătură", toți din familia Musgrove, spun, erau gata să-i iasă înainte și să facă pe dracu-n patru ca să-l cunoască, de îndată ce vor fi aflat că a sosit.

Hotărîrea lor de a face întocmai așa a fost de un mare ajutor în atmosfera petrecerii din seara aceea.

CAPITOLUL VII

ÎNCĂ VREO CÎTEVA ZILE, și s-a aflat că la Kellynch sosise căpitanul Wentworth, iar domnul Musgrove a și trecut pe la el și s-a întors proslăvindu-l cu căldură și a pornit toată familia Croft să cineze la Uppercross, la sfîrșitul celeilalte săptămîni. Domnul Musgrove fusese tare dezamăgit să vadă că nu s-a putut hotărî o zi mai devreme, pînă într-atît era de nerăbdător să-și manifeste recunoștința văzîndu-l pe căpitanul Wentworth în propria-i casă, sub acoperămîntul său și întîmpinîndu-l cu tot ce avea mai bun și mai tare în pivnițele sale. Dar a trebuit să mai treacă o săptămînă, numai o săptămînă în calculele lui Anne și, după aceea, presupunea că trebuie să-l întîlnească ; și a început să dorească să se poată simți ferită de primejdie măcar o săptămînă.

Căpitanul Wentworth, răspunzînd politeții domnului Musgrove, i-a întors foarte curînd vizita, și Anne ar fi fost în stare să facă orice numai să nu fie acolo în aceeași jumătate de oră ! Ea și cu Mary de fapt ieșiseră afară, gata să plece la Great House, unde — după cum a aflat mai tîrziu — trebuiau în mod inevitabil să dea peste el, cînd s-a-ntîmplat să fie oprite de aducerea în acea clipă acasă a băiețelului celui mai mare, care căzuse și se lovise rău. Din cauza stării copilului nici vorbă de plecare în vizită ; dar chiar în toiul temerilor serioase de care fu-

seseră cuprinse în privința băiatului, Anne totuși n-a rămas indiferentă cînd a aflat de ce scăpase.

S-a văzut că băiatului îi fusese dislocată clavicula și asemenea leziune firește a stîrnit cele mai negre îngrijorări. A fost o după-amiază plină de desperare și Anne a trebuit să facă față la toate dintr-o dată... să trimită după spițer... să fugă după tatăl copilului și să-l informeze despre accident... s-o îmbărbăteze pe mama copilului și s-o ferească de-o criză de isterie... să supravegheze slugile... să-l îndepărteze pe copilul cel mic... iar pe sărmanul suferind să-l îngrijească și să-l mîngîie... pe lîngă asta să trimită de îndată ce și-a adus aminte o înștiințare exactă la cealaltă casă ; drept urmare, înștiințarea i-a adus o năvală de persoane înspăimîntate și curioase, în locul cîtorva ajutoare atît de utile și necesare.

Întoarcerea cumnatului ei a însemnat primul sprijin, căci putea să se îngrijească mai bine de nevastă-sa ; iar al doilea noroc a fost sosirea spițerului. Pînă ce-a venit el și-a examinat copilul, temerile lor au fost dintre cele mai rele, fiind vagi ; ... se temeau de o leziune foarte gravă, fără să știe unde anume ; dar acuma clavicula a fost curînd repusă la locul ei și cu toate că domnul Robinson palpa și iarăși palpa și fricționa și părea grav, și spunea cuvinte în șoaptă și tatălui și mătușii copilului, cu toții tot mai sperau în bine, socotind că vor putea pleca înapoi, ca să-și mănînce cina într-o acceptabilă stare de spirit ; și apoi, chiar înainte de a se despărți, cele două mătuși tinere au putut să se abată numai atît de la starea nepotului lor cît să-i informeze despre vizita căpitanului Wentworth ; ...cum au stat cinci minute în dosul tatălui și-al mamei, care se străduiau să-i declare cît de nespus de încîntați erau că se aflau cu el, cu cît mai chipeș și infinit mai plăcut îl găseau față de oricare dintre bărbații pe care-i cunoșteau și care nu se bucuraseră nicidecum de favorurile lor... ce încîntate fuseseră cînd îl auzise pe papă că-l invită să rămînă la cină... cît de mîhnite cînd el a spus că-i peste puterile lui să rămînă... și cît de încîntate iarăși cînd el făgăduise, ca să răspundă la stăruitoarele invitații continui făcute de papă și mama, că va veni să cineze la ei a doua zi, da, chiar a doua zi ! Și făgăduise că vine, într-un fel atît de plăcut, de parc-ar

fi înțeles pricina atenției lor chiar așa cum se cuvenea. Și, ca să nu mai lungim vorba, în felul cum arăta și cum spunea și cel mai neînsemnat lucru era atîta grație fină, încît puteau spune tuturor pe șleau că amîndouă și-au pierdut capul după el !... Și au plecat în fugă, pe cît de vesele pe atît de îndrăgostite, mai preocupate de căpitanul Wentworth decît de micuțul Charles.

Aceeași poveste și aceleași explozii de încîntare se repetară cînd cele două fete veniră cu tatăl lor prin bezna nopții ca să afle noutăți despre copilul bolnav : și domnul Musgrove, după ce și-a venit în fire din primele îngrijorări cu privire la moștenitorul său, a fost în măsură să adeverească și el cu prinos de laude și în adaos să spere că acum nu se vor ivi noi piedici ca să-l mai amîne pe căpitanul Wentworth, atîta doar că-i părea rău la gîndul că celor de la Uppercross Cottage nu le-ar fi probabil pe plac să lase în părăsire pe băiețel, numai ca să vină la petrecere... „Oh ! nu ; nici vorbă să-l lăsăm pe băiețel singur !" — și tatăl și mama copilului erau cuprinși de-o prea puternică și recentă panică, încît nici gîndul nu-l puteau suporta ; iar Anne, bucuroasă că scapă, nu s-a putut opri de a adăuga și ea obiecțiunile ei însuflețite, împreună cu ale lor.

De fapt, ceva mai tîrziu, Charles Musgrove a arătat oarecare înclinare să se ducă : „Copilul mergea așa de repede spre bine... iar el dorea atît de mult să-i fie prezentat căpitanului Wentworth, încît poate că ar putea trece pe la ei în cursul serii ; cina are să și-o ia acasă, dar ar putea intra la ei pe-o jumătate de oră !" Dar la toate astea soția lui s-a opus cu înverșunare : „Oh ! nu, sigur că nu, Charles, nu pot suporta să te știu plecat. Numai gîndește-te puțin, dacă se întîmplă ceva ?"

Copilul a petrecut o noapte liniștită și a doua zi s-a văzut că merge spre bine. Numai timpul trebuia acum să lucreze, ca să-i încredințeze că șira spinării nu suferise nici o leziune ; iar domnul Robinson n-a mai găsit nimic ce-ar fi putut spori panica, așa că Charles Musgrove a început ca atare să vadă că nu mai e nevoie să fie privat de libertate în continuare. Copilul trebuia ținut în pat și desfătat pe cît cu putință cu delicatețe. Dar ce avea de făcut un tată în asemenea afacere ? Asta e o treabă tipic

femeiască și ar fi cît se poate de absurd din partea lui, care nu-i de nici un folos acasă, să se încarcereze singur de bună voie. Tatăl lui dorește foarte mult ca el să se cunoască cu căpitanul Wentworth, și neexistînd motive destul de temeinice care să-l împiedice, trebuie să se ducă : și totul s-a terminat cu o declarație publică plină de curaj, făcută de el cînd s-a întors de la vînătoare, spunînd că merge să se îmbrace numaidecît, ca să ia cina în cealaltă casă.

— Nici nu se poate să-i meargă copilului mai bine decît îi este, vorbi el, așa că i-am spus tatei chiar acum că mă duc la ei și el mi-a dat toată dreptatea. Surioara ta fiind împreună cu tine, draga mea, mă simt cu sufletul împăcat. Nu vrei să lași copilul să rămînă singur, dar după cum vezi eu nu pot fi de nici un folos. Anne are să trimită după mine, dacă e nevoie.

Soții și soțiile înțeleg în general cînd opunerile și rezistențele sînt inutile. Mary a știut, din felul de a vorbi al lui Charles, că era foarte hotărît să se ducă și că n-ar sluji la nimic să-l mai hărțuiască. De aceea n-a spus nici un cuvînt pînă ce-a ieșit din cameră, dar, cînd s-a văzut numai cu Anne care s-o audă, a început :

— Așa ! Tu și cu mine trebuie să fim lăsate singure să facem cu schimbul la căpătîiul copilului bolnav, bietul de el... și nici o ființă care să vină lîngă noi toată seara ! Am știut eu că așa are să fie. Ăsta mi-a fost norocul totdeauna ! Dacă ceva merge prost, totdeauna bărbații sînt scutiți, iar Charles e la fel de rău — poate să se ia de mînă cu toți ceilalți. Foarte crud. Trebuie să spun că-i o mare nesimțire din partea lui să fugă de lîngă sărmanul lui băiețel ; numai vorba că-i merge atît de bine ! De unde știe el că-i merge atît de bine, sau că nu poate interveni o schimbare neașteptată, într-o jumătate de oră de-aici înainte ? N-am crezut că Charles ar putea fi atît de nesimțitor. Așa, iată-l că pleacă să se distreze singur și, fiindcă eu sînt sărmana mamă, mie nu trebuie să mi se îngăduie să mă mișc ;... și totuși, te încredințez că sînt mai puțin pregătită decît oricine să stau cu copilul să-l supraveghez. Tocmai fiindcă-i sînt mamă, de aceea sentimentele mele nu trebuiesc puse la încercare. Nu sînt deloc în stare. Ai văzut în ce hal de nervi am fost ieri.

— Dar n-a fost decît urmarea panicii neașteptate a șocului. N-ai să mai ai nici o criză de nervi. Cred că n-are să se mai întîmple nimic care să ne sperie. Am înțeles foarte bine prescripțiile domnului Robinson și nu am nici un soi de temeri ; și, drept să-ți spun, Mary, nu mă mir deloc de soțul tău. Creșterea copiilor nu e treaba bărbatului, nu intră în atribuțiile lui. Un copil bolnav intră totdeauna în atribuțiile mamei, chiar sentimentele ei în general fac ca lucrurile să fie așa.

— Îmi închipui că mi-e drag copilul meu așa cum îi e oricărei mame... dar nu știu să fiu de mai mult folos în camera bolnavului decît e Charles, pentru că nici eu nu pot să dojenesc și să sîcîi un biet copil cînd e bolnav ; și ai văzut azi dimineață că, dacă i-am spus să stea cuminte, sigur c-a început să se frămînte de colo pînă colo. N-am nervi pentru asemenea lucruri.

— Dar te-ai simți tu în largul tău să-ți petreci seara întreagă departe de bietul băiat ?

— Da ; vezi că taică-său poate, și de ce n-aș putea și eu ?... Jemima e atît de grijulie ! Și ea putea să ne trimită vorbă din oră în oră cum îi merge. Mă gîndesc cu adevărat că Charles ar fi putut la fel de bine să spună tatălui său că venim și noi. Nu sînt acuma mai îngrijorată în privința micuțului Charles decît e dînsul. Ieri am fost îngrozitor de înspăimîntată, dar astăzi cazul e cu totul altfel.

— Bine... dacă nu crezi că-i prea tîrziu ca să le faci cunoscut în ceea ce te privește, gîndește-te că trebuie să te duci și tu cu soțul tău. Lasă-l pe micuțul Charles în grija mea. Domnul și doamna Musgrove nu pot să creadă c-ai făcut rău, atîta timp cît rămîn eu cu el.

— Vorbești serios ? strigă Mary, cu ochii plini de strălucire. Vai, Doamne ! ce bine te-ai gîndit, zău, foarte bine ! Cu siguranță, e tot atît dacă mă duc sau dacă nu mă duc, pentru că nu-s de nici un folos acasă... nu-i așa ? doar atît că stau ca pe spini, dacă rămîn. Tu, care nu știi ce-nseamnă simțăminte de mamă, ești cu mult cea mai potrivită ființă să stai lîngă copil. Poți să-l convingi pe micuțul Charles să facă orice ; totdeauna te ascultă cuvînt cu cuvînt. Va fi cu mult mai bine decît să-l lăsăm numai cu Jemima. Vai ! bineînțeles că mă duc, sînt sigură că, de vreme ce pot, trebuie să mă duc la fel ca și Charles,

pentru că ei ţin mult să-l cunosc pe căpitanul Wentworth, şi eu ştiu că nu te superi dacă te lăsăm singură acasă. Grozav de bine te-ai mai gîndit, Anne, zău ! Mă duc să-i spun lui Charles şi să mă gătesc repede. Poţi trimite după noi, ştii, chiar din primul moment, dacă e nevoie ; dar, trag nădejde că n-are să se întîmple nimic care să te îngrijoreze. Nu m-aş duce, poţi fi sigură, dacă n-aş fi liniştită de tot în privinţa scumpului meu copil.

În clipa următoare bătea la uşa cabinetului de toaletă al soţului ei, şi cum Anne a suit scările după ea, a ajuns la timp ca să audă întreaga convorbire dintre ei, începută cu cuvintele soţiei, spuse cu o bucurie grozavă :

— M-am hotărît să merg cu tine, Charles, fiindcă acasă nu-s de nici un folos, cum nu eşti nici tu. Dac-ar trebui să stau închisă mereu cu copilul, n-aş fi în stare să-l opresc să facă tot ce poftește. Rămîne Anne acasă ; Anne îşi ia sarcina să stea acasă şi să aibă grijă de copil. E chiar propunerea ei, aşa că am să merg cu tine, ceea ce e cît se poate de bine, pentru că n-am mai luat cina dincolo, în cealaltă casă, tocmai de marţi.

— Foarte frumos din partea lui Anne, fu răspunsul soţului, şi aş fi foarte bucuros să mergi şi tu ; dar îmi pare destul de greu pentru ea să fie lăsată acasă singură, ca să aibă grijă de copilul nostru bolnav.

Anne se afla la doi paşi, în măsură să discute propria-i cauză, şi sinceritatea felului ei de-a pleda vădindu-se foarte curînd în măsură să-l convingă, mai cu seamă că asemenea convingere îi era ei tare pe plac, el n-a mai avut nici un soi de mustrare de conştiinţă că o lasă singură să cineze acasă, cu toate că ar fi dorit să vină şi Anne acolo, cînd copilul ar fi putut fi adormit pentru odihna de noapte, şi a îndemnat-o cu multă stăruinţă să-i îngăduie lui să se întoarcă şi s-o ia ; dar Anne a rămas de neînduplecat ; şi astfel stînd lucrurile, peste puţin timp avu plăcerea de a-i vedea plecînd împreună în cele mai bune toane. S-au dus, şi Anne spera că se vor simţi fericiţi ; totuşi asemenea fericire putea părea ciudat clădită ; cît despre ea, rămăsese acasă cu o senzaţie de liniște deplină, atît poate cît îi era ei cu putinţă s-o simtă. Ştia că este de cel mai mare ajutor copilului ; şi ce însemnătate mai avea pentru ea dacă Frederick Wentworth

se afla numai la jumătate de milă departe de ea, căutînd să se facă plăcut celorlalţi !

Tare i-ar fi plăcut să ştie cum s-ar fi simţit dumnealui de-ar fi fost vorba de-o întîlnire. Poate că indiferent, dacă indiferenţă ar fi putut exista în asemenea împrejurări. Ar trebui să fie sau indiferent sau ostil. Dacă ar fi dorit cumva s-o mai vadă, n-ar fi avut nevoie să aştepte pînă acum ; ar fi făcut ceea ce ea era încredinţată că de mult ar fi făcut în locul lui. cîtă vreme împrejurările îi dăduseră din timp libertatea de acţiune pe care atît o aşteptase.

Cumnatul şi sora ei s-au întors încîntaţi de noua lor cunoştinţă şi de vizita lor, în general. S-a făcut muzică, s-a cîntat, s-a vorbit, s-a rîs, mă rog tot ceea ce putea fi mai plăcut ; căpitanul Wentworth are un fel de-a fi fermecător ; nici sfios, nici reticent : păreau că se cunosc de cînd lumea, şi chiar a doua zi de dimineaţă vine să meargă la vînat cu Charles. Trebuia să vină la micul dejun, dar nu la Uppercross Cottage, cu toate că asta fusese prima propunere ; dar după aceea s-a stăruit cu insistenţă să vină la Great House, mai cu seamă că el se temea să n-o încurce pe doamna Charles Musgrove, din pricina copilului bolnav ; şi de aceea, într-un fel de nici ei nu mai ştiau cum, s-a hotărît ca Charles să se vadă cu el la micul dejun în casa tatălui său.

Anne a înţeles. El dorea să evite o întîlnire cu dînsa. Întrebase de ea, după cîte descoperise Anne, în treacăt, aşa cum se cuvine să întrebi despre o vagă cunoştinţă veche, părînd să confirme ceea ce era de mult confirmat pentru ea, anume că poate e determinat de aceeaşi intenţie de a evita o prezentare formală cînd trebuiau să se întîlnească.

Programul dimineţii la Uppercross Cottage începea totdeauna mai tîrziu decît cel al celeilalte case ; şi în dimineaţa aceea fusese o diferenţă atît de mare, încît Mary şi Anne abia îşi începuseră micul dejun, cînd Charles a intrat spunînd că se despărţise de grup, că venise să-şi ia cîinii, că vin şi surorile lui cu căpitanul Wentworth. surorile lui cu gîndul s-o vadă pe Mary şi pe copil iar căpitanul Wentworth propunîndu-şi s-o viziteze şi el cîteva clipe, dacă nu e neoportun ; şi cu toate că Charles l-a

asigurat că starea copilului nu-i de natură să-i facă vizita inoportună, căpitanul Wentworth nu s-a mulțumit cu atît, ci a așteptat să se întoarcă el și să-i spună că poate intra.

Mary, grozav de satisfăcută de asemenea atenție, a fost încîntată să-l primească, în vreme ce mii de emoții o năpădeau pe Anne, dintre care una singură o mai putea consola, anume că totul se va sfîrși repede și degrabă. Și, într-adevăr, s-a sfîrșit repede. Două minute după ce Charles le-a pregătit, ceilalți și-au făcut apariția ; erau cu toții în salon. Ochii ei s-au întîlnit pe jumătate cu cei ai căpitanului Wentworth ; o plecăciune, plină de curtoazie ; i-a auzit glasul... vorbea cu Mary, spunînd tot ceea ce se cuvenea ; apoi șopti ceva domnișoarelor Musgrove, destul cît să sublinieze niște relații degajate ; camera parcă se umplu se... se umplu se de lume și de glasuri... dar în puține minute totul a luat sfîrșit. Charles s-a arătat la fereastră, totul era gata, musafirul lor s-a înclinat și a plecat ; domnișoarele Musgrove au plecat și ele, hotărîndu-se pe neașteptate să meargă pe jos pînă la capătul satului cu vînătorii ; camera se golise, și Anne a putut să-și termine micul dejun, atît cît a fost în stare.

„S-a isprăvit ! s-a isprăvit !" își repeta iarăși și iarăși, cu o mulțumire agitată. „Ce-a fost mai rău a trecut !"

Mary vorbea, dar Anne nu putea asculta ce spune. Îl văzuse. Se întîlniseră. Încă o dată se aflaseră amîndoi în aceeași cameră !

Totuși, după puțin timp, a început să se gîndească și să se tot gîndească, încercînd să pună frîu sentimentelor. Opt ani, aproape opt ani trecuseră de cînd totul luase sfîrșit. Cît de absurd să reînnoiești o frămîntare pe care un interval de timp atît de mare o izgonise, îndepărtînd-o și ștergînd-o ! Cîte nu s-au putut petrece în cei opt ani ? Evenimente de tot felul, schimbări, înstrăinări, mutări... toate, toate trebuie să fie cuprinse în acel șir de ani ; și uitarea trecutului... cît de firesc și cît de sigur totodată ! Cei opt ani însumează aproape o treime din propria-i viață.

Dar vai ! cu toate raționamentele ei, Anne a constatat că opt ani pentru păstrarea sentimentelor e egal cu aproape nimic.

Acum, în ce fel puteau fi descifrate sentimentele lui ? Oare dorea s-o ocolească ? Dar în clipa următoare i-a fost ciudă pe ea pentru prostia de a-şi pune asemenea întrebare.

Într-altă privinţă, în care poate că suprema înţelepciune nu intervenise, a fost curînd scutită de orice îndoială ; pentru că, după ce domnişoarele Musgrove se întorseseră şi-şi încheiaseră vizita la Uppercross Cottage, Anne a primit o informaţie spontană de la Mary :

— Căpitanul Wentworth n-a fost prea galant cu tine, Anne, cu toate că mie mi-a dat atîta atenţie. Henrietta l-a întrebat, cînd au plecat, ce părere are despre tine, şi el a spus că eşti atît de schimbată că nu te-ar fi recunoscut.

Mary nu se pricepea să respecte sentimentele surorii sale aşa cum se cuvine ; şi nici prin minte nu-i trecu că o rănise adînc.

„Schimbată că să n-o mai cunoască !" Anne s-a lăsat doborîtă total de o umilire tăcută şi profundă. Fără îndoială aşa era ; şi nu se putea revanşa nicidecum, de vreme ce el nu era schimbat, şi în nici un caz în rău. Ea recunoscuse în sinea ei lucrul ca atare ; şi nu putea crede altfel, gîndească el despre ea cum pofteşte ! Nu ; anii care-i distruseseră tinereţea, îi şterseseră bujorii din obraji, lui nu-i dăduseră decît o înfăţişare mai strălucitoare, mai bărbătească, mai directă, fără să-i scadă nici într-un fel farmecele personale. Văzuse în el pe acelaşi Frederick Wentworth.

„Atît de schimbată încît n-ar mai fi recunoscut-o !" Asemenea vorbe nu puteau decît să-i stăruie în urechi. Totuşi, curînd a început să se bucure că le-a auzit. Aveau o tendinţă calmantă ; alinau frămîntarea, i-o potoleau şi, ca atare, trebuiau s-o facă mai fericită.

Frederick Wentworth s-a slujit de asemenea cuvinte, sau de unele oarecum asemănătoare, dar nu s-a gîndit că ele au să ajungă la urechile ei. A găsit-o jalnic de schimbată, şi în prima clipă a întrebării spusese ceea ce gîndise. N-o iertase pe Anne Elliot. Se purtase cu el rău ; se ferise de el şi-l dezamăgise ; şi, mai rău încă, vădise o slăbiciune de caracter procedînd astfel, ceea ce

firea lui hotărîtă și sigură de sine n-a putut îndura. Renunțase la dînsul, ca să facă plăcere altora. Iată care a fost efectul unei persuasiuni exagerate. Nu arătase decît slăbiciune și timiditate.

Fusese cu toată căldura îndrăgostit de ea și de atunci nu mai văzuse în viața lui nici o femeie pe care s-o socotească egală ei ; dar, în afara unei firești curiozități, n-a mai avut nici o dorință s-o vadă. Puterea ei asupra lui se spulberase pe vecie.

Țelul lui acum era să se căsătorească. Era bogat, și întors pe uscat dorea din răsputeri să-și facă un cămin de îndată ce va putea fi ispitit cum se cuvine ; în realitate se uita jur-împrejur, gata să se îndrăgostească cu toată graba cu care i-o poate îngădui o minte sănătoasă și o poftă promptă. Avea sufletul gata pentru oricare dintre domnișoarele Musgrove, numai dacă ele i l-ar fi putut capta ; pe scurt, avea suflet pentru oricare femeie plăcută ce i-ar fi ieșit în cale, în afară de Anne Elliot. Ea era singura lui excepție tainică, atunci cînd i-a spus surorii lui, ca răspuns la bănuielile și presupunerile ei :

— Da, Sophia, iată-mă gata să fac o căsătorie nesăbuită. Ori și cine între cincisprezece și treizeci de ani mă poate avea, cerîndu-mă. Puțină frumusețe, cîteva zîmbete și cîteva laude măgulitoare aduse marinei, și sînt un om pierdut. N-ar fi asta destul pentru un marinar ce nu s-a bucurat de nici o tovărășie printre femei, care să-l fi făcut pretențios ?

Spunea așa ceva numai ca să fie contrazis, asta o știa doamna Croft prea bine. Privirea-i mîndră și pătrunzătoare mărturisea, întărindu-i convingerea fericită, că e dificil ; și cînd cu mai multă seriozitate descria femeia pe care ar fi dorit s-o cunoască, tot Anne Elliot îi stăruia în gînduri. „O minte isteață, plină de farmec în felul de-a fi" — iată cu ce începea și cu ce se termina descrierea lui.

— Asta-i femeia pe care o doresc, zicea el. Dac-ar fi puțin mai prejos, fără îndoială că aș răbda-o, dar nu prea mult. Dacă sînt neghiob, neghiob am să rămîn, pentru că la problema asta m-am gîndit mai mult decît se gîndește majoritatea bărbaților.

CAPITOLUL VIII

DE ATUNCI căpitanul Wentworth şi Anne Elliot s-au aflat în repetate rînduri în acelaşi cerc. Adeseori luau cina împreună cu ceilalţi la domnul Musgrove acasă, deoarece starea copilului nu-i mai putea oferi mătuşii pretextul de a lipsi ; şi asta n-a fost decît începutul altor mese de seară şi altor întîlniri.

Dacă sentimentele din trecut aveau să renască, era un lucru de supus încercării ; timpurile de altădată fără îndoială trebuiesc aduse în amintirea fiecăruia din ei ; nu se putea să nu se întoarcă la ele ; anul logodnei lor nu se putea să nu fie citat de el, în scurtele povestiri sau descrieri provocate de discuţii. Profesia lui îl îndemna să vorbească ; şi precizări ca : „*Asta* s-a-ntîmplat în anul o mie opt sute şase", sau „*Asta* s-a petrecut înainte de a fi plecat pe mare, în anul o mie opt sute şase", au fost rostite în cursul primei seri pe care au petrecut-o împreună ; şi cu toate că vocea lui n-a şovăit, nici n-a tremurat, şi cu toate că n-avea nici un motiv să bănuiască că privirile lui rătăceau în preajma ei în vreme ce vorbea, Anne a simţit că era cu neputinţă, din cîte îi cunoştea sufletul, să nu fi fost năpădit de amintiri ca şi dînsa. Trebuia să fie aceeaşi spontană asociaţie de gînduri, chiar dacă dînsa nici pe departe nu-şi închipuia că ele ar putea fi la fel de chinuitoare pentru amîndoi.

N-au stat deloc de vorbă împreună, nici alte relaţii n-au fost între ei, decît cele cerute de cea mai elementară politeţe. Odinioară însemnaseră atît de mult unul pentru altul ! Acum nimic ! *Fusese* o vreme, cînd din toată adunarea aceea mare de lume, care umplea salonul la Uppercross, le-ar fi fost grozav de greu să înceteze de a-şi vorbi unul altuia. Cu excepţia doar numai a amiralului şi a doamnei Croft, pereche ce părea deosebit de strîns legată şi fericită (Anne nu putea admite nici o altă excepţie nici printre perechile căsătorite), n-au mai putut exista două suflete atît de sincere, nici gusturi atît de asemănătoare, nici sentimente atît de la unison, nici priviri atît de îndrăgostite ca ale lor. Şi acum erau ca nişte străini ; nu,

mai rău decît niște străini, pentru că nu se mai puteau cunoaște. Era o înstrăinare eternă.

Cînd vorbea, îi auzea aceeași voce și-i deslușea același suflet. Toți cei de față dădeau dovadă de o totală ignoranță în problemele navale ; și el era tare mult întrebat, mai cu seamă de cele două domnișoare Musgrove, care păreau că nu mai au ochi decît pentru dînsul, cercetîndu-l cum se trăiește la bord, care-i regulamentul zilnic, hrana, programul și altele ; și uimirea lor la cele povestite de el, aflînd despre înlesnirile și rînduielile de care se slujeau pe vas, atrase din partea lui o zeflemea amuzantă, care-i aduse aminte lui Anne de zilele de altădată, cînd și ea fusese neștiutoare și învinuită că-și putea închipui că marinarii trăiesc la bord fără să aibă nimic de mîncare sau fără bucătar care să le gătească, dacă avea ce, și fără slujitor care să servească, și nici cuțit și furculiță de care să se folosească.

Din încordarea cu care asculta și din gîndurile ei fu trezită de un suspin al doamnei Musgrove care, copleșită de regrete afectuoase, nu s-a putut opri de-a spune :

— Ah ! Domnișoară Anne, dacă Cerul ar fi binevoit să-mi cruțe sărmanul fecior, cred că acum ar fi fost și el ca oricare altul.

Anne își stăpîni un zîmbet și ascultă cu bunăvoință cum doamna Musgrove își mai ușura inima și, din pricina asta, preț de cîteva minute nu s-a putut ține în pas cu convorbirile celorlalți... Cînd își putu concentra iarăși atenția la cele ce se petreceau în jur, văzu că domnișoarele Musgrove tocmai se duseseră să aducă lista navelor (chiar lista lor navală, cea dintîi care a fost la Uppercross) și, așezîndu-se jos, au cercetat-o împreună în scopul mărturisit de a descoperi navele pe care le comandase căpitanul Wentworth.

— Prima dumitale navă a fost Asp, după cîte-mi amintesc ; s-o căutăm pe Asp.

— N-aveți s-o găsiți acolo... Uzată și fărîmată în ultimul hal... Eu am fost ultimul ei comandant... Mai că nu mai era în stare să fie folosită atunci... A fost repartizată pe un an sau doi ca bună pentru a sluji în patrie... și astfel am fost trimis peste mări și țări, în Indiile din vest.

Fetele se uitau pline de uimire.

— Cei de la Amiralitate, urmă el, se amuză din cînd în cînd trimiţînd cîteva sute de oameni pe mare, într-o navă care nu poate fi folosită. Însă ei au la îndemînă un număr foarte mare de protejaţi cărora să le poarte de grijă, dar printre miile din cei ce pot la fel de bine s-o scoată la capăt, Amiralităţii îi este cu neputinţă să deslușească grupa indicată să poată da greș mai puţin ca altele.

— T-i-i-i ! exclamă amiralul, ia te uită ce baliverne mai născocesc tinerii ăştia ! Niciodată n-a fost pe lume goeletă mai bună decît Asp, cînd era în formă... Unei asemenea goelete, construită pe vremuri, nu-i mai găseşti pereche. Fericit insul care s-o comande !... Dumnealui ştie că trebuie să fi fost cel puţin vreo douăzeci de bărbaţi mai buni decît dînsul care o cereau în acelaşi timp. Fericit tînărul care capătă asemenea lucru atît de repede, cu interesul pe care l-a arătat el.

— Am ştiut să-mi măsor fericirea, domnule amiral, despre asta te încredinţez, răspunse cu seriozitate căpitanul Wentworth... Am fost foarte mulţumit de postul căpătat, întocmai cum doreşti dumneata. Era ţinta mea de căpetenie, la vremea aceea, să plec pe mare, ... cel mai mare ţel al meu. Doream să fac ceva.

— Bineînţeles că doreai... Ce să facă un tînăr ca dumneata pe uscat o jumătate de an fără întrerupere ?... Dacă bărbatul n-are soţie, el doreşte numaidecît să se îmbarce iar.

— Dar, căpitane Wentworth, exclamă Louisa, ce necăjit trebuie să fi fost cînd te-ai îmbarcat pe Asp şi ai văzut ce vechitură ţi-au dat.

— Ştiam destul de bine cum era, de mai înainte, răspunse el zîmbind, şi n-am avut de aflat în privinţa ei mai multe decît aţi fi avut dumneavoastră despre tăietura şi trăinicia unui vechi palton, pe care l-aţi văzut împrumutat la cel puţin jumătate dintre cunoştinţele pe care le aveţi, atît cît vă mai puteţi aduce aminte, şi care pînă la urmă, într-o bună zi foarte ploioasă, vă e împrumutat chiar dumneavoastră... Vai ! dar pentru mine a fost draga mea Asp. A făcut tot ce-am vrut. Şi ştiam că are să facă... Am ştiut că sau ne ducem la fund împreună, sau mă face om cu stare ; şi tot timpul cît am fost pe mare cu ea n-am

avut nici măcar două zile de vreme rea ; și după ce am prins destui piraţi, atît cît să fiu foarte solicitat, am avut norocul cel mare, în călătoria mea spre patrie în toamna următoare, să dau tocmai peste fregata franceză pe care-o căutam... Am adus-o la Plymouth ; și-aici am avut altă dovadă de noroc : nu ne aflam nici de șase ceasuri în strîmtoarea Sound, cînd s-a stîrnit o furtună care a durat patru zile și patru nopţi și care ar fi distrus-o pe sărmana Asp în mai puţin de două zile ; contactul nostru cu Marea Naţiune nu ne-a îmbunătăţit cine știe cît starea în care ne aflam. Nu mai lipseau decît douăzeci și patru de ore și n-aș mai fi fost decît un oarecare brav căpitan Wentworth, într-o scurtă notiță dintr-un colţ de gezetă ; și fiind pierdut doar într-o goeletă oarecare, nimeni nu s-ar mai fi gîndit la mine.

Anne s-a cutremurat, înfiorîndu-se, fără să mai știe nimeni ; dar domnișoarele Musgrove, dînd drumul unor exclamaţii de milă și spaimă, s-au arătat pe cît de fățișe pe atît de sincere.

— Așadar, îmi închipui, spuse doamna Musgrove vorbind încet, ca și cum s-ar fi gîndit cu voce tare, așadar s-a îmbarcat pe Laconia și acolo s-a întîlnit cu sărmanul nostru băiat... Charles, dragul meu (făcîndu-i semn să vină spre ea), te rog întreabă-l pe căpitanul Wentworth care-a fost locul unde s-a întîlnit prima oară cu sărmanul tău frate. Mereu uit.

— În Gibraltar, mamă, eu știu. Dick a fost debarcat bolnav în Gibraltar, cu o recomandare de la fostul lui căpitan către căpitanul Wentworth.

— Vai !... Dar, Charles, spune-i căpitanului Wentworth că nu-i nevoie să se teamă de-a rosti numele sărmanului Dick în faţa mea, pentru că mi-ar fi aproape plăcut să-l aud vorbind despre el, pe un atît de bun prieten.

Charles, fiind într-un fel ceva mai înţelept în privinţa probabilităţilor unei asemenea situaţii, a dat doar din cap ca răspuns și a plecat.

Acum fetele începuseră să-l cerceteze despre Laconia, și căpitanul Wentworth nu putu renunţa la plăcerea de a lua în mînă preţiosul volum, ca să le scutească de bucluc, și a citit încă o dată în gura mare mica însemnare cu

privire la numele navei și la tariful ei, cît și la categoria prezentă decăzută, dar menționînd că și nava aceasta a fost una dintre cele mai bune prietene pe care le-a avut cineva.

— Ah ! Ce zile plăcute am petrecut pe Laconia ! Cît de repede am cîștigat bani cu ea !... Un prieten de-al meu și cu mine am făcut împreună o croazieră atît de plăcută departe de Insulele Vestice... Sărmanul Harville, surioară ! Știi cît voia el să cîștige bani... mai tare ca mine. Avea soție... Minunat băiat ! N-am să uit niciodată cît era de fericit. Toată fericirea lui era închinată numai ei. M-am gîndit mult la el și-n vara următoare, cînd am fost tot atît de norocos pe Mediterană.

— Și pot să vă asigur, domnule, spuse doamna Musgrove, că a fost o zi norocoasă *pentru noi*, cînd ați fost numit căpitan al acelei nave. *Noi* nu vom uita niciodată ce-ați făcut.

Sentimentele de care era copleșită o făceau să vorbească încet ; și căpitanul Wentworth, auzind doar în parte și, se vede treaba, neavîndu-l pe Dick Musgrove prezent în minte, s-a uitat oarecum nedumerit, ca și cum ar fi așteptat ceva mai mult.

— E vorba de fratele meu, șopti una din fete ; mama se gîndește la sărmanul Richard.

— Bietul băiat, dragul de el, urmă doamna Musgrove ; se făcuse așa de voinic, și ce scrisori minunate scria, cît a fost în seama dumneavoastră : Ah ! ar fi fost o fericire să nu vă fi părăsit niciodată. Vă încredințez, căpitane Wentworth, că sîntem foarte mîhniți că v-a părăsit.

O expresie fugară trecu pe fața căpitanului Wentworth la auzul cuvintelor de mai sus, un soi de licăr în ochii lui ageri și o cută a gurii frumos arcuită, care a încredințat-o pe Anne că, în loc să împărtășească dorințele sincere ale doamnei Musgrove în privința fiului ei, dimpotrivă avusese se vede oarecare necazuri ca să poată scăpa de dînsul ; dar cu expresia aceea își îngăduise un intim amuzament fugar, ca să poată fi descoperit de oricine l-ar fi înțeles și cunoscut chiar mai puțin ca dînsa ; în clipa următoare era perfect stăpîn pe sine și serios și aproape numaidecît după aceea veni să se așeze pe sofaua pe care ședeau Anne și doamna Musgrove : lua

loc lîngă aceasta din urmă și începu să-i vorbească încet despre fiul ei, făcînd-o cu atîta compătimire și farmec firesc, încît dovedea cea mai caldă considerație pentru tot ceea ce era autentic și decent în sentimentele mamei.

De fapt ședeau pe aceeași sofa, fiindcă doamna Musgrove i-a făcut loc în grabă lîngă dînsa ; ... nu erau despărțiți decît prin doamna Musgrove. Dar doamna Musgrove nu era un obstacol chiar neînsemnat. Domnia-sa era de o considerabilă proporție, infinit mai înzestrată de natură să exprime veselie și bună dispoziție decît duioșie și afecțiune ; și în timp ce frămîntările ființei zvelte cu chip melancolic de lîngă ea erau cu desăvîrșire ascunse vederii, să-i acordăm căpitanului Wentworth elogiile noastre pentru calmul și stăpînirea de sine cu care urmărea suspinele îmbelșugate și pline de emfază ale doamnei Musgrove pentru soarta unui fiu de care nimănui nu i-a păsat cît timp a fost în viață.

Volumul unei persoane și durerea ei sufletească nu se află, desigur, în nici un soi de proporții obligatorii. Un trup mare și greoi are același drept să sufere o adîncă mîhnire ca și cel mai grațios ansamblu de forme din lume. Dar, pe drept sau pe nedrept, există unele îmbinări lipsite de decență, pe care zadarnic încearcă rațiunea să le ocrotească... pe care bunul gust nu le poate îngădui... și care cad în ridicol.

Amiralul, după ce făcuse vreo două trei ocoluri prin cameră cu mîinile la spate ca să se-nvioreze, chemat la ordine de soția sa, s-a îndreptat spre căpitanul Wentworth și, fără să-i pese dacă nu cumva întrerupe pe cineva, avînd în minte numai gîndurile sale proprii, a început astfel :

— Dacă ai mai fi rămas o săptămînă la Lisabona, în primăvara trecută, Frederick, ți s-ar fi cerut să îmbarci pentru traversare pe Lady Mary Grierson și pe fiicele ei.

— Mi s-ar fi cerut ? Atunci îmi pare bine că n-am mai rămas.

Amiralul l-a ținut de rău pentru lipsa lui de curtoazie. Căpitanul s-a apărat, declarînd că niciodată n-ar primi de bunăvoie nici un fel de doamne pe bordul unei nave de-a lui, exceptînd doar balurile și vizitele care nu pot dura mai mult de cîteva ore.

— Dar, din cîte mă cunosc, urmă el, asta nu-i din lipsă de curtoazie față de ele. E mai curînd din pricina sentimentului de neputință totală, cu toată străduința și cu toate sacrificiile de a asigura la bord o cazare așa cum trebuie să aibă doamnele. Nu poate fi lipsă de curtoazie, amirale, atunci cînd evaluez și cîntăresc pretențiile doamnelor la tot ce înseamnă confort personal *de înaltă clasă*... și asta e ceea ce fac. Nu pot suferi să aud doamne la bord, sau să le văd îmbarcate ; și nici o navă de sub comanda mea nu va transporta vreodată vreun grup de doamne, nicăieri, atît cît îmi va sta în putere.

Asemenea declarații o aduseră pe soră-sa în preajmă-i.

— O ! Frederick !... Dar eu nu pot să cred așa ceva din partea ta... Ăsta-i un rafinament pueril !... Femeile la bord pot să fie la fel de comod instalate ca în cea mai bună casă din Anglia. Cred că am trăit pe bord cam tot atît cît multe alte femei și nu știu o cazare mai bună ca cea de pe un cuirasat. Mărturisesc că n-am avut nici tihnă nici răsfăț, nici chiar la Kellynch Hall (cu o înclinare amabilă spre Anne), mai mult decît ce-am avut pe mai toate navele în care am trăit ; și sînt cinci de toate la un loc.

— N-are nimic de-a face cu subiectul, răspunse fratele. Tu trăiai cu soțul tău ; și erai singura femeie la bord.

— Dar tu, chiar tu ai dus-o pe doamna Harville, pe sora ei, pe verișoara ei și pe cei trei copii de la Portsmouth la Plymouth. Unde-ți era atunci felul ăsta superfin și grozav de curtoazie ?

— Aici s-a amestecat prietenia, Sophia. Sînt gata să dau o mînă de ajutor, cînd pot, soției oricărui ofițer coleg și aș aduce orice lucru de-al lui Harville chiar și de la capătul lumii, dacă el ar dori-o. Dar să nu-ți închipui că n-am simțit același necaz, atunci.

— Fii sigur că toate s-au simțit cum nu se poate mai bine.

— Chiar așa fiind, tot nu-mi pot fi pe plac, cred. Un număr atît de mare de femei și copii n-au nici un *drept* să se simtă comod instalați pe bord.

— Dragul meu Frederick, vorbești ca să nu taci. Rogu-te, spune-mi ce-ar fi de capul nostru, niște biete soții

de marinari, care adesea trebuie să ne ducem într-un port sau altul după soţii noştri, dacă toţi ar gîndi ca tine ?

— Cu toate că gîndesc aşa, vezi tu, asta nu m-a împiedicat s-o duc pe doamna Harville, cu toată familia ei, la Plymouth.

— Dar nu pot suferi să te aud vorbind aşa, ca şi cum ai fi un gentilom grozav, şi toate femeile nişte doamne delicate, în loc de nişte fiinţe cu scaun la cap, aşa cum sîntem. Nici una din noi nu se aşteaptă să trăiască toată viaţa în puf.

— Ei, draga mea, interveni amiralul, cînd şi-o lua nevastă, are să cînte altă melodie. Cînd se va căsători, de-om avea norocul să mai trăim încă un război, l-am vedea făcînd ca tine şi ca mine şi aşa cum au făcut o mulţime de alţi oameni. Îl vom vedea plin de recunoştinţă în faţa oricui i-ar aduce nevasta.

— Ah ! aşa avem să-l vedem.

— Ei ! acum am terminat, exclamă căpitanul Wentworth... De îndată ce oamenii se căsătoresc, încep să mă atace cu : „Ehei ! ai să gîndeşti cu totul altfel cînd ai să te însori." Eu nu pot spune decît : „Nu, n-am să gîndesc altfel", dar atunci ei îmi întorc vorba : „Ba da ! ai să gîndeşti altfel", şi cu asta disputa ia sfîrşit.

După care se ridică şi se îndepărtă.

— Ce multe călătorii cred că aţi făcut, doamnă ! îi spuse doamna Musgrove doamnei Croft.

— Destul de multe, doamnă, în cei cincisprezece ani de cînd sînt căsătorită ; cu toate acestea, multe femei au călătorit mai mult. Am traversat Atlanticul de patru ori şi am fost o dată în Indiile din Răsărit şi înapoi ; şi, în afară de multe felurite locuri de prin preajma căminului nostru, am fost numai o dată în Cork, o dată la Lisabona şi o dată în Gibraltar. Dar niciodată n-am trecut dincolo de Streights şi nici n-am fost în Indiile de Vest. Ştiţi, noi spunem că Bermuda şi Bahama sînt în Indiile din Vest.

Doamna Musgrove nu găsi nici un cuvînt cu care s-o contrazică ; nici nu se putu învinui de a fi rostit vreodată asemenea nume în tot cursul vieţii sale.

— Vă încredinţez, doamnă, urmă doamna Croft, că nu există nimic pe lume ce-ar putea depăşi o cazare pe un cuirasat ; vorbesc, ştiţi, de traiul pe picior mare. Dacă urci pe o fregată, bineînţeles, te mai restrîngi, ... cu toate că nu există femeie cu scaun la cap care să nu fie pe deplin fericită pe orice fregată ; şi pot spune cu siguranţă că cea mai fericită parte din viaţa mea mi-am petrecut-o pe bordul navelor. Cît timp am fost împreună, ştiţi, nu aveam nimic de ce ne teme. Slavă Domnului ! M-a binecuvîntat soarta cu o sănătate de fier şi nu există climă cu care să nu mă fi împăcat. Puţin suferindă totdeauna în primele douăzeci şi patru de ceasuri de mers pe mare, dar după aceea niciodată n-am mai ştiut ce-i aceea boală sau greaţă. Singurul timp cînd într-adevăr am suferit şi trupeşte şi sufleteşte, singura vreme cînd m-am socotit cu adevărat bolnavă şi mă urmăreau gîndurile de primejdie, a fost iarna pe care am petrecut-o singură la Deal, cînd amiralul (pe atunci doar căpitanul Croft) se afla în Marea Nordului. În timpul acela am trăit într-o teamă continuă şi aveam tot soiul de nemulţumiri şi suferinţe imaginare, nemaiştiind ce să fac singură-singurică şi nici cînd am să mai primesc vreo ştire de la el ; dar cît timp am putut fi împreună, nimic nu m-a durut, nici nu m-a supărat şi n-am dat nici peste cea mai mică neplăcere.

— Ah ! Bineînţeles !... Da, într-adevăr, vai, da !... Sînt cu totul de părerea dumneavoastră, doamnă Croft, răspunse din toată inima doamna Musgrove. Nimic nu-i mai rău ca despărţirea. Sînt cu totul de părerea dumneavoastră. *Eu* ştiu ce-nseamnă asta, fiindcă domnul Musgrove totdeauna e prezent la Curtea cu Juri şi sînt atît de bucuroasă cînd se termină şi el se-ntoarce sănătos acasă.

Seara s-a încheiat cu dans. Făcîndu-i-se propunerea, ca de obicei, Anne şi-a oferit serviciile şi, cu toate că ochii i se umpleau uneori de lacrimi în vreme ce şedea la clavir, era totuşi grozav de bucuroasă că era de folos,

și nu mai dorea nimic în schimb decît să rămînă neobservată.

A fost o petrecere veselă și plăcută și nimeni nu părea mai bine dispus decît căpitanul Wentworth. Anne simțea că el are tot ce poftește ca să se înveselească, toți cu ochii la dînsul, înconjurat de respect și mai ales de atenția femeilor tinere. Domnișoarele Hayter, femeiuștile din familia de verișori menționată mai înainte, se părea că li se-ncuviințase cinstea de a se îndrăgosti de el ; iar cît despre Henrietta și Louisa, amîndouă păreau atît de subjugate, încît doar iluzia continuă a celei mai desăvîrșite înțelegeri dintre ele te putea face să vezi că nu sînt două rivale declarate și categorice. Că era într-o mică măsură răzgîiat și răsfățat de o admirație înfocată și totală — cine oare s-ar mai fi putut mira ?

Asemenea gînduri o frămîntau pe Anne în vreme ce degetele ei se mișcau mecanic, continuînd cîte o jumătate de ceas să cînte, pe cît de fără greș pe atît de inconștient. *O dată* a simțit că el se uită la ea... constatîndu-i trăsăturile schimbate, poate, încercînd să descifreze în ele urma chipului care-l fermecase odinioară ; și *o dată* încă ea a știut că el trebuie să fi vorbit de ea ; ... aproape că nu și-a dat seama pînă ce n-a auzit răspunsul ; și atunci a fost sigură că el și-a întrebat partenera dacă domnișoara Elliot nu dansează niciodată ? Răspunsul dat a fost : „Vai ! nu, niciodată ; a renunțat definitiv la dans. Preferă să cînte la clavir. De cîntat niciodată nu obosește." O dată, iarăși, i-a adresat vorba. Părăsise instrumentul după ce se terminase de dansat, și el se așezase jos, încercînd să îndruge o melodie despre care dorea să-și facă domnișoarele Musgrove o părere. Neintenționat, Anne s-a întors către partea aceea a încăperii : văzînd-o, s-a ridicat într-o clipă cu o politețe calculată.

— Vă cer iertare, doamnă, aici e locul dumneavoastră ; și cu toate că ea s-a retras imediat, cu un refuz hotărît, el n-a mai putut fi înduplecat să se așeze din nou pe locul acela.

Anne n-a mai avut poftă nici de priviri, nici de conversație. Politețea-i rece, bunăvoința-i ceremonioasă erau mai rele decît orice.

CAPITOLUL IX

CĂPITANUL WENTWORTH venise la Kellynch ca acasă la el, ca să stea cît de mult ar fi poftit, fiind ţinta unei afecţiuni frăţeşti atît din partea amiralului cît şi din cea a soţiei sale. La început cînd sosise, intenţionase să plece foarte curînd mai departe în Shropshire, ca să-şi vadă fratele, stabilit acolo, dar atracţiile de la Uppercross îl determinară să-şi amîne planul ; în felul de a fi întîmpinat acolo era atîta prietenie şi atîtea alte lucruri aşa de fascinante ; bătrînii atît de primitori, tineretul atît de plăcut, încît nici n-ar fi putut altcum decît să se hotărască să rămînă unde se afla, şi să acorde ceva mai tîrziu crezare farmecelor şi talentelor soţiei lui Edward.

Curînd se afla aproape toată ziua la Uppercross. Pe cît cei din familia Musgrove se grăbeau să-l poftească, pe atîta era el gata să vină, mai cu seamă dimineaţa cînd rămînea singur acasă, din pricină că amiralul şi doamna Croft plecau îndeobşte împreună, căutînd să-şi cunoască noile posesiuni, fîneaţa, turmele de oi, pierzîndu-şi vremea într-un chip insuportabil pentru o a treia persoană, sau urcînd într-o cabrioletă, de curînd adăugată bunurilor din gospodăria lor.

Pînă în punctul acesta al povestirii, în sînul celor din familia Musgrove şi al celor din jurul lor nu existase decît o singură părere despre căpitanul Wentworth. Nu existase de sus şi pînă jos decît acea neschimbată caldă admiraţie. Dar de abia se stabiliseră asemenea raporturi intime, cînd un anume Charles Hayter a revenit în rîndurile lor, ca să fie foarte tulburat şi deranjat de situaţie şi să dea mai tot timpul peste căpitanul Wentworth în calea lui.

Charles Hayter era cel mai mare dintre toţi verişorii, un tînăr foarte prietenos şi plăcut ; între el şi Henrietta existase o aparenţă neîndoielnică de simpatie înaintea apariţiei căpitanului Wentworth. Era preot şi avînd o parohie în vecinătate, unde nu i se cerea să domicilieze, locuia în casa tatălui său, numai la două mile depărtare de Uppercross. O lipsă nu prea lungă de acasă o lăsase pe aleasa inimii lui lipsită şi eliberată de atenţiile sale

în acea perioadă critică ; și cînd s-a întors avu durerea să-i găsească purtările foarte schimbate și să dea peste căpitanul Wentworth.

Doamna Musgrove și doamna Hayter erau surori. Și una și alta avuseseră zestre, dar căsătoriile lor creaseră o diferență de stare materială după gradul de importanță și considerație ce li se acorda. Domnul Hayter avea o proprietate oarecare proprie, dar era neînsemnată în comparație cu cea a domnului Musgrove ; și în timp ce familia Musgrove se afla în rîndurile de frunte ale societății din ținut, tinerii Hayter, din pricina felului de viață mediocru, retras, lipsit de strălucire și din pricina educației lor ce lăsa de dorit, mai că s-ar fi găsit în afara oricărei clase sociale de n-ar fi fost înrudiți cu cei din Uppercross ; cu excepția bineînțeles a fiului lor celui mai mare, care se hotărîse să fie cărturar și gentilom și care era într-adevăr superior în cultură și educație tuturor celorlalți din familie.

Cele două familii fuseseră dintotdeauna în cei mai buni termeni, neexistînd nici un pic de mîndrie de o parte și nici invidie de cealaltă parte ; ci numai un soi de conștiință a superiorității din partea domnișoarelor Musgrove, care se bucurau că sînt în măsură să perfecționeze manierele verișoarelor și verișorilor lor. Atențiile lui Charles față de Henriette fuseseră băgate de seamă atît de tatăl cît și de mama fetei, dar fără nici un fel de dezaprobare sau protest din partea lor. „N-are să fie o partidă grozavă pentru ea ; dar dacă-i place Henriettei — și *se pare* că îi place Henriettei."

Întocmai așa gîndea și Henrietta, înainte de a fi apărut căpitanul Wentworth ; dar de atunci verișorul Charles fusese dat cu totul uitării.

Care din cele două surori să fi fost preferata căpitanului Wentworth, părea deocamdată un lucru destul de îndoielnic, atît cît putea pătrunde spiritul de observație al lui Anne. Henrietta era poate cea mai drăgălașă dintre ele, dar Louisa era mai isteață, și Anne nu mai știa *acuma* dacă firea dulce sau cea vioaie părea să-l atragă cel mai mult.

Domnul și doamna Musgrove, fie că aveau vederea scurtă, sau poate dintr-o totală încredere în discreția

celor două fiice ale lor și a tuturor tinerilor care le veneau în preajmă, păreau să lase lucrurile să meargă de la sine. Cei de la conac nu dădeau în vileag nici urmă de aparență că s-ar îngrijora ori că ar observa ceva ; dar cu totul altfel era la Uppercross Cottage ; perechea cea tînără era mai predispusă să facă speculațiuni și să-și pună întrebări ; și căpitanul Wentworth fusese abia de patru sau de cinci ori în tovărășia domnișoarelor Musgrove, cînd Charles Hayter își făcu reapariția ; atunci Anne trebui să asculte părerile cumnatului și surorii sale, în privința *celei* care era preferată. Charles înclina pentru Louisa, iar Mary pentru Henrietta, dar amîndoi erau cu totul de acord că, dacă Wentworth s-ar căsători cu oricare dintre ele, ar fi un lucru grozav de minunat.

Charles declara că nu văzuse în toată viața lui un om mai plăcut ; și, din cele ce îl auzise el cîndva spunînd chiar pe căpitanul Wentworth, era mai mult ca sigur că făcuse în război cel puțin douăzeci de mii de lire. Iată dintr-o dată o avere, nu glumă ; unde mai pui c-ar putea să aibă norocul să mai adune ceva într-un război viitor ; și e sigur că Wentworth e un bărbat ce se va evidenția ca nici un alt ofițer din marină. Vai ! ar fi o partidă grozavă pentru oricare dintre surorile lui."

„Pe cuvîntul meu c-ar fi !" răspunse Mary. „Vai, Doamne ! Dac-ar căpăta cumva vreun titlu de noblețe ! Dac-ar putea fi făcut baronet ! Lady Wentworth ! sună tare frumos. Ce nobilă situație ar mai fi pentru Henrietta ! Atunci mi-ar lua locul, și Henriettei nu i-ar displace așa ceva. Sir Frederick și Lady Wentworth ! N-ar fi totuși decît un nou titlu, și nu prea cred eu cine știe ce de noile noastre titluri !"

Mary, era mult mai încîntată de gîndul că Henrietta este cea preferată, tocmai pe seama lui Charles Hayter, dorind să-și vadă pretențiile spulberate. Privea la familia Hayter cu un dispreț categoric și socotea c-ar fi o nenorocire curată ca legăturile de rudenie dintre cele două familii să fie reînnoite și să se mai strîngă... foarte trist pentru ea și pentru copiii ei.

— Știi tu, spunea ea, nu-l pot socoti pe Hayter nicidecum o partidă potrivită pentru Henrietta ; și ținînd

seama cu cine s-a înrudit familia Musgrove, Henrietta nu are dreptul de a se înjosi. Nu sînt de părere că o fată are dreptul să facă o alegere care poate fi neplăcută și nepotrivită pentru partea *principală* a familiei, silind-o să se înrudească cu persoane de neam prost cu care n-a fost obișnuită. Și, mă rog, aș vrea să știu cine-i acest Charles Hayter ? Nimic alta decît un preot de provincie. Cea mai nepotrivită partidă pentru domnișoara Musgrove de la Uppercross.

Soțul ei, totuși, nu era de aceeași părere cu ea în această privință, fiindcă, în afară de faptul că avea considerație pentru vărul lui, Charles Hayter era fiul cel mai mare din familie, și Charles Musgrove vedea lucrurile ca unul ce era și el fiul cel mai mare în familia lui.

— Acum vorbești chiar într-aiurea, Mary, i-a fost ca atare răspunsul. Poate că nu-i o partidă *grozavă* pentru Henrietta, dar Charles are o șansă foarte frumoasă, prin familia Spicer, să capete ceva de seamă de la episcop, într-un an sau doi ; și binevoiește să-ți aduci aminte că el este fiul cel mai mare din familie ; la moartea unchiului meu are să moștenească o proprietate frumoasă. Moșia de la Winthrop n-are mai puțin de două sute cincizeci de pogoane, fără să mai pun la socoteală ferma de lîngă Taunton, socotită a avea unul din cele mai bune terenuri din ținut. Sînt de acord cu tine că oricare, în afară de Charles, ar părea pentru Henrietta o partidă indezirabilă ; și chiar așa și este ; el este singurul partener acceptabil, tare blînd și bun la suflet, un om de soi ; și cînd moșia de la Winthrop îi va intra pe mînă, are să-i schimbe cu totul fața și are să trăiască cu totul altfel ; și cu asemenea proprietate n-are să fie nicicînd de disprețuit. Proprietate bună și pe viață. Nu, nu ; Henrietta ar face rău să nu se căsătorească cu Charles Hayter ; și dacă îl ia pe el, și dacă Louisa se poate căsători cu căpitanul Wentworth, în ceea ce mă privește voi fi pe deplin satisfăcut.

— Charles n-are decît să spună ce poftește, se repezi Mary cu vorba la Anne, de îndată ce i-a ieșit soțul din cameră, dar ar fi foarte rău s-o lăsăm pe Henrietta să se căsătorească cu Charles Hayter ; un lucru foarte prost pentru *ea*, și mai rău încă pentru *mine* ; și de aceea e chiar de dorit ca Wentworth să i-l scoată cît mai repede

din cap, și grozav m-aș mai mira dacă n-a și făcut-o. Ieri Henrietta abia l-a băgat în seamă pe Charles Hayter. Ce păcat că n-ai fost acolo s-o fi văzut cum s-a purtat. Cît despre căpitanul Wentworth, e o absurditate să susții că ar avea aceeași simpatie pentru Louisa ca și pentru Henrietta, fiindcă lui *îi place* Henrietta mult mai mult. Dar Charles e atît de sigur și de convins ! O, dac-ai fi fost ieri cu noi, atunci ai fi putut spune care are dreptate ; și sînt sigură că ai fi gîndit la fel ca mine, afară doar dacă n-ai fi fost dinainte pornită să-i dai lui dreptate și nu mie.

Cina de la domnul Musgrove fusese prilejul în care toate lucrurile de mai sus ar fi putut fi văzute de Anne ; dar ea rămăsese acasă, sub dublul pretext că o doare capul și că micul Charles se simte iarăși rău. Nu se gîndise decît să-l evite pe căpitanul Wentworth ; dar la asta, pe lîngă privilegiul și profitul unei seri tihnite, se adăuga acum și faptul de a fi scăpat de solicitarea unui arbitraj.

Cît despre obiectivele căpitanului Wentworth, Anne socotea că e mai important pentru el să-și cunoască din timp intențiile, ca să nu primejduiască fericirea nici uneia dintre surori și nici să-și pună în joc onoarea, decît să prefere pe Henrietta Louisei sau pe Louisa Henriettei. Oricare din cele două, după toate probabilitățile, i-ar fi putut fi o soție afectuoasă și agreabilă. În privința lui Charles Hayter, Anne avea acea sensibilitate care suferă din pricina purtării ușuratice a unei fete serioase, și mai avea și un suflet gata să se înduioșeze de chinurile pe care asemenea purtare le-ar prilejui ; dar că Henrietta descoperise că se înșelase în sentimentele sale, asemenea schimbare n-ar putea fi înțeleasă prea curînd.

Charles Hayter suferise mult în viață ca să se neliniștească și să se tulbure de purtarea verișoarei sale. Henrietta avea pentru el o prea veche și durabilă considerație, ca să se înstrăineze în așa măsură încît numai două întîlniri să șteargă toate speranțele din trecut și să nu-i lase lui altceva de făcut decît să părăsească Uppercross ; cu toate acestea, era totuși o schimbare serioasă care l-a pus pe gînduri, ținînd seama că un bărbat de soiul căpitanului Wentworth putea să fie socotit drept pricina probabilă. Nu lipsise decît două duminici ; și, cînd se despărțiseră, o lăsase pînă la cele mai de sus limite ale năzuin-

ţelor lui, preocupată de planurile sale de a părăsi cît mai curînd parohia-i actuală şi de a o căpăta în schimb pe cea de la Uppercross. Atunci părea să n-aibă altă dorinţă mai aproape de sufletul ei decît ca parohul Shirley, care de mai bine de patruzeci de ani îndeplinea plin de zel toate îndatoririle legate de slujbă, dar care acum ajunsese prea lipsit de vlagă pentru multe din ele ca să se fi hotărît, în sfîrşit, să cheme un ajutor de paroh şi să-şi organizeze parohia cît îi vor îngădui puterile mai bine, dîndu-i lui Charles postul de ajutor, făgăduit. Privilegiul de a avea de mers numai pînă la Uppercross, în loc de a ocoli şase mile pe alt drum ; acela de a fi ajutorul scumpului lor paroh Shirley, şi acela de a-l scuti pe scumpul şi bunul paroh Shirley de nişte îndatoriri cărora nu le mai putea face faţă decît cu cea mai istovitoare trudă — toate acestea chiar şi pentru Louisa însemnau foarte mult, dar pentru Henrietta erau aproape ţelul ei în viaţă. Cînd s-a înapoiat, vai ! rîvna arătată în toate treburile de mai sus pierise. Louisa nici nu mai putea asculta relatarea convorbirii pe care tocmai o avusese cu parohul Shirley ; şedea la fereastră cu ochii după căpitanul Wentworth ; dar chiar şi Henrietta asculta doar cu jumătate de ureche, părînd că uitase toate neliniştile şi îndoielile dinainte, toate preocupările pline de îngrijorare ale tratativelor.

— Hm, îmi pare foarte bine, firește ; doar am fost totdeauna încredinţată că ai să reuşeşti, te-am socotit totdeauna om de nădejde. Nu mi-a părut că... În fine, ca să nu mai lungim vorba, ştiu doar că parohul Shirley *trebuie* să-şi ia un ajutor de paroh şi tu te-ai asigurat de promisiunea lui... Vine, Louisa ?

Într-o dimineaţă, foarte curînd după cina de la familia Musgrove la care Anne nu luase parte, căpitanul Wentworth a intrat în salonul de la Uppercross Cottage, în care nu se aflau decît Anne şi micuţul Charles, cel bolnav, care şedea întins pe sofa.

Surprinderea de a se afla aproape singur cu Anne Elliot îl făcu să-şi piardă calmul obişnuit în felu-i de a se purta : tresări şi nu putu spune decît :

— Credeam că domnişoarele Musgrove sînt aici... doamna Musgrove mi-a spus că am să le găsesc aici, după

care se duse pînă la fereastră, ca să-şi vină în fire şi să chibzuiască în ce fel trebuie să se poarte.

— Sînt sus împreună cu sora mea... au să coboare în cîteva clipe, cred... a fost răspunsul lui Anne, copleşită de o tulburare atît de firească ; şi dacă micuţul bolnav n-ar fi chemat-o să vină să-i dea ceva, ar fi ieşit din cameră în clipa următoare, uşurîndu-i şi căpitanului Wentworth şi ei situaţia în care se aflau amîndoi.

Căpitanul a rămas mai departe la fereastră şi, după ce spuse pe un ton liniştit şi politicos : „Nădăjduiesc că băieţelul e mai bine", tăcu.

Anne fu silită să îngenuncheze lîngă sofa şi să rămînă acolo, ca să-i facă pe plac bolnavului ; şi au mai rămas astfel preţ de cîteva minute, cînd, spre marea ei bucurie, a auzit pe cineva străbătînd vestibulul cel mic. Întorcîndu-şi capul, crezu că are să-l vadă pe stăpînul casei ; dar s-a dovedit a fi unul cu mult mai puţin potrivit ca să simplifice situaţia... era Charles Hayter, bineînţeles nicidecum mai încîntat să dea cu ochii de căpitanul Wentworth, decît fusese căpitanul Wentworth cînd o văzuse pe Anne.

Anne cuteză să spună doar :

— Bună ziua. Nu vrei să iei loc ? Ceilalţi au să vină numaidecît.

Căpitanul Wentworth, totuşi, plecă de la fereastră, părînd că vrea să deschidă vorba ; dar Charles Hayter puse numaidecît capăt încercărilor lui, aşezîndu-se lîngă masă şi luînd în mînă un ziar ; drept care căpitanul Wentworth se întoarse iarăşi la fereastră.

O altă clipă a mai adus ceva în adaos. Băiatul cel mai mic, copil robust, uimitor de crescut, numai de doi ani, după ce i s-a deschis uşa de afară, a apărut printre ei cu pas hotărît, şi s-a îndreptat direct spre sofa să vadă ce se mai întîmplă şi să pretindă să i se dea vreun lucru bun cu care s-ar fi putut căpătui.

Nefiind nimic de mîncare, nu putu căpăta altceva decît de joacă ; şi fiindcă mătuşa lui, Anne, n-a vrut să-l lase să-şi necăjească fratele bolnav, a început să se agaţe cu mîinile de dînsa, cînd se lăsase în genunchi, în aşa fel încît, fiind ocupată cu Charles, ea nu s-a putut descoto-

rosi de el. Atunci s-a apucat să-i vorbească... i-a poruncit, l-a rugat și a stăruit zadarnic s-o lase în pace. O dată a izbutit să-l alunge, dar băiețelul a simțit o plăcere și mai mare să se repeadă de îndată în spatele ei.

— Walter, exclamă ea, dă-te numaidecît jos. Ești grozav de obraznic. M-am supărat foarte tare pe tine.

— Walter, strigă și Charles Hayter, de ce nu faci ce ți se cere ? N-auzi ce spune mătușă-ta ? Hai, vino la mine, Walter ; vino la vărul Charles.

Dar Walter nici gînd să se urnească din loc.

După o altă clipă, totuși, Anne se văzu descotorosită de el ; cineva îl descleștase de pe dînsa, cu toate că micuțul îi cuprinsese capul atît de tare, încît mînuțele lui strîns încordate îi fuseseră desprinse din jurul gîtului ei și fusese cu dîrzenie scos afară, mai înainte ca ea să-și fi dat seama că Wentworth făcuse asta.

La descoperirea faptului, Anne de emoție a amuțit. Nici măcar n-a putut să-i mulțumească. N-a putut decît să se aplece mai tare deasupra micuțului Charles, cu sentimentele în cea mai mare neorînduială. Bunăvoința lui de a veni în ajutorul ei... felul... tăcerea în care s-a petrecut... micile amănunte ale evenimentului... convingerea ce i s-a impus curînd de zgomotul, pe care căpitanul îl făcea anume cu copilul, că prin asta voia anume să nu audă mulțumirile ei, ba mai curînd căuta să arate că o convorbire cu ea era cea mai de pe urmă dorință a lui, toate acestea au iscat un amestec de tot soiul de neliniști, cît se poate de dureroase, încît nu și-a putut veni în fire decît cînd intrarea surorii ei Mary și a domnișoarelor Musgrove i-a dat prilejul să lase în grija lor pe micul pacient și să părăsească încăperea. N-a putut să rămînă. Ar fi avut prilejul să urmărească cu atenție dragostele și geloziile celor patru ; acum erau cu toții împreună ; dar Anne n-ar fi putut rămîne pentru nimic în lume. Era evident că Charles Hayter n-avea nici un fel de bunăvoință față de căpitanul Wentworth. Anne era aproape sigură că Hayter spusese, cu supărare în glas, după intervenția căpitanului Wentworth : „Ar fi trebuit să mă asculți *pe mine*, Walter ; ți-am spus doar să n-o necăjești pe mătușa ta" ; și putea înțelege părerea lui de rău că Wentworth făcuse ceea ce trebuise să facă el.

Dar nici sentimentele lui Charles Hayter şi nici sentimentele altcuiva nu puteau s-o mai intereseze atîta timp cît nu pusese o orînduire în propriile ei sentimente. Îi era ruşine de ea, foarte ruşine că e atît de nervoasă, atît de copleşită de asemenea bagatelă ; dar asta era ; şi, ca să-şi revină, avea nevoie de un remediu de lungă durată, constînd din singurătate şi gîndire.

CAPITOLUL X

ALTE PRILEJURI de a-şi face constatările nu întîrziară să se ivească. Curînd Anne s-a aflat iarăşi în tovărăşia celor patru la un loc, destul de des ca să tragă o concluzie, cu toate acestea destul de înţeleaptă ca să nu şi-o împărtăşească celor de acasă, unde ştia prea bine că n-ar fi putut mulţumi nici pe soţ, nici pe soţie ; pentru că, deşi o socotea mai curînd pe Louisa favorita, nu putea crede, după cît putea cuteza să judece din amintirea şi experienţa ei, că Wentworth se îndrăgostise de vreuna din ele. Era oarecare fervoare datorită admiraţiei, şi s-ar putea, poate chiar va trebui, să se termine într-o dragoste cu una. Charles Hayter părea conştient că fusese neglijat, şi totuşi Henrietta avea uneori aerul că se împarte între cei doi. Anne ar fi dorit din suflet să poată să le arate ce trebuie să facă şi să scoată în evidenţă primejdiile la care se expun. Nu bănuia pe nici unul de şiretenie, îi socotea nevinovaţi. Cea mai mare mulţumire a ei era să-l creadă pe căpitanul Wentworth cu desăvîrşire inconştient de suferinţa pe care o pricinuia. În felul lui de a se purta nu era nici urmă de triumf, de victorie vrednică de dispreţ. Se vede că n-auzise şi nici nu se gîndise vreodată la pretenţiile şi planurile lui Charles Hayter. El nu greşea decît în faptul de a culege şi primi atenţiile (fiindcă ăsta era cuvîntul) celor două fete în acelaşi timp.

După o scurtă luptă, totuşi, Charles Hayter păru că se dă bătut. Trecură trei zile fără ca el să vină măcar o dată la Uppercross ; o schimbare ce sărea în ochi. Ba, mai mult, a refuzat chiar o invitaţie obişnuită la cină ; şi, fiind găsit cu acel prilej de domnul Musgrove cu cîteva cărţi volu-

minoase în față, domnul și doamna Musgrove au fost siguri că ceva nu e în regulă și au vorbit între ei, cu fețele pline de îngrijorare, că își vatămă sănătatea cu atîta învățătură. Dar Mary nădăjduia și credea că Hayter primise un refuz categoric de la Henrietta, iar soțul ei nutrea speranța constantă că are să-l vadă a doua zi. Numai Anne credea că Charles Hayter e om înțelept.

Într-o dimineață, cam pe timpul acela, Charles Musgrove și căpitanul Wentworth fiind plecați împreună la vînătoare, în timp ce Anne și Mary, cele două surori, își vedeau în tihnă de treabă la Uppercross Cottage, celelalte două surori de la conac au venit în vizită, arătîndu-se în fereastră.

Era o zi minunată de noiembrie și domnișoarele Musgrove veniseră direct prin parc ; se opriseră nu cu alt scop, ci doar ca să le spună că plecaseră cu gîndul să facă o plimbare *lungă,* drept care știau dinainte că Mary n-ar putea și n-ar dori să meargă cu ele ; și cînd Mary răspunse numaidecît, cu oarecare bănuială, că a fost socotită ca una ce nu rezistă la un mers mai lung — „Vai, ba da, aș dori foarte mult să merg împreună cu voi, îmi plac foarte mult plimbările lungi" — Anne a rămas convinsă, după privirile schimbate de cele două fete, că tocmai asta nu doreau ele, și admiră o dată mai mult nevoia aceea, pe care obiceiurile familiei păreau că o cultivă, de a-și comunica orice și de a face împreună orice, chiar dacă nu convine și nu e de dorit. A încercat s-o împiedice pe Mary să meargă, dar în zadar ; și astfel stînd lucrurile, s-a gîndit că e cel mai bine să primească invitația adresată ei mult mai călduros de domnișoarele Musgrove și să meargă și ea, socotind că ar putea fi de folos să se întoarcă îndărăt la un moment dat cu sora ei, micșorînd astfel amestecul lor în planurile celor două.

— Nu pot să-mi închipui de ce m-or bănui ele că nu-mi plac plimbările lungi ! spunea Mary în vreme ce urca la etaj. Toată lumea crede că nu rezist la mers. Și totuși, le-ar fi părut rău dacă n-am fi vrut să mergem cu ele. Cînd vin în felul acesta cu scopul de a ne ruga, cum am fi putut spune nu ?

Tocmai cînd se pregăteau de plecare, domnii s-au întors. Luaseră cu ei un cîine tînăr, care le stricase vînătoarea și-i adusese îndărăt devreme. Și timpul, și vigoarea, și plăcerea le-au fost de aceea tocmai potrivite pentru plimbarea plănuită și au hotărît să ia parte la ea cu plăcere. Dacă Anne ar fi putut prevedea asemenea amestec, ar fi rămas acasă ; dar, fiind stăpînită și de oarecare interes și curiozitate, și-a închipuit că era prea tîrziu ca să mai dea îndărăt și tot grupul celor șase s-a îndreptat în direcția aleasă de domnișoarele Musgrove, care evident au socotit că plimbarea se va face sub îndrumarea lor.

Scopul lui Anne era să nu aţină calea nimănui, și acolo unde cărările înguste de-a curmezișul ogoarelor îi sileau să se despartă în grupuri, ea se alătura cumnatului și surorii sale. *Plăcerea ei* în plimbarea aceea trebuia să se nască din mers în sine și din zi, din contemplarea celor din urmă surîsuri din acel an adresate frunzelor roșcate și tufărișului veșted din gardurile vii, din repetarea cîtorva din miile de descrieri poetice existente ale toamnei, anotimpul cu înrîurirea-i specifică și de nesecat asupra cultului bunului gust și al gingășiei sensibile, anotimpul care a smuls din fiecare poet încercări de evocare ori versuri de duioșie ce merită să fie citite. Și-a îndreptat gîndurile pe cît a putut la asemenea meditaţii și citate : dar nu-i era cu putinţă să nu încerce să asculte convorbirile căpitanului Wentworth cu amîndouă domnișoarele Musgrove, cînd îi era la îndemînă ; și totuși n-a prins decît prea puţin de mare importanţă. Era doar o pălăvrăgeală plină de însufleţire... așa cum ar putea începe să flecărească orice grup de tineri în raporturi apropiate. Căpitanul Wentworth vorbea mai mult cu Louisa decît cu Henrietta. Bineînţeles că Louisa i se vîra mai mult în suflet decît soră-sa. Deosebirea dintre ele păru că sporește și mai cu seamă anumite vorbe spuse de Louisa o izbiră pe Anne cu deosebire. După unul din numeroasele cuvinte de admiraţie aduse zilei, care izbucneau la tot pasul, căpitanul Wentworth adăogă :

— Ce vreme minunată pentru amiral și pentru sora mea ! Azi dimineaţă aveau de gînd să facă o plimbare cu trăsura : poate c-am putea să-i strigăm de pe culmea uneia din colinele astea. Mă întreb pe ce meleaguri au să se mai

răstoarne astăzi. A ! Asta se întîmplă foarte des, vă rog să mă credeţi... dar sora mea nu face nici un caz... că-i răsturnată sau ba, la fel de bucuroasă e.

— A ! Aţi descris-o exact, văd eu, exclamă Louisa, dar dacă chiar aşa stau lucrurile, în locul ei aş face şi eu la fel. Dacă aş iubi un bărbat, aşa cum îl iubeşte ea pe amiral, totdeauna aş fi alături de el, nimic nu ne-ar putea despărţi şi, decît să merg în siguranţă alături de altul, mai bine să fiu răsturnată de el.

Cele de mai sus fuseseră rostite cu entuziasm.

— Chiar aţi prefera ? întrebă el însufleţit, împrumutînd acelaşi ton. Vă felicit din suflet !

Şi o vreme s-a aşternut tăcerea între ei.

Anne n-a putut numaidecît să-şi îndrepte gîndurile iarăşi la vreun citat. Priveliştile dulci de toamnă au fost lăsate o vreme la o parte... afară doar dacă vreun sonet duios, din care să se reverse asemănarea atît de potrivită cu acel sfîrşit de an, cu acel sfîrşit de fericire, sau cu năluca tinereţii, a speranţei, a primăverii, toate duse de-a-pururi, vreun asemenea sonet nu i-ar blagoslovi iarăşi memoria. S-a trezit spunînd, cînd cu toţii au pătruns în linişte pe-o altă cărare :

— Asta nu-i una din cărările ce duce la Winthrop ?

Dar nimeni n-a auzit-o, sau cel puţin nimeni nu i-a răspuns.

Totuşi ţinta lor era Winthrop sau locurile din preajmă-i... fiindcă tinerii, uneori, rătăcind pe-aproape de casă, pînă la urmă trebuie să dea peste ea ; şi după încă o jumătate de milă de urcuş treptat printre îngrădituri mari, unde plugurile erau la lucru şi cărările proaspăt făcute trădau prezenţa fermierului, alungînd miresmele desperării poetice şi vestind iarăşi venirea primăverii, drumeţii noştri au ajuns în vîrful celei mai înalte coline care despărţea Uppercross de Winthrop, şi curînd au putut cuprinde priveliştea totală a localităţii situate la poalele colinei de partea cealaltă.

Winthrop, lipsită de frumuseţă şi de măreţie se întindea înaintea ochilor lor : o casă oarecare, scundă şi închingată jur împrejur de hambare şi alte construcţii de fermă.

Mary exclamă :

— Vai, Doamne ! aici e Winthrop... mărturisesc că habar n-aveam !... Hm ! acum cred c-ar fi mai bine să ne întoarcem ; nu mai pot de oboseală.

Henrietta, dîndu-şi seama şi fiindu-i ruşine, apoi nevăzînd pe verişorul Charles plimbîndu-se pe vreo cărare sau sprijinindu-se de vreo poartă, era gata să facă pe placul cumnatei sale Mary : dar Louisa strigă : „Nu, nu !" cu înfocare şi, trăgînd-o deoparte pe soră-sa, păru să pledeze cazul cu toată căldura.

Charles, între timp, îşi exprima cu toată tăria hotărîrea de a se duce să-şi vadă mătuşa, acum cînd se afla atît de aproape de ea ; şi, foarte evident, deşi cu oarecare temere, încerca să-şi convingă soţia să meargă şi ea. Dar era una din situaţiile în care nobila doamnă îşi arăta tăria, şi cînd el i-a propus să profite de prilejul de a se odihni un sfert de ceas la Winthrop, dat fiind că se simţea atît de obosită, domnia-sa îi răspunse categoric : „Oh ! nu, nici gînd ! să urce iarăşi colina aceea i-ar dăuna mult mai mult, oricît de bine ar putea să-i facă să şadă jos" ; ...şi, pe scurt, atît expresia feţei cît şi atitudinea mărturiseau că nici prin gînd nu-i trece să meargă.

După o scurtă succesiune de asemenea discuţii şi consfătuiri, s-a hotărît ca Charles împreună cu Henrietta să dea o fugă de cîteva clipe pînă jos, ca să-şi vadă mătuşa şi verişorii, în timp ce restul grupului îi vor aştepta în vîrful colinei. Louisa părea principalul făuritor al acelui plan ; şi, în vreme ce ea a coborît o bucată de drum cu ei, încă vorbind cu Henrietta, Mary a folosit prilejul de a privi cu dezgust în jurul ei şi de a-i spune căpitanului Wentworth :

— E foarte neplăcut să ai asemenea rude ! Dar, drept să vă spun, în toată viaţa mea n-am călcat în casa aceea mai mult decît de vreo două ori.

N-a primit alt răspuns decît un zîmbet silit de aprobare, urmat de o aruncătură dispreţuitoare de ochi, pe cînd se întorcea în altă parte, a cărei semnificaţie Anne o ştia prea bine.

Era un loc luminos pe acea margină de colină unde rămăseseră ei ; între timp s-a întors şi Louisa, iar Mary, găsind un loc bun de şezut pentru ea, pe pragul unui

pîrleaz, s-a arătat tare mulțumită, mai cu seamă cît timp ceilalți toți stăteau în juru-i ; dar, după ce Louisa l-a tras pe căpitanul Wentworth după ea, încercînd să culeagă alune din niște tufărișuri alăturate și treptat s-au depărtat pînă ce nu s-au mai văzut și nici auzit, Mary n-a mai putut fi fericită ; s-a arătat nemulțumită de locul pe care ședea... era sigură că Louisa găsise pe undeva unul mult mai bun... și, cum nimic n-a putut-o ține în loc, a plecat să caute și ea unul mai bun. A trecut peste același pîrleaz... dar nu i-a putut vedea... Anne și-a găsit un loc bun pentru ea, pe un mal uscat, în bătaia soarelui, sub șirul de tufari după care fără îndoială că cei doi mai erau... într-un loc sau altul prin preajmă. Mary s-a așezat jos iarăși pentru o clipă, dar nu-și găsea locul ; era sigură că Louisa găsise pe undeva un loc mai bun, așa că are să plece pe urma ei pînă cînd va da peste ea.

Anne, și ea obosită tare, era bucuroasă să stea jos ; foarte curînd însă îi auzi pe căpitanul Wentworth și pe Louisa prin tufărișurile din spatele ei ; parcă se întorceau, croindu-și drumul spre mijloc, de-a lungul unui soi de făgaș accidentat și sălbatic. Se apropiau vorbind. Vocea Louisei s-a auzit cea dintîi. Părea să fie în toiul unei discuții înfocate. Iată ce auzi Anne la început :

— Și așa, am convins-o să meargă. Nu puteam suferi s-o știu că se teme să se ducă să-i vadă din pricina unei asemenea absurdități. Ce !... aș da eu îndărăt să fac un lucru pe care m-am hotărît să-l fac și pe care-l știu că e drept, din pricina ifoselor și amestecului unei asemenea ființe ?... sau a oricui, pot spune ?... Nu... nici prin minte nu-mi trece să mă las așa de ușor convinsă. Cînd am luat o hotărîre, apoi e bună luată. Și Henrietta părea că se hotărîse de-a binelea să meargă astăzi la Winthrop... și, totuși, era gata-gata să renunțe, și asta numai dintr-o complezență absurdă !

— S-ar fi întors îndărăt de nu erați dumneavoastră !

— Sigur că s-ar fi întors. Aproape că mi-e rușine s-o spun !

— Ferice de dumneaei că are la îndemînă o minte ca a dumneavoastră ! După indicațiile pe care mi le-ați dat acuma chiar, care-mi confirmă doar propriile-mi observații făcute ultima oară cînd am fost împreună cu el, n-are

nici un sens să pretind că habar n-am avut de ce se întîmplă. Înțeleg că n-a fost vorba numai de o simplă vizită de dimineață la mătușa dumneavoastră, făcută din datorie... și vai de dînsul, și de dînsa, cînd intră în joc lucruri de influență și rang, cînd ei sînt puși în situații care cer putere și tărie de caracter, dacă ea nu-i destul de hotărîtă ca să țină piept unei imixtiuni stupide într-asemenea fleac ca ăsta. Sora dumneavoastră e o făptură plăcută ; dar *dumneavoastră* sînteți întruchiparea hotărîrii și a neclintirii, după cîte văd. Dacă țineți la purtarea și la fericirea ei, atunci insuflați-i cît mai mult vă e cu putință din mintea și judecata dumneavoastră. Dar, fără îndoială că asta ați făcut-o totdeauna. E cea mai mare nenorocire pentru o făptură slabă de fire și nehotărîtă să nu depindă de o influență bună... Niciodată nu mai ești sigur că o impresie bună durează. Oricine o poate spulbera. Fericirea să fie numai de partea celor tari de fire... Iată o alună, urmă el să spună, culegînd una de pe o tufă de deasupra. Ca s-o luăm de exemplu... o alună frumoasă și lucioasă care, binecuvîntată cu putere din naștere, a supraviețuit tuturor furtunilor toamnei. Nici o gaură, nici o pată pe ea... Aluna asta, urmă dînsul cu o solemnitate glumeață,... în vreme ce atît de multe dintre surorile ei au căzut și-au fost călcate în picioare, dispune încă de deplina fericire de care poate fi în stare o alună. Apoi, reluîndu-și tonul serios de mai înainte, urmă : Cea dintîi speranță a mea pentru toți la care țin e să fie hotărîți. Dacă Louisa Musgrove va fi frumoasă și fericită cînd va păși în toamna vieții, va mai prețui încă puterea ei de caracter de-acuma.

Spusese ce-avea de spus... dar rămăsese fără răspuns. Anne ar fi fost uimită ca Louisa să fi putut da repede un răspuns la asemenea cuvinte... vorbe pline de-asemenea interes, repetate cu o căldură atît de serioasă !... putea să-și închipuie ce sentimente o năpădeau pe Louisa. Cît despre ea... se temea să se miște, ca nu cumva să fie văzută. În timp ce ședea nemișcată locului, o tufă joasă și întortocheată de ilice ascunzînd-o vederii, cei doi au pornit-o mai departe. Înainte de a nu mai putea fi auzită, Louisa, totuși, începu să vorbească :

— Mary are o fire destul de bună, în multe privințe, spuse ea, dar uneori mă scoate de tot din sărite, cu absurditatea și mîndria ei ; mîndria familiei Elliot. Are mult prea mult din mîndria numelui Elliot... Atît de tare am fi dorit ca Charles să se fi căsătorit cu Anne în locul ei... Bănuiesc că știți că dorea să se căsătorească cu Anne ?

După o clipă de tăcere căpitanul Wentworth întrebă :

— Vreți să spuneți că ea nu l-a vrut ?

— Vai ! da, bineînțeles !

— Cînd s-a întîmplat asta ?

— Nu știu bine, fiindcă Henrietta și cu mine eram la școală în timpul acela ; dar cred, cam cu un an înainte de a se fi căsătorit cu Mary. Vai ! dacă ea ar fi primit ! Ne-ar fi fost mult mai dragă la toți ; și papă și mama spun totdeauna că datorită prieteniei ei cu Lady Russell, Anne n-a vrut. ...Părinții mei cred că Charles n-a fost destul de învățat, destul de cărturar ca să-i placă acestei Lady Russell și de aceea a convins-o pe Anne să-l refuze.

Sunetele păleau din ce în ce, stingîndu-se, și Anne n-a mai deslușit nimic. Ședea încă nemișcată, împietrită de emoție. I-a trebuit mult ca să-și revină, pînă să se poată mișca. Soarta proverbială a celui ce trage cu urechea nu i se prea potrivea ; n-auzise nimic rău despre ea... dar auzise o sumedenie de lucruri de o semnificație greu apăsătoare. A văzut cum îi era socotită firea de către căpitanul Wentworth ; și, în felul lui de a se interesa, se vădea tocmai acel soi de curiozitate și interes care trebuie s-o fi neliniștit din cale-afară.

De cum s-a putut mișca, Anne a plecat s-o caute pe Mary și, după ce-a găsit-o și s-a întors cu ea la locul lor de mai înainte, de lîngă pîrleaz, și-a mai venit în fire, întrînd numaidecît în tot grupul și pornind-o iarăși împreună la drum. Starea ei sufletească avea nevoie de singurătate și de liniștea pe care numai stihurile ți-o pot da.

Charles și Henrietta s-au întors, aducînd cu ei, așa cum era de presupus, pe Charles Hayter. Amănuntele întregii povești. Anne n-a putut încerca să le înțeleagă ; nici chiar căpitanul Wentworth nu părea să fi fost admis să pătrundă în tainele problemei : dar fusese o cedare din partea tînărului și o înduioșare și o înduplecare din partea fetei, și nu mai rămînea nici o îndoială că acum amîndoi erau

tare veseli că se află din nou împreună. Henrietta părea puțin rușinată, dar foarte mulțumită ; Charles Hayter, afară din cale de fericit, și au rămas nedespărțiți chiar din prima clipă de cînd s-au îndreptat spre Uppercross.

Din toate se vedea acum că Louisa e destinată căpitanului Wentworth : sărea în ochi de evident ce era ; și cînd trebuiau să se despartă în grupuri și chiar cînd nu trebuiau, ei mergeau unul lîngă altul, aproape tot atît de strîns ca ceilalți doi.

Ajunși pe o pajiște lungă, unde era loc din belșug pentru toți, ei au rămas tot așa grupați... formînd trei grupuri distincte ; și Anne de voie de nevoie intra în acel grup de trei care era cel mai lipsit de veselie și de curtoazie. Se alăturase lui Charles și Mary, și era atît de obosită încît bucuroasă a primit celălalt braț al lui Charles ; ... dar Charles, deși într-o foarte bună dispoziție cu ea, era furios pe soția lui. Mary se purtase urît cu el și acum trebuia să sufere urmările, urmări ce constau în a-i lepăda brațul aproape la tot pasul, ca să rupă cu nuielușa capetele unor urzici din gard ; și cînd Mary a început să-i impute și să se plîngă că se poartă urît cu ea, nu după cum cer convenienţele, întrucît era pe partea gardului, pe cînd Anne nu era deloc stingherită pe partea cealaltă, Charles a lepădat brațele amîndurora ca să se repeadă să vîneze o nevăstuică pe care o zărise în clipa aceea, și ele aproape că nu l-au mai putut ajunge din urmă.

Pajiștea aceea lungă era mărginită de-un drum de țară, pe care cărarea lor, la capătul lui, trebuia să-l traverseze ; și cînd grupul întreg a ajuns la pîrleaz, vehiculul care înainta în aceeași direcție și care fusese auzit de-o bucată de vreme tocmai le ieșea înainte, dovedindu-se a fi cabrioleta amiralului Croft. El și soția lui își făcuseră cursa plănuită și acum se întorceau acasă. Aflînd ce lungă plimbare făcuseră tinerii, cu toată bunăvoința au oferit un loc în cabrioletă oricăreia dintre doamne s-ar simți foarte obosită : ar scuti-o de o milă întreagă de mers pe jos, mai cu seamă că urmau să treacă prin Uppercross. Invitația a fost adresată tuturor și cu toții au refuzat-o. Domnișoarele Musgrove nu erau deloc obosite, iar Mary

era mai presus de toate jignită că nu fusese poftită înaintea tuturor celorlalte ; şi, după cum vorbea Louisa de mîndria familiei Elliot, ea nici n-ar fi putut îndura să fie a treia persoană într-o trăsurică de un cal.

Grupul celor de jos străbătuse pajiştea şi trecea acum peste un alt pîrleaz din cealaltă parte ; iar amiralul se pregătea să-şi pornească trăsurica, dînd bici calului, cînd căpitanul Wentworth sări într-o clipă peste gardul viu ca să spună ceva surorii sale... Acel ceva ar putea fi ghicit datorită urmărilor sale.

— Domnişoară Elliot, sînt sigură că *dumneata* eşti obosită, exclamă doamna Croft. Te rog, fă-ne plăcerea de a ne lăsa să te ducem acasă. Aici avem loc din belşug pentru trei, te încredinţez. Dacă am fi cu toţii ca dumneata, cred c-am putea încăpea patru. ...Trebuie, zău, trebuie să primeşti.

Anne era încă în mijlocul drumului ; şi cu toate că instinctiv era gata să refuze, nu i s-a mai dat prilejul să dea curs refuzului. Graba plină de bunăvoinţă a amiralului veni în sprijinul invitaţiei soţiei sale ; nu se putea să fie refuzaţi ; s-au strîns amîndoi pe cel mai mic loc cu putinţă, ca să-i lase ei un colţ, iar căpitanul Wentworth, fără să spună un cuvînt, s-a întors spre ea şi, pe tăcute, a silit-o să se urce în trăsură.

Da... el făcuse asta. Anne se afla în cabrioletă şi simţea că el o aşezase acolo, că numai voinţa lui şi numai mîinile lui făcuseră asta, că totul se datora faptului că băgase de seamă cît e de obosită şi hotărîse că are nevoie să se odihnească. Era foarte impresionată şi mişcată de atenţia pe care i-o arătase, care se vedea limpede din cele petrecute. Imprejurarea aceasta fără importanţă părea că vine în completarea celor petrecute de mult. Anne îl înţelegea. N-o putea ierta... dar nu putea rămîne cu inima de piatră faţă de ea. Cu toate că o învinuia pentru trecut, pe care-l judeca cu o adîncă dar nedreaptă neîndurare, cu toate că se arăta complet nepăsător faţă de ea şi cu toate că era pe cale de a se apropia de alta, totuşi n-a putut-o vedea că sufere fără să nu dorească să-i aline suferinţa. Era o evocare a sentimentelor de altădată ; o pornire de prietenie curată, deşi nemărturisită încă ; o dovadă a sufletului său cald şi îndatoritor, şi ea nu se

putea gîndi la el decît cu emoţii puternice, în care plăcerea se împletea cu durerea, fără să-şi poată da seama care din ele predomina.

La început, nu dădu decît răspunsuri absente însoţitorilor ei, la toate amabilităţile şi observaţiile lor. Străbătuseră jumătate din cale pe drumul accidentat, pînă cînd în sfîrşit s-a trezit, dîndu-şi seama de tot ceea ce spuneau ei. Atunci a văzut că vorbeau de „Frederick".

— Cu siguranţă că şi-a pus în minte să pună mîna pe una din cele două fete, Sophy, zicea amiralul, dar n-ai putea spune pe care din două. Ai zice c-a avut vreme destulă ca să se hotărască de cînd aleargă după amîndouă. Ei, asta e numai din cauza păcii. Dacă acuma ar fi război, de mult s-ar fi hotărît... Cînd e război, domnişoară Elliot, noi marinarii nu prea avem vreme să facem curte. Cîte zile s-au scurs, scumpa mea, de cînd te-am văzut prima oară şi pînă cînd ne-am instalat împreună în locuinţa noastră, la North Yarmouth ?"

— Mai bine să nu vorbim despre asta, dragul meu, răspunse doamna Croft pe un ton glumeţ ; pentru că, dacă domnişoara Elliot ar afla cît de repede ne-am înţeles, ar fi cu neputinţă să mai creadă că am putea fi fericiţi împreună. Totuşi, eu te cunoscusem cu mult înainte, din reputaţie.

— Hm, şi eu auzisem de tine că eşti o fată drăguţă, şi ce trebuia să mai aşteptăm afară de asta ?... Asemenea lucruri mie nu-mi place să le tărăgănesc. Ce mult aş dori ca Frederick să-ntindă mai repede pînzele la navă şi să ne-aducă acasă la Kellynch pe una din domnişoarele astea. Atunci, ar fi întotdeauna o mulţime de lume... Şi ce drăguţe domnişoare amîndouă, mai că nu le deosebeşti una de alta.

— Într-adevăr, nişte fete foarte bine dispuse şi fără mofturi, adăugă doamna Croft, mai zgîrcită la laude, ceea ce o făcu pe Anne să bănuiască că, datorită unui simţ de observaţie mai ascuţit, doamna Croft nu socotea pe nici una din ele demnă de fratele ei. Şi o familie foarte respectabilă. Nici nu te-ai putea înrudi cu lume mai bună... Dragă amirale, uite un stîlp !... sigur dăm în stîlp !

Dar trăgînd ea singură cu sînge rece de hăţuri, într-o parte, au ocolit din fericire primejdia ; şi nu o dată după

aceea, intervenind judicios cu mîna ei, au izbutit nici să se răstoarne în vreun şanţ şi nici să se ciocnească de vreo căruţă cu bălegar ; şi Anne, oarecum amuzată de felul lor de-a mîna trăsurica, ceea ce îi părea o imagine fidelă a felului general în care-şi orînduiesc treburile, a fost depusă nevătămată la Uppercross Cottage.

CAPITOLUL XI

SE APROPIASE TIMPUL la care urma să se întoarcă Lady Russell ; chiar şi ziua fusese fixată ; şi Anne fiind hotărîtă să stea cu dînsa numaidecît după ce se va fi reinstalat, se pregătea să se mute de îndată la Kellynch şi începuse să se gîndească în ce măsură propria ei tihnă ar putea să fie tulburată de mutarea asta.

Urma să locuiască în acelaşi sat cu căpitanul Wentworth, la jumătate milă departe de el ; aveau să meargă la aceeaşi biserică şi nici vorbă că trebuiau să existe relaţii între cele două familii. Toate astea îi şedeau împotrivă ; dar, pe de altă parte, căpitanul îşi petrecea aşa de mult timp la Uppercross, încît mutîndu-se de acolo Anne putea socoti că mai curînd se desparte de el decît că-i iese în cale ; aşa că, din toate punctele de vedere, era încredinţată că trebuia să se socoată în cîştig de cauză, mai ales prin schimbarea ambianţei casnice, despărţindu-se de biata Mary ca să stea cu Lady Russell.

Dorea să aibă putinţa de a evita să-l vadă pe căpitanul Wentworth la Kellynch Hall ; ...camerele acele erau martorele unor întîlniri de altădată, ce-i vor fi evocate prea dureros ; dar mult de tot încă ar fi dorit ca Lady Russell şi căpitanul Wentworth să nu se mai întîlnească niciodată, nicăieri. Nu se plăceau unul pe altul şi o reînnoire a cunoştinţei lor acum n-ar fi putut fi de nici un folos ; şi dacă Lady Russell i-ar fi văzut împreună, ar fi putut crede că Wentworth e prea sigur de el şi ea prea puţin sigură de sine.

Toate problemele de mai sus alcătuiau preocuparea ei de căpetenie în perspectiva mutării de la Uppercross

Cottage, unde își dădea seama și avea sentimentul că stătuse destul de mult. Faptul că-i fusese de folos micuțului Charles, în cele două luni cît a stat acolo, va strecura un farmec oarecare în amintirea timpului aceluia, dar băiatul se înzdrăvenea din zi în zi și Anne nu mai avea de ce să stea acolo.

Sfîrșitul ședерii la Uppercross Cottage a luat totuși o întorsătură pe care nici pe departe nu și-o putuse închipui. Căpitanul Wentworth, după ce nu fusese văzut și nici auzit la Uppercross vreme de două zile de-a rîndul, și-a făcut iarăși apariția printre ei și, ca să-și justifice lipsa, a povestit ce anume l-a ținut atîta timp departe.

O scrisoare de la prietenul său, căpitanul Harville, ajungîndu-i în sfîrșit, i-a adus știrea că Harville s-a statornicit cu familia lui la Lyme pe timpul iernii și, totodată, că se află, fără să știe, la o depărtare de abia douăzeci de mile unul de altul. Căpitanul Harville a rămas cu sănătatea foarte șubredă de la o rană gravă pe care o căpătase cu doi ani în urmă, și dorința aprigă a căpitanului Wentworth de a-și vedea prietenul l-a hotărît să plece numaidecît la Lyme. Și a fost acolo și a stat o zi și o noapte. Îndeplinirea datoriei, sentimentul de prietenie cinstit cu căldură, interesul viu trezit pentru prietenul său și, mai ales, descrierea ținutului minunat din preajma localității Lyme — toate acestea au fost ascultate cu atîta înflăcărare de cei de față, încît urmarea firească a fost dorința lor aprinsă de a vedea Lyme, așa că au pus la cale planul de a se duce cît mai curînd acolo.

Tineretul ardea de nerăbdare să vadă localitatea Lyme. Căpitanul Wentworth spunea că se va duce acolo iarăși în curînd ; de la Uppercross nu erau decît șaptesprezece mile ; cu toate că se aflau în plin noiembrie, vremea nu era deloc rea ; și, ca să nu mai lungesc vorba, Louisa, care era cea mai energică dintre ei, luînd hotărîrea de a merge și, pe lîngă plăcerea de-a face cum îi place, fiind acum înarmată și cu gîndul că are meritul de a duce la capăt ceea ce vrea, a reușit să înfrîngă dorința tatălui și mamei de a amîna tot proiectul pe vară ; așa că la Lyme urmau să meargă... Charles, Mary, Anne, Henrietta, Louisa și căpitanul Wentworth.

Primul proiect, făcut în pripă și fără judecată, era să plece dimineața și să se întoarcă seara, dar cu asta nu a fost de acord domnul Musgrove, din grijă pentru caii săi ; și apoi s-a pus problema cu chibzuință : o zi in mijlocul lunii noiembrie nu-ți lasă prea mult timp ca să vezi locuri noi, după ce ai dat la o parte șapte ceasuri de mers cu trăsura dus și întors, timp pe care-l cere natura și felul ținutului. În consecință, trebuiau să rămînă acolo peste noapte și nu era de așteptat să se înapoieze pînă a doua zi la prînz. Acest ultim proiect a fost găsit considerabil de îmbunătățit ; și, deși cu toții s-au întîlnit la Great House la un ceas timpuriu pentru micul dejun, și au pornit foarte punctual, trecuse de mult prînzul și cele două vehicule, cabrioleta domnului Musgrove, cu cele patru doamne, și careta lui Charles, care îl ducea și pe căpitanul Wentworth, încă nu ajunseseră să coboare de pe colina cea lungă în Lyme și să intre pe strada destul de povîrnită a orașului, încît era foarte evident că de-abia de vor avea timp să-și găsească un rost cîtă vreme lumina și căldura zilei aveau să mai dureze.

După ce s-au asigurat de casă și masă și după ce-au comandat cina la unul din hanuri, următorul lucru ce-l aveau de făcut nici vorbă că era să coboare direct la mare. Veniseră la un timp prea tîrziu al anului pentru vreo distracție sau vreun divertisment, pe care Lyme, ca stațiune, le-ar fi putut oferi ; camerele erau închise, chiriașii aproape toți plecați abia familiile de localnici rămași..., și, cum nu-i nimic de admirat în arhitectura clădirilor, așezarea extraordinară a orașului, strada principală care se năpustește aproape pînă în mare, plimbarea la Cobb, ocolind prin jur golful mic și plăcut, care în timpul sezonului este însuflețit de cabinele ambulante de baie și de vizitatori, apoi însuși Cobb, cu vechile sale miracole și noile-i amenajări, cu prea frumosul profil al țărmurilor stîncoase ce se întind spre partea de răsărit a orașului — toate acestea sînt ceea ce ar putea căuta și mulțumi ochiul vizitatorului străin ; și ciudat trebuie să fie acel vizitator care nu vede farmecul locurilor din jurul stațiunii Lyme, astfel încît să-l facă să dorească să le vadă mai bine. Priveliștile din jur, localitatea Charmouth, cu platourile-i înalte și spațiile întinse ale ținutului, ba mai

mult, cu golfu-i izolat cu atîta farmec și înconjurat de piscuri întunecate, pe marginile căruia frînturi joase de stîncă răspîndite pe plajă sînt cele mai fericite locuri de unde poți să urmărești creșterea fluxului, șezînd pe ele într-o neobosită contemplare... Soiurile de copaci din primitorul și prietenosul sat Up Lyme, dar mai presus de toate, Pinny, cu abisurile sale verzi printre stîncile romantice, unde arborii răspîndiți la tot pasul și livezile luxuriante vădesc cît de multe generații trebuie să se fi perindat de cînd prima prăbușire a țărmului stîncos pregătise terenul pentru starea lui prezentă, unde ți se înfățișează o priveliște atît de minunată și de încîntătoare, încît poate întrece chiar priveliști asemănătoare din vestita insulă Wight ; asemenea locuri trebuiesc să fie văzute și iarăși văzute, ca s-ajungi să înțelegi renumele de care se bucură Lyme.

Grupul celor veniți din Uppercross, trecînd prin fața locuințelor pustii acum și triste la înfățișare, coborînd încă mai departe, s-a aflat curînd pe malul mării ; și după ce excursioniștii noștri au zăbovit un timp, așa cum trebuie să zăbovească și să rămînă cu privirile pierdute pe malul mării cel care într-adevăr merită s-o vadă, s-au îndreptat spre Cobb, atît din propria lor dorință cît și din pricina căpitanului Wentworth, pentru că într-o casă mică, aproape de capătul unui vechi debarcader de dată necunoscută, se așezase familia Harville. Căpitanul Wentworth a intrat să-și vadă prietenul ; ceilalți au plecat mai departe, urmînd să se regăsească sus pe Cobb.

Nu obosiseră privind, minunîndu-se și admirînd ; și nici chiar Louisei nu i se părea că se despărțise de multă vreme de căpitanul Wentworth, cînd iată că l-au văzut venind spre ei întovărășit de trei inși, cu toții bine cunoscuți din descrieri : căpitanul și doamna Harville și un oarecare căpitan Benwick, care ședea cu ei.

Căpitanul Benwick fusese ceva mai înainte locotenent pe nava Laconia ; și toate cele ce povestise căpitanul Wentworth despre el, cînd se întorsese de la Lyme, laudele pline de căldură despre acest minunat tînăr și excelent ofițer, pe care l-a prețuit cu deosebire totdeauna, lucruri care trebuie să se fi imprimat adînc în stima celor ce-l ascultaseră, fuseseră urmate de o mică întîmplare

din viața lui intimă, care-l făcuse peste măsură de interesant în ochii tuturor doamnelor. Fusese logodit cu sora căpitanului Harville și acum jelea îndurerat pierderea ei. Așteptaseră un an ori doi bunăstarea și avansarea lui. Bunăstarea a venit, solda lui ca locotenent fiind mare... și avansarea a sosit *pînă la urmă ;* dar Fanny Harville n-a trăit ca să se bucure de ele. Murise în timpul verii trecute, pe cînd el se afla pe mare. Căpitanul Wentworth era încredințat că nu exista bărbat mai atașat de o femeie decît fusese bietul Benwick de Fanny Harville, sau care să fie mai profund nemîngîiat de groaznica și teribila schimbare. Socotea că Benwick se afla în starea celui care trebuie să sufere din greu, îmbinînd niște sentimente zbuciumate cu un fel de a fi liniștit, serios și rezervat și cu un accentuat gust pentru lectură și activități sedentare. Și ca să termine cu partea pasionantă a povestirii, Wentworth a adăogat că prietenia dintre Benwick și familia Harville părea, dacă așa ceva mai era cu putință, că s-a adîncit datorită evenimentului care a spulberat toate planurile lor de înrudire ; și acum căpitanul Benwick se mutase să stea definitiv cu ei. Căpitanul Harville închiriase casa în care locuia acum pe o jumătate de an, gustul, sănătatea și mijloacele îndrumîndu-l spre o reședință necostisitoare, pe malul mării ; și grandoarea ținutului, precum și izolarea și singurătatea stațiunei Lyme în sezonul de iarnă, păreau perfect potrivite cu starea de spirit a căpitanului Benwick. Compasiunea și adînca înțelegere stîrnite pentru căpitanul Benwick erau mari de tot.

Și totuși, își spuse Anne în vreme ce se îndreptau ca să se întîlnească cu grupul, poate că nu are o durere sufletească mai mare ca a mea. Nu pot să cred că năzuințele lui sînt distruse pe veci. E mai tînăr ca mine ; mai tînăr în sentimente, dacă nu în ani, mai tînăr ca bărbat. Se va reculege cîndva și-și va găsi fericirea cu alta.

În sfîrșit s-au întîlnit și au fost prezentați unii altora. Căpitanul Harville era un bărbat înalt, negricios, cu o expresie inteligentă și binevoitoare ; șchiopăta puțin și, din cauza trăsăturilor aspre și a lipsei de sănătate, părea mult mai vîrstnic decît căpitanul Wentworth. Căpitanul Benwick arăta și era și cel mai tînăr din toți trei, și pe

lîngă ceilalți doi părea un bărbat de statură mică. Avea o figură plăcută și o expresie melancolică, întocmai cum se cuvenea s-o aibă, și nu lua parte la conversație.

Căpitanul Harville, cu toate că nu se putea asemui cu căpitanul Wentworth, era un gentilom desăvîrșit, deschis din fire, cordial și amabil. Doamna Harville, ceva mai puțin șlefuită decît soțul ei, părea totuși să aibă aceeași fire generoasă; și ce putea fi oare mai plăcut decît dorința lor vie de a-i socoti pe toți cei de față ca propriii lor prieteni, fiindcă erau prietenii căpitanului Wentworth, după cum nici nu se putea închipui primire mai caldă ca a lor, însoțită de rugăminți stăruitoare ca noii veniți să ia cu toții cina cu ei. Cina, care și fusese comandată la han, pînă la urmă a fost acceptată deși cu multă greutate, mai mult ca să nu-i ofenseze; dar soții Harville păreau chiar jigniți că Wentworth venise cu asemenea prieteni la Lyme fără să se gîndească, așa cum ar fi trebuit, ca de la sine înțeles că trebuiau să ia cina la ei.

Se vedea așa de multă simpatie pentru căpitanul Wentworth în toate acestea, și atîta încîntare sinceră în felul neobișnuit de a-l primi, atît de deosebit de tiparul frecvent al invitațiilor formale și al meselor de gală convenționale și pline de fală, dar starea sufletească a lui Anne nici vorbă să se înseninеze prin lărgirea cercului de cunoștințe din rîndul ofițerilor colegi ai lui Wentworth. „Ei, cu toții, ar fi fost prietenii mei", gîndea dînsa și a trebuit să lupte din răsputeri împotriva descurajării care era gata s-o cuprindă.

Plecînd de pe colina Cobb, cu toții s-au dus acasă la noii lor prieteni, unde au găsit camere atît de mici, încît doar cei ce fac poftiri din toată inima le pot crede în stare să adăpostească atît de multă lume. Anne avu o clipă de nedumerire în ceea ce o privea; dar clipa aceea s-a topit curînd în sentimente mai plăcute și mai optimiste, după ce a văzut ingenioasele născociri și plăcutele rînduieli ale căpitanului Harville, care a schimbat spațiul real în cea mai bună soluție cu putință, acoperind lipsurile mobilierului din camere și protegînd ferestrele și ușile împotriva vîntului de iarnă ce era de așteptat. Diversitatea lucrurilor ce înzestrau camerele, în care obiectele de primă

necesitate, procurate de stăpînul casei dintr-o obișnuită obligație nepăsătoare, contrastau puternic cu cîteva piese din lemn de specii rare, minunat modelate, avînd în ele ceva ciudat și prețios de prin toate țările îndepărtate pe care le văzuse căpitanul Harville, diversitatea aceea era mai mult decît hazlie pentru Anne ; legate toate așa cum erau de profesia lui, fructul trudei cu care fuseseră adunate, efectul influenței lor asupra obiceiurilor lui, întruchiparea tihnei și fericirii casnice pe care le înfățișau, însemnau pentru ea nici mai mult nici mai puțin decît o satisfacție și o recompensă.

Căpitanul Harville nu obișnuia să citească, dar își rînduise ingenios locuința și îmbinase niște rafturi drăguțe, pentru o colecție destul de importantă de volume frumos legate, care aparțineau căpitanului Benwick. Infirmitatea lui îl împiedica să facă multă mișcare ; dar spiritul utilului și al ingeniozității păreau că-i dau întruna de lucru. Desena, zugrăvea, lucra ca dulgher, încleia : făcea jucării pentru copii, meșterea croșete noi pentru fiicu, și spelci și broșe cu perfecționări ; și dacă nu mai avea nimic alta de făcut, se așeza să lucreze la plasa mare de pescuit, într-un colț al încăperii.

Cînd au plecat din casa lor, Anne se gîndea că lasă în urma ei o fericire mare, iar Louisa, lîngă care s-a aflat umblînd, căzuse în extaz de admirație și încîntare cu privire la firea ofițerilor de marină... prietenia lor, înfrățirea lor, sinceritatea, onestitatea și integritatea lor, declarînd solemn că, după credința ei, în Anglia dintre toate categoriile de oameni numai marinarii au cel mai mare preț și valoare ; că numai ei știu cum să trăiască și numai ei merită să fie respectați și iubiți.

Au plecat de acolo doar ca să se îmbrace și să se întoarcă apoi la cină ; și programul fusese atît de bine întocmit, încît n-a lipsit nimic ; cu toate acestea, „faptul că se încheiase de mult sezonul", că „nu era nici o arteră principală care să-i lege de Lyme", și că „nici vorbă să se aștepte la vizitatori", îi făcu pe patronii hanului să invoce multe scuze.

În timpul acesta Anne a văzut că ajunsese să fie mult mai stăpînă pe ea în preajma căpitanului Wentworth decît își închipuise la început că ar fi putut fi, încît să șadă

acum cu el la aceeași masă și să schimbe obișnuitele formule de politețe inerente situației... (peste limita cărora niciodată n-au trecut) ajunsese să fie un fleac.

Nopțile la acel timp al anului erau prea întunecoase pentru doamne, ca să mai poată pune la cale încă o întîlnire pînă a doua zi, dar căpitanul Harville le făgăduise să le facă o vizită seara tîrziu ; și într-adevăr a venit, aducîndu-și și prietenul cu el, ceea ce a fost mai mult decît era de așteptat, deoarece se știa și se înțelesese că, pentru căpitanul Benwick, prezența atîtor persoane străine e o adevărată povară. Totuși, se aventurase printre ei, cu toate că starea lui sufletească nu părea potrivită cu voioșia și veselia grupului, în general.

În vreme ce căpitanii Wentworth și Harville conduceau discuțiile într-o parte a încăperii și, făcînd apel la zilele din trecut, aduceau pe tapet anecdote cu duiumul ca să le țină atenția încordată și să-i distreze pe ceilalți, s-a întîmplat ca Anne să fie așezată oarecum alături de căpitanul Benwick ; și o pornire generoasă pe care o avea din fire o împinse să încerce să-l cunoască. Era timid și predispus la teoretizarea noțiunilor abstracte, dar blîndețea atrăgătoare a chipului ei și delicatețea felului de a fi își avură curînd firescul efect, și Anne a fost din plin răsplătită pentru primul efort al străduinței sale. Era evident că tînărul avea un gust remarcabil pentru lecturi, mai cu seamă pentru versuri ; și pe lîngă convingerea de a-i fi dat cel puțin privilegiul unei seri de discuții asupra subiectelor preferate, cu care obișnuiții lui parteneri n-aveau nici o tangență, Anne nădăjduia să-i fie de un folos real îndemnîndu-l, întrucît problema se ivise firesc în discuția lor, să lupte împotriva deznădejdii. Pentru că, deși timid, Benwick nu s-a arătat reticent ; părea mai curînd că niște sentimente ar fi izbucnit de la sine din obișnuita lor încorsetare ; și, vorbind despre poezie, despre bogăția evului prezent, și trecînd printr-o scurtă comparație a părerilor referitoare la poeții de mîna întîia, încercînd să se convingă și să stabilească dacă e de preferat *Marmion* sau *Doamna din lac* și cum trebuiesc apreciate *Giaour* și *Mireasa din Abydos ;* ba, mai mult decît atît, cum trebuie pronunțat *Giaour ;* vorbind despre

toate acestea Benwick a arătat cît de bine cunoaște versurile cele mai duioase ale unuia dintre poeți, și pătimașele întruchipări ale suferinței crîncene și deznădăjduite ale celuilalt poet ; a citat apoi, cu o sensibilitate atît de vibrantă, feluritele versuri care evocă un suflet deznădăjduit sau un cuget distrus de jale ; și părea atît de mult că vrea să fie înțeles, încît Anne era gata să creadă că el n-a citit numai poezii ; și gata să spună ceea ce crede, anume că e nenorocul poeziei dacă e numai cînd și cînd apreciată cum trebuie de cei care o apreciază pînă în adîncul ei și că sentimentele puternice, singure în măsură să o prețuiască cu adevărat, sînt numai acelea care pot s-o guste dar cu cumpătare.

După înfățișare nepărînd mîhnit, ci mai curînd mulțumit cu aluzia făcută la situația în care se afla, Anne a căpătat imboldul de a continua și, conștientă de dreptul pe care i-l da experiența spirituală, a cutezat să-l sfătuiască să atribuie o rație mai mare prozei în lecturile sale zilnice ; și fiind rugată să-i indice în amănunt, a menționat operele celor mai buni moraliști ai noștri, colecțiile celor mai de seamă scrisori, memoriile personalităților valoroase care au suferit, cum i s-a întîmplat ei în momentele grele, socotite și chibzuite în așa fel încît să-i înalțe și să-i fortifice spiritul prin cele mai de seamă precepte și prin cele mai puternice exemple de rezistență morală și îndurare.

Căpitanul Benwick asculta cu atenție și părea recunoscător pentru interesul arătat ; și cu toate că a clătinat din cap și a suspinat, ceea ce mărturisea puțina sa încredere în eficacitatea vreunei cărți la o durere ca a lui, și-a însemnat numele celor recomandați, făgăduind că și-i va procura și-i va citi.

După ce s-a încheiat vizita din seara aceea Anne a zîmbit la gîndul că venise la Lyme ca să-i predice răbdare și resemnare unui tînăr pe care nu-l mai văzuse niciodată în viața ei ; dar nu-i mai puțin adevărat că s-a temut, gîndindu-se mai serios, că după modelul altor mulți mari moraliști și predicatori, să nu-l fi convins în privința unor probleme în care purtarea ei mai că n-ar fi putut suporta o femeinică cercetare.

CAPITOLUL XII

ANNE ŞI HENRIETTA, fiind din tot grupul primele care s-au întîlnit a doua zi dimineaţă, s-au învoit să coboare într-o plimbare pînă la mare, înaintea micului dejun... S-au dus pe plajă ca să vadă revărsarea fluxului care venea însoţit de o briză subţire din sud-est, şi toată măreţia pe care un ţărm atît de neted o putea cuprinde. Cele două tinere au adus laude dimineţii, s-au bucurat contemplînd marea, şi-au împărtăşit desfătarea de a simţi răcoarea brizei... şi pe urmă au tăcut ; pînă cînd Henrietta a început deodată să vorbească cu un :

— Vai ! da,... sînt chiar convinsă că, în afară de foarte puţine excepţii, aerul de mare face totdeauna numai bine. Nu mai încape nici pic de îndoială că i-ar fi de cel mai mare folos parohului Shirley, după boala lui din primăvara de-acum un an. Dealtfel singur spune că venind la Lyme pe-o lună i-a făcut mai mult bine decît toate doctoriile pe care le-a luat ; şi că, atunci cînd e lîngă mare, se simte totdeauna iarăşi tînăr. Cred că ar fi mai bine să plece de tot din Uppercross şi să se stabilească la Lyme... Nu crezi şi tu la fel, Anne ?... Nu eşti şi tu de părerea mea că e cel mai bun lucru pe care l-ar putea face, atît pentru el cît şi pentru doamna Shirley ? Ea are nişte veri aici, ştii doar, şi multe cunoştinţe care i-ar face şederea plăcută şi voioasă, ...şi sînt sigură că s-ar bucura să stea într-un loc unde ar putea avea la îndemînă asistenţa medicală, în cazul în care el ar fi lovit de un nou atac. Zău, mă gîndesc cît e de trist pentru nişte oameni atît de minunaţi ca parohul şi doamna Shirley, care au făcut numai bine toată viaţa lor, care îmbătrînesc şi-şi petrec ultimele zile din viaţă într-o localitate ca Uppercross, unde, în afară de familia noastră, par izolaţi cu totul de restul lumii. Chiar cred c-ar trebui s-o facă. Şi, cît despre procurarea unei dispense, nu poate fi nici o greutate la vîrsta lui şi cu personalitatea lui. Mă îndoiesc numai c-ar exista ceva care să-l determine să-şi părăsească parohia. E atît de sever şi scrupulos cu îndatoririle sale, exagerat de scrupulos ar trebui să spun. Tu nu crezi, Anne, că-i exagerat de scrupulos ? Nu crezi că-i o problemă de

conştiinţă cu desăvîrşire greşită, cînd un preot îşi sacrifică sănătatea de dragul obligaţiilor care pot să fie tot atît de bine îndeplinite de-o altă persoană ?... Şi, unde mai pui că la Lyme, ...numai la şaptesprezece mile depărtare... i-ar fi destul de aproape ca să afle dacă enoriaşii ar avea de ce se plînge.

Anne zîmbi în sinea ei de mai multe ori cît timp ţinu peroraţia Henriettei, şi începu să discute subiectul, gata să facă bine punîndu-se la fel de uşor în pielea unei tinere ca şi în cea a unui tînăr... cu toate că aici era bine doar pentru un standard mai modest, căci ce oare i se putea oferi altceva dcît un simplu consimţămînt ?... Anne a spus tot ceea ce era înţelept şi potrivit în cazul respectiv ; înţelegea nevoile de odihnă ale parohului Shirley, aşa cum se cuvenea ; vedea foarte bine cît era de dorit ca domnia-sa să aibă ca ajutor de paroh permanent pe un tînăr activ şi respectabil, ba a fost chiar destul de prevenitoare sugerînd ce mare avantaj ar fi ca un atare ajutor de paroh permanent să fie căsătorit.

— Aş dori, răspunse Henrietta, tare mulţumită de însoţitoarea ei, aş dori ca Lady Russell să locuiască la Uppercross şi să se împrietenească cu parohul Shirley. Totdeauna am ştiut că Lady Russell e o femeie ce se bucură de cea mai mare influenţă asupra tuturor ! Totdeauna am socotit-o în stare să convingă pe oricine de orice ! Mi-e teamă de ea, cum ţi-am mai spus eu înainte, chiar tare teamă de ea, pentru că este atît de inteligentă ; dar o respect din răsputeri şi grozav aş mai dori s-avem asemenea vecină la Uppercross.

Anne făcea haz de felul Henriettei de a se face plăcută şi făcea haz şi de faptul că evoluţia evenimentelor şi a noilor interese ale Henriettei n-ar putea cîştiga nicidecum bunăvoinţa prietenei sale faţă de nici unul din familia Musgrove ; a avut doar timpul necesar, totuşi, să dea un răspuns general şi evaziv şi a urat ca altă asemenea femeie să fie la Uppercross, cînd toată discuţia a încetat brusc la apropierea Louisei şi a căpitanului Wentworth. Veneau pentru o scurtă preumblare pînă ce micul dejun avea să fie gata ; dar Louisa, amintindu-şi puţin după aceea că are ceva de luat de la o prăvălie, i-a poftit pe toţi să se întoarcă cu ea în oraş. Cu toţii erau la dispoziţia ei.

Cînd ajunseră la scările care urcau de pe plajă, un gentilom ce se pregătea în aceeași clipă să coboare s-a tras îndărăt politicos și s-a oprit să le facă loc. Ei au urcat și au trecut pe lîngă el și, pe cînd treceau, fața lui Anne i-a atras privirea și s-a uitat la ea cu vădită și sinceră admirație, lucru pe care ea nu putea să nu-l ia în seamă. Anne arăta minunat, cu trăsăturile ei foarte regulate și foarte atrăgătoare, în plină floare și frăgezime a tinereții, reînsuflețite de vîntul plăcut ce îi suflase în față și de emoția pe care i-o provocase privirea gentilomului. Era dealtminteri evident că gentilomul acela (gentilom desăvîrșit în felul de a fi) o admirase extrem de mult. Căpitanul Wentworth și-a întors privirea spre ea în aceeași clipă, uitîndu-se la ea într-un fel care arăta că văzuse totul. Îi aruncă o căutătură de-o clipă. O căutătură plină de strălucire ce părea că spune : „Bărbatul acela a fost izbit de înfățișarea ta... și chiar și eu, în clipa asta, văd ceva ce pare a fi iarăși Anne Elliot".

După ce-au însoțit-o pe Louisa la treburile ei și au mai hoinărit prin jur ceva mai mult, s-au întors la han ; și Anne, trecînd după aceea repede de la camera ei la sufrageria în care se aflau ceilalți, aproape că s-a ciocnit exact de același gentilom, care ieșea dintr-o încăpere alăturată. Mai înainte Anne bănuise că și el trebuie să fie un străin ca și dînșii și era convinsă că slujitorul chipeș la înfățișare, care umbla tacticos în preajma celor două hanuri atunci cînd ei se întorceau înapoi, trebuie să fi fost în slujba lui. Atît stăpînul cît și slujitorul erau în doliu, ceea ce sprijinea convingerea ei. Se vădea acum că și el trăsese la același han ca și ei. Și această a doua întîlnire, scurtă așa cum fusese, vădea iarăși din felul privirilor gentilomului că o socotea foarte frumoasă ; iar din promptitudinea și bună-cuviința scuzelor sale, că e un om cu maniere deosebit de alese. Părea să fie cam de vreo treizeci de ani și, cu toate că nu era bărbat frumos, avea un aspect plăcut. Anne ar fi vrut să afle cine e.

Aproape terminaseră micul dejun, cînd huruitul unui vehicul (aproape primul pe care îl auziseră de cînd se aflau în Lyme) atrase la fereastră jumătate din grupul

lor. „E șareta unui gentilom... o șaretă... dar a ieșit din curtea grajdului și-a tras în fața ușei de la intrare... Cineva care trebuie să plece... A mînat-o un slujitor în doliu.“

Cuvîntul șaretă l-a făcut pe Charles Musgrove să se repeadă, curios s-o poată asemui cu a lui, slujitorul în doliu trezi curiozitatea lui Anne și toți șase se adunară să se uite tocmai în timpul cînd posesorul șaretei a putut fi văzut ieșind pe ușă, însoțit de plecăciunile și cuvintele de bună-cuviință ale slujitorilor din han, după care și-a ocupat locul în șaretă ca să plece.

— Ah ! exclamă căpitanul Wentworth în aceeași clipă, aruncînd în treacăt o privire către Anne, este chiar bărbatul pe care l-am întîlnit.

Domnișoarele Musgrove au încuviințat spusele căpitanului, și după ce l-au urmărit cu toții încîntați cu privirile în sus pe colină pînă ce l-au pierdut din ochi, s-au întors iarăși la masă. Ospătarul veni curînd după aceea în sala de mese.

— Te rog, îl întrebă numaidecît căpitanul Wentworth, poți să-mi spui numele gentilomului care a plecat chiar acum ?

— Da, domnule, un oarecare domn Elliot, un gentilom cu avere mare... a sosit aseară de la Sidmouth, cred că ați auzit trăsura, domnule, pe cînd luați cina ; și acum a plecat mai departe la Crewkherne, în drum spre Bath, și apoi la Londra.

— Elliot !...

Cîțiva schimbară priviri între ei, ba unii chiar îi repetară numele mai înainte ca ospătarul să fi terminat de spus, cu iuțeala zorită a unui ospătar, cele de mai sus.

— Doamne Dumnezeule ! exclamă Mary, trebuie să fie vărul nostru... trebuie să fie domnul Elliot al nostru, trebuie, sigur !... Charles, Anne, nu-i așa ? În doliu, știți, tocmai așa cum trebuie să fie domnul Elliot al nostru. Ce extraordinar ! Tocmai în același han cu noi ! Anne, nu-i el domnul Elliot al nostru, cel mai apropiat moștenitor al tatei ? Te rog, domnule, (întorcîndu-se către ospătar) nu cumva ai auzit... n-a spus slujitorul său că e din familia Elliot de la Kellynch ?

— Nu, doamnă,... n-a numit nici o familie anume ; dar a spus că stăpînul lui e un gentilom foarte bogat şi într-o zi are să ajungă baronet.

— Asta-i ! Vezi ! strigă Mary exaltată, chiar aşa cum am spus şi eu ! Moştenitorul lui Sir Walter Elliot !... Sigur că trebuie să iasă la iveală, dacă-i aşa ! Poţi fi sigură că e o situaţie pe care slujitorii lui au grijă s-o dea în vileag peste tot pe unde se duc. Dar, Anne, gîndeşte-te numai ce extraordinar ! Ce păcat că nu m-am uitat la el mai mult. Ah ! Dac-am fi ştiut la vreme cine e, ca să ne fi putut fi prezentat. Ce păcat că nu ne-am cunoscut !... Crezi că seamănă la faţă cu un Elliot ? Abia m-am uitat la el, m-am uitat mai mult la caii lui, dar cred că are ceva din înfăţişarea unui Elliot. Mă miră că nu m-a izbit blazonul ! O !... paltonul îi atîrna pe panoul şaretei şi ascundea blazonul, asta e ; altminteri sînt sigură că l-aş fi băgat de seamă, şi livreaua la fel ; dacă slujitorul n-ar fi fost în doliu, s-ar fi ştiut cine e după livrea.

— Punînd la un loc toate împrejurările acestea extraordinare, interveni căpitanul Wentworth, trebuie să tragem concluzia că a fost un lucru pus la cale de Providenţă, ca să nu vă cunoaşteţi cu vărul dumneavoastră.

Cînd în sfîrşit i-a putut capta atenţia, Anne foarte liniştită a încercat s-o convingă pe Mary că tatăl lor şi domnul Elliot de mulţi ani n-au fost în termeni care să fi îndreptăţit o încercare de a se cunoaşte şi s-o fi făcut de dorit.

Totuşi, simţea în acelaşi timp o tainică mulţumire că-şi văzuse vărul, încredinţîndu-se că viitorul stăpîn de la Kellynch era fără îndoială un gentilom şi părea un om cu mult bun-simţ. Cu nici un preţ nu va spune că s-a mai întîlnit cu el o dată ; din fericire Mary nu prea băgase de seamă că trecuse atît de aproape de dînsul în prima lor plimbare, dar s-ar fi simţit foarte nedreptăţită că Anne dăduse peste el pe coridor şi primise scuzele lui atît de politicoase, pe cînd ea, Mary, nu fusese niciodată lîngă dînsul ; nu, acea scurtă întrevedere dintre ei — trebuie să rămînă o taină de neclintit.

— Fără îndoială, urmă Mary, ai să povesteşti că l-am văzut pe domnul Elliot, în prima scrisoare pe care ai s-o

trimiți la Bath. Cred că tata trebuie să afle ; să spui totul despre el.

Anne s-a ferit să dea un răspuns fățiș, dar era tocmai o împrejurare pe care o socotea nu numai că nu-i nevoie s-o comunice, ci că trebuie s-o tăinuiască. Știa ea prea bine ce ofensă suferise tatăl ei de la dînsul, cu mulți ani în urmă. Bănuia și amestecul serios al lui Elizabeth în chestiunea asta ; pe urmă, era mai presus de orice îndoială că de venea vorba de domnul Elliot, amîndoi — și tatăl și fiica — se înfuriau. Mary n-a scris niciodată nici un cuvînt la Bath ; toată truda de a purta din cînd în cînd o corespondență seacă și sterilă cu Elizabeth căzuse în sarcina lui Anne.

Nu trecuse mult timp de cînd isprăviseră micul dejun și iată că au și sosit căpitanul și doamna Harville, precum și căpitanul Benwick, cu care fixaseră o întîlnire pentru ultima lor plimbare prin Lyme. Trebuiau să pornească înapoi la Uppercross în jurul orei unu și între timp hotărîseră să-și petreacă timpul cu toții împreună, cît vor putea mai mult pe afară.

De îndată ce-au ieșit cu toții în stradă, Anne văzu pe căpitanul Benwick că vine alături de ea. Cele ce vorbiseră împreună în seara precedentă l-au determinat să caute să fie iarăși lîngă ea, și s-au plimbat împreună o bucată de vreme, vorbind ca și înainte despre domnul Walter Scott și despre Lordul Byron, tot nefiind în stare, ca și în ajun — așa cum nu sînt niciodată în stare doi cititori — să aibă exact aceleași păreri despre meritele fiecărui scriitor, cînd deodată ceva neașteptat a pricinuit o schimbare aproape generală în grupările lor, și în locul căpitanului Benwick, Anne s-a trezit cu căpitanul Harville alături de ea.

— Domnișoară Elliot, spuse el vorbind destul de încet, ați făcut un lucru tare bun, izbutind să-l constrîngeți pe băiatul acesta, sărmanul, să vorbească atît de mult. Ce păcat că nu poate avea asemenea tovărășie mai des. E rău pentru el să stea tot timpul retras, dar ce putem noi face ? De el nu ne putem despărți.

— Nu, răspunse Anne, așa ceva e lesne de înțeles ; cred și eu că e cu neputință, dar cu timpul, poate, ... știm cu toții cît poate face timpul în toate jalnicele nenorociri ; și

trebuie să ţineţi seama, domnule căpitan Harville, că prietenul dumneavoastră nu este decît de puţin timp în doliu... Abia de astă-vară, după cîte înţeleg.

— Vai, da, foarte adevărat, (cu un suspin adînc) abia din iunie.

— Şi poate nici n-a aflat numaidecît.

— Nu, pînă în prima săptămînă a lui august, cînd a sosit acasă din Colonia Capului... îmbarcat chiar pe nava Grappler. Mă aflam la Plymouth, temîndu-mă să dau ochii cu el ; trimisese scrisori acolo, dar vasul Grappler primise ordin să acosteze la Portsmouth. Acolo trebuia să-i ajungă vestea, dar cine să i-o spună ? Eu nu. Mai curînd m-aş fi urcat pînă-n vîrful catargului. Nimeni n-ar fi putut-o face decît băiatul ăsta aşa de bun (şi-l arătă cu degetul pe căpitanul Wentworth.) Nava Laconia sosise în Plymouth abia cu o săptămînă mai înainte ; nici gînd să fie vorba de a fi trimisă din nou în larg. În rest, Wentworth s-a folosit de un asemenea prilej prielnic... a făcut o cerere de concediu ca să poată lipsi, dar fără să mai aştepte răspunsul a pornit la drum, zi şi noapte, pînă a ajuns la Portsmouth ; în clipa în care s-a văzut acolo, a pornit cu o barcă pînă la nava Grappler şi nu s-a mai deslipit de bietul băiat o săptămînă întreagă ; iată ce-a făcut, şi nimeni altul n-ar fi putut să-l salveze pe bietul James. Vă puteţi închipui, domnişoară Elliot, cît ne este nouă de drag !

Anne s-a gîndit adînc şi a luat o hotărîre foarte potrivită, spunîndu-i în răspuns tot ceea ce a putut să-i pună la îndemînă sentimentele ei, sau mai curînd tot ceea ce păreau că sînt în stare să suporte sentimentele lui, pentru că Harville era prea amărît ca să mai revină asupra subiectului... şi cînd s-a pornit să vorbească iarăşi, era despre ceva cu totul diferit.

Doamna Harville, dîndu-şi cu părerea că soţul ei se va fi plimbat destul în clipa cînd vor ajunge în dreptul casei lor, a îndreptat tot grupul în direcţia în care trebuiau să-şi încheie ultima lor plimbare ; grupul avea să-i însoţească pînă la uşa casei lor, apoi să se întoarcă şi să plece înapoi la Uppercross. După toate socotelile lor, era tocmai timpul ; dar cînd ajunseră pe-aproape de Cobb, s-a iscat o dorinţă unanimă atît de vie să mai facă încă o plimbare

de-a lungul crestei, cu toții erau atît de încîntați s-o facă și Louisa s-a arătat numaidecît atît de hotărîtă, încît s-a căzut de acord că o diferență de un sfert de oră nu înseamnă mare lucru. Așa că, după ce și-au luat cel mai afectuos bun rămas, cu tot soiul de poftiri și de făgăduințe imaginabile, s-au despărțit de căpitanul Harville și de soția sa drept în fața ușii lor și, însoțiți încă de căpitanul Benwick, care părea că se ține scai de dînșii, au pornit să-și ia un cuvenit rămas bun de la Cobb.

Anne văzu iar că Benwick i se alătură. „Marea de un albastru-ntunecat" a Lordului Byron nu se putea să nu fie adusă pe tapet sub ochii lor și, bucuroasă, Anne se purtă cu el cît mai atentă cu putință. Dar curînd atenția le-a fost atrasă silit în altă parte.

Sufla un vînt prea puternic ca să facă urcușul pe coasta aceea de pe Cobb foarte pe placul doamnelor, și s-au învoit la întoarcere să coboare pe trepte pînă jos. Cu toții s-au mulțumit să coboare încet și cu băgare de seamă treptele povîrnite, afară de Louisa : ea trebuia să fie săltată peste ele de căpitanul Wentworth. În toate plimbările lor Wentworth trebuise s-o salte de multe ori peste pîrleazuri ; și tare bucuroasă mai era ea. În împrejurarea de față, el însă nu prea voia din pricina caldarîmului dur pentru picioarele ei : totuși a primit și Louisa a ajuns cu bine jos și, pe moment, ca să-și arate bucuria, ureă repede treptele ca să fie iarăși săltată și prinsă jos. Wentworth o sfătui să renunțe, socotind izbitura de caldarîm prea tare, dar degeaba a sfătuit-o, degeaba și-a bătut gura : ea a zîmbit și-a spus : „M-am hotărît, am să sar." Wentworth a întins mîinile : dar ea s-a avîntat prea tare, cît ai clipi a căzut pe caldarîm jos la poalele pantei, pe Lower Cobb, și a fost ridicată de jos în nesimțire.

Nici rană, nici sînge, nici contuziune vizibilă : dar cu ochii închiși, fără răsuflare și cu fața ca de moartă... Ce spaimă groaznică în clipa aceea pe toți cei din preajmă !

Căpitanul Wentworth, care a ridicat-o de jos, a îngenuncheat cu ea în brațe, uitîndu-se la ea cu fața la fel de pierită ca a ei, mut de spaimă.

— E moartă ! moartă ! a țipat Mary, agățîndu-se cu brațele de soțul ei, care copleșit și de spaima lui nu s-a mai putut mișca.

În clipa următoare, Henrietta, sub povara convingerii că sora ei e moartă, a leşinat şi ea, şi s-ar fi prăbuşit pe trepte de n-ar fi fost alături căpitanul Benwick şi Anne, care au prins-o şi-au sprijinit-o între ei.

Nu-mi dă nimeni o mînă de ajutor ? au fost primele cuvinte ţîşnite din gura căpitanului Wentworth, cu o desperare în glas de parcă l-ar fi părăsit toate puterile.

— Duceţi-vă la el, duceţi-vă la el, strigă Anne, pentru numele lui Dumnezeu, duceţi-vă la el. Pot s-o sprijin şi singură. Lăsaţi-mă singură şi duceţi-vă la el. Frecaţi-i mîinile, frecaţi-o pe tîmple ; iată sărurile... luaţi-le, luaţi-le.

Căpitanul Benwick se supuse, ascultînd-o, iar în aceeaşi clipă Charles, descotorosindu-se de soţia lui, se repezi şi el gata să dea ajutor ; şi Louisa a fost ridicată şi sprijinită mai bine între ei şi s-a făcut tot ceea ce sugerase Anne, dar în zadar ; în timpul acesta căpitanul Wentworth, lipindu-se nesigur de zid ca să se sprijine, a exclamat cu cea mai amară durere :

— O ! Doamne ! Părinţii ei !

— Un medic ! spuse Anne.

Wentworth reţinu înţelesul cuvîntului, păru că se trezeşte dintr-o dată şi spunînd doar : „Adevărat, adevărat, un medic numaidecît", era gata să se repeadă, cînd Anne propuse iute :

— Căpitanul Benwick ; n-ar fi mai bine să plece căpitanul Benwick ? El ştie unde poate fi găsit un medic."

Oricine în stare să gîndească ar fi înţeles cu cît e mai bună propunerea lui Anne, şi în aceeaşi clipă (toate se petreceau în mare viteză) căpitanul Benwick lăsă sărmanul corp neînsufleţit numai în grija fratelui şi plecă spre oraş în cea mai mare grabă.

Cît despre restul jalnic al grupului rămas pe loc, mai că nu s-ar putea spune care din cei trei rămaşi lucizi suferea mai mult : căpitanul Wentworth, Anne sau Charles, care, ca un frate plin de afecţiune, sta aplecat asupra Louisei, plîngînd jalnic şi doar întorcea ochii de la o soră, ca să se uite la cealaltă leşinată, sau să fie martor la frămîntările isterice ale soţiei lui, care-i cerea lui un ajutor pe care nu-l putea da.

Anne, îngrijindu-se de Henrietta cu truda, rîvna și atenția pe care i le dicta instinctul, mai încerca încă din cînd în cînd să-i încurajeze pe ceilalți, s-o liniștească pe Mary, să-l îmbărbăteze pe Charles, să potolească neliniștea căpitanului Wentworth. Amîndoi bărbații păreau că așteaptă de la ea directive.

— Anne, Anne, striga Charles, ce trebuie să mai facem ? Doamne, Doamne, oare ce trebuie să mai facem acum ?

Privirile căpitanului Wentworth erau și ele întorsurnate spre ea.

— N-ar fi mai bine s-o ducem la han ? Da, cu siguranță, s-o ducem binișor la han.

— Da, da, la han, repetă căpitanul Wentworth care-și venise cumva mai mult în fire și care abia aștepta să facă ceva. Eu am s-o duc. Musgrove, ai grijă de ceilalți.

Între timp povestea cu accidentul se răspîndise printre muncitorii și luntrașii de prin preajma falezei Cobb și mulți se apropiaseră, ca să fie de folos la nevoie și în orice caz să se-nghesuie să vadă o domnișoară moartă, ba nu, două domnișoare moarte, pentru că povestea era de două ori mai grozavă decît cea pe care o auziseră ei la început. Henrietta a fost dată pe mîna și în grija cîtorva mai prezentabili dintre oamenii aceia de treabă, pentru că, deși își revenise în parte, nu mai avea nici un pic de vlagă în ea ; și, în felul acesta, Anne mergînd alături de ea, și Charles avînd grijă de nevastă-sa, au pornit îndărăt stăpîniți de sentimente de nedescris, pe pămîntul pe care de curînd, atît de curînd și cu inima atît de ușoară, trecuseră de-a lungul și de-a latul.

Încă n-apucaseră să se depărteze de Cobb, cînd soții Harville le-au ieșit în întîmpinare. Căpitanul Benwick fusese văzut alergînd prin fața casei lor, cu o expresie pe față ce arăta că se întîmplase ceva rău ; și atunci au pornit numaidecît de-acasă, și în drum au aflat și au fost îndreptați spre locul cu pricina. Căpitanul Harville, deși tulburat peste măsură, le-a insuflat liniște și curaj, de care era pe moment nevoie, și după un schimb de priviri cu soția lui, a arătat ceea ce era de făcut. Louisa trebuia dusă la ei acasă... cu toții trebuiau să meargă la ei acasă... și acolo să aștepte sosirea medicului. Să nu aibă

cumva cine știe ce scrupule ; Harville a fost ascultat și cu toții s-au văzut în fine sub acoperișul lui. Și în vreme ce Louisa, sub supravegherea doamnei Harville, a fost urcată la etaj și așezată chiar în patul domniei-sale, soțul ei oferea îngrijire, calmante, întăritoare tuturor celor care aveau nevoie de-așa ceva.

Louisa a deschis o dată ochii, dar i-a închis numaidecît fără nici un semn aparent că și-ar fi revenit. Totuși, iată o dovadă că trăiește, de mare ajutor pentru sora ei ; și Henrietta, cu toate că nu era în stare să stea în aceeași încăpere cu Louisa, s-a stăpînit totuși, tulburată atît de spaimă cît și de speranță, să nu leșine iarăși. Mary se mai liniștise și ea.

Medicul a sosit mai curînd decît se părea c-ar fi fost cu putință. Toți erau copleșiți de groază în timp ce el examina pacienta ; dar situația nu era desperată. Capul suferise o contuzie gravă, dar el văzuse răni mai grave vindecate ; în orice caz, era plin de speranță, și vorbea pe un ton jovial.

Faptul că nu-l socotea ca pe un caz desperat... faptul că n-a spus că în cîteva ore totul se va termina... a întrecut la început așteptările tuturor. Și vă puteți închipui exaltarea unei asemenea păsuiri, bucuria adîncă și tăcută, după ce cîteva exclamații fierbinți de recunoștință fuseseră îndreptate către Cel-de-Sus.

Anne era sigură că nu va putea uita niciodată glasul și căutătura cu care căpitanul Wentworth rostise acel „Slavă Domnului" ; și nici înfățișarea lui de după aceea, șezînd lîngă masă, aplecat deasupră-i cu brațele încrucișate, și cu fața ascunsă, de parc-ar fi fost copleșit de feluritele sentimente ce-i bîntuiau sufletul și parc-ar fi încercat prin rugi și meditație să și le potolească.

Louisa scăpase altminteri neatinsă. N-avea nici o altă rană decît aceea de la cap.

Grupul s-a văzut așadar silit să hotărască ce era mai bine de făcut în situația în care se afla. Acum erau în stare să vorbească unul cu altul și să se sfătuiască. Că Louisa trebuia să rămînă unde se afla nu mai încăpea nici o îndoială, oricît de mare era supărarea prietenilor că le dă soților Harville asemenea bătaie de cap. Dar soții Harville nici n-au vrut s-audă de mustrările lor de

conştiinţă şi, pe cît au putut, au redus la tăcere toate încercările lor de a le mulţumi. Hotărîseră de mai înainte şi puseseră la punct toate amănuntele cînd ceilalţi nici n-apucaseră să se gîndească. Căpitanul Benwick trebuia să le cedeze lor camera şi să-şi facă rost de-un pat altundeva... şi totul era gata stabilit. Erau îngrijoraţi doar de faptul că locuinţa lor nu putea găzdui mai mulţi ; şi totuşi, poate că „punînd copiii în camera fetei din casă, sau înghesuind un pat de campanie pe undeva", nici nu le venea a crede că n-au să găsească loc pentru doi sau trei în plus, presupunînd c-ar dori să rămînă ; cu toate acestea, dacă e vorba de îngrijirea domnişoarei Musgrove, să nu aibă nici cea mai mică nelinişte, lăsînd-o cu totul în grija doamnei Harville. Domnia-sa avea o mare experienţă de infirmieră ; iar bona ei, care trăise multă vreme pe lîngă ea şi o însoţise aproape pretutindeni, era tot atît de pricepută. Cu ele adîndouă alături nu era cu putinţă să-i lipsească domnişoarei Musgrove îngrijirea, nici ziua nici noaptea. Şi toate cele de mai sus au fost spuse din toată inima, cu o sinceritate care nu putea să nu-i înduplece.

Charles, Henrietta şi căpitanul Wentworth, toţi trei, au început să se sfătuiască şi o bucată de vreme n-au făcut altceva decît să-şi împărtăşească uimirea şi groaza. „Uppercross... cineva trebuie să plece la Uppercross... să transmită ştirea... cum li se pot comunica domnului şi doamnei Musgrove... întîrzierea de pînă a doua zi dimineaţa... neputinţa de a ajunge la timp." La început n-au fost în stare decît de-asemenea exclamaţii ; dar, după o bucată de vreme, căpitanul Wentworth, concentrîndu-se, spuse :

„Trebuie să ne hotărîm, fără să mai pierdem nici o clipă. Fiecare clipă e preţioasă. Unul dintre noi trebuie să se hotărască să plece numaidecît la Uppercross. Musgrove, sau dumneata sau eu, unul din noi trebuie să plece."

Charles încuviinţă, însă declară că în nici un caz nu poate să plece. Pe cît cu putinţă, nu va fi o povară pentru căpitanul şi doamna Harville ; dar să-şi lase sora în asemenea stare, nici nu poate şi nici nu vrea. Deocamdată atît se hotărîse, şi Henriette la început a spus aceleaşi lucruri. Totuşi, ea a fost curînd convinsă să gîndească

altfel. La ce-ar sluji să rămînă ?... Ea, care nu era în stare să rămînă în aceeaşi cameră cu Louisa, şi nici să se uite la ea fără să o apuce deznădejdea, adică mai rău decît de nici un ajutor ! Henrietta a fost silită să recunoască, înţelegînd că n-ar fi bună de nimic ; totuşi nu voia încă să plece, pînă cînd, înduioşată de gîndul îndreptat către părinţii ei, s-a dat bătută : a primit să plece şi abia aştepta s-ajungă acasă.

Planul ajunsese tocmai în stadiul acesta, cînd Anne, coborînd încet din camera Louisei, a auzit cele ce urmează, fiindcă uşa salonului era deschisă :

— Aşadar, s-a hotărît, Musgrove, exclamă căpitanul Wentworth, dumneata rămîi iar eu îmi iau sarcina s-o duc pe sora dumitale acasă. Cît despre ceilalţi... cît despre ceilalţi... Dacă cineva rămîne s-o ajute pe doamna Harville, cred că e nevoie de o singură persoană... Doamna Charles Musgrove sigur că vrea să se întoarcă înapoi, la copii ; dar, dacă Anne vrea să stea, nimeni nu-i mai indicat şi mai destoinic ca Anne !... Ai să rămîi, sînt sigur ; ai să rămîi şi ai s-o îngrijeşti, exclamă el, întorcîndu-se spre ea şi vorbind înflăcărat, dar cu o duioşie ce părea aproape că redeşteaptă trecutul...

Un val de roşeaţă acoperi faţa lui Anne, iar Wentworth, venindu-şi în fire, plecă... Anne arătă cu cea mai mare bunăvoinţă că e gata şi bucuroasă să rămînă. „Tocmai la aşa ceva se gîndea şi dorea să i se îngăduie să facă... Un aşternut pe podea în camera Louisei îi va fi prea destul, dacă doamna Harville nu avea nimic împotrivă."

Încă un lucru, şi totul păru că s-a pus la punct. Cu toate că era de dorit ca domnul şi doamna Musgrove să fie dinainte preveniţi de întîrziere, totuşi timpul necesar ca trăsura cu cai să-i ducă înapoi, de la Uppercross ar prelungi îngrozitor aşteptarea lor ; atunci căpitanul Wentworth a propus, şi Charles Musgrove a încuviinţat, că ar fi cu mult mai bine să ia un poştalion de la han, iar trăsura şi caii domnului Musgrove să fie trimişi acasă a doua zi dimineaţă, devreme, cînd ar avea şi avantajul de a le aduce vestea cum îşi petrecuse Louisa noaptea.

Căpitanul Wentworth a şi plecat să pregătească tot ceea ce îi căzuse în sarcină şi să vină numaidecît după

dînsul și cele două doamne. Cînd însă Mary a luat și ea cunoștință de cele proiectate, a dat tot planul peste cap. Era atît de necăjită și de furioasă, văitîndu-se grozav de nedreptatea de a fi ea trimisă în loc să fie Anne ;... Anne care nu era nimic cu Louisa, pe cînd ea era cumnată, ca și o soră, și avea cel mai mult dreptul de a sta în locul Henriettei ! De ce adică nu putea să fie și ea de folos tot cît Anne ? Și încă să se ducă acasă fără Charles. era prea mult... fără soțul ei ! Nu, era din cale afară de inuman ! Și, ca să nu mai lungim vorba, a spus atît de multe încît soțul ei nu s-a mai putut împotrivi, și cum nimeni dintre ceilalți nu s-a putut opune cînd Charles a cedat, n-a mai fost nimic de făcut : era inevitabil ca Anne să fie schimbată cu Mary.

Anne a cedat cu mai multă silă și părere de rău ca niciodată pretențiilor invidioase și lipsite de judecată, ridicate de Mary ; dar așa trebuia să fie, și în curînd au plecat spre oraș, Charles avînd în grijă pe Henrietta, iar căpitanul Benwick însoțind-o pe ea. În vreme ce se grăbeau spre ținta lor, Anne revăzu, în minte situațiile și faptele mărunte petrecute dimineață, devreme de tot, la care asistaseră ca martori aceleași locuri. Chiar pe acolo o ascultase pe Henrietta vorbind despre plecarea parohului Shirley din Uppercross ; puțin mai departe îl văzuse pentru întîia oară pe domnul Elliot ; erau clipe ce aparțineau oricui, în afară de Louisa, sau de cei preocupați de bunăstarea ei.

Căpitanul Benwick era cît se poate de prevenitor și atent cu ea ; și uniți cum păreau din pricina catastrofei din ziua aceea, Anne simți din ce în ce mai multă bunăvoință pentru el, și chiar plăcerea de a se gîndi că poate asemenea împrejurare ar putea fi un prilej de a adînci cunoștința lor.

Căpitanul Wentworth le pîndea venirea, și un vehicul cu patru cai înaintași în așteptare trăsese pe partea cea mai adîncită a străzii, ca să le vină domnilor mai ușor să se urce ; dar surprins evident și contrariat de înlocuirea unei surori cu cealaltă... schimbarea lui la față... uimirea... cuvintele rostite pe jumătate... expresia cu care îl asculta pe Charles, toate au fost înregistrate de Anne cu

sufletul mortificat ; ori trebuiau dimpotrivă s-o încredinţeze că era apreciată ca singura ce putea fi de folos Louisei.

Îşi dădu toată osteneala să se liniştească şi să fie dreaptă. Fără a căuta să întreacă sentimentele unei Emma faţă de Henry al ei, ca ar fi îngrijit-o, de dragul lui, pe Louisa cu o rîvnă mai mare decît cere obişnuita atenţie şi datorie ; şi nădăjdui că Wentworth nu va fi mult timp atît de nedrept cu ea încît să-şi închipuie că avea să se eschiveze fără nici un rost de la îndatoririle de prietenă.

Între timp se urcase în trăsură. El le ajutase pe amîndouă să urce şi se aşeză între ele ; şi în felul acesta, în împrejurările arătate mai sus, plină de uimire şi emoţie, Anne părăsi Lyme. Cum se va desfăşura lunga scenă ; în ce măsură le va înriuri felul lor de-a fi : ce soi de convorbiri vor trebui să aibă, toate acestea Anne nu le putea prevedea. Totul a decurs însă firesc. Wentworth se dedicase cu totul Henriettei : mereu se întorcea spre ea, iar cînd îi vorbea, o făcea în scopul de a-i împărtăşi speranţele şi de a-i reconforta moralul. În general atît glasul cît şi felu-i de-a fi erau calme. S-o cruţe pe Henrietta de zbucium părea scopul lui de căpetenie. Numai o dată, după ce ea regretase cu amărăciune ultima lor plimbare pe Cobb, atît de nechibzuită şi de nenorocită, văicărindu-se jalnic că s-au gîndit s-o facă, Wentworth izbucni, copleşit cu desăvîrşire parcă :

— Nu mai vorbiţi despre ea, nu mai pomeniţi de ea, exclamă el. O ! Doamne ! dacă n-aş fi cedat capriciilor ei în clipa fatală ! Dacă aş fi făcut aşa cum trebuia să fac ! Dar e o fiinţă atît de pasionată şi-atît de hotărîtă ! Draga, scumpa Louisa !

Anne se întrebă dacă pînă acuma i s-a întîmplat vreodată lui Wentworth să-şi pună problema cît de exactă şi de justă era părerea lui dinainte cu privire la fericirea universală şi avantajul caracterelor ferme ; şi dacă nu s-ar putea să-l izbească acum că asemenea trăsătură de caracter, ca toate celelalte calităţi ale spiritului, trebuie să aibă anumite proporţii şi limite. Era încredinţată că nu se poate să scape simţului său că un temperament ce se lasă convins poate uneori să fie tot atît de util şi prielnic fericirii cît şi o fire hotărîtă.

Și-au continuat călătoria în mare grabă. Anne se minuna revăzînd atît de curînd aceleași coline și aceleași locuri. Adevărata iuțeală cu care înaintau, sporită de groaza ce-i aștepta la capătul drumului, părea să facă distanța doar pe jumătate cît fusese cu o zi mai înainte. Totuși, amurgise de-a binelea cînd încă n-ajunseseră în vecinătatea localității Uppercross și o bucată de vreme se așternu tăcerea între ei ; Henrietta, aplecată pe spate într-un colț, cu șalul tras peste față, de credeai că plînsese pînă ce-a adormit ; cînd, în vreme ce urcau cea din urmă colină, Anne se văzu deodată interpelată de Căpitanul Wentworth. Cu glasul scăzut și precaut, îi spuse :

— Am chibzuit cum ar fi mai bine să facem. Henrietta nu trebuie să se arate de la început. N-ar fi în stare să facă față situației, dînd cu ochii de ei. M-am gîndit dacă n-ar fi mai bine să rămîi în trăsură cu ea, în vreme ce eu am să intru înăuntru, să le comunic domnului și doamnei Musgrove ce s-a întîmplat. Nu crezi că-i bun planul meu ?

Ea socoti că-i bun ; el se declară mulțumit și nu mai spuse nimic. Dar era pentru Anne o plăcere să-și aducă aminte că-i ceruse sfatul — ca o dovadă de prietenie și de respect pentru puterea ei de-a judeca ; îi plăcea grozav, și cu toate că nu era de fapt decît un fel de dovadă de despărțire, dovada nu pierdea din valoare.

Cînd a terminat de povestit la Uppercross accidentul nenorocit și cînd i-a văzut pe amîndoi părinții ei că își veniseră cumva în fire, pe cît era de nădăjduit, și pe Henrietta cu atît mai bine fiind alături de ei, Wentworth le-a adus la cunoștință intenția lui de a se întoarce cu același vehicul la Lyme ; și după ce caii s-au odihnit, a luat-o iarăși din loc, plecînd înapoi.

CAPITOLUL XIII

RESTUL TIMPULUI cînd Anne a mai stat la Uppercross — nu mai mult de două zile — l-a petrecut în întregime la Mansion House și a avut mulțumirea de a constata că era de foarte mare folos, atît prin faptul că

le-a ținut o strînsă tovărășie, cît și ajutîndu-i în toate pregătirile pentru viitor, care altcum ar fi pus numai probleme greu de dezlegat, ținînd seama de starea desperată în care se aflau domnul și doamna Musgrove.

A doua zi dimineață au primit devreme știri de la Lyme. Louisa se afla în aceeași stare. Nu se iviseră simptome mai rele ca-nainte. Cîteva ore după aceea, sosi și Charles cu vești mai noi și mai amănunțite. Părea a fi destul de vesel. Nu era de nădăjduit o vindecare rapidă, dar starea Louisei evolua spre bine, atît cît îngăduia natura cazului. Vorbind despre familia Harville, Charles părea că nu-i în stare să laude îndeajuns bunătatea lor, și mai ales străduințele doamnei Harville ca infirmieră. „N-o lăsase pe Mary să facă absolut nimic." În seara trecută, el și Mary au fost convinși să plece devreme la han ca să se culce. Pe Mary iar au apucat-o istericalele azi dimineață. Cînd a plecat el de la Lyme, Mary urma să plece la plimbare cu căpitanul Benwick, care, nădăjduia Charles, avea s-o liniștească. Charles mai că dorise ca Mary să fie convinsă să vină acasă din ajun ; dar adevărul e că doamna Harville nu lăsa pe nimeni să facă nimic.

Charles trebuia să se întoarcă la Lyme chiar în după-amiaza aceea, și tatăl lui la început mai că se gîndea să se ducă și el cu Charles, dar doamnele n-au încuviințat asemenea plan. Ar fi mărit doar necazul celorlalți încurcîndu-i, iar el ar fi fost mai nenorocit ; dar proiectul următor, care părea mult mai bun, a fost pus în aplicare. S-a trimis o trăsură la Crewkherne, de unde Charles a adus o ființă cu mult mai de folos, pe Sarah, vechea doică a familiei, o femeie care după ce crescuse pe toți copiii și-l văzuse și pe cel din urmă, pe domnul Harry, cel ticăit și grozav de rîzgîiat, trimis la școală ca și pe ceilalți frați ai lui, locuia în odaia copiilor, acum pustie, ca să cîrpească ciorapi și să lecuiască toate rănile și julițurile pe care le mai afla prin preajmă-i, și care, ca atare, nu putea fi decît în culmea fericirii că i se îngăduie să meargă și s-o îngrijească pe scumpa ei domnișoară Louisa. O dorință vagă s-o ducă pe Sarah acolo avuseseră și mai înainte doamna Musgrove și Henrietta ; dar, de n-ar fi

fost Anne cu ele, mai că nu s-ar fi luat hotărîrea, şi nici n-ar fi adus-o atît de curînd la înfăptuire.

A doua zi i-au fost recunoscători lui Charles Hayter pentru toate ştirile despre Louisa, chiar şi pentru cele mai amănunţite şi lipsite de importanţă, care neapărat trebuiau obţinute din douăzeci şi patru în douăzeci şi patru de ore. Îşi luase singur sarcina să meargă la Lyme, şi tot ce povestea el le dădea mai mult curaj. Răstimpurile de luciditate şi de judecată limpede ale Louisei erau considerate mai de lungă durată. Toate veştile arătau că, după cît se pare, căpitanul Wentworth se stabilise provizoriu la Lyme.

Anne urma să-i părăsească în ziua următoare, fapt pe care cu toţii îl priveau cu spaimă. „Ce-aveau să se facă ei fără ea ? În halul vrednic de plîns în care se aflau, nu erau în stare să se îmbărbăteze unul pe altul." Şi aşa de multe s-au spus pe tema asta, încît Anne a socotit că ar fi mai bine să fie de acord cu dorinţa lor unanimă, la care ea nu putea lua parte, şi să-i convingă să plece cu toţii numaidecît la Lyme. Nu i-a fost greu să-i convingă ; pe loc s-a luat hotărîrea să plece ; să plece chiar a doua zi, să tragă la han sau să ia camere cu chirie, după cum le va conveni, şi să rămînă acolo pînă cînd Louisa, draga de ea, va fi în stare să fie adusă acasă. Trebuiau să ia asupră-le din grijile aflate pe capul oamenilor acelora buni la care şedea ; ar putea s-o scutească pe doamna Harville cel puţin de grija copiilor ei ; şi, în cîteva cuvinte, erau acum atît de fericiţi că hotărîseră aşa, încît Anne era şi ea încîntată de ceea ce făcuse, dîndu-şi seama că nu putea să-şi petreacă mai bine ultima ei dimineaţă la Uppercross decît ajutîndu-i să se pregătească şi expediindu-i la un ceas timpuriu al dimineţii, cu toate că ea urma să rămînă singură în toată casa aceea pustie.

În afară de copilaşi ea era cea din urmă, singura rămasă la Cottage, din toţi cei care umpluseră şi însufleţiseră amîndouă casele, din toţi cei care întruchipaseră veselia de la Uppercross. Numai cîteva zile, şi ce schimbare totală aduseseră !

Dacă Louisa se îndreaptă, va fi iarăşi bine de tot. Va domni o fericire mai mare ca cea dinainte. Nu mai

încape nici o îndoială, și în sufletul lui Anne nu mai era nici urmă de îndoială, de cele ce vor urma după însănătoșirea ei. În cîteva luni, locul atît de pustiu acum, în care nu se mai afla decît ființa ei tăcută, dusă pe gînduri, se va umple iarăși de fericire și bucurie, cu tot ceea ce strălucește și scînteiază într-o dragoste înfloritoare, tot ceea ce nu i se mai potrivește lui Anne Elliot.

Un ceas întreg cu meditații ca cele de mai sus, pe o zi întunecată de noiembrie, o ploaie mărunță și deasă, topind în aburul ei aproape cu desăvîrșire cele cîteva lucruri ce mai puteau fi deslușite de la ferestre — au fost de ajuns ca Anne să primească nespus de bucuros huruitul caleștii trimise de Lady Russell ; și totuși, deși dornică să plece, Anne nu putea părăsi Mansion House, nu putea s-arunce o privire de rămas bun înspre Cottage, cu veranda-i neagră, udă și incomodă, și nici măcar să se uite prin geamurile încețoșate la cele din urmă căsuțe umile din marginea satului — fără să i se strîngă inima de tristețe. Se petrecuseră atîtea întîmplări în Uppercross care i-l făceau drag. Acolo rămînea mărturia atîtor suferințe, cîndva aprige, acum domolite ; a unor pilde de înduioșare, a unor dorințe de împrietenire și împăcare, la care nu se mai poate niciodată aștepta, dar care nu vor înceta niciciînd de a-i fi scumpe. Pe toate le-a lăsat în urmă ; pe toate, afară doar de amintirea că asemenea lucruri au existat.

Din septembrie, de cînd plecase de la Lady Russell, Anne nu mai pășise în Kellynch. Nu fusese nevoie, iar în cele cîteva prilejuri în care avusese putința să se ducă acolo, născocise tertipuri ca să se eschiveze și să scape. Acum, la prima-i reîntoarcere, avea să se așeze în încăperile moderne și elegante și să umple de bucurie privirea stăpînei lor.

În bucuria manifestată de Lady Russell la întîlnirea cu Anne, era și oarecare îngrijorare, căci știa cine fusese la Uppercross. Dar, din fericire, fie că Anne cîștigase în rotunjirea formelor și în felul de-a arăta, fie că Lady Russell își închipuia doar : și Anne primindu-i laudele cu acel prilej a avut plăcerea de a le alătura admirației tăcute pe care i-o arătase vărul ei și de a nădăjdui că fusese binecuvîntată cu o nouă primăvară a tinereții și a frumuseții.

Cînd au ajuns să stea de vorbă, Anne și-a dat numaidecît seama de oarecare schimbare în felu-i de a gîndi. Toate frămîntările de care-i fusese sufletul plin la plecarea din Kellynch le simțise cum își pierd din importanță, silite să se destrame în mijlocul familiei Musgrove, și ajunseseră acuma să nu mai fie decît pe-al doilea plan. În ultima vreme îi pierise din minte și tatăl, și sora, și orașul Bath. Preocupările celor de la Kellynch se dăduseră la fund, dispărînd sub cele de la Uppercross ; și cînd Lady Russell aduse din nou în discuție speranțele și temerile lor de mai înainte și-i povesti ce încîntată fusese de casa din piața Camden, pe care o închiriaseră și cît de rău îi părea că doamna Clay va mai sta cu ei, Anne se simți rușinată să arate cu cît mai mult îi păsa de Lyme, de Louisa Musgrove și de toate cunoștințele ei de-acolo ; cu cît mai tare o interesa căminul și prieteniile familiei Harville și ale căpitanului Benwick decît casa tatălui ei din piața Camden sau prietenia arătată de sora ei doamnei Clay. Oricît ar părea de ciudat, era silită să se străduiască s-o întîmpine pe Lady Russell cu ceva care să pară cît de cît o preocupare asemănătoare pentru subiectele care, prin natura lor, aveau pe vremuri un loc de frunte.

Trecînd în convorbirile lor la alt subiect, s-a simțit la început o ușoară stîngăcie. Au trebuit să vorbească despre accidentul de la Lyme. Nu trecuseră nici cinci minute de la sosirea ei în ajun, că Lady Russell și fusese asaltată cu povestirea amănunțită a întregii peripeții, dar mai era încă loc de vorbit despre accident ; ea mai avea de pus întrebări, și se cuvenea să regrete imprudența, să deplîngă urmările, iar numele căpitanului Wentworth trebui să fie pomenit de amîndouă. Anne își dădea seama că nu reușea tot atît de bine ca Lady Russell. Nici nu putu să-i rostească numele și să se uite la Lady Russell țintă în ochi, pînă cînd n-a recurs la mijlocul ingenios de a-i povesti pe scurt cele ce gîndea despre simpatia dintre Wentworth și Louisa. După ce termină de povestit, numele lui n-o mai făcu să sufere.

Lady Russell a trebuit doar s-o asculte cu calm și să le ureze celor doi fericire ; dar sufletul îi fusese cuprins de-o plăcere amestecată cu mînie, de-un dispreț plin de

satisfacţie, că bărbatul care la douăzeci şi trei de ani păruse că înţelege oarecum ceva din valoarea şi importanţa uneia ca Anne Elliot, a putut după opt ani să fie fermecat de una ca Louisa Musgrove.

Primele trei, patru zile trecură în chipul cel mai paşnic, cu nici un eveniment demn de luat în seamă, în afară doar de primirea unei înştiinţări sau două de la Lyme care s-au strecurat pînă la Anne nici ea nu putea spune cum, aducînd ştiri despre o oarecare ameliorare a stării Louisei. După trecerea celor cîteva zile, politeţea pe care Lady Russell o avea din fire nu-şi mai găsi odihnă, şi ameninţările din trecut, ceva mai şterse, se formulară într-o declaraţie hotărîtă :

— Trebuie să fac o vizită doamnei Croft ; neapărat trebuie s-o vizitez cît mai curînd. Anne, ai curajul să mergi cu mine şi să facem o vizită în casa aceea ? Amîndouă vom fi supuse unei oarecare încercări.

Anne nu s-a codit deloc ; dimpotrivă părea să simtă cu adevărat cele ce spunea :

— Cred că dumneata suferi cel mai tare dintre noi două ; sentimentele dumneatale s-au împăcat mai puţin cu schimbarea, decît ale mele. Rămînînd aici în vecinătate, eu m-am deprins şi sînt imună.

Ar fi putut spune mai multe în această privinţă, pentru că, de fapt, avea o părere atît de bună de soţii Croft, şi-l socotea pe taică-său atît de fericit că are un asemenea arendaş, îşi dădea seama de ce exemplu bun îşi asigurase parohia şi de cîtă atenţie şi ajutor se bucurau oamenii sărmani, încît, cu toată părerea de rău şi ruşinea simţită din pricina mutării, în adîncul conştiinţei sale nu putea crede alta decît că au plecat cei care nu meritau să stea şi că Kellynch Hall trecuse în nişte mîini mai bune decît ale proprietarilor săi. Asemenea convingeri trebuie fără doar sau poate să fi generat suferinţe, şi natura lor n-a fost uşor de suportat : dar ele au înlăturat durerea adîncă pe care avea s-o sufere Lady Russell reintrînd în domeniul Kellynch şi pătrunzînd prin încăperile atît de bine cunoscute.

În asemenea momente, Anne n-avea putere să-şi spună : „Încăperile de-aici ar trebui să ne aparţină numai

nouă. Vai ! ce înjosită destinație au căpătat ! Ce oameni fără de merit au pătruns în ele ! O familie veche să fie astfel îndepărtată ! Străinii să vină să le ia locul !" Nu, afară doar cînd s-a gîndit la maică-sa și și-a amintit locul unde avea obicei să șadă și să dea porunci, altminteri nici un suspin de-asemenea natură nu s-ar fi putut înălța din făptura ei.

Doamna Croft totdeauna a întîmpinat-o cu o bunăvoință care-i făcea plăcere, fiindcă-și închipuia că e preferata dînsei, și în împrejurarea de față, primind-o în casa aceea, i-a acordat o atenție deosebită.

Tristul accident de la Lyme ajunse curînd să fie tema de căpetenie a discuțiilor, și făcînd o comparație între ultimele știri despre bolnavă, se părea că fiecare doamnă aflase știrea la aceeași oră ieri în dimineața zilei trecute, cînd căpitanul Wentworth fusese la Kellynch... (pentru prima oară de cînd se petrecuse accidentul), adusese pentru Anne ultimul bilețel al cărui drum exact ea nu fusese în stare să-l descopere, și apoi se întorsese iarăși la Lyme... fără nici o intenție pentru moment de a se mai dezlipi de-acolo. Anne a aflat că întrebase de ea în mod special ; și exprimase speranța că domnișoarei Elliot nu-i merge rău din pricina trudei domniei-sale, și vorbise teribil de frumos de truda ei. Asta era ceva grozav... și Anne a simțit atîta plăcere, cît n-ar fi fost în stare să-i fi făcut aproape nici un alt lucru.

Cît despre nenorocirea în sine, ea nu putea fi discutată de o mînă de femei așezate și cu mintea întreagă, care trebuiau să-și dea părerea în privința unor fapte stabilite, decît într-un singur fel : și s-a hotărît în unanimitate că nu fusese decît consecința unei mari nesocotințe și a unei mari neprevederi ; că urmările erau dintre cele mai îngrijorătoare și te cuprinde spaima cînd te gîndești cîtă vreme încă însănătoșirea domnișoarei Musgrove rămîne sub semnul întrebării și cît de expusă suferințelor va fi ea după aceea din cauza comoției suferite !... Dar amiralul încheie pe scurt toată discuția zicînd :

— Ei, ce să spun, o întîmplare tare urîtă... Iată o cale nouă la un tînăr de a se îndrăgosti, spărgînd capul alesei

inimii sale !... Nu-i așa, domnișoară Elliot ?... Îi spargi, capul, și pe urmă o pui în ghips, zău așa !

Manierele amiralului Croft nu erau dintr-un soi care să se potrivească cu cele ale unei doamne ca Lady Russell, dar pe Anne au încîntat-o. Bunătatea inimii lui și firea-i simplă te cucereau.

— Ei, dar trebuie să fie tare neplăcut pentru dumneavoastră, urmă el, trezindu-se parcă deodată dintr-o ușoară reverie, să veniți și să ne găsiți pe noi aici... Nu mi-am dat seama mai înainte, mărturisesc... dar trebuie să fie tare neplăcut... Dar acum, să lăsăm ceremonia la o parte... Poftiți, ridicați-vă și duceți-vă prin toate încăperile din casă, dacă doriți.

— Altă dată, domnule, mulțumesc, nu acum.

— Fie, oricînd vă face plăcere... Puteți să vă strecurați prin tufăriș oricînd ; și veți vedea că ne ținem umbrelele atîrnate lîngă ușa aceea. E un loc bun pentru ele acolo, nu-i așa ? Dar (răzgîndindu-se), nu veți găsi de cuviință că-i un loc bun, pentru că umbrelele dumneavoastră erau ținute în camera valetului. Ei ! totdeauna se întîmplă așa, cred ! Obiceiurile unuia pot să fie la fel de bune ca ale altuia, dar fiecăruia îi place cel mai tare cele ale lui. Așa că trebuie singură să hotărîți dacă e mai bine pentru dumneavoastră să vedeți casa sau nu.

Anne, socotind c-ar trebui să refuze, asta și făcu, dar într-un chip plăcut.

— De fapt, am făcut foarte puține schimbări ! urmă el, după ce se mai gîndi o clipă. Foarte puține. V-am spus dealtfel despre ușa de la spălătorie, atunci, la Uppercross. O foarte mare îmbunătățire. Mi-a fost de mirare, cum a putut suferi o familie de pe fața pămîntului s-o deschidă de ani de zile cu atîta greutate ? Să-i spuneți lui Sir Walter ce-am făcut și să adăugați că domnul Shepherd o socoate cea mai reușită îmbunătățire pe care a căpătat-o casa de cînd e ea. La drept vorbind, trebuie să fim drepți, spunînd că puținele schimbări pe care le-am făcut, toate au fost cît se poate de bine venite. Soția mea, totuși, e cea care are tot meritul. Am mai făcut și eu cîte ceva în plus, scoțînd unele din oglinzile cele mari din vestiarul meu, care era al tatălui dumneavoastră. Un

om tare de treabă și adevărat, cu siguranță... dar eu aș crede, domnișoară Elliot (părînd că se gîndește adînc), aș crede, zic, că Sir Walter își petrece cele mai frumoase clipe ale vieții dichisindu-se și gătindu-se... Atîtea oglinzi ! Vai ! Doamne ! nu mai aveai chip să ieși din ele. Așa că am luat-o pe Sophy să-mi dea o mînă de ajutor și le-am mutat : și acum sînt destul de liniștit cu oglinjoara mea de bărbierit într-un colț, și cu alta mare de tot, de care niciodată nu mă apropii.

Anne, gata să facă haz fără să vrea, se trudea să găsească un răspuns, dar amiralul, temîndu-se că nu fusese destul de politicos, s-a întors iarăși la subiect, ca să spună :

— Data viitoare, cînd îi veți scrie tatălui dumneavoastră, dragul de el, vă rog, domnișoară Elliot, să-i transmiteți complimente din partea mea și a doamnei Croft, și să-i spuneți că sîntem instalați aici după placul nostru și nu ne-a venit greu deloc să ne simțim în largul nostru. Căminul din camera în care luăm micul dejun fumegă puțin, pot să vă asigur, dar numai cînd suflă vîntul din nord cu putere, lucru care nu se-ntîmplă nici de trei ori pe iarnă. Și, dacă-i vorba să ținem seamă de toate la un loc, acum după ce-am fost aproape prin toate casele de primprejur și sîntem în stare să ne dăm seama, nu-i nici una care să ne placă mai mult ca asta. Vă rog să-i spuneți așa, împreună cu complimentele mele. Are să se bucure cînd are să afle.

Lady Russell și doamna Croft s-au înțeles foarte bine între ele ; dar cunoștința lor, care se datora acestei vizite, era sortită să nu se adîncească pentru moment ; pentru că atunci cînd i-au întors vizita, soții Croft i-au adus la cunoștință că vor lipsi preț de cîteva săptămîni, ca să-și vadă niște rude în nordul ținutului, și după cît se pare nu vor fi înapoi acasă decît după ce Lady Russell se va fi mutat la Bath.

Astfel luă sfîrșit și primejdia pentru Anne de a se întîlni cu căpitanul Wentworth la Kellynch Hall sau de a-l vedea în tovărășia prietenei ei. Se simțea în siguranță și zîmbi de temerile ei cele multe pe care și le irosise pe o asemenea temă.

CAPITOLUL XIV

CU TOATE CĂ CHARLES şi Mary rămăseseră la Lyme, după sosirea domnului şi doamnei Musgrove acolo, cu mult mai mult decît îşi închipuise Anne că ar fi fost de dorit, totuşi fuseseră primii din familie care s-au întors acasă şi, cît au putut de curînd după întoarcerea lor la Uppercross, au şi venit cu trăsura să-i viziteze... O lăsaseră pe Louisa cînd începuse să stea în capul oaselor ; dar capul ei, deşi cu mintea limpede, era din cale afară de şubred, iar nervii de-o sensibilitate ajunsă la limita maximă ; şi, cu toate că s-ar putea afirma că în general îi mergea din ce în ce mai bine, e cu neputinţă încă să spui cînd ar putea fi în stare să suporte întoarcerea acasă ; şi nici tata nici mama, care trebuie să se întoarcă la vreme ca să-şi primească copiii cei mai mici de vacanţa Crăciunului, nici ei nu trag mare nădejde că vor putea s-o aducă cu ei.

Stătuseră cu toţii împreună în camere cu chirie. Doamna Musgrove ieşea cu copiii doamnei Harville cît putea de des ; de la Uppercross s-au adus tot felul de merinde, ca să scutească familia Harville de vreo greutate, în timp ce soţii Harville doreau ca să vină cu toţii la ei la masă în fiecare zi ; şi, în două cuvinte, părea că se dă oarecum o luptă de o parte şi de cealaltă care din ei să fie mai dezinteresaţi şi mai ospitalieri.

Mary avusese şi ea necazurile ei ; dar, în general, cum dealtfel era şi evident dat fiind c-a stat aşa de mult acolo, găsise mai multe prilejuri de a se bucura decît de-a suferi. Charles Hayter venise la Lyme mai des decît i-ar fi plăcut ei, iar cînd luau cina la familia Harville, nu exista decît o slujnică să-i servească şi, la început, doamna Harville îi oferea totdeauna locul de frunte doamnei Musgrove ; dar, după aceea, cînd a descoperit a cui fiică era, Mary a primit o mulţime de scuze, şi era atîta alergătură în fiecare zi, atît de multe plimbări de la ei la soţii Harville şi înapoi, şi lua cărţi de la bibliotecă şi le schimba atît de des, încît balanţa trăgea mult în avantajul şederii la Lyme. Fusese dusă şi la Charmouth, şi acolo

se scăldase, și fusese și la biserică, și era mult mai multă lume la care să te uiți în biserică la Lyme decît la Uppercross... și toate cele de mai sus, împreunate cu gîndul că ești și te știi de-așa mare folos, i-au procurat două săptămîni într-adevăr plăcute.

Anne a întrebat de căpitanul Benwick. Mary se schimbă dintr-o dată la față, posomorîndu-se, iar Charles izbucni în rîs.

— A ! Căpitanul Benwick e foarte bine, cred, spuse Mary, dar e un tînăr foarte ciudat. Nu știu ce-i cu el și ce are de gînd. L-am poftit să vină cu noi acasă pe o zi, două ; Charles a luat asupră-și să-i dea prilejul să vîneze ceva, și Benwick s-a arătat foarte încîntat și, cît despre mine, am crezut că totul e în ordine ; cînd colo, ce să vezi ? Marți seara ne-a adresat un soi de scuză foarte stîngace : „că el n-a vînat și nu vînează cît o fi și-o trăi", și că „fusese oarecum greșit înțeles"... și că făgăduise una, că făgăduise alta, și pînă la urmă, am văzut, n-avea deloc de gînd să vină. Bănuiesc că s-a temut să nu dea peste tristețe și plictis ; dar, pe cuvîntul meu, aș fi crezut că sîntem cu toții destul de veseli la Cottage ca să-i fie bine unui asemenea bărbat deznădăjduit cum e căpitanul Benwick.

Charles începu să rîdă iarăși și spuse :

— Ei, Mary, tu știi foarte bine cum a fost... Întorcîndu-se spre Anne : E numai isprava ta. El și-a închipuit că, dacă vine cu noi, te găsește pe tine ; credea că locuim cu toții la Uppercross ; și cînd a aflat că Lady Russell locuiește la trei mile depărtare, l-au părăsit puterile și n-a mai avut curaj să vină. Așa stau lucrurile, pe onoarea mea. Mary știe că-i așa.

Dar Mary n-a cedat cu prea multă ușurință, fie că nu-l socotea pe căpitanul Benwick îndreptățit prin origine și situație să se îndrăgostească de o Elliot, fie că nu voia să creadă că Anne la Uppercross era cu mult mai atrăgătoare decît dînsa, ambele alternative trebuind să fie lăsate pe seama ghicitului. Totuși, buna dispoziție a lui Anne n-avea să pălească din pricina celor auzite. Dimpotrivă, plină de curaj, s-a simțit măgulită și a continuat să întrebe de el.

— Ah ! vorbește de tine, exclamă Charles, în niște termeni...

Mary îl întrerupse :

— Charles, eu afirm că nu l-am auzit pomenind-o pe Anne de două ori, tot timpul cît am fost acolo. Îți declar solemn, Anne, că nu vorbește deloc de tine.

— Nu, adeveri Charles, nu știu dacă vorbește de tine fățiș... dar, e foarte clar cu toate acestea că are o admirație nemaiînchipuită pentru tine... I-e capul plin de niște cărți pe care le citește după îndrumările tale, și marea lui dorință e să stea de vorbă cu tine despre ele... Ah ! nu am pretenția că țin minte ce anume, dar era ceva tare rafinat... l-am auzit fără să vreau cum îi povestea Henriettei... și, ce să mai spun, cînd spunea „domnișoara Elliot", vădea cel mai profund respect... Da, Mary, pe cuvîntul meu că așa a fost, cu urechile mele l-am auzit ; tu erai în altă cameră... „Grație, vrajă, frumusețe." Vai ! Nu mai isprăvea înșirînd farmecele domnișoarei Elliot.

— Dar, sînt sigură, se repezi Mary pornită, că asta nu-i face deloc cinste, dacă e așa. Domnișoara Harville a murit abia în iunie trecut. Nu face nici doi bani să ai un asemenea suflet, nu-i așa, Lady Russell ? Sigur că veți fi de-aceeași părere cu mine.

— Trebuie să-l cunosc pe căpitanul Benwick, înainte de-a hotărî, răspunse Lady Russell, zîmbind.

— Și, sînt în măsură să vă mărturisesc că se prea poate să-l vedeți foarte curînd, doamnă, spuse Charles. Cu toate că n-a avut putere să vină la noi și după aceea să pornească din nou ca să vă facă o vizită formală, într-o bună zi are s-o ia singur din loc pînă la Kellynch, și așa îl veți putea cunoaște. I-am spus ce drum lung e pînă aici și i-am povestit și despre biserica de-aici, cît de mult merită să fie văzută, pentru că, avînd predilecție pentru asemenea soi de lucruri, m-am gîndit că ar fi o justificare grozavă, și el asculta cu toată atenția și delectarea ; și sînt sigur, după felul lui, că îl veți avea în vizită aici în curînd. Așa că v-am spus ca să știți, Lady Russell.

— Orice cunoscut de-al lui Anne va fi totdeauna binevenit la mine, a fost răspunsul dat cu amabilitate de Lady Russell.

— Ah ! e cunoscutul lui Anne ! exclamă Mary. Dacă-i pe-aceea, cred că-i mai curînd cunoscutul meu, pentru că în aceste două săptămîni din urmă l-am văzut în fiecare zi.

— Fie atunci, am să fiu foarte încîntată să-l văd pe căpitanul Benwick, fiind deopotrivă cunoscutul amîndurora.

— N-aveți să găsiți nimic plăcut la el, vă încredințez, doamnă. E unul dintre cei mai posomoriți tineri de pe fața pămîntului. Uneori s-a plimbat cu mine de la un capăt al plajei la celălalt, fără să scoată un cuvînt. Nu-i deloc bine crescut. Sînt sigură că n-are să vă placă.

— Aici nu sîntem de-aceeași părere, Mary, spuse Anne. Eu cred că Lady Russell are să-l placă. Socot c-are să fie atît de încîntată de felul lui de-a gîndi, încît foarte curînd nu va mai vedea nici o lipsă în felul lui de-a se purta.

— La fel cred și eu, Anne, adăugă Charles. Sînt sigur că Lady Russell are să-l placă. E tocmai în genul domniei sale. Dă-i o carte și n-o mai lasă din mînă cît e ziua de lungă.

— A, da, asta așa e ! exclamă Mary, în zeflemea. Șade cufundat în cartea lui și habar n-are cînd cineva vorbește cu el, sau cînd scapă foarfeca jos, sau cînd s-ar întîmpla cine știe ce. Crezi că Lady Russell ar putea să încuviințeze așa ceva ?

Lady Russell nu se mai putea ține de rîs.

— Pe cuvîntul meu, zise ea, n-aș fi crezut că părerile mele despre cineva ar fi putut genera asemenea ipoteze diferite, eu, ființa precisă și realistă cum îmi place să cred c-aș fi. Sînt într-adevăr curioasă să cunosc făptura care poate da prilej la niște păreri cu desăvîrșire contrare. Aș dori să poată fi îndemnat să poftească aici. Și după ce are să vină, Mary, poți fi sigură c-ai să afli ce cred despre el, dar sînt hotărîtă să nu-mi fac o părere înainte de a-l cunoaște.

— N-are să vă placă, pot să jur.

Lady Russell începu să vorbească despre altceva. Mary povesti plină de însuflețire despre întîlnirea lor, sau mai curînd despre neșansa lor atît de extraordinară de-a nu se întîlni cu domnul Elliot.

— E-un om, spuse Lady Russell, pe care nu vreau să-l văd. Refuzul său de a păstra legături de afecțiune cu

capul familiei mi-a lăsat o impresie proastă, în ceea ce-l privește.

Declarația de mai sus i-a frînat zelul înflăcărătei Mary și-a oprit-o tocmai în toiul simpatiei ei pentru domnul Elliot.

În ceea ce-l privea pe căpitanul Wentworth, cu toate că Anne n-a cutezat să pună vreo întrebare, a auzit destule știri. Starea lui sufletească în ultimul timp se îmbunătățise simțitor, așa cum dealtfel era de așteptat. Pe măsură ce Louisa se vindeca, și el își venea în fire ; și acum era cu totul altă făptură decît fusese în prima săptămînă. N-o văzuse încă pe Louisa ; și se temea atît de tare să nu-i facă rău o întrevedere cu ea, încît n-a stăruit deloc s-o vadă ; ba, dimpotrivă, se părea c-ar avea un plan să plece undeva pe-o săptămînă sau zece zile, pînă ce ea se va mai întrema. Vorbise de o plecare la Plymouth pe-o săptămînă și dorea să-l convingă pe căpitanul Benwick să se ducă cu dînsul ; dar căpitanul Benwick, după cum susținuse Charles pînă la urmă, părea mult mai dispus să se repeadă pînă la Kellynch.

Nu mai rămînea nici urmă de îndoială că, de atunci, Lady Russell și Anne se gîndeau destul de des la căpitanul Benwick. Lady Russell nu mai era în stare să audă clopoțelul de la ușă fără să nu creadă că s-ar putea să i se vestească sosirea căpitanului ; și nici Anne nu se mai întîmpla să se întoarcă din vreo plimbare tihnită de prin parcul tatălui ei — privilegiu unic pentru ea — ori de la vreo vizită caritabilă în sat, fără să se întrebe dacă nu s-ar putea să-l vadă sau să afle cîte ceva de dînsul. Totuși, căpitanul Benwick n-a venit : sau era mai puțin pregătit sufletește pentru asemenea treabă decît își închipuise Charles, sau era prea timid ; și după ce i-a mai dat o săptămînă de îngăduire, Lady Russell a hotărît că nu merită interesul pe care începuse să i-l arate.

Soții Musgrove s-au întors să-și primească băieții și fetele, care reveneau fericiți de la școală, aducîndu-i și pe copiii cei mici ai doamnei Harville, ca să sporească gălăgia la Uppercross și s-o împuținеze pe cea de la Lyme. Henrietta rămăsese cu Louisa ; dar tot restul familiei se afla iarăși în cercul lor obișnuit.

Lady Russell și Anne s-au dus o dată să-i vadă, și cu acel prilej Anne și-a dat prea bine seama că Uppercross era iarăși plin de însufleţire. Cu toate că nici Henrietta, nici Louisa, nici Charles Hayter și nici căpitanul Wentworth nu erau acolo, locul se înfăţișa într-un contrast puternic — dealtfel cum era de dorit — faţă de situaţia în care-l văzuse Anne ultima oară.

În jurul doamnei Musgrove se aflau copiii cei mici ai soţilor Harville, pe care domnia-sa îi apăra cu mult sîrg de tirania celor doi copii de la Cottage, aduși anume acolo ca să se joace cu ei. Într-o parte se afla o masă, în jurul căreia ședeau cîteva fetiţe, decupînd figuri din hîrtie de mătase și din cea poleită, iar în cealaltă, postamente cu tăvi curbate sub povara plăcintelor dolofane și reci, lîngă care băieţii gălăgioși se ghiftuiau ; din adaos la toate, un foc de Crăciun care duduia părea hotărît să-și înalţe glasul deasupra gălăgiei celorlalţi. În timpul vizitei lor sosiră bineînţeles Charles și Mary, iar domnul Musgrove ţinu neapărat să aducă un respectuos omagiu unei doamne ca Lady Russell ; se așeză chiar lîngă ea preţ de vreo zece minute, vorbind în gura mare dar fără să se audă aproape nimic din pricina urletelor copiilor pe care-i ţinea pe genunchi. Ce să spun, un minunat tablou de familie.

Judecînd după firea ei, Anne ar fi găsit că un asemenea uragan domestic nu poate fi decît cel mai nepotrivit întăritor pentru nervii Louisei, atît de rău zdruncinaţi de accidentul suferit ; dar doamna Musgrove, care o trăsese pe Anne deoparte lîngă dînsa, ca să-i mulţumească din tot sufletul iarăși și iarăși pentru toată grija și bunăvoinţa pe care le-o arătase, a încheiat cu o scurtă recapitulare a suferinţelor ei din ultimul timp, adăugînd, cu o aruncătură fericită de ochi în jurul încăperii, că după toate cele prin care trecuse nimic nu era mai potrivit ca voioșia aceea puţină și potolită de acasă.

Louisa se însănătoșea acum văzînd cu ochii. Maică-sa gîndea chiar că va fi în stare să împărtășească petrecerea lor de acasă, înaintea plecării la școală a fraţilor și surorilor ei. Soţii Harville făgăduiseră să vină cu Louisa și să stea la Uppercross, atunci cînd se va întoarce acasă. Pentru moment, căpitanul Wentworth plecase să-și vadă fratele în Shropshire.

— Nădăjduiesc c-am să ţin minte pe viitor, spuse Lady Russell, de îndată ce s-au văzut iarăşi în trăsură, în drum spre Kellynch, ca să nu mai vin niciodată la Uppercross în vacanţa Crăciunului.

Fiecare cu gustul său în materie de zgomot, ca şi în alte privinţi ; şi sunetele sînt cu desăvîrşire inofensive sau extrem de nocive mai mult prin natura lor decît prin cantitate. Cînd Lady Russell, nu mult după aceea, îşi făcea intrarea în Bath, într-o după-amiază umedă, şi străbătea şirul lung de străzi care leagă Old Bridge de piaţa Camden, prin zarva altor echipaje, prin huruitul greoi al furgoanelor şi-al camioanelor, prin zbieretele vînzătorilor de ziare, al plăcintarilor şi lăptarilor, şi prin bocănitul neîncetat al saboţilor, domnia-sa nu s-a plîns deloc. Nu, asemenea zgomote fac parte din plăcerile de iarnă ; starea-i sufletească înfloreşte sub înrîurirea lor şi, ca şi doamna Musgrove — dar fără s-o spună — Lady Russell, după o lungă şedere la ţară, avea senzaţia că nimic n-ar putea fi mai bine venit pentru ea ca voioşia aceea puţină şi potolită.

Anne nu împărtăşea asemenea sentimente. Dînsa stăruia într-o aversiune hotărîtă, dar foarte tăcută, împotriva oraşului Bath ; cuprinse cu ochii primul aspect posomorît al clădirilor vaste ce fumegau în ploaie, fără nici un îndemn lăuntric să le vadă mai bine ; avu sentimentul că trecerea lor pe străzile acelea, deşi displăcută, era totuşi prea grăbită, căci cine oare se va bucura s-o vadă la sosire ? Şi îşi întoarse gîndurile înapoi, cu o duioasă părere de rău, la zarva de la Uppercross, precum şi la singurătatea de la Kellynch.

Ultima scrisoare a lui Elizabeth îi împărtăşise cîteva veşti oarecum interesante. Domnul Elliot se afla în Bath. Se prezentase la casa lor din piaţa Camden ; mai venise şi a doua, şi a treia oară — fusese excesiv de atent. De nu se înşeală, Elizabeth şi cu taică-său erau siguri că domnul Elliot şi-a dat tot atît de multă osteneală ca să-i cunoască şi să declare cît de preţioasă era pentru el înrudirea cu ei, pe cît se trudise în trecut să-şi arate nepăsarea. Minunat lucru dacă era adevărat ; şi Lady Russell se afla într-o stare de curiozitate foarte plăcută şi de nedumerire în privinţa domnului Elliot, gata să renunţe la părerea pe

care o rostise nu de multă vreme față de Mary, cum că domnia sa e „un om pe care n-are nici o poftă să-l vadă". Acum dorea din răsputeri să-l vadă și să-l cunoască. Dacă într-adevăr el căuta o împăcare în calitatea sa de rudă supusă, trebuie iertat pentru faptul că se rupsese de arborele genealogic.

Anne nu era însuflețită de sentimente asemănătoare în împrejurarea de față ; dar simțea totuși c-ar fi preferat să-l vadă pe domnul Elliot decît să nu-l vadă, ceea ce n-ar fi putut-o spune despre multe alte persoane din Bath.

Se dădu jos în piața Camden, iar Lady Russell, plecă după aceea mai departe, la locuința ei din strada Rivers.

CAPITOLUL XV

SIR WALTER închiriase o casă foarte bună în piața Camden, o clădire impozantă, plină de demnitate, așa cum i se cuvine unui om de vază ; și cei doi, el și Elizabeth, se instalaseră într-însa spre marea lor mulțumire.

Anne a pătruns în casa aceea cu inima strînsă, presimțind o întemnițare de cîteva luni și spunîndu-și plină de îngrijorare : „Vai ! cînd am să scap iarăși de-aici ?" Totuși, îi făcu bine afecțiunea neașteptată cu care fusese întîmpinată la sosire. Taică-său și soră-sa se bucuraseră s-o vadă, mai cu seamă ca să-i poată arăta casa și mobila, și o primiseră cu bunăvoință. Faptul că era a patra, cînd s-au așezat la masă, a fost de asemeni apreciat ca un privilegiu pozitiv.

Doamna Clay se arăta tare veselă și tare surîzătoare, dar curtoazia și zîmbetele ei erau mai mult de circumstanță. Anne știuse dintotdeauna că nu putea avea alte pretenții la sosire decît cele ce i se cuveneau ; dar atenția binevoitoare a celorlalți era cu totul neașteptată. Erau fără îndoială într-o minunată dispoziție, dar curînd Anne a trebuit să afle pricinile. Nu păreau deloc dispuși s-o asculte. După ce-au lăsat să le scape cîteva formule de politețe, cum că-i fusese tare simțită lipsa din preajma

lor, ceea ce Anne nu putea spune, n-avură de pus decît cîteva întrebări vagi, după care cuvîntul a trebuit să le rămînă numai lor. Uppercross nu trezi nici un soi de interes, Kellynch prea puţin, totul era numai Bath.

Avură plăcerea de a o încredinţa că Bath răspunde la mai mult decît se aşteptaseră ei, din toate punctele de vedere. Imobilul în care se instalaseră era fără nici o îndoială cel mai bun din piaţa Camden, saloanele lor aveau, hotărît lucru, multe avantaje faţă de toate celelalte pe care le văzuseră sau de care auziseră ; şi superioritatea le consta atît în stilul în care erau mobilate, cît şi în gustul cu care fusese ales mobilierul. Cu toţii în oraş abia aşteptau să-i cunoască. Toată lumea dorea să vină în vizită la ei. Au refuzat să facă cunoştinţă cu multă lume, şi totuşi întruna li se lăsau cărţi de vizită de la oameni despre care nici idee n-aveau că cine sînt.

Aici distracţiile curgeau cu duiumul ! Se mai putea oare mira Anne că taică-său şi sora-sa erau fericiţi ? La drept vorbind, se putea să nu se mire, dar trebuia să ofteze că tatăl ei nu simţea nici înjosirea nici umilirea schimbului pe care-l făcuse ; nu avea nimic de regretat, după respectul şi demnitatea de care se bucura ca mare proprietar în ţinut : putea găsi atît de multe lucruri de care să se-nfumureze în meschinăria unui oraş ; şi Anne nu putea decît să ofteze, să zîmbească şi să se şi mire, în timp ce Elizabeth deschidea larg uşile cu două canaturi şi trecea jubilînd dintr-un salon într-altul, fălindu-se de cît sînt de spaţioase, cum putea ea, care fusese stăpînă la Kellynch Hall, să creadă că se poate mîndri de spaţiul dintre doi pereţi, poate nu mai mare de treizeci de picioare.

Dar nu numai asta îi făcea fericiţi. Mai era şi domnul Elliot. Anne a trebuit să audă o grămadă de lucruri despre domnul Elliot. Nu numai că-l iertaseră, dar erau încîntaţi cînd venea pe la ei. Se afla la Bath de vreo două săptămîni ; (trecuse prin Bath în luna noiembrie, în drum spre Londra, cînd fără îndoială îi ajunsese la ureche că Sir Walter se stabilise acolo, şi fiind doar pentru douăzeci şi patru de ceasuri în staţiune, nu se putuse sluji de prilejul acela) ; dar acum se află de două săptămîni la Bath şi primul ţel la sosire a fost să-şi lase cartea de vizită la

reședința lor din piața Camden, după care au urmat strădanii insistente să-i vadă și, după ce s-au întîlnit, a vădit o purtare atît de sinceră, o nerăbdare atît de mare să-și ceară iertare pentru trecut, și atîta grabă să fie socotit iarăși ca rudă, încît relațiile lor bune din trecut au fost restabilite pe deplin.

Nu-i găseau nici o vină. Lămurise toate aparențele unei desconsiderări și neglijențe din partea lui. Toate se trăgeau numai dintr-o neînțelegere. Niciodată nu-i trecuse prin minte să se lepede de familie ; dimpotrivă, se temuse că familia se lepădase de el, fără să știe de ce, și delicatețea și sensibilitatea îl siliseră să tacă. Cînd i s-a dat a înțelege că vorbise despre familie și despre faima ei cu o desăvîrșită lipsă de respect și nepăsare, a fost indignat la culme. El, care s-a mîndrit totdeauna că e un Elliot, și ale cărui sentimente de rudenie erau chiar prea riguroase ca să se potrivească cu atitudinea antifeudală a zilei de astăzi ! Era într-adevăr uimit ! Dar firea și felu-i de-a se comporta nu puteau decît să dezmintă și să înlăture asemenea învinuiri. N-are decît să întrebe Sir Walter pe toți cei care-l cunosc ; și, bineînțeles, toată truda pe care și-a dat-o în privința asta, apoi primul prilej de împăcare, ca să fie reintegrat în familie ca nepot și moștenitor prezumtiv, toate au vădit dovada puternică a părerilor sale în această privință.

S-a găsit de asemeni că se cuvenea să se acorde multe circumstanțe atenuante împrejurărilor în care se căsătorise. Era o problemă care nu putea fi dezbătută în fondul ei de către el ; însă un prieten foarte intim de-al lui, un oarecare colonel Wallis, om demn cum nu se mai poate, tipul gentilomului desăvîrșit (și nu un bărbat urît, a adăugat Sir Walter), care ducea o viață foarte elegantă în imobilul Marlborough și care, la dorința lui expresă, fusese îngăduit în rîndul cunoștințelor lor, datorită domnului Elliot — ei bine, colonelul Wallis pomenise două-trei lucruri cu privire la căsătorie, care aveau să aducă o schimbare substanțială în atitudinea lor și așa destul de nefavorabilă.

Colonelul Wallis se cunoscuse de multă vreme cu domnul Elliot, dar o cunoștea bine și pe soția lui și înțelesese la perfecție toată povestea. Ea, bineînțeles, nu se trăgea

dintr-o familie cu renume, dar avea o educație aleasă, era cultă, bogată și grozav de îndrăgostită de prietenul lui. Aici e toată buba. Ea se ținuse de capul lui. Fără asemenea ispită, cu toți banii ei n-ar fi izbutit să-l ademenească pe Elliot ; Sir Walter era, pe lîngă asta, încredințat că soția lui Elliot nu putea să fie decît o femeie minunată. Iată ceea ce a tras mai mult în balanță ca să potolească discordia. O femeie minunată, cu o avere mare, îndrăgostită de el ! Sir Walter era gata s-o accepte, ca o justificare totală și, cu toate că Elizabeth nu putea vedea împrejurările de mai sus într-o lumină tot atît de prielnică, pînă la urmă a convenit și ea că poate fi o dezvinovățire serioasă.

Domnul Elliot îi vizitase în repetate rînduri, o dată luase cina cu ei, bineînțeles încîntat de favoarea de a fi fost poftit, pentru că în general ei nu dădeau mese ; pe scurt, era încîntat de orice atenție venită din partea unei verișoare, și încredințat că toată fericirea lui stă în a păstra relații apropiate cu cei din piața Camden.

Anne asculta, dar fără să înțeleagă prea bine toată povestea asta. Îngăduințe, îngăduințe din plin trebuiau acordate ideilor și părerilor celor ce vorbeau. Auzise toate cîte i se spuneau, împodobite și înfrumusețate. Dar tot ceea ce suna bizar sau nefiresc în povestea împăcării nu putea avea altă sorginte decît în limbajul povestitorilor. Anne mai avea și impresia că exista ceva în plus, care nu s-a arătat numaidecît, în dorința vie a domnului Elliot de a fi bine primit de ei, după un răstimp de atît de mulți ani. În lumina concepțiilor mondene, domnia-sa nu avea nimic de cîștigat din relațiile cu Sir Walter și nimic de pierdut fiind în vrajbă cu el. După toate probabilitățile, dintre ei doi el era cel mai bogat, iar domeniul Kellynch mai mult ca sigur că lui îi va reveni, ca și titlul de noblețe. Un om inteligent ! și îi apăruse ca un om *foarte* inteligent ; ce scop oare urmărea ? Anne nu putea găsi decît un singur răspuns : poate că de dragul lui Elizabeth. Pe vremuri ar fi putut fi vorba de-o simpatie, cu toate că interesul și întîmplarea l-au împins pe-o altă cale, iar acum cînd își putea îngădui să facă ce poftește, s-ar putea să-i fi trecut prin cap să-i facă curte. Elizabeth era fără îndoială foarte frumoasă, cu un fel de-a fi denotînd bună creștere și maniere elegante ; cît despre

firea ei, se poate să nu fi fost niciodată descoperită și înțeleasă de domnul Elliot, care n-a întîlnit-o decît în lume, și cînd el era încă foarte tînăr. Cum ar putea suferi temperamentul și concepția ei despre viață o studiere amănunțită din partea lui, acum, la vîrsta la care ajunsese și cu spiritu-i atît de ascuțit de observație — e o altă problemă, și încă una destul de îngrijorătoare. Anne dorea cu toată sinceritatea ca Elliot să nu fie nici prea atent și nici prea scrutător, dacă Elizabeth era ținta lui ; dar că Elizabeth era gata să se creadă așa, și că doamna Clay, prietena ei, o îndemna și-i dădea avînt, părea evident și indiscutabil, din două-trei ocheade pe care le schimbaseră între ele, pe cînd se vorbea despre vizitele frecvente ale domnului Elliot.

Anne a pomenit că îl zărise de vreo două ori la Lyme, dar fără să fie prea ascultată la cele ce spunea. „A ! da, poate că fusese domnul Elliot. Nu s-ar putea ști. S-ar fi putut să fie el, poate." Dar ei n-o ascultau pe Anne, cum îl descria. Era destul cum îl descriau ei, mai ales Sir Walter : domnia-sa recunoștea că Elliot părea a fi un adevărat gentilom, cu o înfățișare elegantă și costume după ultima modă, cu fața bine proporționată, privirea inteligentă, dar, în același timp, Sir Walter „era silit să deplîngă faptul că avea bărbia prea tare ieșită în afară, cusur pe care timpul părea că l-a accentuat ; de asemeni nu putea afirma că cei zece ani care au trecut nu i-ar fi urîțit aproape fiecare trăsătură. Domnul Elliot, însă, părea să creadă că dînsul (Sir Walter) arăta exact la fel ca atunci cînd se despărțiseră ultima oară" ; dar Sir Walter „nu fusese în stare să-i întoarcă în întregime complimentul, ceea ce îl pusese în oarecare încurcătură. Totuși, nici gînd să-i găsească cusururi. Domnul Elliot arăta mai bine decît majoritatea bărbaților, și Sir Walter nu se împotrivea nicidecum să fie văzut împreună cu el ori și unde."

Toată seara nu s-a vorbit decît despre domnul Elliot și de prietenii lui din imobilul Marlborough. „Colonelul Wallis așteptase cu atîta nerăbdare să le fie prezentat ! Și domnul Elliot atît de îngrijorat ca să le fie și el prezentat !" Și mai exista și o doamnă Wallis, cunoscută lor în momentul de față numai din descrieri, dat fiind că aștepta

să nască din zi în zi ; dar domnul Elliot spusese de ea că e „una din cele mai fermecătoare femei, ce merită din plin să fie cunoscută în piața Camden" ; și de îndată ce va fi pe picioare, aveau să se cunoască. Sir Walter se gîndea mult cum o fi arătînd doamna Wallis ; mergea vorba c-ar fi o femeie încîntătoare, chiar frumoasă. „Dorea grozav s-o vadă. Nădăjduia că înfățișarea ei l-ar putea cumva despăgubi de multele chipuri urîte pe care le întîlnea necontenit pe stradă. Lucrul cel mai prost în Bath era numărul femeilor urîte. Nu vroia să spună că nu se găsea nici o femeie drăguță, dar numărul celor urîte întrecea orice măsură. Adesea băgase de seamă, în timpul plimbărilor sale, că o față să zicem frumoasă era urmată de treizeci ori treizeci și cinci urîte ca ciuma ; și o dată, pe cînd ședea într-un local din strada Bond, numărase optzeci și șapte de femei care trecuseră pe lîngă el, una după alta, fără ca să fie printre ele măcar una mai acătării. Era o dimineață geroasă, negreșit, un ger tăios, cu care doar o femeie la o mie ar fi putut să se măsoare. Dar nu-i mai puțin adevărat că în Bath se află o mulțime de femei urîte ; cît despre bărbați ! ei arată infinit mai rău. Asemenea sperietori de ciori, de care-s străzile pline ! E evident cît de puțin sînt obișnuite femeile să vadă unul mai de soi după efectul pe care-l produce un bărbat cu o înfățișare acătării. Niciodată nu s-a întîmplat să se plimbe Sir Walter braț la braț cu colonelul Wallis (un tip de militar minunat, cu toate că are părul roșcat) fără să fi băgat de seamă că toate femeile îl sorbeau din ochi ; toate femeile, nici vorbă, îl sorbeau din ochi pe colonelul Wallis." Era modest Sir Walter ! Totuși, nu i s-a îngăduit să scape așa ușor. Elizabeth și doamna Clay într-un glas au insinuat că însoțitorul colonelului Wallis arată tot atît de bine ca și colonelul Wallis și, bineînțeles, n-are părul roșcat.

— Cum arată Mary ? a întrebat Sir Walter în culmea bunei sale dispoziții. Ultima dată cînd am văzut-o avea nasul roșu, dar nădăjduiesc că asta nu se întîmplă în fiecare zi.

— Vai ! nu, asta trebuie să fi fost cu totul întîmplător. În general o duce foarte bine cu sănătatea şi arată minunat de la Sfîntul Mihail încoace.

— Dacă eram încredinţat că nu se va lăsa ispitită să iasă pe afară cînd suflă vîntul tare, ca să nu-i crape obrazul, i-aş fi trimis o pălărie nouă şi o blană.

Anne se gîndea dacă e cazul s-arunce o vorbă c-o asemenea haină şi bonetă n-ar fi potrivite la o atare folosire, cînd un ciocănit în uşă puse capăt la toate.

„A bătut cineva în uşă ! Şi-i aşa de tîrziu ! E ora zece ! Să fie domnul Elliot ? Ştiau că trebuia să ia cina la Lansdown Crescent. S-ar putea să se fi oprit în drum spre casă ca să-i întrebe ce mai fac. Nu puteau crede c-ar fi altcineva. Doamna Clay era sigură că-i ciocănitul domnului Elliot."

Doamna Clay avu dreptate. Cu toată ceremonia de care poate face paradă un lacheu şi un paj, domnul Elliot a fost introdus în salon.

Era acelaşi, întocmai acelaşi bărbat, fără nici o deosebire, decît doar în felul cum era îmbrăcat. Anne s-a tras puţin mai în spate, în timp ce ceilalţi primeau saluturile sale, iar Elizabeth scuze că şi-a îngăduit să treacă pe la ei la un ceas atît de nepotrivit, dar „n-a putut să treacă aşa de aproape fără să dorească să afle că nici ea nici prietena ei nu răciseră în ziua trecută, etc., etc." — cuvinte rostite şi primite în chipul cel mai politicos cu putinţă, după care apoi a urmat rolul Annei. Sir Walter a vorbit de fiica lui cea mai mică : „Domnul Elliot trebuie să-i îngăduie să-l prezinte fiicei lui mai mici" (nu fusese nici un prilej de-a o aminti pe Mary) ; şi Anne, zîmbind şi roşind într-un chip cît se poate de potrivit, s-a arătat în toată drăgălăşenia făpturii sale domnului Elliot care nici vorbă că n-o uitase, şi în aceeaşi clipă, desfătîndu-se de tresărirea lui uşoară şi de surprinderea lui, a şi văzut că el habar n-avusese cine era ea. Domnul Elliot arăta grozav de uimit, dar pe cît de uimit, pe atît de încîntat ; ochii îi străluceau şi cu cel mai desăvîrşit zel a întîmpinat înrudirea cu Anne ; apoi, făcînd aluzie la trecut, a implorat-o să-l accepte ca o veche cunoştinţă. Era la fel de chipeş cum îi păruse şi la Lyme ; înfăţişarea îi cîştiga cînd vorbea, iar felu-i de-a fi era exact cum tre-

buia să fie, atît de șlefuit, atît de firesc, atît de plăcut, încît Anne nu i-l putea compara în perfecțiune decît cu felul de-a fi al unei singure ființe. Nu erau la fel, dar erau poate de un soi la fel de ales.

Domnul Elliot s-a așezat jos împreună cu ei și a ridicat foarte mult nivelul conversației. Nu putea fi nici urmă de îndoială că-i om deștept. Zece minute ți-erau de-ajuns ca s-o recunoști. Glasul lui, exprimarea, alegerea subiectelor, talentul de a ști cînd și unde să se oprească... toate nu vădeau decît produsul unui spirit elevat și pătrunzător. De îndată ce i s-a ivit prilejul, a început să vorbească cu ea despre Lyme, dorind să-și compare părerile despre regiune, dar mai cu seamă dorind să vorbească despre împrejurarea în care s-a întîmplat să fie oaspeți în același han, în același timp, să-i descrie itinerariul său, să ia aminte întrucîtva la al ei și să-i pară nespus de rău că pierduse asemenea prilej să-i aducă un respectuos omagiu. Anne îi povesti pe scurt despre societatea în care se afla la Lyme și despre cele întîmplate acolo. Părerile lui de rău creșteau pe măsură ce asculta. Își petrecuse întreaga seară în singurătate în camera vecină cu a lor, le auzise vocile... o veselie neîntreruptă ; se gîndea că trebuie să fie un grup de oameni dintre cei mai încîntători... dorea din suflet să fie împreună cu ei ; dar, bineînțeles, fără nici cea mai mică bănuială că ar avea măcar umbra unui drept de a li se prezenta. Măcar de-ar fi întrebat cine erau cei care petreceau acolo ! Numele Musgrove i-ar fi spus de ajuns. „Ei, asta are să-i slujească să se vindece de obiceiul absurd de a nu pune niciodată întrebări cînd se află într-un han, obicei deprins de cînd era tînăr de tot, după principiul că e semn de cea mai proastă creștere să fii curios."

— Concepțiile unui tînăr de douăzeci și unu sau douăzeci și doi de ani, continuă el să spună, despre ceea ce e indispensabil în felu-i de-a fi ca să pară prototipul gentilomului sînt mai absurde, cred eu, decît cele ale oricăror alte ființe din lume. Mijloacele prosteşti de care se slujesc nu pot fi egalate decît de scopurile prosteşti pe care le au în vedere.

Dar gîndurile sale nu trebuia să le împărtășească numai verișoarei sale Anne ; știa prea bine că nu se

cuvine, așa că îndată s-a adresat iarăși celorlalți și numai din cînd în cînd se întorcea din nou la Lyme.

Întrebările lui au sfîrșit totuși pînă la urmă prin a da în vileag povestirea întîmplării de-acolo, la care luase parte și Anne, după ce el părăsise localitatea. Cum Anne se referise la „un accident", el a vrut să afle toată povestea. După ce a pus întrebări, au început și Sir Walter și Elizabeth să pună întrebări ; dar deosebirea în felul lor și-al lui de-a întreba nu putea fi trecută cu vederea. Anne nu-l putea asemui pe domnul Elliot decît cu Lady Russell, în dorința de a înțelege neapărat ceea ce se petrecuse cu adevărat și în gradul participării la suferința de a fi fost de față.

A stat un ceas cu ei. Ceasornicul mic și elegant de pe poliță de deasupra căminului bătuse „unsprezece cu sunetu-i argintiu". și străjerul de noapte începuse să fie auzit din depărtare spunînd aceeași poveste, înainte ca domnul Elliot și toți ceilalți să-și dea seama că domnia-sa a stat destul la ei.

Anne nu și-a putut închipui că prima ei seară în imobilul din piața Camden avea să treacă atît de plăcut.

CAPITOLUL XVI

LA REÎNTOARCEREA ei în familie, Anne ar fi fost tare mulțumită să se asigure de-un lucru, mai mult chiar decît că domnul Elliot e îndrăgostit de Elizabeth — și anume că tatăl ei nu-i îndrăgostit de doamna Clay : dar după ce trecuseră cîteva ceasuri de cînd ajunsese acasă, era departe de-a fi liniștită în asemenea privință. Cînd a coborît a doua zi dimineață la micul dejun, a descoperit că avusese tocmai loc, din partea doamnei cu pricina, enunțarea unui modest pretext de a-i părăsi. Anne și-a putut-o închipui pe doamna Clay spunînd că „acum, cînd a venit domnișoara Anne, nu crede că mai au nevoie vreun pic de ea", pentru că Elizabeth tocmai îi răspundea mai mult în șoaptă : „Asta nu poate fi un motiv, zău așa. Te asigur că nu văd nici un motiv. Anne în comparație cu dumneata

nu înseamnă nimic", şi-a avut vreme să-l audă şi pe taică-său zicînd : „Dragă doamnă, asta n-are să se întîmple. Pînă acum dumneata n-ai văzut nimic din Bath. Ai stat aici numai ca să ne ajuţi la treburile casei. Nu trebuie să fugi de la noi tocmai acum. Trebuie să rămîi, s-o cunoşti pe doamna Wallis, pe frumoasa doamnă Wallis. Pentru spiritul dumitale rafinat, ştiu prea bine că e o adevărată binecuvîntare să poţi contempla frumosul."

Sir Walter vorbea şi-avea o căutătură atît de serioasă, încît Anne n-a fost deloc uimită văzînd-o pe doamna Clay furişînd o privire spre Elizabeth şi spre ea. Figura-i părea că arată oarecare pîndă atentă ; dar lauda adusă spiritului ei rafinat nu păru să trezească nici un soi de gînd în Elizabeth. Doamna n-a putut altcum decît să cedeze unor asemenea rugăminţi unite — şi făgădui să rămînă.

În cursul aceleiaşi dimineţi, Anne şi cu tatăl ei, întîmplîndu-se să rămînă singuri împreună, Sir Walter a început s-o laude pentru cît de bine arăta ; o găsea „mai puţin subţire la trup şi mai puţin trasă la faţă : pielea, tenul erau într-un progres mare... mai senină, mai fragedă. Folosise ceva anume ?" „Nu, nimic." „Numai crema Gowland", îşi închipuise el. „Nu, chiar nimic." „A ! era uimit de-aşa ceva", şi adăugă : „Cu siguranţă că n-ai nimic mai bun de făcut, decît să fii şi de-acum înainte la fel cum eşti acuma ; mai bine decît bine nici nu poţi fi ; sau ţi-aş propune crema Gowland ; să foloseşti fără întrerupere crema Gowland în lunile de primăvară. Urmîndu-mi sfatul, doamna Clay s-a uns tot timpul, şi vezi cum i-a slujit. Vezi cum i-au dispărut toţi pistruii."

De-ar fi putut şi Elizabeth s-audă aşa ceva ! Asemenea laudă a înfăţişării persoanei respective ar fi putut-o izbi, cu atît mai mult cu cît Anne nu a avut impresia că pistruii aceia se împuţinaseră. Dar, ce să-i faci ; orice lucru pe riscul său. Primejdia căsătoriei ar fi mult împuţinată, dacă şi Elizabeth ar trebui să se mărite. Cît despre ea, oricînd ar putea locui împreună cu Lady Russell.

Spiritul calm şi felul politicos de-a fi ale unei doamne ca Lady Russell au fost puse oarecum la încercare în această privinţă, ori de cîte ori venea în legătură cu loca-

tarii imobilului din piața Camden. S-o vadă pe doamna Clay bucurîndu-se de atîta trecere și pe Anne atît de neluată în seamă — era un soi de neîntreruptă întărîtare cît timp se afla acolo, iar după ce pleca rămînea ofensată, atît cît poate avea timp să se simtă ofensată o persoană în Bath, care face cura de ape, primește toate publicațiile nou apărute și are atît de multe cunoștințe.

După ce l-a cunoscut pe domnul Elliot, Lady Russell a ajuns să fie mai indulgentă, sau mai indiferentă cu ceilalți. Felul lui de-a se purta a echivalat cu o recomandare imediată ; și, stînd de vorbă cu el, a descoperit cu cîtă seriozitate se ascunde în spatele aparenței superficialității, încît la început, cînd i-a povestit lui Anne, Lady Russell era gata să exclame : „Ăsta să fie oare domnul Elliot ?", și nu-și putea închipui un bărbat mai plăcut și mai merituos. În el erau întrunite toate calitățile : înțelegere adîncă, păreri corecte, cunoașterea lumii și o inimă caldă. Păstra sentimente puternice legăturilor de familie și onoarei familiei, fără mîndrie și fără deșertăciune ; trăia pe picior larg ca un om bogat, dar fără paradă ; judeca singur și pentru sine în situațiile esențiale, fără să sfideze opinia publică în nici o privință în legătură cu buna-cuviință umană. Era ferm, bun observator, cumpătat, candid : niciodată nu-și ieșea din sărite, dînd frîu liber temperamentului sau egoismului, pretinzînd c-așa ceva înseamnă sentiment puternic ; și totuși, avea o înțelegere a bunăvoinței și drăgălășeniei pe care arareori le găsești cu adevărat la firile stăpînite de un entuziasm închipuit sau de o neliniște violentă. Lady Russell era sigură că domnul Elliot nu fusese fericit în căsătorie. Dealtfel, colonelul Wallis o și spusese, dar Lady Russell văzuse și singură ; nu fusese însă o nefericire care să-i fi înăcrit sufletul, nici să-l împiedice de a se gîndi la o a doua alegere (cum începuse ea destul de repede să bănuiască). Mulțumirea de a-l fi întîlnit pe domnul Elliot trăgea mai greu în balanță decît toată pacostea de-a da ochii cu doamna Clay.

Se împliniseră cîțiva ani de cînd Anne începuse să-și dea seama că minunata ei prietenă și cu dînsa pot uneori să gîndească fiecare în felul ei ; și, de aceea, n-a mirat-o faptul că Lady Russell nu vedea nimic suspect sau nepo-

trivit, nimic care să implice mai multe motive decît cele ce se vedeau în dorința fierbinte a domnului Elliot de a se împăca cu familia. După părerea pe care o avea Lady Russell, era foarte firesc ca domnul Elliot, la o vîrstă matură, să aibă cea mai puternică dorință de a se împăca și de a se afla în termeni buni cu capul familiei, lucru ce-l punea în rîndul oamenilor înțelepți ; era cel mai simplu efect din lume al timpului asupra unui cap sănătos din fire, care a păcătuit cînd se afla în floarea vîrstei. Anne și-a îngăduit totuși să zîmbească, și la sfîrșit să rostească numele „Elizabeth". Lady Russell ascultă și se uită lung și nu dădu decît următorul răspuns precaut : „Elizabeth ! Foarte bine. Timpul are s-o arate".

Se lăsa totul pe seama viitorului, la care Anne, după o scurtă chibzuială, își dădu seama că trebuie să i se supună. În momentul de față nu putea trage nici o concluzie. În casa aceea, Elizabeth trebuia să stea în frunte, și avea obiceiul de a trece în ochii tuturor drept „domnișoara Elliot", încît orice alt soi de atenție părea aproape cu neputință. Nici domnul Elliot, să nu uităm, nu era văduv decît de șapte luni. O amînare de scurtă durată din partea lui putea să i se treacă cu vederea. De fapt, Anne nu i-a putut vedea niciodată pălăria cernită fără să nu se fi temut că e de neiertat din parte-i că a putut să-i atribuie asemenea gînduri ; căci, deși n-a fost prea fericit în căsătorie, totuși legătura aceea a durat așa de mulți ani, și ea nu-și putea închipui că domnul Elliot și-ar fi putut reveni atît de repede din gîndurile sumbre că totul s-a destrămat.

Orice întorsătură vor lua lucrurile, domnul Elliot era, fără nici o îndoială, cea mai plăcută cunoștință a lor din Bath. Anne nu vedea pe nimeni cu care să-l poată compara, și se bucura ea de-o mare favoare să stea din cînd în cînd de vorbă cu el, despre Lyme, localitate pe care se părea că are o dorință tot atît de vie ca și ea s-o revadă iarăși și s-o cunoască mai bine. De tare multe ori au stat de vorbă despre toate amănuntele primei lor întîlniri. I-a dat a înțelege că se uitase la ea cu oarecare seriozitate. Anne o știa prea bine ; și și-a amintit atunci și de căutătura pe care i-o aruncase un alt bărbat.

Nu gîndeau totdeauna la fel. Importanța rangului social și a înrudirilor de familie era mai mare la el, din cîte și-a dat seama Anne. N-o făcea din simplă curtoazie, ci trebuie să fi fost o înclinare către asemenea temeiuri, care-l făceau să se bucure cu atîta căldură de atențiile tatălui și surorii ei, pe-o temă pe care ea o socotea nevrednică de atîta vîlvă din partea lor. Într-o dimineață, gazeta locală a vestit sosirea la Bath a vicontesei văduve Dalrymple și a fiicei sale, onorabila domnișoară Carteret ; și toată tihna din imobilul cu nr... din piața Camden s-a spulberat pe-o durată de mai multe zile, pentru că cei din familia Dalrymple erau veri (din nefericire, după părerea lui Anne) cu cei din familia Elliot ; și truda plină de suferință era pricinuită de întrebarea cum să li se prezinte în chipul cel mai potrivit.

Pînă atunci Anne nu-i mai văzuse nici pe taică-său nici pe soră-sa în contact cu nobilimea, și trebui să recunoască cît de dezamăgită a fost. Crezuse în niște lucruri mai frumoase despre ideile lor mărețe cu privire la poziția lor în societate și s-a văzut silită să-și formuleze o dorință pe care niciodată n-ar fi bănuit-o... dorința ca ei să aibă mai multă mîndrie, căci urechile ei nu mai auzeau cît e ziua de lungă decît „verișoarele noastre, Lady Dalrymple și domnișoara Carteret", și iarăși „verișoarele noastre Dalrymple".

Sir Walter se aflase o dată în compania răposatului viconte, dar nu mai văzuse pe nimeni din restul familiei. și toată încurcătura consta în faptul că fuseseră întrerupte toate legăturile prin scrisori de ceremonie, chiar de la moartea susnumitului viconte defunct, cînd, din pricina unei boli primejdioase de care suferise chiar în același timp Sir Walter, avusese loc nefericita omisiune a celor de la Kellynch. Nici măcar o scrisoare de condoleanțe nu fusese trimisă în Irlanda. Desconsiderarea a căzut pe capul vinovatului, fiindcă atunci cînd a murit sărmana Lady Elliot, la Kellynch nu s-a primit nici o scrisoare de condoleanțe și, ca atare, aveau toată dreptatea să creadă că familia Dalrymple considerau legăturile dintre ei rupte. Cum oare să lămurească problema asta atît de încurcată și cum să fie iarăși admiși ca veri — iată întrebarea ; și era într-adevăr o întrebare pe care, într-o manieră ra-

ţională, nici Lady Russell, nici domnul Elliot n-o socoteau lipsită de importanţă. „Legăturile de familie trebuiesc totdeauna păstrate, iar societatea bună căutată ; Lady Dalrymple a luat o casă pe trei luni în piaţa Laura şi vrea să ducă o viaţă în stil mare. A fost la Bath şi anul trecut, şi Lady Russell auzise vorbindu-se de ea ca de o doamnă fermecătoare. Era foarte de dorit ca legăturile să fie reluate, dacă s-ar putea fără să-şi compromită demnitatea cei din familia Elliot."

Totuşi, Sir Walter avea să recurgă la propriile sale mijloace şi, în cele din urmă, a scris o scrisoare foarte delicată şi frumoasă, conţinînd o explicaţie amplă, păreri de rău şi rugăminţi stăruitoare către prea venerabila sa verişoară. Nici Lady Russell, nici domnul Elliot nu s-au simţit în stare să admire scrisoarea, dar ea şi-a atins ţinta dorită, aducînd un răspuns de trei rînduri mîzgălite de la vicontesa văduvă : „Domnia-sa se simte foarte onorată şi ar fi fericită să-i cunoască". Truda grea în problema respectivă trecuse, acum urmau să se arate roadele. Făcură o vizită celor din piaţa Laura, primiră cărţi de vizită de la vicontesa văduvă Dalrymple şi de la onorabila domnişoară Carteret, ca să fixeze oricînd le-ar conveni mai mult să fie vizitaţi ; şi, uite aşa, nu mai încetau de-a le povesti tuturor despre „verişoarele noastre din piaţa Laura", sau despre „verişoarele noastre, Lady Dalrymple şi domnişoara Carteret".

Anne simţea că îi era ruşine. I-ar fi fost ruşine de atîta forfotă iscată, chiar dacă Lady Dalrymple şi fiică-sa ar fi fost nişte persoane plăcute, dar nici vorbă de-aşa ceva. Nu găseai ţinută înaltă nici în educaţia, nici în cultura, nici în inteligenţa lor. Lady Dalrymple căpătase titlul de „femeie fermecătoare" din cauză că era mereu cu zîmbetul pe buze, gata cu un răspuns politicos pentru ori şi cine. Domnişoara Carteret, despre care n-avea nici măcar atîta de spus, era atît de urîtă, antipatică şi stîngace, încît n-ar fi îndurat-o nimeni în piaţa Camden de n-ar fi fost poziţia ei.

Lady Russell mărturisi că se aşteptase la ceva mai bun ; cu toate acestea, „merită să ai asemenea cunoştinţe", şi cînd Anne a cutezat să spună domnului Elliot ce păreri are despre ele, domnia-sa a fost de acord că cele două

nu fac nici doi bani, dar cu toate acestea a susținut că-și au meritul lor ca rude de familie, ca făcînd parte din buna societate și înconjurîndu-se numai de cei din buna societate. Anne a zîmbit, spunînd :

— Ce părere am eu despre buna societate, domnule Elliot ? Este societatea oamenilor deștepți și bine informați, cu care poți să stai de vorbă despre o mulțime nesfîrșită de lucruri ; iată cui dau eu numele de bună societate.

— Te înșeli, răspunse el, cu blîndețe. Asta nu-i buna societate, e societatea cea mai bună. Buna societate nu pretinde altceva decît nașterea de soi, educație și maniere, și în ceea ce privește educația nu neapărat una foarte serioasă. Nașterea de soi și manierele sînt absolut necesare ; dar puține cunoștințe în nici un caz nu strică în buna societate ; dimpotrivă, sînt bine venite. Verișoara mea Anne clatină din cap. Nu-i mulțumită. E greu de mulțumit. Dragă verișoară (așezîndu-se lîngă ea), ai mai mult drept să fii pretențioasă decît aproape toate femeile pe care le cunosc ; dar la ce bun ? Te-ar face fericită ? Nu-i oare mult mai înțelept să intri în societatea acelor doamne cumsecade din piața Laura și să te bucuri cît mai mult cu putință de toate foloasele pe care le poți trage din înrudirea cu ele ? Totul poate depinde de asta, fiindcă la iarnă ele vor frecventa cea mai înaltă societate din Bath, și cum rangul social contează, știindu-te lumea înrudită cu ele, lucrul îți va fi de folos căci se va acorda familiei (familiei noastre, îngăduie-mi să spun) acea considerație înaltă după care cu toții umblăm.

— Da, oftă Anne, într-adevăr toată lumea va ști că ne înrudim cu ele !... Apoi, revenindu-și și fără să aștepte vreun răspuns, adăugă : Sincer, cred că a fost cu mult prea multă osteneală, prea mult necaz ca să intrăm în legătură cu ele. Cred (zîmbind) că sînt mai mîndră decît oricare dintre dumneavoastră, dar trebuie să mărturisesc că mă simt jignită c-am fost atît de neliniștiți și dornici să ni se recunoască înrudirea cu ele, lucru de care putem fi foarte siguri că lor nu le pasă deloc."

— Iartă-mă, dragă verișoară, dar ești nedreaptă față de propriile-ți pretenții. În Londra, poate, în felul liniștit de viață pe care-l duci acum, ar putea fi așa cum spui,

dar în Bath, Sir Walter Elliot cu toți din familia lui se cuvine să fie peste tot cunoscuți, și cunoștința lor totdeauna căutată.

— Ei bine, răspunse Anne, cu siguranță că eu sînt mîndră, prea mîndră ca să mă bucur de o primire ce depinde în întregime de rang.

— Îmi place indignarea dumitale, zise el, e foarte firească. Dar aici nu uita că ești în Bath, și problema care ne interesează trebuie elucidată aici cu tot creditul și demnitatea ce se cuvin să aparțină lui Sir Walter Elliot. Îmi spui că ești mîndră, și mie mi se spune că sînt mîndru, știu, și nu mi-aș dori să mă cred altfel, pentru că mîndria noastră, supusă unei analize, are același obiect. N-am nici o îndoială, deși natura lor poate fi puțin diferită. Dintr-un punct de vedere, sînt sigur, dragă verișoară (urmă el să vorbească, cu glasul scăzut, cu toate că nu mai era nimeni în cameră), dintr-un punct de vedere, sînt sigur, sîntem de aceeași părere. Trebuie să ne dăm seamă că orice adaos la societatea tatălui dumitale, dintre egalii sau superiorii săi, ar putea sluji să-i abată gîndurile de la cei ce-i sînt inferiori.

Vorbind, își îndreptă privirile către locul unde șezuse de curînd doamna Clay, îndeajuns de explicit pentru ceea ce voia să accentueze ; și cu toate că nu putea crede că mîndriile lor sînt de aceeași natură, Anne a rămas încîntată că nici lui nu-i plăcea doamna Clay ; și în forul ei intim a admis că dorința lui de a-l încuraja și a-l susține pe tatăl ei, în a căuta să cunoască persoane de rang înalt, îi poate fi mai mult decît justificată și iertată.

CAPITOLUL XVII

ÎN TIMP CE Sir Walter și Elizabeth se zbăteau fără încetare să intre în grațiile doamnelor din piața Laura, Anne reînnoia o veche cunoștință cu o persoană cu totul de alt soi.

Fusese la guvernanta ei de odinioară și aflase de la ea că în Bath se află o fostă colegă de școală de-a ei, care se bucura de două mari favoruri în atenția lui Anne : bunătatea prietenească din trecut și suferința-i din prezent. Domnișoara Hamilton, actualmente doamna Smith, îi arătase multă bunătate într-un răstimp din viață cînd i-a fost de-un ajutor de neprețuit. Plecase nenorocită la școală, jelind pierderea maică-si pe care o iubise din tot sufletul, apăsată de despărțirea de casă și suferind atît cît poate suferi o fată de paisprezeceze ani, tare sensibilă și cu moralul scăzut ; și domnișoara Hamilton, cu trei ani mai mare ca ea, care mai rămăsese un an în școală din lipsa unor rude apropiate și a unui cămin părintesc statornic, i-a fost de folos și s-a purtat atît de frumos cu dînsa, încît i-a ușurat grozav de mult amărăciunile, așa că nu s-ar fi putut gîndi la ea cu nepăsare.

Domnișoara Hamilton a părăsit apoi școala, s-a măritat la scurtă vreme după aceea, se spunea cu un om bogat ; și numai atîta știuse Anne despre ea pînă acum, cînd cele povestite de fosta-i guvernantă îi puseseră sub ochi starea în care se afla acum, într-un fel mult mai precis dar cu totul diferit.

Era văduvă și săracă. Soțul ei fusese un aiurit : și la moartea lui, cam cu vreo doi ani mai în urmă, își lăsase treburile cumplit de încurcate. Avusese, biata femeie, greutăți de tot felul cu care să se lupte, și drept culme a tuturor nenorocirilor, mai fusese lovită și de o cumplită febră reumatică, care pînă la urmă, localizîndu-i-se în picioare, o schilodise, lăsînd-o infirmă. Venise la Bath tocmai pentru asta și stătea acum cu chirie lîngă băile fierbinți, ducînd o viață plină de lipsuri, neputînd nici măcar să-și permită luxul de-a avea o slujnică și, bineînțeles, aproape exclusă din societate.

Prietena celor două foste colege era gata să jure ce bucurie i-ar face doamnei Smith vizita domnișoarei Elliot, așa că Anne nu lăsă timpul să treacă și se duse. Acasă nu spuse nimic din cele ce auzise sau ce are de gînd să facă. Dealtfel, acolo n-ar fi trezit interesul cuvenit. Nu s-a sfătuit decît cu Lady Russell, care a împărtășit întru totul sentimentele ei și nespus de bucuroasă a însoțit-o pînă aproape de locuința doamnei Smith din

Westgate Buildings, adică pînă unde hotărîse Anne să fie condusă.

Vizita a avut loc, cunoştinţa lor s-a reînnoit şi curiozitatea lor mutuală de a afla cum o mai duc s-a reaprins. Primele zece minute se petrecură într-o firească jenă şi emoţie. Trecuseră doisprezece ani de cînd se despărţiseră şi fiecare din ele arăta oarecum altfel decît şi-o închipuise cealaltă. Cei doisprezece ani o schimbaseră pe Anne, din fata de cincisprezece ani tăcută şi imatură, un boboc, în tînăra elegantă de douăzeci şi şapte de ani, de toată frumuseţea, dar fără bujori, şi cu un fel de-a fi pe cît de perfect pe atît de generos ; dar doisprezece ani o schimbaseră pe frumoasa domnişoară Hamilton, atît de bine crescută, aflată în toată strălucirea sănătăţii şi plină de încredere în calităţile-i excepţionale, da, o schimbaseră într-o văduvă săracă, infirmă şi neajutorată, primind vizita fostei sale protejate ca pe o favoare ; dar tot ceea ce fusese stînjenitor, la început cînd s-au întîlnit, curînd s-a spulberat şi n-a rămas decît farmecul viu al amintirilor legate de preferinţele din trecut şi ale povestirilor despre timpurile de altădată.

Anne a găsit în doamna Smith acelaşi bun-simţ şi plăcut fel de-a fi, pe care aproape că îndrăznise să se bizuie, şi o înclinaţie să stea de vorbă şi să fie veselă mai presus de aşteptările ei. Nici trecutul spulberat... şi trăise foarte mult în lumea bună... nici strîmtorările din prezent, nici boala, nici necazurile nu păreau să-i fi închistat inima sau să-i fi distrus buna dispoziţie.

În cursul unei a doua întrevederi, doamna Smith a vorbit foarte pe faţă, spre uimirea din ce în ce mai mare a lui Anne. Aproape că nu-şi putea închipui o situaţie mai jalnică decît cea a doamnei Smith. Îi fusese foarte drag soţul... îl îngropase. Fusese deprinsă să trăiască în belşug... N-a avut nici un copil care s-o lege iar de viaţă şi s-o facă fericită, nici o cunoştinţă care s-o ajute să-şi orînduiască socotelile încurcate, şi nici sănătatea care s-o facă să le îndure mai uşor pe toate cele de mai sus. Locuinţa pe care o avea acum se mărginea la un salonaş comun şi zgomotos şi la un dormitor întunecos în spate, neputîndu-se mişca din unul în celălalt fără să fie ajutată, lucru pe care nu-l putea face decît singura slujnică ce

servea în tot imobilul ; şi nu ieşea deloc din casă, decît atunci cînd era transportată la izvoarele fierbinţi pentru băi... Cu toate acestea, Anne era îndreptăţită să creadă că fosta ei colegă n-avea numai clipe de slăbiciune şi de disperare, ci şi ceasuri de activitate şi de plăcere. Cum se putea oare aşa ceva ?... Anne a pîndit-o... a luat aminte la tot ce făcea... s-a gîndit adînc... şi în cele din urmă a fost încredinţată că nu era vorba numai de curaj sau de resemnare... O fire docilă poate răbda, înţelepciunea profundă poate da naştere unei hotărîri, dar aici era vorba de ceva mai mult ; în cazul de faţă aveai de-a face cu acea mlădiere de spirit, cu acea fire dispusă să găsească mîngîiere, cu acea putere de a se întoarce cît ai clipi de la rău la bine şi de a-şi găsi o ocupaţie care s-o scoată din starea ei, însuşiri ce nu puteau fi decît date de Natură. Era cel mai de seamă dar al Cerului ; şi Anne a socotit-o pe prietena ei ca pe unul din exemplele acelea pentru care întîlnirea cu un ins milos pare destinată să contrabalanseze aproape orice altă lipsă.

A fost o vreme, îi povestea doamna Smith, cînd aproape îşi pierduse curajul. Acum n-ar mai putea spune că-i o infirmă, în comparaţie cu starea în care se afla cînd a ajuns la început în Bath. Atunci, într-adevăr, te-ar fi cuprins jalea s-o vezi... fiindcă răcise în timpul călătoriei şi de-abia apucase să-şi găsească locuinţă, c-a şi căzut la pat, suferind de nişte dureri atroce, fără o clipă de răgaz ; şi toate astea printre străini... avînd nevoie absolută de-o infirmieră permanentă, şi cu bani puţini în vremea aceea, ce nu-i îngăduiau în nici un caz să facă faţă unor cheltuieli mari. A trecut hopul acela, totuşi, şi poate spune cu toată sinceritatea c-a fost spre binele ei. I-au crescut curajul şi încrederea, făcînd-o să se simtă că a încăput pe nişte mîini bune. Văzuse prea multe în viaţă ca să mai aştepte de undeva vreun devotament căzut din cer şi dezinteresat, dar boala îi dovedise că proprietăreasa ei are o fire care te ocroteşte şi te lasă în pace dacă eşti bolnavă ; şi doamna Smith avusese mare noroc de infirmieră, care-i sora proprietăresei, şi-i infirmieră de profesie, şi cînd e liberă stă acasă, chiar în casa aceea, şi se-ntîmplă să fie liberă tocmai la timpul potrivit ca s-o ajute...

— Și, urmă doamna Smith, pe lîngă că mă îngrijește minunat de bine, s-a dovedit a-mi fi o nepreţuită cunoștință... De îndată ce-am avut putința să mă folosesc de mîini, m-a învățat să împletesc, nici nu-ți închipui ce grozavă desfătare ; și mi-a arătat cum să fac punguțe pentru ținut ața, perniţe pentru ace și pungi pentru cărțile de joc, la care totdeauna ai să mă găsești lucrînd, și care-mi procură mijloacele de-a face un mic bine la două-trei familii foarte sărace din vecinătate. Are o mulțime de cunoștinţe, bineînțeles prin profesia ei, printre cei ce-și pot îngădui să cumpere, și-mi plasează marfa. Totdeauna alege timpul cel mai potrivit. Sufletul orișicui e generos, știi doar, cînd abia a scăpat de durerile cele groaznice, sau capătă iarăși binecuvîntarea sănătății, și infirmiera Rooke în general se pricepe cînd să vorbească. E o femeie ageră, iscusită, inteligentă și de suflet. Are un fel propriu de a înțelege natura umană, și are un fond de bun simț și spirit de observație, ceea ce face ca tovărășia ei să fie infinit superioară miilor celor care, neprimind decît ..cea mai bună educație din lume", nu știu nimic ce-ar merita să-ți pierzi vremea cu ele. Spune-i mahalagism, dacă vrei ; dar cînd infirmiera Rooke are un răgaz de o jumătate de ceas ca s-o petreacă cu mine, sigur că are ceva de povestit care e plăcut și cu folos, ceva ce te face să-ți cunoști mai bine specia din care faci parte. În general, oricui îi place să audă ce se mai întîmplă, să fie *au fait* [1] cu ultimele feluri ale oamenilor de a se purta ușuratic și caraghios. Pentru mine, care trăiesc așa de mult singură, să stau de vorbă cu ea, te-ncredinţez, e-o încîntare, o mare bucurie.

Anne, departe de a dori să-i umbrească plăcerea, răspunse :

— Îmi vine ușor să cred tot ce-mi spui. Femeile din asemenea categorie au prilejuri excepționale și, dacă sînt inteligente, merită să asculți tot ceea ce spun. Niște firi omenești atît de felurite cum sînt ele, obișnuite s-asculte spovedanii ! Și nu în absurditățile lor sînt just descifrate ; pentru că asta se vede întîmplător în împrejurări ce pot fi foarte interesante și impresionante. Cîte

[1] La curent (fr.)

exemple trebuie să le treacă pe sub ochi, exemple de atașament înflăcărat, dezinteresat, plin de abnegație, de eroism, curaj, răbdare, resemnare... Toate conflictele și sacrificiile care ne înnobilează cel mai mult ființa. O cameră de bolnavi poate uneori, chiar adeseori, prețui cît un teanc de volume.

— Da, spuse doamna Smith cu oarecare îndoială, uneori s-ar putea să fie, cu toate că învățămintele ce decurg nu adeseori sînt în stilul elevat în care le descrii. Cînd și cînd natura umană se poate să fie mărinimoasă dacă e pusă la încercare, dar în general vorbind, într-o cameră de bolnavi slăbiciunea iese la iveală, nu puterea ; mai curînd auzi și vezi egoism și intoleranță decît generozitate și tărie sufletească. Prietenia adevărată e-atît de puțină în lume !... și din nefericire (vorbind acum cu vocea scăzută și tremurată) sînt atît de mulți care uită să se gîndească serios, și cînd o fac e cam prea tîrziu.

Anne înțelese suferința unor asemenea sentimente. Soțul nu fusese ceea ce se cuvenea să fie, și soția fusese călăuzită în rîndurile acelei categorii de oameni care o făcuse să gîndească mai rău despre lume decît merita de fapt. Dar asta nu fusese decît o emoție trecătoare la doamna Smith ; se scutură și adăugă curînd cu glasul schimbat :

— Nu cred că situația pe care o are acuma prietena mea, doamna Rooke, va oferi cine știe ce prilej interesant sau edificator... O îngrijește numai pe doamna Wallis, care locuiește în imobilul Marlborough... o femeie drăguță, prostuță, cheltuitoare, elegantă și nimic mai mult, după cîte cred... și nici vorbă că ar putea să-mi povestească numai despre dantele și găteli... Am de gînd, totuși, să trag un folos de pe urma doamnei Wallis. E plină de bani și vreau s-o fac să cumpere de la mine la prețuri ridicate obiectele pe care le-am lucrat.

Anne s-a dus de mai multe ori la prietena ei, fără ca cei din piața Camden să fi știut de existența unei asemenea persoane. Pînă la urmă a fost nevoie să vorbească despre ea... Sir Walter, Elizabeth și doamna Clay s-au întors într-o dimineață din piața Laura cu o invitație neașteptată de la Lady Dalrymple pentru aceeași seară, și Anne apucase a făgădui să-și petreacă seara în West-

gate Buildings. Nu-i părea rău să nu se ducă. Nu fuseseră poftiți, Anne era sigură, decît fiindcă Lady Dalrymple, reținută în casă de o răceală serioasă, era bucuroasă să recurgă la rudele care i se vîriseră atîta pe sub piele... dar ea se scuză cu toată graba în ceea ce o privea : „Fusese poftită să-și petreacă seara cu o veche colegă de școală". Prea puțin le păsa lor de treburile ei, dar totuși s-au pus fel de fel de întrebări ca să se afle și să se știe cine era colega aceea veche de școală ; și Elizabeth și-a manifestat disprețul, iar Sir Walter s-a burzuluit.

— Westgate Buildings ! exclamă el. Dar cum poate o domnișoară Anne Elliot să meargă în vizită la Westgate Buildings ?... O oarecare doamnă Smith. O văduvă Smith... și cine i-a fost soțul ? Unul din cei cinci mii de domni Smith, peste a căror nume dai peste tot locul. Și care-i farmecul ei ? Că e bătrînă și bolnavă !... Pe cuvîntul meu, domnișoară Anne Elliot, ai cele mai ciudate gusturi ! Tot ceea ce scoate din sărite pe alții, prieteniile cu ființe ordinare, camerele meschine, aerul viciat, întovărășirile dezgustătoare — toate îți sînt pe plac. Dar neapărat trebuie s-o închei cu doamna asta bătrînă pînă mîine. Presupun că nu-i așa de aproape de capătul vieții încît să-și fi pierdut speranța c-are să mai vadă încă o zi. Ce vîrstă are ? Patruzeci ?

— Nu, tată, n-are încă treizeci și unu ; dar nu cred c-aș putea contramanda întîlnirea, pentru că e unica seară pe-o bună bucată de vreme care să ne convină amîndurora... Mîine ea se duce să-și facă baia fierbinte, iar în restul săptămînii, după cum știi, sîntem invitați.

— Dar ce zice Lady Russell de-asemenea cunoștință ? întrebă Elizabeth.

— N-a găsit nimic de înfierat, nici de condamnat, răspunse Anne. Dimpotrivă, o aprobă ; în general m-a însoțit ori de cîte ori m-am dus la doamna Smith.

— Westgate Buildings trebuie să fi rămas cam uimit la apariția unui echipaj oprit lîngă caldarîmul său ! făcu Sir Walter... Văduva lui Sir Henry Russell de fapt n-are privilegii care să-i pună în relief blazonul ; totuși, e un echipaj distins și fără îndoială că se știe că transportă o domnișoară Elliot... O văduvă Smith, care stă cu chirie în Westgate Buildings !... O biată văduvă, abia în stare să

trăiască, avînd între treizeci şi patruzeci de ani... o simplă doamnă Smith, o oarecare doamnă Smith, şi dintre toate fiinţele şi numele din lume, tocmai pe ea a ales-o domnişoara Anne Elliot să-i fie prietenă şi s-o prefere tuturor rudelor familiei ei, rude ce fac parte din nobilimea Angliei şi a Irlandei ! Doamna Smith, ce mai nume !

Doamna Clay, care fusese de faţă în tot timpul discuţiei de mai sus, a găsit cu cale să părăsească încăperea şi Anne ar fi putut spune multe şi tare-ar fi dorit să spună măcar un pic în apărarea prietenei *sale,* cu drepturi poate asemănătoare cu cele ale prietenei lor, dar din respect faţă de tatăl ei a tăcut. N-a dat nici un răspuns. A lăsat pe seama lui să-şi aducă aminte că doamna Smith nu era singura văduvă din Bath între treizeci şi patruzeci de ani, lipsită de mijloace şi fără nume prestigios.

Anne n-a lipsit de la întîlnirea ei ; nici ceilalţi de la a lor, şi bineînţeles că a doua zi dimineaţă a aflat ce seară minunată petrecuseră ceilalţi. Dintre toţi numai ea lipsise, pentru că Sir Walter şi Elizabeth nu fuseseră singuri în anturajul nobilei doamne, ci se arătaseră bucuroşi să primească sarcina din partea domniei sale să-i adune şi pe ceilalţi, şi făcuseră ce făcuseră ca să-i aducă şi pe Lady Russell şi pe domnul Elliot ; şi domnul Elliot a socotit drept o datorie să-l părăsească devreme pe colonelul Wallis, iar Lady Russell şi-a refăcut programul obligaţiilor din seara aceea, nu de alta, dar ca să poată veni amîndoi la Lady Dalrymple. Anne a aflat de la Lady Russell întreaga poveste şi tot ceea ce se întîmplase în seara cu pricina. Interesul ei cel mare trebuia să fie în faptul că prietena ei, Lady Russell, vorbise foarte mult cu domnul Elliot despre ea, că fusese dorită profund şi lipsa ei regretată, dar în acelaşi timp lăudată şi preţuită că rămăsese deoparte... Vizitele ei pline de bunătate şi de milă la vechea ei colegă de şcoală, bolnavă şi ajunsă la sapă de lemn, păreau să-l fi încîntat pe domnul Elliot. Domnia-sa o socotea ca pe cea mai extraordinară tînără ; un model de perfecţiune feminină atît prin fire cît şi prin felul de a se purta şi prin inteligenţă. A fost chiar în totul de acord cu Lady Rusell în privinţa meritelor ei ; şi era cu neputinţă să i se dea atît de mult a

înțelege și să afle de la prietena ei că este atît de prețuită de un om inteligent și priceput ca domnul Elliot, fără ca Anne să simtă multă încîntare, pe care dealtfel Lady Russell dorea să i-o stîrnească.

Lady Russell avea acum o părere definitiv stabilită despre domnul Elliot. Era deopotrivă de încredințată că el urmărește s-o cîștige cu timpul pe Anne și că o merită ; și începea chiar să socotească numărul săptămînilor care îl vor elibera de ultimele rămășițe ale restricțiilor văduviei și-i vor reda libertatea de a-și desfășura cît mai pe față puterea de seducție. N-avea de gînd să-i spună lui Anne nici pe jumătate cît de sigură era în asemenea privință ; putea doar să îndrăznească ceva mai mult decît niște simple aluzii despre ce-ar putea fi mai tîrziu, despre o simpatie posibilă din partea lui, despre cît de dorită ar fi o căsătorie, presupunînd că asemenea simpatie e reală și împărtășită. Anne o asculta fără nici un soi de izbucniri bruște ; zîmbea doar, se roșea și cu blîndețe clătina din cap.

— Nu sînt pețitoare, după cum bine știi, spuse Lady Russell, cunoscînd prea bine nesiguranța întîmplărilor și socotelilor omenești. Nu vreau să spun decît că, dacă domnul Elliot ți-ar face de-acum înainte curte și dacă ai fi dispusă să i-o primești, cred că ați avea toate șansele să fiți fericiți împreună... Oricine ar socoti că ar fi o pereche potrivită, iar eu una cred c-ar fi una foarte fericită.

— Domnul Elliot, răspunse Anne, este un om din cale afară de plăcut și din multe puncte de vedere îl prețuiesc ; dar nu ne potrivim.

Lady Russell nu luă în seamă cele spuse de Anne, și se mulțumi doar să-i spună :

— Recunosc că, de-aș fi în stare să te văd ca pe viitoarea stăpînă la Kellynch, viitoarea doamnă Elliot... să arunc o căutătură și să te văd în locul scumpei tale mame, moștenind toate drepturile și toată simpatia de care se bucura, precum și virtuțile sale, ar fi pentru mine cea mai mare răsplată... Ești maică-ta leită și la chip și la fire, și dacă mi s-ar da prilejul să mi te-nchipui așa cum era ea, în aceeași situație, cu același renume, în aceeași casă, domnind și făcînd fericiți pe cei din jur în același

loc, superioară ei, doar că ai fi prețuită mai mult ! Scumpa mea Anne, asemenea prilej mi-ar aduce mai mult desfătare decît poate cineva gusta la vîrsta mea.

Anne se văzu silită să se-ntoarcă, să se ridice și să se îndrepte către o masă depărtată și, aplecîndu-se asupra ei ca să-și facă de lucru, încercă să înăbușe sentimentele iscate de asemenea tablou. Preț de cîteva clipe închipuirea și sufletul îi fuseseră vrăjite. Gîndul de-a ajunge ceea ce fusese maică-sa, de a purta numele prețios de „Lady Elliot" renăscu din prima clipă în sufletul ei ; și gîndul de a se așeza din nou la Kellynch, fiindu-i iarăși căminul ei, căminul ei pe veci, iată un farmec căruia nu-i putu rezista pe moment. Lady Russell n-a mai adăugat nici un cuvînt, lăsîndu-le pe cele spuse să-și facă efectul, și socotind că nici domnul Elliot n-ar fi putut vorbi în clipa aceea mai potrivit pentru cauza lui... Pe scurt, credea ceea ce nu credea Anne. Dar imaginea domnului Elliot, vorbind el însuși pentru cauza lui, o liniști iarăși pe Anne. Farmecul domeniului Kellynch și al unei viitoare „Lady Elliot" se spulberă. Niciodată nu l-ar putea accepta de soț. Și asta nu pentru că ar fi fost pornită împotriva tuturor bărbaților, afară de unul ; ceea ce credea ea, cîntărind argumentele serioase în legătură cu posibilitățile unui atare caz, era cu desăvîrșire împotriva domnului Elliot.

Cu toate că se cunoșteau de o lună de zile, Anne nu putea simți mulțumirea și plăcerea de a-i cunoaște într-adevăr firea. Că e om deștept, plăcut... că vorbește frumos, că susține și împărtășește numai păreri bune, că pare a judeca cu bun-simț ca un om cu principii,... toate astea sînt limpezi ca apa. Nu încape îndoială că știe ce e just, și Anne nu se putea opri asupra nici unei imprejurări în care el ar fi încălcat sau nesocotit datoria morală ; dar cu toate acestea, se temea să-și asume răspunderea în privința purtării lui. În orice caz, îi suspecta trecutul, dacă nu prezentul. Unele nume, care întîmplător îi scăpaseră, ale unor foști asociați, unele aluzii la trecutele-i obiceiuri sau țeluri, dădeau loc la bănuieli care nu-i erau prielnice pentru ceea ce fusese. Vedea că avusese obiceiuri rele, că și călătoriile de duminică în locul mersului la biserică, îi intraseră în obiceiuri, că o bună bucată din

viața lui (cu siguranță că nu una scurtă) puțin i-a păsat de problemele serioase, și cu toate că acum și-ar fi putut schimba felul de-a gîndi, cine și-ar putea asuma răspunderea adevăratelor sentimente ale unui bărbat dibaci, isteț, precaut, ajuns destul de matur ca să poată prețui o fire deschisă ? Cine te-ar putea asigura că spiritul i s-a purificat ?

Domnul Elliot era înțelept, lucid, discret, rafinat... dar nu era sincer. Nici o izbucnire de simțire, nici o indignare sau încîntare cînd era vorba de purtările rele sau bune ale altora. Așa ceva, pentru Anne, însemna o deficiență absolută. Primele ei impresii rămăseseră de nezdruncinat. Mai presus de orice, prețuia sinceritatea, generozitatea, firea pasionată. Căldura și entuziasmul încă o mai cucereau. Se simțea mult mai aproape de sinceritatea celor care spun uneori sau fac lucruri pripite, fără să le judece, decît de atitudinea celor a căror prezență de spirit nu se schimbă și a căror limbă nu greșește niciodată.

Domnul Elliot prea plăcea la toată lumea. Atît de felurite erau caracterele celor din casa tatălui ei, și el îi mulțumea pe toți. Îi suporta prea bine... se avea prea bine cu fiecare. Îi vorbise o dată cu oarecare sinceritate despre doamna Clay : părea că văzuse tot ce se petrecea cu doamna Clay și că o disprețuiește ; și totuși, doamna Clay îl găsea tot atît de fermecător cît și ceilalți.

Lady Russell vedea fie mai puțin, fie mai mult decît tînăra ei prietenă, pentru că nu vedea nimic ce ar fi putut stîrni neîncrederea. Nu-și putea închipui un om mai perfect decît domnul Elliot ; și nici n-ar fi împărtășit un sentiment mai dulce decît speranța de a-l vedea primind mîna prea iubitei sale Anne, în biserica din Kellynch în toamna viitoare.

CAPITOLUL XVIII

ERA PE LA ÎNCEPUTUL lui februarie, și Anne, care se afla de o lună la Bath, era tare nerăbdătoare să primească vești de la Uppercross și de la Lyme. Dorea să știe mai mult decît ceea ce-i comunica Mary. De trei

săptămîni nu mai aflase nimic despre ei. Știa doar că Henrietta era iarăși acasă, că Louisa, deși socotită aproape vindecată, se afla încă la Lyme ; și într-o seară Anne se gîndea stăruitor la ei toți, cînd i s-a înmînat o scrisoare mai voluminoasă ca de obicei de la Mary ; și, ca să-i mărească și plăcerea și surpriza, scrisoarea era însoțită de salutările călduroase ale amiralului și ale doamnei Croft.

Așadar, soții Croft trebuie să fie în Bath ! Un eveniment care o interesa. Amîndoi erau oameni pe care simpatia ei îi întîmpina foarte firesc.

— Ce-i asta ? exclamă Sir Walter. Soții Croft au sosit în Bath ? Soții Croft care au arendat Kellynch ? Ce ți-au adus ?

— O scrisoare de la Uppercross, tată.

— Ah ! Scrisorile astea sînt un soi de recomandări comode. Sigur că umblă să-și asigure intrarea în casa mea. În orice caz, i-aș fi făcut, totuși, o vizită amiralului Croft. Știu eu prea bine ceea ce i se cuvine arendașului meu.

Anne n-a stat s-asculte mai departe ; n-a putut să spună că nici măcar nu dăduse ochii cu bietul amiral ; scrisoarea o absorbea cu desăvîrșire. Fusese începută cu cîteva zile mai înainte :

Februarie 1...

Draga mea Anne,

Nu-mi cer nici un fel de scuze pentru tăcerea mea, fiindcă știu ce puțin se gîndesc oamenii la scrisori cînd se află într-o localitate ca Bath. Trebuie să fii grozav de fericită ca să-ți mai pese cumva de Uppercross care, după cum prea bine știi, mai că nu merită să scrii despre el. Am avut un Crăciun foarte plicticos ; în toată vacanța, domnul și doamna Musgrove n-au oferit nici o petrecere. Familiei Hayters eu nu-i dau considerația de care se bucură din partea celorlalți. Vacanța, totuși, s-a terminat în sfîrșit ; cred că nici un copil n-a avut vreodată vacanțe atît de lungi ; cît despre mine, sînt sigură că n-am avut. Casa s-a golit ieri, afară de copiii soților Harville ; dar poate că ai să te miri dac-ai afla că nu s-au mai dus

deloc acasă la ei ; doamna Harville trebuie să fie o mamă ciudată, să se poată despărți de ei atîta vreme. Așa ceva nu pot înțelege. După părerea mea, nu sînt deloc niște copii drăguți ; dar doamna Musgrove pare că i-a îndrăgit, la fel, dacă nu mai mult, ca pe nepoții ei. Vai ce vreme îngrozitoare am mai avut ! În Bath ar trece pe nesimțite, cu caldarîmurile minunate pe care le aveți acolo ; dar la țară se schimbă povestea. Din săptămîna a doua a lui ianuarie n-a mai fost în vizită la mine nici țipenie de om, în afară de Charles Hayters, care ne-a vizitat mult mai des decît era de dorit. Fie vorba între noi, cred că-i mare păcat că Henrietta n-a rămas la Lyme împreună cu Louisa ; asta i-ar fi scos-o puțin din cale. Astăzi a plecat trăsura, ca s-o aducă mîine pe Louisa și pe soții Harville. Nu sîntem poftiți să luăm cina cu ei, totuși, pînă poimîine ; doamna Musgrove se teme tare că Louisa ar putea fi ostenită de drum, ceea ce n-ar fi tocmai cazul, dat fiind grija cu care va fi înconjurată ; și ar fi mult mai potrivit pentru mine să iau cina acolo mîine, nu poimîine. Mă bucur că-ți place domnul Elliot și doresc și eu să-l cunosc ; dar așa am eu noroc de obicei ; de cîte ori se întîmplă un lucru plăcut, sînt totdeauna dată deoparte ; totdeauna sînt ultima din familie să fiu luată în seamă. De prea multă vreme stă doamna Clay cu Elizabeth ! Nu mai are de gînd să plece ? Dar se vede că, dac-ar trebui să elibereze camera, nu noi vom fi invitați. Spune-mi tu ce crezi de-așa ceva ? Nu mă aștept — știi doar — să fim chemați cu copii cu tot. I-aș putea lăsa prea bine la Great House pentru o lună sau șase săptămîni. Chiar acum am aflat că soții Croft pleacă neîntîrziat la Bath ; ei cred că amiralul are gută. Charles a aflat asta din întîmplare ; n-au avut politețea să-mi dea de știre, sau să mă întrebe dacă n-am ceva de trimis prin ei. Nu cred că relațiile noastre de vecinătate se vor îmbunătăți. Nu-i vedem deloc, și ăsta e într-adevăr un semn de lipsă grosolană de atenție. Charles împreună cu mine îți trimitem dragostea noastră și toate cele de cuviință. A ta din tot sufletul,

Mary M.

Îmi pare rău, dar trebuie să-ţi spun că nu mă simt bine deloc ; şi Jemima tocmai mi-a spus că măcelarul zicea că bîntuie pe-aici o epidemie rea de dureri de gît. Mă tem c-am să mă molipsesc, şi ştii şi tu că durerile mele de gît sînt mai rele decît ale tuturor celorlalţi.

Aşa se termina prima parte, care fusese pusă după aceea într-un plic, în care mai era încă pe-atît.

Am lăsat scrisoarea deschisă, ca să pot să-ţi trimit vorbă cum a îndurat Louisa călătoria ; şi iată că-mi pare foarte bine c-am făcut aşa, pentru că mai am o mulţime de adăugat. În primul rînd, am primit ieri un bileţel de la doamna Croft, prin care se oferea să-ţi aducă orice-aï avea nevoie ; un bileţel într-adevăr foarte drăguţ şi prietenos, adresat mie ; tocmai cum se cuvine ; de aceea pot să-ţi scriu oricît de mult. Amiralul nu pare a fi prea bolnav şi sincer sper că băile de la Bath îi vor face bine, aşa cum doreşte. Mă voi bucura din suflet cînd se vor înapoia. Vecinătatea noastră nu se poate dispensa de-o familie atît de plăcută. Dar hai să-ţi povestesc de Louisa. Am să-ţi aduc ceva la cunoştinţă care are să te cam mire. Ea, împreună cu soţii Harville, au sosit marţi cu bine, şi seara ne-am dus să vedem cum se simte şi am fost destul de miraţi că nu l-am găsit acolo şi pe căpitanul Benwick, fiindcă şi el fusese poftit, ca şi soţii Harville ; şi care crezi tu c-a fost pricina ? Nici mai mult nici mai puţin decît că s-a îndrăgostit de Louisa, şi n-a cutezat să vină la Uppercross pînă n-a primit o încuviinţare de la domnul Musgrove ; pentru că totul fusese aranjat între ei mai înainte de plecarea ei de acolo, iar el i-a scris tatălui Louisei o scrisoare prin căpitanul Harville. Pe onoarea mea c-a fost aşa. Nu eşti uimită ? M-ar mira să aflu c-ai ştiut ceva din toate astea, fiindcă eu habar n-am avut. Doamna Musgrove a protestat solemn că nici ea n-a ştiut nimic. Totuşi, cu toţii sîntem foarte mulţumiţi, pentru că deşi nu-i acelaşi lucru dacă s-ar fi măritat cu căpitanul Wentworth, e infinit mai bine decît cu Charles Hayter ; şi domnul Musgrove i-a trimis consimţămîntul scris, şi căpitanul Benwick e aşteptat astăzi. Doamna Harville zice că soţul ei e tare întristat, gîndindu-se la sora

lui, biata de ea ; dar totuşi Louisa se bucură de simpatia amîndurora. De fapt, doamna Harville şi cu mine sîntem cu totul de acord c-o iubim pe Louisa cel mai mult, fiindcă am îngrijit-o. Charles se întreabă ce-are să spună căpitanul Wentworth, dar, dacă-ţi mai aminteşti, eu n-am crezut niciodată că el ţine la Louisa ; niciodată n-am putut vedea c-ar fi vorba de aşa ceva. Şi cu asta s-a încheiat, după cum vezi, şi cu povestea că Benwick ar fi un admirator al tău. Cum a putut să-i intre lui Charles aşa ceva în cap — e de nepriceput pentru mine. Nădăjduiesc că acum are să fie mai plăcut. Bineînţeles, nu-i o partidă grandioasă pentru Louisa Musgrove, dar de un milion de ori mai bine decît să se mărite cu un Hayter.

Mary n-avea de ce să se teamă că soră-sa era pregătită pentru asemenea veşti. Anne nu încercase în viaţa ei mirare şi uimire mai mare. Căpitanul Benwick şi Louisa Musgrove ! I se părea prea minunat ca să poată crede ; şi, cu un suprem efort, a rămas mai departe în cameră, păstrînd o înfăţişare calmă şi răspunzînd la întrebările banale ce i se puneau. Din fericire pentru ea, n-au fost prea multe. Sir Walter dorea să ştie dacă soţii Croft au călătorit cu patru cai şi dacă s-au stabilit într-o parte a oraşului Bath care să-i convină domnişoarei Elliot şi lui să le facă o vizită ; dar n-a prea fost curios să afle unde anume.

— Ce mai face Mary ? a întrebat Elizabeth, dar fără să mai aştepte răspunsul, a adăugat : Şi, mă rog, ce-i aduce pe soţii Croft la Bath ?

— Au venit din cauza amiralului. Se crede că are gută.

— Gută şi decrepitudine, a exclamat Sir Walter. Bietul bătrîn.

— Au cunoştinţe pe-aici ? a întrebat Elizabeth.

— Nu ştiu ; dar n-aş crede că amiralul, la vîrsta şi cu profesia lui, să n-aibă destule cunoştinţe într-un asemenea loc.

— Mă tem, spuse cu răceală Sir Walter, că amiralul Croft n-are să fie cunoscut în Bath decît ca arendaş al conacului Kellynch. Elizabeth, oare ne putem îngădui să-l prezentăm pe el şi pe soţia lui în casa din piaţa Laura ?

— Vai ! nu, cred că nu. În situaţia în care ne aflăm, ca veri ai Lady-ei Dalrymple, trebuie să fim foarte precauţi, ca să n-o stînjenim cu nişte cunoştinţe pe care s-ar putea să nu le agreeze. Dacă n-am fi rude, n-ar avea importanţă ; dar, ca veri, se va simţi foarte îndatorată faţă de orice propunere din partea noastră. Mai bine ar fi să-i lăsăm pe soţii Croft să-şi găsească oameni de felul lor. Sînt pe-aici cîţiva bărbaţi ciudaţi, care se tot plimbă încolo şi-ncoace, despre care-am aflat că sînt marinari. Soţii Croft au să aibă de-a face cu ei.

Cam acesta a fost interesul pe care Sir Walter şi Elizabeth l-au acordat scrisorii ; iar cînd doamna Clay, la rîndul ei, se interesă şi ea, dar cu mai multă atenţie şi mai mult respect, despre doamna Charles Musgrove şi despre micuţii şi drăguţii ei băieţi, Anne se simţi la largul ei.

Retrasă în cameră, a încercat să înţeleagă. Charles putea prea bine să se întrebe cum se va fi simţit căpitanul Wentworth ! Poate că s-a dat bătut, poate renunţase la Louisa, încetase de-a o mai iubi, descoperise că n-o iubeşte. Nu putea îndura gîndul unei uneltiri sau nestatornicii, sau orice altceva asemănător unei purtări urîte, între el şi prietenul lui. Nu putea suferi faptul că asemenea prietenie ca a lor să fie dezbinată într-un fel nedemn.

Căpitanul Benwick şi Louisa Musgrove ! Vorbăreaţa Louisa Musgrove, îndrăzneaţă şi veselă, şi căpitanul Benwick, abătut, îngîndurat, sensibil, tot timpul cu cartea-n mînă, păreau că nici unul nu se poate potrivi cu celălalt. Sufletele lor se deosebeau cu desăvîrşire. De unde a răsărit atracţia dintre ei ? Răspunsul veni de la sine. Numai datorită împrejurării. S-au găsit siliţi să stea împreună timp de cîteva săptămîni ; au trăit în acelaşi cerc mic de familie ; după plecarea Henriettei, se vede că se bizuiau şi se sprijineau unul pe celălalt ; şi după ce Louisa s-a vindecat de accidentul suferit, trebuie să fi fost într-o stare interesantă, iar căpitanul Benwick nu era dintre cei cu neputinţă de consolat. Anne n-a putut ocoli bănuiala unei asemenea situaţii, şi în loc să desprindă con-

cluzii asemănătoare cu cele desprinse de Mary din actualul curs al evenimentelor, și-a întărit credința că Benwick simțise pentru ea un început de tandrețe. Totuși, n-a înțeles să-și atribuie, pentru propria-i vanitate, mai mult decît îi acordase cu îngăduință Mary. Anne era încredințată că oricare tînără destul de drăguță, care l-ar fi ascultat și care ar fi părut că are cît de cît un sentiment pentru el, ar fi primit aceeași curtenire din partea lui. Benwick avea o inimă plină de afecțiune, și trebuia să iubească pe cineva.

Anne nu vedea nici un motiv pentru care cei doi n-ar fi fost fericiți. Louisa, din capul locului, avea o extraordinară pasiune pentru marină, și curînd vor începe să se asemene. El treptat se va înveseli, iar ea va învăța să fie o admiratoare entuziastă a lui Sir Walter Scott și a Lordului Byron. Nu, astea probabil le-a și învățat ; sigur că s-au îndrăgostit de la poezii. Gîndul că Louisa Musgrove s-a schimbat într-o ființă cu gust literar și meditații sentimentale era într-un fel hazliu, dar Anne nu mai avea nici o îndoială că așa a fost. Ziua aceea la Lyme, căderea de pe faleza Cobb trebuie să fi avut oarecare înrîurire asupra sănătății, nervilor, curajului, firii sale pînă la capătul vieții, la fel de profund cum părea să-i fi influențat soarta.

Ca atare, Anne a ajuns la concluzia că dacă o tînără care a fost emoționată de calitățile căpitanului Wentworth poate să prefere alt bărbat, nimic din noua legătură nu poate stîrni o mirare de durată ; iar dacă Wentworth nu și-a pierdut prin asta un prieten, ce-ar fi de regretat oare ? Nu, nu regretul îi făcea inima să-i bată fără voie, și nu regretul îi colora obrajii cînd se gîndea la căpitanul Wentworth, descătușat și liber. Era pradă unor sentimente pe care se rușina să le cerceteze în amănunt. Prea semănau a bucurie, a bucurie fără sens.

Dorea să-i vadă pe soții Croft, dar cînd s-a întîlnit cu ei, a văzut că zvonurile încă nu ajunseseră la urechile lor. Vizita ceremonioasă a fost făcută și întoarsă, și s-a vorbit despre Louisa Musgrove, și de asemeni despre căpitanul Benwick, dar fără nici un zîmbet cu subînțeles.

Soții Croft se instalaseră în apartamentele de închiriat din strada Gay, spre deplina mulțumire a lui Sir Walter.

Nu-i era deloc rușine cu asemenea cunoștințe și, de fapt, a și început să se gîndească la amiral și să vorbească despre el mai mult decît se gîndise sau vorbise amiralul în toată viața lui despre Sir Walter.

Soții Croft aveau o mulțime de cunoștințe în Bath, și socoteau relațiile lor cu cei din familia Elliot mai mult ca o formalitate ; în nici un caz nu părea c-așa ceva le-ar prilejui vreo plăcere. Veniseră cu obiceiurile lor de la țară de a fi tot timpul împreună. Lui i s-a prescris să umble, ca să scape de gută, iar doamna Croft părea să participe alături de el la orice, gata să umble o viață întreagă ca să-i facă lui bine. Anne îi vedea ori și unde se ducea. Lady Russell o lua cu ea la plimbare în trăsură, aproape în fiecare dimineață, și totdeauna Anne era cu gîndul la ei și totdeauna îi vedea. Știind ce sentimente îi însuflețeau unul față de celălalt — era pentru ea cea mai ispititoare imagine a fericirii. Totdeauna îi urmărea cu privirea cît putea mai mult ; încîntată, închipuindu-și că înțelege despre ceea ce-ar putea vorbi, așa cum mergeau într-o fericită libertate, sau tot atît de încîntată să vadă inimoasa strîngere de mînă a amiralului, cînd se-ntîlnea cu un prieten vechi, și să bage de seamă cu ce înflăcărare stăteau de vorbă, cînd se-ntîmpla să s-adune într-un mic grup de marinari, și doamna Croft părînd tot atît de ageră la minte și fermecătoare ca oricare dintre ofițerii din jurul ei.

Anne era prea mult reținută de Lady Russell ca să poată deseori să se plimbe singură, dar s-a întîmplat că într-o dimineață, cam la vreo săptămînă sau zece zile după sosirea soților Croft, i-a venit ei bine să-și lase prietena, sau trăsura prietenei, în partea de jos a orașului și să se întoarcă singură pe jos în piața Camden ; și urcînd în susul străzii Milsom, Anne a avut norocul să-l întîlnească pe amiral. Stătea singur în fața vitrinei unei tipografii, cu mîinile la spate, contemplînd dus pe gînduri o gravură ; și nu numai c-ar fi putut trece pe lîngă el fără s-o vadă, dar a trebuit să-l atingă și să-i vorbească chiar ca s-o bage în seamă. După ce-a văzut-o și-a recunoscut-o, totul s-a petrecut cu obișnuita-i sinceritate și bună dispoziție.

— Ha ! dumneavoastră eraţi ? ! Mulţumesc, mulţumesc. V-aţi purtat cu mine ca un prieten. Stau aici, vedeţi dumneavoastră, şi nu-mi pot lua ochii de la un tablou. Niciodată nu trec pe lîngă prăvălia asta fără să mă opresc. Dar ce comèdie e aici, în chip de corabie ! Vă rog, uitaţi-vă la ea. Aţi mai văzut vreodată aşa ceva ? Ce tipi ciudaţi trebuie să fie minunaţii dumneavoastră pictori, dacă cred că cineva şi-ar pune în joc viaţa într-o bărcuţă cît o scoică veche, şi diformă, ca asta ? Şi totuşi, iată doi gentilomi înfipţi în ea, grozav de nepăsători de parc-ar fi la ei acasă, uitîndu-se în jur la stînci şi la munţi, ca şi cum nu i-ar pîndi în clipa următoare catastrofa, aşa cum sigur are să li se întîmple. Mă întreb unde-a fost construită corabia asta ! (rîzînd din toată inima). Nu mi-aş risca viaţa în ea nici pe-un eleşteu. Ei, (întorcîndu-se dinspre vitrină) dar încotro vă duceţi ? Pot să mă duc eu acolo în locul dumneavoastră, sau pot merge cu dumneavoastră ? Vă pot fi de vreun folos ?

— De nici unul, vă mulţumesc, afară doar dacă vreţi să-mi faceţi plăcerea să mă întovărăşiţi puţin, cît drumurile noastre nu se despart. Mă duc acasă.

— Pin-acolo, bineînţeles, din toată inima, chiar şi mai departe. Da, da, facem un drum plăcut împreună, şi am să vă spun ceva în timpul mersului. Poftiţi, luaţi-mă de braţ ; aşa ! nu mă simt în largul meu dacă n-am o femeie alături. Doamne ! Ce corabie ! mai aruncînd o privire la tablou, cînd o porniră la pas.

— Aţi spus că aveţi să-mi povestiţi ceva, domnule ?

— Da, am. Chiar acum. Dar, iată, vine un prieten, Căpitanul Brigden ; totuşi, n-am să-i spun decît „Salut !" Brigden se uită să vadă cine-i cu mine în locul soţiei mele. Ea, scumpa mea, biata, e imobilizată din cauza piciorului. Are o băşică la un călcîi, mare cît o piesă de trei şilingi. Dacă vă uitaţi pe partea cealaltă a străzii, îl vedeţi pe amiralul Brand, venind cu fratele său. Ticăloşi inşi, amîndoi. Mă bucur că nu-s pe partea asta. Sophy nu-i poate suferi. O dată mi-au jucat o festă urîtă... mi-au luat cîţiva din cei mai buni oameni. Am să vă spun eu toată povestea altădată. Dar, iată, vine încoace bătrînul Sir Archibald Drew, cu nepoţelul lui. Priviţi, se uită la noi : vă trimite o sărutare de mînă — vă ia drept soţia

mea. Ah ! prea de timpuriu i-a venit ceasul odihnei tinerelului ăstuia. Bietul Sir Archibald, sărmanul de el ! Cum vă place oraşul Bath, domnişoară Elliot ? Nouă ne convine de minune. Mereu ne întîlnim cu vechi prieteni, ba cu unul, ba cu altul ; străzile-s pline de ei în fiecare dimineaţă ; bineînţeles, vorbărie cît lumea, şi după aceea îi lăsăm pe toţi şi plecăm şi ne închidem în locuinţa noastră, ne lăsăm în fotolii şi ne simţim într-o tihnă de parc-am fi la Kellynch, da, sau cum ni se-ntîmpla cînd eram la North Yarmouth sau în Deal. Aici, vă asigur că locuinţa nu ne displace, pentru că ne aduce aminte de cea pe care am avut-o la început în North Yarmouth. Vîntul suflă printr-unul din dulapuri drept la fel.

După ce-au ajuns ceva mai departe, Anne a cutezat să-i amintească iarăşi de cele ce avea de comunicat. Nădăjduise, după ce părăsiseră strada Milsom, că i se va satisface curiozitatea ; dar se văzu silită să mai aştepte, pentru că amiralul se hotărîse să nu înceapă pînă ce nu vor fi ajuns pe locul cel mare şi liniştit de la Belmont şi, dat fiind că ea nu era doamna Croft, a trebuit să-l lase să facă ce vrea. De îndată ce prinseră a urca pe Belmont, amiralul începu :

— Ei, acum aveţi să auziţi ceva ce-are să vă surprindă. Dar, mai întîi de toate, trebuie să-mi spuneţi numele tinerei despre care am să vă vorbesc. Tînăra cu pricina, ştiţi, în privinţa căreia am fost cu toţii atît de îngrijoraţi, domnişoara Musgrove, căreia i s-au întîmplat atîtea. Numele ei de botez... totdeauna îi uit numele de botez.

Anne se simţea stingherită să se dea de gol c-a înţeles aşa de repede cum de fapt înţelesese, dar putea în voia cea bună să sugereze numele Louisei.

— A, a ! domnişoara Louisa Musgrove, ăsta i-e numele ! Ce bine-ar fi dacă tinerele domnişoare n-ar avea asemenea încîntătoare nume de botez. Niciodată nu le-aş mai uita dacă le-ar chema pe toate Sophy, sau cam aşa ceva. Ei bine, această domnişoară Louisa, credeam cu toţii, ştiţi dealtfel, c-are să se mărite cu Frederick. Dumnealui i-a făcut curte săptămîni de-a rîndul. O singură întrebare ne puneam — oare ce mai aşteaptă, pînă a venit întîmplarea de la Lyme ; atunci, de fapt a fost destul de limpede că trebuie s-aştepte pînă ce dumneaei se va

vindeca de pe urma căzăturii. Dar, chiar și-atunci era ceva ciudat în felul lor de-a se comporta. El, în loc să stea la Lyme, a plecat la Plymouth și apoi de-acolo s-a dus să-l vadă pe Edward. Cînd ne-am întos noi de la Minehead, era la Edward, și de-atunci stă acolo. Nu l-am mai văzut deloc din noiembrie. Nici Sophy nu mai înțelegea nimic. Dar acum lucrurile au luat cea mai ciudată întorsătură cu putință, căci tînăra despre care v-am vorbit, aceeași domnișoară Musgrove, în loc să se mărite cu Frederick, se mărită cu James Benwick. Îl cunoașteți pe James Benwick ?

— Puțin. Îl cunosc puțin pe căpitanul Benwick.

— Ei bine, e vorba să se mărite cu el. Ei, na, se prea poate să se și fi căsătorit, pentru că nu știu ce-ar mai avea de așteptat.

— Căpitanul Benwick mi-a făcut impresia unui tînăr foarte plăcut, spuse Anne, și înțeleg că e înzestrat cu o fire minunată.

— A ! da, da, nimic de spus împotriva lui James Benwick. Nu-i decît comandant, ce-i drept făcut astă-vară, și trăim vremuri grele ca să te descurci numai cu-atît ; dar nu-i știu nici un alt cusur. Un camarad minunat, inimos, vă asigur, totodată un ofițer foarte harnic și plin de zel, ceea ce-i mai mult decît ai putea crede despre el, căci felul lui molîu de-a fi nu-i la înălțimea posibilităților sale.

— De fapt, vă înșelați în privința asta, domnule, n-aș putea spune nicidecum că felul de-a fi al căpitanului Benwick e lipsit de personalitate și energie. Dimpotrivă, l-am găsit deosebit de plăcut și sînt sigură că în general place tuturor.

— Da, da, doamnele sînt cei mai buni judecători ; dar, pentru mine James Benwick e cam prea molcom și, cu toate că se prea poate să fim părtinitori, dar Sophy și cu mine nu putem să nu socotim felul de-a fi al lui Frederick superior celui al lui James. E ceva în ființa lui Frederick care-i mai pe gustul nostru.

Anne căzuse în capcană. Nu voise decît să critice ideea prea răspîndită că inteligența și delicatețea sînt incompatibile și nicidecum să susțină că felul de-a fi al căpi-

tanului Benwick ar fi cel mai bun cu putință ; după o scurtă șovăire, începu să spună :

— N-am gîndit să fac nici o comparație între cei doi prieteni, dar amiralul o întrerupse cu :

— Și lucrul este cît se poate de adevărat. Nu-i nici urmă de clevetire. Îl știm chiar de la Frederick. Sora lui a primit ieri o scrisoare de la el, în care ne povestește totul ; și el, la rîndul său, aflase dintr-o scrisoare de la Harville, scrisă de la fața locului, de la Uppercross. Bănuiesc că sînt cu toții la Uppercross.

Anne, văzînd că i se ivește un prilej la care nu putea renunța, spuse :

— Nădăjduiesc, domnule amiral, nădăjduiesc că în scrisoarea căpitanului Wentworth nu-i nimic care v-ar fi putut tulbura cu deosebire pe dumneavoastră și pe doamna Croft. În toamna trecută, se părea bineînțeles că ar exista o simpatie între cumnatul dumneavoastră și Louisa Musgrove : dar cred că s-ar putea prea bine înțelege că s-a încheiat într-un fel egal de ambele părți, fără nici un resentiment. Nădăjduiesc că din scrisoarea sa nu reiese că a fost prost tratat.

— Nicidecum, nicidecum ; de la început și pînă la sfîrșitul ei, nu-i nici urmă de ocară sau de protest.

Anne își aplecă privirile-n jos ca să-și ascundă un zîmbet.

— Nu, nu ; Frederick nu-i omul care să se jeluie sau să se plîngă : are prea multă minte ca să facă așa ceva. Dacă fetei îi place mai mult alt bărbat, e foarte firesc să-l aibă.

— Bineînțeles. Dar eu vreau să spun că nădăjduiesc că în felul de-a scrie al căpitanului Wentworth nu-i nimic care v-ar putea face să bănuiți că se socoate înșelat de prietenul lui, lucru care s-ar putea subînțelege, știți dumneavoastră, fără să fie spus direct. Mi-ar părea nespus de rău ca o prietenie ca cea care i-a legat pe el și pe căpitanul Benwick să se destrame sau să pălească din pricina unei asemenea împrejurări.

— Da, da, vă înțeleg. Dar nu-i nimic în scrisoarea lui de-asemenea natură. Nu face nici urmă de aluzie răutăcioasă la adresa lui Benwick ; spune doar atît : „Mă mir de asta ; am motivele mele să mă mir". Nu, din felul în

care-a scris n-aţi putea afla că se gîndea vreodată la domnişoara asta (cum aţi spus c-o cheamă ?). Într-un mod foarte generos, nădăjduieşte că cei doi vor fi fericiţi împreună şi cred că-n asta nu-i nimic răutăcios şi crud.

Anne n-a fost perfect convinsă de cele ce intenţionase amiralul să exprime, dar ar fi fost de prisos să forţeze investigaţiile mai adînc. S-a mulţumit de aceea cu diferite observaţii banale sau cu o atenţie tăcută, aşa că amiralul a putut spune tot ceea ce gîndea.

— Bietul Frederick, spuse el în sfîrşit. Acum trebuie s-o înceapă iarăşi de la început cu altcineva. Cred că ar fi bine să-l aducem la Bath. Sophy trebuie să-i scrie şi să-l roage să vină la Bath. Aici sînt destule fete drăguţe, sînt sigur, şi n-ar avea nici un rost să se ducă iarăşi la Uppercross pentru cealaltă domnişoară Musgrove, aceleia îi face curte vărul ei, pastorul cel tînăr. Domnişoară Elliot, nu credeţi c-ar fi bine să-l aducem în Bath ?

CAPITOLUL XIX

ÎN TIMP CE amiralul Croft se plimba cu Anne, exprimîndu-şi dorinţa de a-l aduce pe căpitanul Wentworth la Bath, căpitanul Wentworth o şi pornise într-acolo. Nici n-apucase doamna Croft să-i scrie, că el şi sosise ; şi chiar din prima dată, cînd Anne a ieşit în oraş, l-a văzut.

Domnul Elliot le însoţea pe cele două verişoare ale sale, şi pe doamna Clay. Se aflau pe strada Milsom. Începuse să plouă, nu tare, dar atît cît să facă de dorit un adăpost pentru femei şi destul de mult ca să trezească în domnişoara Elliot dorinţa de-a se bucura de favoarea de a fi condusă acasă în echipajul lady-ei Dalrymple, care se vedea la mică distanţă ; de aceea ea, Anne şi doamna Clay, întorcîndu-se, au intrat în magazinul Molland, în timp ce domnul Elliot s-a dus pe jos pînă la lady Dalrymple să-i ceară ajutorul. Curînd s-a reîntors la ele, bineînţeles plin de izbîndă. Nici nu se putea mai mare fericire pentru Lady Dalrymple decît să le ducă acasă, şi avea să vină să le ia în cîteva minute.

Echipajul domniei-sale era o caleașcă de patru locuri și nu puteau încăpea în voie în ea mai mult de patru persoane. Domnișoara Carteret se afla și ea cu maică-sa ; ca atare, ar fi fost o lipsă de bun-simț să se aștepte să încapă în echipaj toate cele trei doamne din piața Camden. Nu putea fi nici o îndoială în privința domnișoarei Elizabeth. Oricine putea suferi o neplăcere, însă nu ea ; dar s-a scurs totuși o bucată de vreme ca să se stabilească cui i se cuvine întîietate dintre celelalte două. Ploaia era pur și simplu un fleac, și Anne cu toată sinceritatea prefera să meargă pe jos cu domnul Elliot. Dar, ploaia era fleac și pentru doamna Clay, care mai c-ar fi jurat că nu mai picură deloc, și că încălțările sale erau dintr-o piele atît de groasă, mult mai groasă ca ale lui Anne ; și, ca să nu mai lungim vorba, din politețe ajunsese să dorească să fie lăsată să meargă cu domnul Elliot, tot cît dorea și Anne, și a urmat o convorbire între ele cu o amabilitate atît de generoasă și de hotărîtă, încît ceilalți s-au văzut siliți să hotărască ei pentru ele : domnișoara Elliot susținînd că doamna Clay e puțin răcită, iar domnul Elliot hotărînd că încălțările lui Anne erau cele mai rezistente.

S-a hotărît ca atare că doamna Clay va face parte din grupul ce se va întoarce cu trăsura, și tocmai ajunsese la asemenea soluție, cînd Anne, stînd lîngă fereastra prăvăliei, l-a zărit foarte precis și limpede pe căpitanul Wentworth venind pe stradă.

Numai ea a știut c-a tresărit cînd l-a văzut, dar într-o clipă și-a dat seama că e ființa cea mai nătîngă din lume, cea mai de neînțeles și mai absurdă ! Timp de cîteva clipe n-a mai văzut nimic în fața ochilor. Toate păreau învălmășite. Era pierdută ; și cînd în sfîrșit își veni în fire, văzu că ceilalți erau încă în așteptarea echipajului, iar domnul Elliot (îndatoritor ca totdeauna) se pregătea să plece pe strada Union, pentru un comision al doamnei Clay.

Anne dori în clipa aceea să se ducă spre ușa de la intrare ; voia să vadă dacă mai plouă. De ce oare bănuia că-i împinsă de alt motiv ? Căpitanul Wentworth probabil că dispăruse. Se ridică de pe scaun, gata să se ducă, jumătate din ea nepărînd a fi cu mult mai înțeleaptă

decît cealaltă jumătate, dar nici bănuind-o pe cealaltă că e mai rea decît era. Voia să vadă dacă mai ploua. Totuşi, fu împinsă într-o clipă înapoi, din pricina intrării chiar a căpitanului Wentworth, în carne şi oase, într-un grup de domni şi doamne, desigur cunoştinţe de-ale lui, pe care trebuie să-i fi întîlnit ceva mai încolo, pe strada Milsom. Era limpede c-a fost mai izbit şi mai zăpăcit cînd a văzut-o, decît băgase ea de seamă altădată ; s-a înroşit pînă-n creştetul capului. Pentru prima oară de cînd reînnoiseră cunoştinţa, ea şi-a dat seama că, din ei doi, ea trăda cea mai puţină emoţie. Era privilegiată faţă de el fiindcă avusese cele cîteva minute ca să se pregătească. Tot ce însemna copleşire, orbire, uluire, primele efecte ale unei surprinderi puternice, pentru ea trecuseră. Totuşi, avea încă multe de simţit. Nelinişte, suferinţă, plăcere, şi ceva între încîntare şi nefericire.

Căpitanul Wentworth îi vorbi, dar pe urmă se-ntoarse şi plecă. Felul în care i se înfăţişase arăta că era stînjenit ; Anne n-ar fi putut spune că vădea răceală, prietenie sau altceva, cu siguranţă însă stînjeneală.

După puţin timp, totuşi, el se întoarse şi vorbi din nou cu ea. Avură loc întrebări de-o parte şi de alta despre subiecte obişnuite, nici unul din ei nefiind cu mult mai informat decît din auzite, şi Anne continuînd să fie pe deplin conştientă că el se simte mai puţin în largul lui decît înainte. Datorită faptului că fuseseră aşa de multă vreme împreună, ajunseseră să-şi vorbească în foarte mare parte cu o indiferenţă şi linişte aparente, dar iată că acum el nu mai putea s-o facă. Timpul îl schimbase, sau poate Louisa îl schimbase. Putea să fie conştiinţa, sau cam aşa ceva. Altfel arăta foarte bine, nici gînd c-ar fi suferit sufleteşte sau spiritualiceşte şi a vorbit despre Uppercross, despre soţii Musgrove, ba chiar despre Louisa, şi a avut chiar o expresie momentană de maliţie semnificativă cînd i-a rostit numele ; dar cu toate acestea nu mai era căpitanul Wentworth, cel sigur de el, cel firesc şi nici în stare să se prefacă a fi aşa.

Fără să fie surprinsă, Anne s-a simţit mîhnită, băgînd de seamă că Elizabeth nu vrea să ştie de el. Văzuse că el dăduse cu ochii de Elizabeth, că şi Elizabeth îl zărise, şi că şi unul şi altul se recunoscuseră prea bine ; Anne era

încredințată că el era gata să se lase recunoscut ca o veche cunoștință, așteptînd chiar, și suferea cumplit văzînd-o pe soră-sa că îi întoarce spatele cu o răceală de nezdruncinat.

Echipajul Lady-ei Dalrymple, pe care tot așteptîndu-l, Elizabeth își pierduse răbdarea, trase în sfîrșit la scară. Slujitorul intră ca să vestească. Începea din nou o ploaie și, ținînd seama de situație, s-a amînat întrucîtva plecarea, pe urmă a urmat o zarvă și-o pălăvrăgeală ce trebuia să-i facă pe cei cîțiva oameni din prăvălie să afle că Lady Dalrymple venise cu trăsura s-o ducă acasă pe domnișoara Elliot. În cele din urmă, domnișoara Elliot și prietena ei, însoțite doar de slujitor (pentru că vărul încă nu se întorsese) au ieșit din prăvălie ; și căpitanul Wentworth, după ce le-a urmărit cu privirea, s-a întors iarăși către Anne și, mai mult din gest decît din vorbe, s-a oferit s-o ajute.

— Îți sînt foarte îndatorată, îi răspunse ea, dar nu mă duc cu ele. În caleașcă nu încap așa de mulți. Mă duc pe jos. Prefer să umblu pe jos.

— Dar plouă.

— A ! foarte puțin. Prea puțin ca să-mi pese.

După o clipă de tăcere, Wentworth spuse :

— Deși n-am sosit decît ieri, totuși m-am și echipat potrivit cu vremea din Bath, după cum vezi (arătîndu-i un cortel nou). Aș dori să-l încerci, dacă ești hotărîtă să mergi pe jos, cu toate că aș crede c-ar fi mai prudent să mă lași să aduc o trăsură.

Anne i-a mulțumit din suflet, dar n-a primit nici o propunere, repetîndu-i că-i încredințată că ploaia e un fleac și adăugînd :

— Dealtfel, îl aștept pe domnul Elliot. Trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Sînt sigură.

Nici n-apucase să termine de vorbit, cînd domnul Elliot intră în prăvălie. Căpitanul și-l amintea foarte bine. Era același om care se oprise pe treptele scării la Lyme, arătînd o vie admirație față de Anne, în vreme ce ea trecea ; nici o deosebire, în afară doar în atitudinea, căutătura și felul de-a se purta al celui ce se știe rudă privilegiată și prieten. Intră cu rîvnă și zel, părea că n-o

vede și nu se gîndește decît la ea, își cerea scuze c-a întîrziat așa de mult, era tare mîhnit c-o făcuse să-l aștepte și nerăbdător s-o conducă fără să mai piardă timp, și-nainte de a se înteți ploaia ; și în clipa următoare au și pornit împreună, braț la braț, ea cu o privire gingașă și stînjenită adresată lui Wentworth și cu un „La revedere", adică ce-a mai avut timp să zică trecînd pe lîngă el.

De îndată ce nu li s-au mai văzut urma, doamnele din grupul căpitanului Wentworth au și început să vorbească despre ei :

— După cîte văd, domnului Elliot nu-i displace verișoară-sa ?

— Ah ! Sigur că nu, e limpede ca lumina zilei. E lesne de înțeles ce-are să urmeze. El e tot timpul cu ei ; jumătate din viață în familie, cred. Ce bărbat chipeș !

— Da, și domnișoara Atkinson, care a luat o dată cina cu dînsul, spune că e cel mai plăcut bărbat dintre toți pe care i-a cunoscut.

— Ea e drăguță, Anne Elliot ; foarte drăguță cînd te uiți bine la ea. Nu e după modă, ca să zic așa, dar mărturisesc că o admir cu mult mai mult decît pe soră-sa.

— A ! Și eu la fel !

— Ba și eu. Nici o comparație. Dar bărbații toți turbează după domnișoara Elizabeth. Anne e prea delicată pentru ei.

Anne i-ar fi fost deosebit de recunoscătoare vărului ei dac-ar fi mers alături de ea tot drumul pînă în piața Camden, fără să rostească o vorbă. Niciodată nu i s-a părut atît de greu să-l asculte, cu toate că atenția și grija lui întreceau orice așteptare, și cu toate că subiectele îi erau, așa cum aveau obiceiul să-i fie totdeauna, interesante... laudă caldă, dreaptă și puțin preferențială pentru Lady Russell, precum și insinuări foarte înțelepte și subtile la adresa doamnei Clay. Dar acum, tocmai acum, Anne nu se putea gîndi decît la căpitanul Wentworth. Nu-i putea înțelege sentimentele din acea clipă, dacă suferea într-adevăr de dezamăgire sau nu ; și pînă ce asemenea chestiune nu va fi lămurită, nici ea nu va putea fi în apele ei.

Nădăjduia cu timpul s-ajungă să fie înțeleaptă și cuminte ; dar vai ! vai ! trebuie să recunoască în sinea ei că nici vorbă să fie înțeleaptă în clipa de față.

Încă ceva foarte important era să știe cît de mult avea el de gînd să stea în Bath ; parcă nu-i spusese, sau ea nu era în stare să-și aducă aminte. S-ar putea numai să fie în trecere. Dar era mai degrabă încredințată că venise să stea. În asemenea caz, cum oricine era în situația de a se întîlni cu oricine în Bath, s-ar putea după toate probabilitățile ca Lady Russell să-l vadă undeva... Oare-și va aminti de el ? Cum oare are să fie toată povestea ?

Fusese silită să-i spună Lady-ei Russell că Louisa Musgrove urma să se mărite cu căpitanul Benwick. O costase oarecum să întîmpine surpriza Lady-ei Russell ; și acum, dacă urma din întîmplare să se afle împreună cu căpitanul Wentworth, Lady Russell, în necunoștință de cauză, ar mai putea adăuga un punct negru la prejudecățile ei împotriva lui.

A doua zi dimineață, Anne a ieșit în oraș împreună cu prietena ei, și în primul ceas l-a pîndit zadarnic, fără încetare, cuprinsă de temeri ; dar, la întoarcerea lor în lungul străzii Pulteney, l-a zărit pe caldarîmul din dreapta, de la o asemenea depărtare încît l-a putut avea în bătaia ochiului aproape cît ținea strada de lungă. Mai erau mulți alți bărbați cu dînsul, și multe grupuri plimbîndu-se în aceeași direcție, dar Anne nu se putea înșela în privința lui. Instinctiv, s-a uitat la Lady Russel, dar nici prin minte nu i-a trecut că domnia-sa l-ar putea recunoaște la fel de repede pe cît l-a recunoscut ea. Nu, nu era de presupus că Lady Russell l-ar putea zări, pînă ce nu va fi aproape față în față. Anne se uita totuși din timp în timp la ea îngrijorată ; și cînd s-a apropiat clipa în care nu se putea să nu-l vadă, cu toate că fără să mai îndrăznească să se uite iarăși la Lady Russell (fiindcă știa prea bine că fața ei era într-un hal de nevăzut), Anne a știut totuși perfect că Lady Russell și-a întors ochii exact înspre dînsul și că — ce să vă mai spun ? — îl observa cu atenție. Și a putut să-și dea foarte bine seama de un anumit fel de subjugare pe care el trebuia să-l exercite asupra spiritului Lady-ei Russell, cu cîtă greutate trebuie să fi încercat ea să-și desprindă privirile dinspre el, și

cît de uimită trebuie să fi rămas văzînd că cei opt sau nouă ani ce trecuseră peste el într-o climă străină și mai ales în serviciul activ, nu-i răpiseră nici unul din farmecele-i personale !

În sfîrșit, Lady Russell își întoarse capul — oare cum o să vorbească de el ?

— Ai să te întrebi, poate, spuse ea, unde îmi ațintisem privirile atîta timp ; mă uitam după niște draperii despre care mi-au vorbit atîta aseară Lady Alicia și doamna Frankland. Ele mi-au descris draperiile de la ferestrele unui salon al uneia din casele de pe partea asta, porțiunea asta de stradă fiind una dintre cele mai importante și mai înstărite din tot orașul ; dar nu mi-am putut aminti numărul exact al casei, și-am tot încercat să descopăr care-ar putea fi, și trebuie să-ți mărturisesc că nu văd pe-aici prin jur nici o draperie care-ar putea răspunde descrierii făcută de ele.

Anne a oftat, s-a înroșit și a zîmbit, de milă și dispreț pentru prietena ei, sau chiar la adresa ei... Cel mai tare a înfuriat-o că, în toată risipa aceea de precauție și atenție, a pierdut tocmai momentul potrivit ca să vadă dacă el le zărise.

O zi, două trecură fără să se întîmple nimic... Teatrul și localurile unde se pare că era cel mai firesc să se afle el nu erau îndeajuns de distinse pentru familia Elliot, ale cărei distracții din timpul serii se desfășurau numai în stupida eleganță a seratelor particulare la care erau din ce în ce mai des invitați ; și Anne, dezgustată și sătulă de asemenea inerție și monotonie, scîrbită că nu știa nimic și închipuindu-se mai rezistentă fiindcă rezistența nu-i fusese pusă la încercare, ardea de nerăbdare în așteptarea concertului de seară. Era vorba de un concert în folosul unei persoane patronate de Lady Dalrymple. Fără îndoială aveau să ia și ei parte. Se aștepta, ce-i drept, să fie un concert bun, și căpitanului Wentworth îi plăcea foarte mult muzica. Dac-ar putea măcar cîteva minute să stea iarăși de vorbă cu el, Anne își închipuia că ar fi mulțumită ; iar cît despre puterea de a i se adresa, simțea că-i plină de cutezanță, numai să se ivească prilejul. Elizabeth îi întorsese spatele. Lady Russell nici măcar nu-i

acordase o privire ; din aceste pricini Anne se simțea mai puternică, avea sentimentul că se cuvine să-i dea atenție.

Mai de mult îi făgăduise cumva doamnei Smith să petreacă seara cu ea ; dar într-o vizită scurtă, pe fugă, se scuză și-și amînă vizita, cu făgăduința cea mai fermă că va veni a doua zi să stea mai mult. Doamna Smith încuviință cu tonul cel mai bine dispus.

— În orice caz, o rugă ea, numai să-mi spui cum a fost tot, cînd o să vii. Cu cine te mai duci ?

Anne îi spuse numele tuturor din grupul ei. Doamna Smith nu mai rosti nici un cuvînt ; dar cînd Anne își luă rămas bun de la ea, zise pe jumătate în glumă, pe jumătate serios :

— Eh ! din adîncul inimii doresc să-ți fie concertul pe plac ; și nu mă ocoli mîine, dacă poți să vii, fiindcă încep să am o presimțire că n-am să mai am parte de multe vizite de la tine.

Anne rămase uimită și nedumerită, dar după ce-a stat cîteva clipe nehotărîtă, se văzu silită, fără să-i pară rău că e silită, să plece în goană.

CAPITOLUL XX

SIR WALTER, cele două fiice ale sale și doamna Clay au venit primii din tot grupul lor, seara în saloanele unde urma să aibă loc concertul ; și, cum Lady Dalrymple se cuvenea să fie așteptată, noii sosiți au luat loc lîngă unul din focurile ce ardeau în Salonul Octogonal. Dar abia se așezaseră, cînd ușa s-a deschis iarăși și căpitanul Wentworth a intrat singur, singurel. Anne se afla cea mai aproape de el și, profitînd de prilej, îi adresă cuvîntul. El se pregătea doar să se încline și să treacă mai departe, dar gingașul și prietenescul ei : „Ce mai faci ?“ îl îndepărtă de la linia formală de conduită și, oprindu-se în picioare lîngă ea, la rîndul lui se interesă ce face, în ciuda faptului că în spatele ei se afla prezența formidabilă a tatălui și surorii ei. Că ei se aflau în spate, a fost un sprijin pentru Anne ; habar n-a avut de cum se uitau

şi s-a simţit cu cugetul împăcat faţă de orice socotea ea potrivit să facă.

Pe cînd stăteau de vorbă, o şoaptă între tatăl ei şi Elizabeth îi ajunse la ureche. N-a putut deslușI nimic, dar trebuie să fi ghicit despre ce era vorba ; şi, după salutul distant al căpitanului Wentworth, Anne a înţeles că tatăl ei a catadicsit să-i răspundă cu un simplu semn de recunoaștere, şi s-a nimerit tocmai să zărească cu coada ochiului un vag răspuns din partea lui Elizabeth. Deşi cu întîrziere. cu reţinere şi în silă, răspunsul ei a fost totuşi mai bun decît nimic, şi sufletul lui Anne s-a luminat.

După ce-au vorbit totuşi despre vreme, despre Bath şi despre concert, discuţia lor a prins a tînji şi la urmă atît de puţin şi-au mai spus, încît Anne aştepta din clipă în clipă să-l vadă plecînd ; dar el n-a plecat, nu părea deloc că s-ar grăbi s-o părăsească ; şi, curînd după aceea, într-o nouă stare de spirit, cu un uşor zîmbet, puţin îmbujorîndu-se, îi spuse :

— Mai că nu te-am mai văzut din ziua în care ne-am aflat împreună la Lyme. Mă tem că trebuie să fi suferit din pricina comoţiei, dar cel mai important e că nu te-a copleşit pe moment.

Anne îl încredinţă că n-o copleşise.

— Ce ceas îngrozitor, urmă el să spună, ce zi îngrozitoare ! şi-şi trecu mîna peste ochi, ca şi cum amintirea întîmplării aceleia era prea penibilă ; dar, după o clipă, zîmbind iarăşi pe jumătate, adăugă : Totuşi, ziua aceea a avut oarecare efecte, a adus oarecare urmări care trebuiesc socotite exact reversul groazei... Cînd ţi-a venit în minte să ne propui să-l trimitem pe Benwick ca cel mai potrivit să caute un chirurg, nu ţi-a trecut prin gînd că s-ar putea să fie unul dintre cei mai interesaţi în însănătoşirea bolnavei.

— Bineînţeles că nu mi-a trecut prin gînd. Dar se pare... şi trag nădejde, că va fi o pereche foarte fericită. Amîndouă părţile sînt înzestrate cu principii sănătoase şi cu firi bune.

— Da, adăugă el, privind nu chiar în faţă... dar cu asta se încheie orice asemănare între ei. Din tot sufletul le doresc să fie fericiţi şi să se bucure de orice împrejurare ce-ar putea să le-o asigure. N-au piedici care să le

stea în cale acasă, nici un soi de opreliști, nici toane, nici amînări... Familia Musgrove se comportă la fel ca ei, cu sinceritate și bunăvoință, singura lor grijă, vădind adevărată dragoste părintească, fiind să-i asigure fiicei lor fericirea. Toate acestea înseamnă mult, chiar foarte mult pentru fericirea lor ; mai mult poate decît...

Wentworth se opri. O amintire bruscă păru să-i cuprindă ființa și să-i trezească gustul emoției care îi îmbujora obrajii lui Anne, pironindu-și ochii în pămînt... Totuși, după ce-și drese glasul, continuă :

— Mărturisesc și cred că e o nepotrivire, o prea mare nepotrivire, și dintr-un punct de vedere nu prea superficială ca să nu fie luată în seamă... O socot pe Louisa Musgrove o tînără foarte plăcută și blajină și nu lipsită de înțelegere ; dar Benwick e ceva mai mult. El e un om înzestrat, un om citit... și trebuie să mărturisesc că m-am gîndit cu oarecare uimire la atașamentul lui față de ea. Să fi fost oare efectul unei datorii morale, să fi ajuns s-o iubească pentru că a crezut că ea îl preferă, asta ar fi fost altceva. Dar n-am nici un motiv să presupun că e așa. Se pare, dimpotrivă, că din partea lui a fost un sentiment cu desăvîrșire spontan, firesc, și asta mă surprinde. Un om ca el, în situația lui ! Cu inima îndurerată, rănită, aproape zdrobită ! Fanny Harville a fost o ființă într-adevăr superioară ; și devotamentul lui față de ea a fost un devotament în toată puterea cuvîntului. Un bărbat nu se vindecă de-o asemenea legătură sufletească cu-o astfel de femeie !... N-ar trebui... n-ar putea !

Fie că știa, totuși, că prietenul său se vindecase, sau poate că știa și altele, nu mai scoase nici un cuvînt ; iar Anne, care deslușise fiecare cuvînt în ciuda vălmășagului de voci în care fuseseră rostite vorbele lui din urmă și în ciuda tuturor zgomotelor felurite ale încăperii, trîntitul ușii aproape neîntrerupt și zumzetul neîncetat al persoanelor ce se plimbau încolo și-ncoace, se simțise uluită, răsplătită, tulburată și începuse să respire foarte precipitat, frămîntată de sute de lucruri într-o clipă. Ei îi era cu neputință să discute asemenea subiect ; și totuși, după o pauză, simțind nevoia de a vorbi și nedorind deloc să schimbe obiectul convorbirii lor, s-a abătut doar atît cît să-l întrebe :

— Ai stat o bună bucată de vreme la Lyme, îmi închipui ?

— Cam vreo două săptămîni. N-am putut pleca de-acolo pînă ce nu s-a știut cu siguranță că Louisa merge spre bine. Eram prea adînc implicat în întîmplarea aceea ca să-mi găsesc liniștea curînd. Eu am fost de vină... numai eu. Ea nu s-ar fi încăpățînat, dacă eu n-aș fi fost slab de înger. Ținutul din jurul localității Lyme e minunat. Am umblat pe jos și călare o mulțime ; și cu cît îl vedeam mai bine, cu atît îl admiram și-l îndrăgeam.

— Grozav aș dori să mai văd o dată Lyme, spuse Anne.

— Ei nu, zău ! N-aș fi bănuit că ai fi putut găsi ceva la Lyme care să-ți trezească asemenea dorință. Groaza și desperarea la care ai luat parte... efortul depus, epuizarea sufletească !... Aș fi fost gata să cred că ultimele impresii cu care ai plecat din Lyme trebuie să fi fost o scîrbă adîncă.

— Cele cîteva ceasuri din urmă au fost bineînțeles tare penibile, răspunse Anne ; dar după ce trece un necaz, amintirea lui adeseori se preface în plăcere. Nu trebuie să-ți placă un loc mai puțin, numai pentru că ai suferit în el, afară doar dacă n-a fost decît suferință, tot timpul numai suferință... ceea ce n-a fost deloc cazul cu Lyme. În spaimă și desperare n-am fost decît cele două ceasuri din urmă, dar, mai înainte, am avut o mulțime de bucurii și desfătări. Atît de multe locuri noi și frumoase ! Eu am călătorit prea puțin, încît orice regiune nouă îmi pare interesantă... dar la Lyme sînt locuri într-adevăr frumoase ; și, pînă la urmă (cu o slabă îmbujorare la unele amintiri), în totul, impresiile care au rămas despre locul acela sînt foarte plăcute.

Cînd a terminat de spus cele de mai sus, ușa de la intrare s-a deschis din nou și adevăraților musafiri pe care-i așteptau și-au făcut apariția. „Lady Dalrymple, Lady Dalrymple !" răsuna bucuros numele ei pretutindeni ; și cu tot zelul de care era în stare și cu o eleganță plină de nerăbdare, Sir Walter cu cele două însoțitoare ale lui au pășit întru întîmpinarea ei. Lady Dalrymple și cu domnișoara Carteret, escortate de domnul Elliot și de colonelul Wallis, care se întîmplase să sosească aproape

în aceeași clipă, au înaintat înlăuntrul încăperii. Ceilalți li se alăturară, formînd un grup în care Anne s-a aflat și ea neapărat inclusă. Era acum despărțită de căpitanul Wentworth. Dialogul lor interesant, chiar cam prea interesant, a trebuit să fie întrerupt o bună bucată de vreme ; dar penitența era ușoară în comparație cu fericirea pe care o adusese ! În ultimele zece minute aflase mai mult despre toate sentimentele lui decît ar fi îndrăznit să și le închipuie ; și a făcut față cerințelor seratei, politeților necesare ale momentului stăpînită de emoții puternice deși tare dulci. S-a purtat cu multă drăgălășenie cu toată lumea. Gîndurile ei de acum o predispuneau să fie politicoasă și amabilă cu toată lumea și să-i compătimească pe toți, socotindu-i mai puțin fericiți decît ea.

Emoțiile-i minunate i-au fost puțin umbrite cînd, desprinzîndu-se de grup ca să i se alăture iarăși căpitanului Wentworth, Anne văzu că el plecase. Dar îl zări tocmai la timp, luînd-o spre sala de concert. Plecase, dispăruse... și Anne simți o părere de rău de-o clipă. Dar nu se putea să nu se-ntîlnească iarăși. El are s-o caute... are s-o descopere cu mult înainte de a se încheia serata... și în clipa de față poate că era foarte bine că se despărțiseră. Anne avea nevoie de un răstimp ca să-și reamintească tot ceea ce se petrecuse.

Cînd a apărut în fine și Lady Russell, puțin după aceea, grupul întreg s-a adunat și nu mai rămăsese alta de făcut decît să se rînduiască într-un chip solemn și s-o pornească spre sala de concert ; și să-și dea toată importanța de care erau în stare, să atragă cît mai multe priviri, să provoace cît mai multe șoapte și să stînjenească de asemenea cît mai multă lume cu putință.

Foarte, foarte fericite erau atît Elizabeth cît și Anne Elliot cînd au intrat. Elizabeth, braț la braț cu domnișoara Carteret, cu ochii ațintiți asupra spatelui lat în șolduri al vicontesei Dalrymple, n-avea nimic de dorit ce-ar fi părut că nu-i stă la îndemînă ; iar Anne... dar ar fi să aducem o insultă fericirii pe care o simțea Anne dacă am cuteza s-o comparăm cu cea a surorii sale ; obîrșia uneia, nimic altceva decît vanitate egoistă ; a celeilalte, numai devotament generos.

Anne nu vedea nimic, nu pricepea nimic din strălucirea încăperii. Fericirea-i venea dinăuntru. Ochii îi sclipeau, chipul îi strălucea... dar habar n-avea de cum arăta. Se gîndea numai la ultima jumătate de ceas şi, în timp ce grupul ei se strecura să-şi ocupe locurile, ea revăzu repede în gînd cele petrecute. Subiectele alese de Wentworth, cuvintele lui, ba mai mult încă, felul şi privirile lui fuseseră de-aşa fel încît Anne nu le putea vedea decît într-o singură lumină. Părerea lui despre prea puţinele merite ale Louisei Musgrove, părere pe care se vedea că doreşte să şi-o exprime, uimirea lui în privinţa căpitanului Benwick ; atitudinea-i faţă de un prim ataşament puternic,... fraze începute pe care nu le putea termina... ochii lui care se fereau oarecum s-o privească, dar căutătura lor cu mult mai elocventă... toate, toate mărturiseau că inima lui se reîntoarce în sfîrşit la ea ; mînia aceea, resentimentul, evitarea ei — dispăruseră ; şi ceea ce reapăruse nu era numai prietenia şi consideraţia, ci tandreţea din trecut ; da, o oarecare parte din afecţiunea lui din trecut. Schimbarea lui n-o putea concepe c-ar însemna mai puţin... Sigur c-o iubeşte.

Asemenea gînduri, cu cortegiul lor de viziuni o stăpîneau şi-o frămîntau din cale-afară ca să-i mai rămînă o umbră de putere de-a observa ; şi trecu prin salon fără să-l zărească şi fără măcar să-ncerce să-l descopere. După ce li se fixaseră locurile şi după ce se aşezase fiecare pe locul său, Anne a aruncat o privire în jurul său, ca să vadă dacă el se întîmplase să fie în aceeaşi parte a sălii ; dar nu era, ochii ei n-au putut să-l descopere ; şi cum concertul tocmai începuse, se văzu silită să se mulţumească un timp cu o fericire mai modestă.

Grupul era despărţit, plasat pe două şiruri de scaune alăturate : Anne se afla printre cei din faţă, iar domnul Elliot manevrase în aşa fel cu ajutorul prietenului său, colonelul Wallis, încît avea locul lîngă ea. Domnişoara Elizabeth, înconjurată de verişoarele ei şi fiind ţinta atenţiilor curtenitoare ale colonelului Wallis, era mai mult decît mulţumită.

Anne se găsea în cea mai prielnică stare pentru spectacolul din seara aceea ; îi ocupa îndeajuns spiritul : se înduioşa la părţile delicate, se bucura la cele vesele, se

concentra la cele artistice și le răbda pe cele plicticoase ; și nicicînd nu-i plăcuse atît de mult un concert, cel puțin cît a ținut prima parte. Către sfîrșitul acestei părți, în pauză urmînd un cîntec italienesc, Anne a explicat domnului Elliot înțelesul cuvintelor cîntecului... Aveau între ei un afiș al concertului.

— Cam ăsta, urmă dînsa, e sensul, sau mai curînd înțelesul cuvintelor, pentru că, la drept vorbind, nu prea avem ce spune despre sensul unui cîntec de dragoste italienesc... dar cam acesta e înțelesul, atît cît îl pot da eu. Nu știu prea bine italienește.

— Da, da, văd eu cît de puțin. Ziceți că nu înțelegeți prea bine. Nu cunoașteți limba decît atît cît să traduceți de la prima vedere versurile acestea italienești, răsturnate, modificate, prescurtate, într-o englezească limpede, plină de înțeles și eleganță. Nu-i nevoie să mai adăugați nici un cuvînt despre ignoranța dumneavoastră... Avem dovada sub ochi.

— N-am de gînd să mă împotrivesc unei politeți atît de amabile ; dar mi-ar fi neîndemînă să fiu ascultată de un adevărat specialist.

— N-am avut plăcerea să vin în casa din piața Camden prea de multe ori, răspunse el, fără să nu aflu cîte ceva despre domnișoara Anne Elliot ; și o socot ca pe o făptură prea modestă, pentru ca lumea în general să-și dea seama măcar de jumătate din desăvîrșirea ei, și cu mult prea desăvîrșită pentru ca asemenea modestie să fie firească la oricare altă femeie.

— Ar trebui să vă rușinați ! zău !... asemenea măguliri întrec orice măsură. Am uitat ce mai urmează, continuă apoi întorcîndu-se spre afiș.

— Poate că, spuse domnul Elliot vorbind încet, aflasem desprea firea dumneavoastră cu mult înainte decît credeți.

— Ei nu !.... Cum așa ? Ați putut să mă cunoașteți numai de cînd am sosit la Bath, afară doar de cele ce-ați putut auzi mai înainte vorbindu-se de mine în propria-mi familie.

— V-am cunoscut din auzite cu mult înainte de a fi venit la Bath. Am auzit cum vorbeau despre dumneavoastră cei ce v-au cunoscut bine. Sînt mulți ani de cînd

vă știu firea. Personalitatea, înclinațiile, desăvîrșirea, felul de-a fi, toate mi-au fost relatate ; toate sînt vii în mintea mea.

Interesul pe care nădăjduia să-l trezească nu l-a dezamăgit pe domnul Elliot. Nimeni pe lume n-ar putea ține piept farmecului unui asemenea mister. Să fi fost zugrăvită unei cunoștințe noi cu mult înainte de către cineva necunoscut — e ceva într-adevăr irezistibil ; și Anne murea de curiozitate. Se minuna, și-l întrebă plină de nerăbdare... dar în zadar. Domnul Elliot se bucura nespus că-i întrebat, dar nu voia să spună nimic.

Nu, nu... cîndva, poate altă dată, dar nu acum. Nu voia să spună nici un nume acum ; dar chiar așa a fost. Cu mulți ani în urmă, căpătase o asemenea descriere a domnișoarei Anne Elliot, încît i-a insuflat cea mai minunată idee despre valoarea ei și i-a trezit cea mai vie curiozitate s-o cunoască.

Anne nu s-a putut gîndi la nimeni altul decît la domnul Wentworth de la Monkford — fratele căpitanului Wentworth — singurul care ar fi putut vorbi despre ea acum cîțiva ani cu atîta subiectivitate. S-ar fi putut ca tocmai el să fi fost în tovărășia domnului Elliot, dar n-avu curajul să-l întrebe.

— Multă vreme numele de Anne Elliot, urmă el să spună, a sunat într-un fel foarte interesant pentru mine. Ani de-a rîndul îmi stăpînea închipuirea cu farmecul lui și, dac-aș cuteza, mi-aș rosti dorințele în șoaptă, ca numele ăsta să nu se schimbe niciodată.

Cam acestea, i se păru ei, că au fost cuvintele lui, dar n-apucă bine să le audă, cînd atenția-i fu atrasă de alte vorbe rostite chiar în spatele ei, care aruncară un văl de banalități asupra tuturor lucrurilor din jur. Vorbeau tatăl ei cu Lady Dalrymple.

— Un bărbat bine, spunea Sir Walter, un bărbat foarte arătos.

— Un tînăr minunat, într-adevăr ! spunea și Lady Dalrymple. Cu o înfățișare mai distinsă decît ți-e dat să vezi în Bath... Irlandez, îmi pare a fi ?

— Nu ! îi știu numele. O cunoștință îndepărtată, Wentworth... Căpitanul Wentworth din marină. Soră-sa e că-

sătorită cu arendașul meu din Somersetshire... un anume Croft, care-mi ține cu arendă domeniul Kellynch.

Mai înainte ca Sir Walter să fi ajuns la capătul spuselor sale, ochii lui Anne se-ndreptară în direcția cea bună și-l zăriră pe căpitanul Wentworth stînd în picioare într-un grup de bărbați, destul de aproape. Cînd privirile ei căzură asupră-i, ochii lui parcă s-ar fi abătut dinspre ea. Cel puțin așa i se păru. Ca și cum Anne s-ar fi uitat la el o clipă prea tîrziu. Și tot timpul cît cuteză să se uite spre el, Wentworth nu-și mai întoarse privirile spre ea ; dar cum concertul reîncepu, Anne se văzu silită să pară că-și îndreaptă atenția spre orchestră și că privește drept înainte.

Cînd în sfîrșit putu s-arunce o nouă privire, el se depărtase. N-ar fi putut veni mai aproape de dînsa, chiar de-ar fi vrut ; era atît de împresurată și izolată, dar ar fi vrut măcar să-i întîlnească privirile.

Și vorbele domnului Elliot o tulburaseră. Nu mai avea nici o poftă să vorbească cu el. Și ar fi vrut să nu stea așa de aproape de ea.

Prima parte a concertului luă sfîrșit. De data asta nădăjduia să apară o schimbare în folosul ei ; și după o bucată de vreme de tăcere în sînul grupului, cîțiva dintre ei hotărîră să plece în căutare de ceai. Anne a fost printre puținii care nu voiră să se miște. Rămase pe locul ei, și la fel făcu și Lady Russell ; dar avu măcar plăcerea să scape de domnul Elliot ; și nici prin minte nu-i trecea, oricît ar fi stînjenit-o Lady Russell, să se sfiască să stea de vorbă cu căpitanul Wentworth, dacă el i-ar fi dat un asemenea prilej. Judecînd după expresia Lady-ei Russell, Anne era încredințată că domnia-sa îl văzuse.

Totuși, Wentworth n-a venit. Uneori Anne își închipuia că-l zărește prin apropiere, dar el n-a venit deloc. Pauza așteptată cu nerăbdare s-a scurs, sterilă și zadarnică. Ceilalți s-au întors, sala s-a umplut din nou. Locurile erau căutate și iarăși ocupate, și un alt ceas de plăcere sau de silnicie avea să fie înghițit, un alt ceas de muzică avea să desfete sau să plictisească, după cum ponderea era de partea bunului gust sau a celui simulat. Pentru Anne, ceasul acela mai cu seamă i-a deschis perspectiva unuia de neliniște. N-ar fi putut părăsi sala de concert cu sufletul

împăcat fără să-l mai vadă o dată pe căpitanul Wentworth, fără să mai schimbe cu el o privire prietenoasă.

La reașezarea lor pe locuri, s-au ivit multe schimbări a căror urmare i-a fost cu priință. Colonelul Wallis n-a mai vrut să ia loc, iar domnul Elliot a fost poftit de Elizabeth și de domnișoara Carteret, într-un fel ce nu putea fi refuzat, să se așeze între ele, și prin alte cîteva mutări și o mică uneltire a ei, Anne a izbutit să se așeze mult mai aproape de capătul rîndului decît fusese înainte, mult mai aproape de cel ce-ar fi trecut pe-alături. Dar n-a putut face una ca asta fără să se compare cu domnișoara Larolles, cu neasemuita domnișoară Larolles... și totuși a făcut-o, dar nu cu urmări mult mai fericite ; cu toate acestea, datorită întîmplării favorabile a cîtorva plecări din vecinătatea ei, Anne s-a găsit chiar la marginea rîndului mai înainte de terminarea concertului.

În situația asta se afla, cu un loc liber lîngă ea, cînd căpitanul Wentworth s-a arătat din nou. L-a văzut în clipa cînd era destul de aproape. Dealtfel, și el a văzut-o ; totuși arăta grav, părea nehotărît și numai cu multă greutate s-a apropiat în sfîrșit de ea, atît cît să-i poată vorbi. Anne și-a dat seama că trebuia să fie o pricină. Schimbarea era indiscutabilă. Deosebirea dintre atitudinea lui de-acum și cea pe care o avusese în Salonul Octogonal era izbitor de mare. De ce oare ? Anne s-a gîndit la tatăl ei... la Lady Russell. Să i se fi aruncat oare niște priviri neplăcute ? Wentworth începu să vorbească grav despre concert ; semăna tare mult cu căpitanul Wentworth de la Uppercross ; se declara dezamăgit, se așteptase la cîntăreți mai buni ; și, în încheiere, se vedea silit să afirme că n-are să-i pară rău cînd concertul se va fi terminat.

Anne răspunse, luînd apărarea spectacolului cu atîta căldură și totuși cu înțelegere și îngăduință pentru părerile lui, cu atîta simpatie, încît el se însenină la față și-i răspunse aproape zîmbind. Au mai vorbit cîteva minute, și înseninarea lui dura ; ba chiar s-a uitat în jos spre rîndul de scaune, ca și cum ar fi văzut un loc liber pe care să se așeze, cînd tocmai atunci cineva o atinse pe umăr, și Anne se văzu silită să se-ntoarcă... Făptașul era domnul Elliot. Își ceru iertare dar trebuiau să apeleze la ea ca să traducă iarăși din italienește. Domnișoara Car-

teret nu mai putea de nerăbdare să afle în linii generale ce avea să se cînte în continuare. Anne n-a putut refuza ; dar niciodată în viaţa ei nu se sacrificase politeţii cu o suferinţă sufletească mai mare ca atunci.

Puţine minute, deşi cît mai puţine cu putinţă, s-au scurs inevitabil ; şi cînd, în sfîrşit, stăpînă iarăşi pe mişcările ei, liberă să se întoarcă şi să se uite în jur ca mai înainte, Anne s-a văzut oprită de căpitanul Wentworth, care se grăbea să-şi ia rămas bun, cu glas reţinut : „Voia neapărat să-i ureze noapte bună. Era gata de plecare... Trebuia să plece acasă cît mai repede cu putinţă."

— Cîntecul ăsta nu merită să mai rămîi pentru el ? îl întrebă Anne, străfulgerîndu-i prin minte un gînd care o făcu totuşi să stăruie mai mult.

— Nu ! răspunse Wentworth, imposibil, n-am de ce să mai rămîn ; şi plecă numaidecît.

Era gelos pe domnul Elliot ! I se părea singura cauză care putea avea sens. Căpitanul Wentworth gelos pe prietenii ei ! Ar fi putut ea să creadă aşa ceva săptămîna trecută... sau acum trei ceasuri ! Preţ de-o clipă, răsplata a fost minunată. Dar vai ! Tot soiul de gînduri au năpădit-o. Cum putea fi potolită asemenea gelozie ? Cum avea să ajungă adevărul pînă la el ? Cum va afla el adevăratele ei sentimente, ţinînd seama de toate inconvenientele specifice situaţiei lor respective ? Ce pacoste cînd se gîndea la atenţiile cu care o înconjura domnul Elliot... O nenorocire fără de margini !

CAPITOLUL XXI

A DOUA ZI DIMINEAŢA, Anne îşi aduse aminte cu plăcere că făgăduise să se ducă s-o vadă pe doamna Smith ; ceea ce însemna că va pleca de-acasă la vremea cînd domnul Elliot mai mult decît probabil avea să vină în vizită ; căci aproape prima ei grijă era să-l ocolească pe domnul Elliot.

Simţea de fapt pentru el multă bunăvoinţă. Cu tot neajunsul atenţiilor pe care i le arăta, Anne îi datora

gratitudine și condescendență, poate și compasiune. Nu putea să-și abată gîndurile de la împrejurările extraordinare în care se cunoscuseră ; la dreptul pe care părea că-l are s-o atragă, datorită situației, datorită sentimentelor sale, datorită simpatiei lui dintru început. Toate la un loc erau extraordinare... Măgulitoare, dar penibile. Avea ce regreta. N-avea rost să se-ntrebe ce-ar fi simțit, de n-ar fi fost la mijloc căpitanul Wentworth ; pentru că un căpitan Wentworth exista în carne și oase ; și oricum avea să se termine impasul de-acuma, în bine sau în rău, dragostea ei pentru el rămînea eternă. Anne era încredințată că — de-ar fi fost să se căsătorească cu Wentworth — căsătoria lor tot atîta ar înstrăina-o de ceilalți bărbați, cît și o despărțire de el definitivă.

Niciciînd nu fuseseră purtate pe străzile stațiunii Bath gînduri mai frumoase despre o dragoste aprinsă și despre o fidelitate veșnică decît cele pe care și le făurea Anne, ducîndu-le cu dînsa din piața Camden spre imobilul Westgate. Aproape că puteau împrăștia cît ținea calea de lungă numai puritate și miresme.

Era sigură că va fi întîmpinată cu plăcere ; iar prietena-i se simți în dimineața aceea deosebit de recunoscătoare pentru că venise la dînsa ; mai că s-aștepta să nu vină, cu toate că întîlnirea lor fusese fixată.

I se ceru numaidecît să povestească cum fusese concertul ; Anne își aducea aminte despre concert cu atîta fericire, încît îi însufleța întreaga ființă, bucurîndu-se că are prilejul să vorbească de el. Tot ceea ce îi putea povesti, i-a povestit foarte bucuroasă ; dar acel tot era puțin pentru cineva care fusese acolo și neîndestulător pentru o persoană curioasă ca doamna Smith, care și auzise pe-o cale directă, de la o spălătoreasă și de la un chelner, aproape mai multe despre reușita și evoluția generală a seratei decît a fost Anne în stare să-i relateze și care, dealtminteri, zadarnic întreba acum cîteva amănunte referitoare la cei ce luaseră parte la serată. Doamna Smith cunoștea bine pe nume pe toată lumea din Bath care se bucura de oarecare importanță sau notorietate.

— Deduc că erau acolo și micuții Durand, spuse ea, cu gurile căscate ca să prindă muzica, întocmai ca puii golași

de vrabie ce-așteaptă să le pice ceva în cioc. Nu lipsesc de la nici un concert.

— Da. Eu nu i-am văzut, dar l-am auzit pe domnul Elliot spunînd că sînt în sală.

— Dar alde Ibbotson... erau și ei acolo ? Și cele două frumuseți cu ofițerul acela irlandez înalt de statură — despre care se spune că umblă după una din ele ?

— Nu știu... Nu cred că erau.

— Dar bătrîna Lady Mary Maclean ? De fapt nu-i nevoie să întreb de ea. Știu că niciodată nu lipsește, și nu se poate să n-o fi văzut. Trebuie să fi fost în cercul dumitale. de vreme ce-ai venit cu Lady Dalrymple ; ședeai pe locurile de onoare, lîngă orchestră, fără îndoială.

— Nu. tocmai de asta m-am ferit. Nu mi-ar fi plăcut în nici un caz. Dar, din fericire, Lady Dalrymple totdeauna alege locurile mai din fund, și am avut niște locuri grozav de bune... bineînțeles pentru ascultat ; nu pot spune pentru privit, pentru că se pare că nu prea am văzut mare lucru.

— Vai ! ai văzut destul cît să te poți distra... Pot înțelege. Există un soi de desfătare interioară, pe care o poți simți chiar dacă te afli într-o îmbulzeală. Formați cu toții un grup mare și n-aveai de ce dori mai mult de-atît.

— Dar ar fi trebuit să mă uit în juru-mi mai mult, spuse Anne. dîndu-și seama în timp ce vorbea că, de fapt, n-a dorit deloc să se uite în jur ; că n-a avut de ce.

— Nu. sigur că nu... ai avut prilejuri mai bune cu care să te îndeletnicești. Nici nu-i nevoie să-mi spui c-ai petrecut o seară plăcută. Asta se vede în ochii dumitale. Văd de minune cum s-au scurs ceasurile... că tot timpul ai avut ceva plăcut de ascultat. În pauzele concertului ai stat de vorbă.

Anne. pe jumătate zîmbind, întrebă :

— Și asta o vezi în ochii mei ?

— Da, o văd. De pe fața dumitale pot perfect afla că aseară ai fost în tovărășia unei persoane, pe care o socoți cea mai plăcută din lume, persoana care te interesează în momentul de față mai mult decît toată lumea pusă la un loc.

O îmbujorare cuprinse obrajii lui Anne. Și nu putu spune nimic.

— Şi astfel fiind situaţia, urmă doamna Smith după o scurtă pauză, nădăjduiesc că mă crezi cît preţ pun pe bunătatea dumitale c-ai venit la mine în astă-dimineaţă. E într-adevăr cît se poate de generos din partea dumitale să vii şi să stai cu mine, cînd trebuie să ai aşa de multe invitaţii ca să-ţi petreci timpul în chip mult mai plăcut.

Din toate acestea, Anne nu auzi nimic. Era încă plină de uimire şi de nedumerire, mişcată de discernămîntul prietenei sale, în neputinţă de a-şi închipui cum a putut ajunge pînă la ea povestea cu căpitanul Wentworth. După o tăcere de scurtă durată, doamna Smith o întrebă :

— Te rog, spune-mi, domnul Elliot ştie că ne cunoaştem ? Ştie cumva că sînt la Bath ?

— Domnul Elliot ! repetă Anne, ridicîndu-şi privirile surprinsă. O clipă de gîndire îi arătă cît de tare se înşelase. Înţelese numaidecît ; şi, recăpătîndu-şi curajul, plină de încredere, adăugă numaidecît cu mai multă linişte : îl cunoşti pe domnul Elliot ?

— Ne cunoaştem foarte bine, răspunse doamna Smith, cu seriozitate, dar cunoştinţa noastră se pare că a luat acuma sfîrşit. E multă vreme de cînd nu ne-am mai văzut.

— Habar n-am avut de asta. Nu mi-ai spus niciodată că-l cunoşti. Dac-aş fi ştiut, aş fi avut plăcerea să vorbesc cu el de dumneata.

— Ca să-ţi spun drept, urmă doamna Smith, recăpătîndu-şi obişnuita-i expresie de veselie, tocmai plăcerea asta aş pofti s-o ai. Aş vrea să vorbeşti cu domnul Elliot despre mine. Aş dori să ai trecere la el. Domnul Elliot poate să-mi fie de un folos vital, şi dacă dumneata ai avea bunătatea, draga mea domnişoară Elliot, să cauţi cu tot dinadinsul să reuşeşti, fără îndoială că lucrul ar fi ca şi făcut.

— Aş fi grozav de fericită... sper că nu te poţi îndoi de bunăvoinţa şi plăcerea mea de a-ţi fi chiar şi de cel mai neînsemnat ajutor, îi răspunse Anne. Dar bănuiesc că socoteşti că aş avea o trecere mai mare asupra domnului Elliot, un drept mai de seamă ca să-l influenţez, decît este cazul în realitate. Sînt sigură că, într-un fel sau altul, un astfel de gînd ţi-a intrat în cap. Dumneata trebuie să mă socoteşti numai ca o rudă a domnului Elliot. Dacă,

în asemenea lumină, este ceva ce crezi că verișoara lui ar putea să-i ceară pe bună dreptate, te rog să nu pregeți nici o clipă să te slujești de mine.

Doamna Smith i-a aruncat o privire pătrunzătoare, apoi, zîmbind, i-a spus :

— Îmi dau seama că m-am pripit puțin ; te rog să mă ierți. Ar fi trebuit să aștept o informație oficială. Dar iată, draga mea domnișoară Elliot, ca o veche prietenă ce-ți sînt, te rog dă-mi de știre cînd pot să-ți vorbesc. Săptămîna viitoare ? Sigur că săptămîna viitoare îmi va fi îngăduit să cred că totul s-a aranjat și să-mi clădesc planurile mele egoiste pe norocul și fericirea domnului Elliot.

— Nu, răspunse Anne, nici săptămîna viitoare, nici cea de după ea, și nici cea următoare. Te asigur că nimic de soiul celor ce gîndești dumneata nu se va hotărî în nici o săptămînă. N-am să mă mărit cu domnul Elliot ! Aș dori să aflu de ce-ți închipui că m-aș mărita cu el ?

Doamna Smith s-a uitat la ea iarăși, a privit-o serios, apoi a zîmbit, a clătinat din cap și-a exclamat :

— Vai ! cît aș vrea să te-nțeleg ! Cît aș dori să știu ce-ai avut de gînd. Eu am o părere grozavă despre dumneata, sînt încredințată că nu poți să fii crudă, tocmai cînd vine momentul cu pricina. Pînă atunci, știi, noi femeile niciodată nu ne gîndim să ne unim cu cineva, oricine-ar fi el. E un lucru hotărît, numai între noi bineînțeles, că orice bărbat să fie respins... pînă ce ne cere mîna. Îngăduie-mi să pledez pentru... cel pe care în momentul de față nu-l pot numi prieten actual... dar pentru fostul meu prieten. Unde ai putea găsi o pereche mai potrivită ? Unde ai putea să te aștepți la un bărbat mai manierat și mai plăcut ? Îngăduie-mi să ți-l propun pe domnul Elliot. Sînt sigură că n-ai auzit decît de bine despre el de la colonelul Wallis ; și cine l-ar putea cunoaște mai bine decît colonelul Wallis ?

— Draga mea doamnă Smith, soția domnului Elliot n-a murit decît de vreo jumătate de an, poate ceva mai mult. Nu se cuvine să ne închipuim c-ar face curte altei femei.

— Vai ! dacă n-ai de ridicat decît asemenea obiecții, exclamă doamna Smith cu oarecare viclenie, atunci domnul Elliot n-are de ce se teme, și nici eu n-am să-mi mai fac

griji în privința lui. Numai să nu mă uiți cînd vei fi măritată, atîta tot. Să afle el că-ți sînt prietenă, și atunci puțin îi va păsa de efortul cerut, pe care bineînțeles acum, cu atîtea treburi și obligații pe cap e firesc să-l ocolească și să caute să se lepede pe cît poate... foarte natural, nu-i așa ? Nouăzeci și nouă la sută din bărbați ar face la fel. Fără îndoială, el n-are de unde să știe cît e de important acest lucru pentru mine. Da, scumpa mea domnișoară Elliot, nădăjduiesc și sînt încredințată că vei fi foarte fericită. Domnul Elliot știe să înțeleagă valoarea unei asemenea femei. Pacea dumitale nu va fi nimicită și spulberată ca a mea. Ești o ființă care nu ai a te teme de toate relațiile mondene și nu ai a te teme nici de firea lui. Nu va fi îndrumat greșit, nu va fi tîrît de alții la ruină.

— Nici vorbă, spuse Anne. Sînt gata să cred toate cele ce spui despre vărul meu. Pare să fie stăpîn pe sine, să aibă o fire hotărîtă, departe de a se lăsa dus de impresii primejdioase. Îi păstrez un deosebit respect. Din toate cîte mi-au căzut sub puterea mea de observație, nu am nici un motiv să-l cred altfel. Dar nu-l cunosc de mult timp, și domnul Elliot e un ins, cred, pe care nu-l poți cunoaște bine, într-un timp relativ scurt. Felul meu de-a vorbi de el nu te încredințează oare, doamnă Smith, că el nu înseamnă nimic pentru mine ? Cu siguranță că felul meu de a vorbi trebuie să ți se pară destul de liniștit. Și, pe cuvîntul meu, nu am nici un pic de afecțiune pentru el. Dacă vreodată m-ar cere în căsătorie (ceea ce am prea puține motive să-mi închipui că i-ar trece prin cap), n-am să primesc să-i fiu soție. Te asigur că n-am să primesc. Și te asigur că domnul Elliot n-a avut rolul pe care i-l presupuneai în nici o plăcere pe care concertul de aseară mi-a putut-o procura ; ...nu domnul Elliot e cel care...

Anne se opri, părîndu-i rău și înroșindu-se pînă în albul ochilor c-a mers atît de departe ; dar dac-ar fi spus mai puțin poate că n-ar fi fost destul. Doamnei Smith mai că nu-i venea să creadă atît de repede în nereușita domnului Elliot, afară doar de cazul că ar fi fost la mijloc un alt bărbat. Dar așa fiind, ea a cedat numaidecît, prefăcîndu-se că nu vede nimic mai departe ; iar Anne, dornică

să mai surprindă și alte noutăți, ardea de nerăbdare să afle de ce doamna Smith își închipuia că ea avea să se căsătorească cu domnul Elliot, de unde i-ar fi putut veni asemenea idee sau de la cine putuse auzi.

— Te rog, spune-mi mai întîi cum ți-a trecut așa ceva prin minte ?

— Întîi și-ntîi mi-a trecut prin minte, răspunse doamna Smith, aflînd ce mult erați împreună, și dîndu-mi seama că e lucrul cel mai firesc din lume să fii dorită de cineva care aparține aceluiași clan ; și poți fi sigură că toate cunoștințele dumitale au gîndit tot așa. Dar de auzit, n-am auzit nimic pînă cu două zile în urmă.

— Și chiar s-a vorbit despre asta ?

— Ai băgat de seamă femeia care ți-a deschis ușa ieri cînd ai venit la mine ?

— Nu. Nu era doamna Speed, ca de obicei, sau slujnica ? N-am luat aminte cine era.

— Era prietena mea, doamna Rooke... infirmiera Rooke, care, în treacăt fie zis, moare de curiozitate să te vadă ; și a fost încîntată să-ți iasă în cale și să te poftească înăuntru. Abia sîmbătă a venit de la imobilul Marlborough ; și ea e cea care mi-a spus că ai să te măriți cu domnul Elliot. Dînsa aflase chiar de la doamna Wallis, care nu pare a fi rău informată. A stat un ceas cu mine luni seara și mi-a spus toată povestea.

— Toată povestea ! repetă Anne, rîzînd. Oricum, nu putea debita o poveste foarte lungă, îmi închipui, dintr-un fleac de știri neîntemeiate.

Doamna Smith nu scoase nici un cuvînt.

— Dar, urmă Anne numaidecît, cu toate că nu-i nici urmă de adevăr în faptul c-aș avea asemenea drept asupra domnului Elliot, aș fi extrem de fericită să-ți fiu de vreun folos, în orice fel în care-aș putea. Să-i spun că te afli în Bath ? Să-i transmit vreo veste ?

— Nu, cred că nu ; nu, sigur nu. Înfierbîntată pe moment și pradă unor impresii false, m-aș fi putut strădui, poate, să-ți stîrnesc interesul în unele probleme. Dar acum nu ; nu, mulțumesc, n-am nimic cu ce te plictisi.

— Cred că-mi spuneai că vă cunoașteți de mai mulți ani..

— Da, așa e.

— Nu înainte de-a se căsători, îmi închipui ?

— Ba da ; nu era căsătorit cînd l-am cunoscut la început.

— Și... vă cunoașteți bine ?

— Foarte bine.

— Zău așa ! Atunci, te rog, spune-mi ce făcea pe vremea aceea ? Sînt neînchipuit de curioasă să știu cum era domnul Elliot în primii ani ai tinereții. Era tot așa cum arată acum ?

— Nu l-am văzut pe domnul Elliot în anii ăștia trei din urmă, sună răspunsul doamnei Smith, dat cu atîta seriozitate și așa de solemn, încît era cu neputință să discute problema mai departe ; așa că Anne a înțeles că nu s-alege cu nimic altceva decît cu o curiozitate și mai mare. Amîndouă au tăcut. Doamna Smith ședea dusă pe gînduri. Dar pînă la urmă exclamă pe un ton de firească afecțiune :

— Te rog să mă ierți, scumpa mea domnișoară Elliot, te rog să mă ierți pentru răspunsurile laconice pe care ți le-am dat, dar nu știam cum e mai bine să fac. Stăteam la îndoială și mă tot socoteam ce-ar trebui să-ți spun. De multe lucruri trebuia să țin seama. Nu-mi place să fiu insinuantă, să comunic impresii urîte, să greșesc poate. Legăturile de familie merită să aibă un aspect plăcut, fie doar la suprafață, chiar dacă s-ar putea să nu fie nimic trainic dedesubt. Totuși, m-am hotărît, și cred că am dreptate : se cuvine ca dumneata să cunoști adevărata fire a domnului Elliot. Cu toate că în momentul de față sînt pe deplin încredințată că nu ai nici urmă de intenție să-l accepți ca soț, nu se poate spune ce are să survină în viitor. S-ar putea ca într-o zi sau alta să-ți schimbi sentimentele față de el. Ascultă de aceea adevărul, acum, cît timp mai ești ferită și imparțială. Domnul Elliot e un om fără inimă și fără conștiință ; un individ viclean care uneltește cu sînge rece și care nu se gîndește decît la el ; care, pentru propriu-i interes sau tihnă, ar fi în stare de orice cruzime, de orice înșelăciune pe care-ar putea-o săvîrși fără să-și riște cîtuși de puțin persoana. Puțin îi pasă de alții. Celor care au ajuns la ruină numai datorită lui le întoarce spatele și-i părăsește fără nici un pic de remuș-

care. E complet străin de orice sentiment de dreptate sau de milă. Vai ! Are inima neagră ; pustie și neagră !

Înfățișarea uimită a lui Anne și exclamațiile ei de mirare au făcut-o pe doamna Smith să se-ntrerupă, dar apoi, într-un fel mai potolit, adăugă :

— Spusele mele te cutremură. Să nu pierzi din vedere că vin de la o femeie lezată, prejudiciată și furioasă. Dar am să încerc să mă stăpînesc. N-am să-l mai ponegresc. Am să-ți povestesc doar cum l-am demascat. Faptele au să vorbească de la sine. Domnul Elliot era prietenul intim al scumpului meu soț, care se-ncredea în el, ținea la el și socotea că are o fire la fel de bună ca a sa. Intimitatea dintre ei se legase înainte de căsătoria noastră. I-am întîlnit ca pe cei mai apropiați prieteni ; și mie, la rîndu-mi, a început să-mi placă grozav de mult domnul Elliot și mi-am făcut cea mai bună părere despre el. La nouăsprezece ani, știi doar, nu-ți vine să cugeți prea adînc ; și domnul Elliot mi se părea la fel de bun ca ceilalți și cu mult mai plăcut decît alții și eram mai tot timpul împreună. Stăteam cel mai mult în oraș și aveam un trai foarte îmbelșugat. Pe atunci el o ducea greu ; el era la vremea aceea cel sărac ; stătea în cameră cu chirie în cartierul Temple și făcea tot ce-i era cu putință ca să-și poată păstra înfățișarea de gentilom. Găsea la noi un cămin ori de cîte ori poftea ; oricînd era binevenit ; ne era ca un frate. Bietul meu Charles, omul cu sufletul cel mai bun și mai generos din lume, și-ar fi împărțit și ultimul bănuț cu el. Știu că punga lui era deschisă oricînd pentru domnul Elliot și știu că l-a și ajutat adeseori.

— Asta trebuie să fi fost, spuse Anne, tocmai partea aceea din viața domnului Elliot care totdeauna mi-a deșteptat o curiozitate deosebită. Trebuie să fi fost cam în vremea cînd i-a cunoscut pe tata și pe soră-mea. Eu nu l-am cunoscut pînă acuma ; am auzit doar de el ; dar în purtarea lui de-atunci față de tata și de sora mea, și chiar după aceea, cu prilejul căsătoriei sale, era ceva ce pentru mine nu se poate împăca cu felul lui de-acum. Părea să fie vorba de un om cu totul diferit.

— Știu tot ! Știu tot ! exclamă doamna Smith. Îi cunoscuse pe Sir Walter și pe sora dumitale mai înainte de a-l fi întîlnit eu, dar l-am auzit vorbind și spunîndu-și

părerile definitive despre ei. Știu că a fost poftit și iarăși stăruitor poftit la Kellynch și știu că n-a vrut să se ducă. Poți să afli de la mine lucruri la care poate nu te aștepți ; iar, cît privește despre căsătoria lui, eram la curent cu toate chiar atunci. Eram părtașă la toate discuțiile pentru și împotriva ei ; eu eram prietena căreia îi încredința speranțele și proiectele și, cu toate că nu-i cunoscusem soția dinainte (situația ei inferioară în societate, de fapt, fusese un obstacol cu neputință de trecut). totuși am cunoscut-o apoi, și toată viața ei după aceea afară doar numai de ultimii doi ani pe care i-a mai trăit, și pot să-ți răspund la orice întrebare mi-ai pune.

— Nu, răspunse Anne, n-am nici un fel de-ntrebare de pus în privința ei. Am înțeles de mult că n-au fost o pereche fericită. Doar aș vrea să aflu de ce, în timpul acela, domnul Elliot a disprețuit cunoștința cu tatăl meu. Tata, bineînțeles, era gata să-l ia în seamă cu toată bunăvoința, așa cum se cuvine. De ce domnul Elliot s-a ferit?

— Domnul Elliot, răspunse doamna Smith, pe vremea aceea avea un scop... să se-mbogățească și pe-o cale cumva mai rapidă decît cea legală. Se hotărîse să-și atingă țelul prin căsătorie. Era hotărît în orice caz să nu dea greș printr-o căsătorie imprudentă ; și știu că era încredințat (pe drept ori pe nedrept, bineînțeles nu eu pot hotărî) că tatăl și sora dumitale, prin amabilitățile și invitațiile lor, proiectau o căsătorie între moștenitorul domeniului și tînăra domnișoară ; or, ar fi fost cu neputință ca o asemenea căsătorie să fi răspuns planurilor sale de bogăție și independență. Iată pricina pentru care a dat înapoi, de asta te pot asigura. Mi-a spus mie toată povestea. Față de mine nu se ascundea deloc. Mi-a părut ciudat că după ce te-am lăsat la Bath și-am plecat, primul și cel mai important anunț de căsătorie a fost să fie al vărului dumitale și că, prin el, aveam să aflu fără întrerupere vești despre tatăl și sora dumitale. Fiindcă el îmi descria o domnișoară Elliot, și eu mă gîndeam cu toată dragostea la alta.

— Poate că, exclamă Anne, izbită de-un gînd ce-i trecu într-o clipă prin minte, poate că uneori ai vorbit despre mine cu domnul Elliot ?

— Bineînțeles că am vorbit, și încă foarte des. Aveam obiceiul să mă mîndresc cu draga mea Anne Elliot și susțineam sus și tare că ești o făptură cu totul altfel decît...

Doamna Smith s-a oprit tocmai la timp.

— Asta se potrivește cu unele lucruri pe care mi le-a spus domnul Elliot aseară, exclamă Anne. Și le explică. Am văzut că auzise multe despre mine. Nu puteam înțelege cum. Cîte năzbîtii nu-ți trec prin minte cînd scumpa ta persoană e în joc ! Și cu cîtă siguranță te înșeli. Dar, te rog, iartă-mă că te-am întrerupt. Așa că domnul Elliot nu s-a căsătorit decît numai pentru bani ? Împrejurarea aceea, se vede, ți-a deschis pentru prima oară ochii în privința firii sale.

Aici, doamna Smith șovăi puțin.

— Vai ! lucruri de felul ăsta sînt foarte obișnuite, ba chiar prea obișnuite. Cînd trăiești în lume, căsătoria unui bărbat sau a unei femei pentru bani e atît de la ordinea zilei, încît nu te mai surprinde așa cum ar trebui. Eram foarte tînără, trăind numai printre tineri ; și eram un grup nepăsător și vesel, departe de orice regulă strictă de conduită. Trăiam ca să ne bucurăm de viață. Acum gîndesc altfel ; timpul, boala și necazurile mi-au schimbat concepțiile ; dar, pe vremea aceea, trebuie să recunosc că nu vedeam nimic blamabil în cele ce făcea domnul Elliot. „Să-ți meargă ție cît mai bine" — era socotit de noi aproape o datorie.

— Dar soția lui nu era o femeie de jos ?

— Ba da ; asta i-am și obiectat, dar el n-a vrut să ia în seamă. Bani, bani era tot ceea ce dorea. Tatăl ei era crescător de vite, bunicul ei fusese măcelar, dar pentru el nu conta. Ea era femeie frumoasă, avusese o creștere și educație decentă, fusese scoasă în lume de niște verișoare și ieșise din întîmplare în calea domnului Elliot, de care s-a îndrăgostit ; și nici o piedică în calea lui, nici un scrupul cu privire la originea ei. Toată grija și-o măcina în a se asigura de suma reală a averii ei, înainte de a se fi compromis căsătorindu-se. De fapt, de suma aceea depinde stima de care se bucură domnul Elliot, pentru situația pe care o are acum în viață : cînd era tînăr, n-avea nici o valoare pentru el. Norocul de-a fi moșteni-

torul domeniului Kellynch era ceva, dar toată faima familiei nu însemna nici doi bani pentru el. L-am auzît adeseori spunînd că dacă titlul nobil de baronet ar fi de vînzare, oricine l-ar putea căpăta cu cincizeci de lire, inclusiv armura, emblema, numele și livreaua ; dar n-am de gînd să repet nici jumătate din cele ce-l auzeam spunînd în asemenea privință. N-ar fi frumos și nici cinstit. Și totuși, s-ar cuveni să ai dovezi ; fiindcă ce sînt toate astea decît niște afirmații ? Dar vei avea și dovezi.

— Vai, dragă doamnă Smith, n-am nevoie de nici o dovadă, exclamă Anne. N-ai afirmat nimic ce-ar fi în contradicție cu ceea ce părea să fie domnul Elliot acum cîțiva ani. Dimpotrivă, mai curînd confirmă tot ceea ce auzeam și credeam despre el. Aș fi mai curioasă să aflu de ce s-o fi schimbat atît de mult acum.

— Dar pentru mulțumirea mea sufletească, binevoiește și sun-o pe Mary... sau stai : sînt sigură că o să ai bunătatea să te duci pînă în camera mea de culcare și să-mi aduci cutia cea mică, încrustată, pe care-ai s-o găsești pe raftul de sus din dulap.

Anne, văzîndu-și prietena hotărîtă, făcu ceea ce fusese rugată. Cutia fu adusă și așezată dinaintea ei, iar doamna Smith, suspinînd în timp ce-o deschidea, începu să vorbească :

— Astea-s toate hîrtiile lui, ale soțului meu, o mică parte numai din cele ce-am avut de cercetat, cînd l-am pierdut. Scrisoarea pe care-o caut e una din cele trimise lui de domnul Elliot, înainte de a ne fi căsătorit, care s-a întîmplat să fie cruțată și salvată ; de ce, nu-mi pot da seama. Căci soțul meu era nepăsător și dezordonat, ca alți oameni în asemenea privințe ; și cînd am ajuns să-i cercetez hîrtiile, am găsit și scrisoarea asta, împreună cu altele încă mai neînsemnate de la felurite persoane, răvășite ici și colo, în timp ce multe scrisori și note de reală importanță fuseseră distruse. Iat-o. N-am vrut s-o ard, pentru că fiind chiar și atunci foarte nemulțumită de purtarea domnului Elliot, m-am hotărît să păstrez orice dovadă a legăturilor noastre apropiate din trecut. Acum am alt motiv să mă bucur că o pot arăta.

Iată cum suna scrisoarea adresată lui „Charles Smith, Esq. Tunbridge Wells", datată de la Londra tocmai în iulie 1803 :

„*Dragă Smith,* Am primit scrisoarea ta. Bunătatea pe care mi-o arăți aproape mă copleșește. Aș dori ca natura să fi zămislit cît mai multe suflete ca al tău, dar trăiesc în lume de douăzeci și trei de ani, și n-am întîlnit nici unul asemănător. În clipa de față, crede-mă, n-am nevoie de ajutorul tău, fiind iarăși în fonduri. Felicită-mă : M-am descotorosit de Sir Walter și de domnișoara lui. S-au întors înapoi la Kellynch, și aproape că m-au pus să jur c-am să mă duc la ei în vara asta ; dar prima mea călătorie la Kellynch va avea loc cu un expert, care să-mi spună cum să fac să-l vînd cît mai bine la licitație. Baronetul, totuși, s-ar putea căsători iarăși, după cît se pare ; e neghiob de-a binelea. Dacă o face, totuși, au să mă lase în pace, ceea ce ar putea fi un echivalent destul de bun în schimbul ipotezei contrare. Arată mai rău ca anul trecut.

Ce bine-ar fi să am orice alt nume, numai Elliot nu. Mi-e silă de el. De numele Walter mă pot lepăda, slavă Domnului ! Și-aș dori să nu mă mai jignești niciodată cu al doilea W al meu, înțelegînd că n-aș vrea să fiu pentru tot restul vieții decît devotatul tău, *Wm. Elliot.*

Asemenea scrisoare nu ar fi putut să fie citită de Anne fără să se îmbujoreze, și doamna Smith, văzîndu-i roșeața din obraji, spuse :

— Limbajul, știu, e lipsit cu desăvîrșire de orice respect. Cu toate că am uitat calificativele exacte, îmi dau perfect seama de sensul lor general. Dar îți arată omul. Ia aminte la sentimentele pe care le-a mărturisit sărmanului meu soț. Poate fi ceva mai trainic ?

Anne n-a putut numaidecît să-și domine tulburarea și ofensa pricinuite de-asemenea cuvinte referitoare la tatăl ei. Se văzu silită să-și aducă aminte că faptul de a fi văzut scrisoarea însemna o încălcare a legilor onoarei, că nimeni nu se cuvine să fie judecat sau cunoscut pe baza unor asemenea mărturii, că nici o corespondență particulară nu se cuvine să fie văzută de ochii altora, pînă ce în

sfîrșit putu să-și recapete stăpînirea de sine ca să înapoieze scrisoarea asupra căreia meditase și să spună :

— Îți mulțumesc. Iată fără doar și poate dovada deplină a tuturor celor pe care le-ai spus. Dar de ce mai caută prietenia noastră acum ?

— Îți pot explica și asta, exclamă doamna Smith, zîmbind.

— Chiar poți ?

— Da. Ți l-am descris pe domnul Elliot cum era acum doisprezece ani, și-am să ți-l arăt și cum e acum. Nu mai pot aduce alte dovezi scrise, dar pot să-ți dau mărturii orale autentice cîte vrei, despre ceea ce caută și poftește acum și despre ceea ce face. Acum nu-i ipocrit. Dorește într-adevăr să se căsătorească cu dumneata. Atențiile lui actuale față de familia dumitale sînt foarte sincere, pornite chiar din inimă. Să-ți spun și de la cine știu : de la colonelul Wallis, prietenul lui.

— Colonelul Wallis ? Îl cunoști ?

— Nu. Cele ce știu nu mi-au ajuns pe-o linie chiar atît de directă, ci printr-un ocol ori două, dar nu contează. Cursul curentului a rămas tot atît de bun ca la început ; puținul gunoi pe care l-a cules la cotituri e lesne de înlăturat. Domnul Elliot vorbește deschis cu colonelul Wallis asupra intențiilor lui în ceea ce te privește... care sus numit colonel Wallis îmi închipui că este prin natura lui un soi de personaj inteligent, discret și cu discernămînt ; dar colonelul Wallis are o soție tare drăguță și necugetată, căreia îi spune lucruri pe care mai bine nu i le-ar spune, povestindu-i tot ce află. Ea, în excesul ei de bucurie că s-a vindecat, îi repetă la rîndul ei infirmierei tot ce-a auzit ; și infirmiera, știind că ne cunoaștem, foarte firesc îmi aduce la cunoștință tot ce aude. Luni seara, doamna Rooke, buna mea prietenă, m-a pus astfel la curent cu toate tainele din imobilul Marlborough. De aceea cînd ți-am spus toată povestea, după cum vezi, n-am născocit, nici exagerat așa de mult pe cît ți-ai închipuit.

— Draga mea doamnă Smith, cele aflate de dumneata sînt fără temei. Numai atîta nu ajunge. Proiectele domnului Elliot în ceea ce mă privește nu pot justifica cîtuși de puțin strădaniile lui ca s-ajungă la o împăcare cu tata.

Toate acestea s-au petrecut înaintea venirii mele la Bath. Cînd am sosit, i-am găsit în termenii cei mai prietenești.

— Știu că-i așa ; știu totul cît se poate de bine, dar...

— De fapt, doamnă Smith, noi nu trebuie să ne așteptăm să aflăm noutăți pe-o asemenea cale. Dacă faptele și părerile trebuie să treacă prin mîinile unui număr atît de mare de inși, ele sînt greșit înțelese din prostia unuia sau din neștiința altuia, și de abia mai rămîn cu ceva adevăr în ele.

— Dă-mi doar prilejul să te lămuresc. Curînd vei fi în măsură să judeci singură ce credit substanțial li se cuvine, luînd în seamă cîteva amănunte pe care singură le poți infirma sau confirma. Nimeni nu crede că dumneata ai fost prima lui ispită. De fapt, te văzuse înainte de a fi venit la Bath și de a te fi admirat, dar fără să fi știut cine erai. Cel puțin așa mi-a spus cea care m-a informat. E adevărat ? Te-a văzut în vara sau toamna trecută „undeva în vest", ca să folosesc cuvintele ei, fără să fi știut că erai dumneata ?

— Sigur că m-a văzut. Pînă aici e foarte adevărat. La Lyme ; s-a întîmplat să fie la Lyme.

— Bine, urmă doamna Smith cu un aer triumfător. Acordă-i atunci prietenei mele creditul cuvenit la stabilirea primului amănunt afirmat. Așadar, te-a văzut la Lyme și te-a plăcut atît de mult, încît a fost peste măsură de încîntat să te întîlnească iarăși în piața Camden, de data asta ca domnișoara Anne Elliot, și din clipa aceea, nu mai am nici o îndoială, domnul Elliot a avut un scop îndoit în vizitele sale acolo. Deci, a mai existat un scop, unul mai timpuriu, pe care am să ți-l explic acum. Dacă în povestirea mea există ceva ce știi că e un neadevăr sau că e improbabil, oprește-mă. Relatarea ce mi-a fost făcută arată că prietena surorii dumitale, doamna care șade acum cu dumneavoastră, despre care dealtfel te-am auzit vorbindu-mi, a venit la Bath cu domnișoara Elliot și cu Sir Walter din septembrie trecut (cu alte cuvinte odată cu ei) și de-atunci stă acolo ; că e o femeie dibace, mieroasă, arătoasă, săracă dar acceptabilă ; și că se comportă astfel încît lasă o impresie generală în rîndul cunoștințelor lui Sir Walter că urmărește să devină Lady

Elliot ; şi, spre uimirea tuturor, se pare că domnişoara Elliot pare a fi oarbă în faţa unei atari primejdii.

Ajunsă aici, doamna Smith făcu o pauză de-o clipă, dar Anne nu scoase nici un cuvînt, aşa că domnia-sa continuă :

— Iată în ce lumină le apăreau lucrurile tuturor celor ce cunoşteau familia cu mult înainte de a te fi reîntors dumneata aici ; iar colonelul Wallis era cu ochii pe tatăl dumitale, atît cît să-şi dea bine seama cum stau lucrurile, cu toate că pe atunci încă nu păşise în piaţa Camden ; dar ataşamentul său pentru domnul Elliot i-a trezit interesul, pîndind tot ce se petrecea acolo ; şi cînd domnul Elliot a venit la Bath pentru o zi sau două, ceea ce s-a întîmplat să fie puţin înainte de Crăciun, colonelul Wallis l-a pus la curent cu ceea ce părea că se petrece în piaţa Camden şi cu vorbele care începuseră să se răspîndească... Acum, mai trebuie să înţeleagă că timpul a adus o schimbare foarte substanţială în părerile domnului Elliot despre preţul şi valoarea unui titlu de baronet. Dumnealui s-a schimbat cu desăvîrşire în privinţa tuturor problemelor legate de origine şi înrudire. Avînd de-atîta vreme pe mînă bani cît poftea şi nimic după care să tînjească fie din cupiditate, fie din răsfăţ, treptat a învăţat să-şi dureze fericirea pe importanţa faptului de-a fi moştenitorul unui titlu de nobleţe. Cred că atitudinea asta a lui a început să se înfiripeze mai înainte de a fi încetat relaţiile noastre, dar în momentul de faţă e recunoscut că nu urmăreşte decît asta. Nu poate suporta gîndul de a nu fi Sir William. Poţi de aceea să-ţi închipui că veştile pe care le-a aflat de la prietenul său nu-i puteau fi pe plac şi poţi să-ţi dai seama la ce a dus asta : hotărîrea lui de a se întoarce la Bath cît mai curînd cu putinţă şi de a se stabili aici pe-o bucată de timp, cu scopul de a reînnoi cunoştinţa lui dinainte cu familia şi de a-şi recîştiga o situaţie trainică în sînul familiei, care să-i poată pune la îndemînă mijloacele de a se încredinţa de stadiul şi nivelul primejdiei ce-l ameninţă şi de a putea dejuca astfel planurile doamnei, dacă ar fi găsit că merită. Aşa ceva s-a convenit între cei doi prieteni, ca singurul lucru ce era deocamdată de făcut ; şi colonelul Wallis trebuia să-l ajute pe orice cale cu putinţă. El urma

să fie prezentat în casa lui Sir Walter, și doamna Wallis trebuia să fie prezentată și toți trebuiau să se cunoască. Ca urmare, domnul Elliot s-a întors la Bath ; și, la cererea lui, a fost iertat, așa precum știi, și reprimit în familie ; și țelul statornic, singurul lui țel, a fost să pîndească pe Sir Walter și pe doamna Clay (pînă cînd sosirea dumitale a adăugat un nou pretext). N-a pierdut nici un prilej de a fi împreună cu ei, le-a ațînut calea, se trezeau cu el în casă la orice oră... dar nu-i nevoie să intru în amănunte în privința asta. Poți să-ți închipui ce ins dibaci poate fi ; și îndrumată așa cum ești, poate vei fi în măsură să-ți aduci aminte ce l-ai văzut făcînd.

— Da, răspunse Anne, tot ce-mi povestești se potrivește cu ceea ce puteam să-mi închipui. Totdeauna e ceva dezgustător în amănuntele vicleniei. Uneltirile egoismului și ale fățărniciei totdeauna te revoltă, dar nimic din tot ce am ascultat nu mă surprinde. Îi știu pe cei ce-ar fi uluiți de-o asemenea descriere a domnului Elliot, cărora mai că nu le-ar veni să creadă ; dar pe mine nu mă mulțumește numai atît. Totdeauna am dorit să aflu un alt scop al comportării lui decît cel aparent... Aș vrea să știu părerea lui de-acuma cu privire la probabilitatea evenimentului de care se temea ; și anume dacă socotește că primejdia s-a micșorat, sau nu.

— Micșorat, după cîte înțeleg, răspunse doamna Smith. Domnul Elliot crede că doamna Clay se teme de dînsul, dîndu-și seama că el îi ghicește gîndurile, și de aceea nu îndrăznește să procedeze așa cum ar cuteza s-o facă în lipsa lui. Dar fiindcă domnul Elliot trebuie să lipsească odată și odată, nu-mi dau seama cum poate fi el ferit de primejdie atîta vreme cît ea-și exercită influența actuală. Doamna Wallis are o idee năstrușnică, după cîte-mi povestește infirmiera — și anume că va trebui specificat în actul de căsătorie, cînd te vei mărita cu domnul Elliot, că tatăl dumitale nu trebuie să se căsătorească cu doamna Clay. O soluție demnă de mintea doamnei Wallis, după cît se știe ; dar infirmiera mea cu scaun la cap, doamna Rooke, își dă seama cît e de absurdă asemenea soluție... „Asta-i bună, doamnă", zice ea, „hotărît lucru că așa ceva nu-l poate împiedica să se însoare cu alta." Și, pe de altă parte, ca să spunem lucrurilor pe șleau, nu cred că infir-

miera mea s-ar opune cu înverşunare în fundul sufletului la o a doua căsătorie a lui Sir Walter. Trebuie ţinut seama de faptul că ea este o adeptă a căsătoriei, ştii dumneata, şi (deoarece pînă la urmă voinţa proprie reuşeşte să se impună) cine poate spune că infirmierei mele nu-i trece prin cap să intre în slujba viitoarei Lady Elliot, datorită recomandării doamnei Wallis?

— Mă bucur să aflu toate acestea, spuse Anne după un scurt răstimp de gîndire. Îmi va veni cu mult mai greu în unele privinţe să fiu în tovărăşia lui, dar voi şti mai bine ce am de făcut. Linia mea de conduită va fi mai sinceră. Evident, domnul Elliot e un bărbat viclean, prefăcut, iscusit, care în toată viaţa lui n-a avut un principiu călăuzitor mai bun decît egoismul.

Dar povestea cu domnul Elliot încă nu se terminase. Doamna Smith fusese abătută de la prima ei ţintă, iar Anne, în interesul legăturilor propriei sale familii, uitase cît de multe fuseseră insinuate în primul rînd împotriva lui ; dar acum atenţia îi fu atrasă tocmai de explicarea acelor prime aluzii şi ascultă o poveste care, dacă nu justifica întrutotul amărăciunea fără seamăn a doamnei Smith, vădea totuşi că el fusese crud şi hain în felul cum se purtase cu ea, în întregime lipsit atît de simţul dreptăţii cît şi de cel al milei.

Anne a aflat astfel că (prietenia dintre ei continuînd nestînjenită de căsătoria domnului Elliot) erau mereu împreună ca şi înainte şi că domnul Elliot l-a vîrît pe prietenul său în nişte cheltuieli cu mult mai mari decît averea sa. Doamna Smith n-a vrut să-şi asume blamul asupră-şi şi a fost prea delicată ca s-arunce vina asupra soţului ei ; dar Anne a putut spicui, lămurîndu-se, că venitul lor n-a atins niciodată nivelul stilului lor de viaţă şi că de la început dăduseră dovadă de o nechibzuinţă generală. Din cele ce spunea soţia lui despre el, Anne s-a putut dumiri că domnul Smith era un bărbat însufleţit de sentimente calde, cu un caracter uşuratic, nepăsător din fire, nu prea priceput, cu mult mai îndatoritor decît prietenul său, nesemănînd deloc cu el... condus şi probabil dispreţuit de dînsul. Domnul Elliot, ajuns prin căsătorie la mare belşug şi pornit să-şi satisfacă orice plăcere sau desertăciune ce puteau fi obţinute fără a cheltui el ceva

(căci cu toate poftele sale ajunsese un om prevăzător) și începînd să fie bogat tocmai cînd prietenul său ar fi trebuit să-și dea seama c-a sărăcit, părea să nu-i pese nicidecum de problemele financiare ale prietenului său ; ci, dimpotrivă, îl îndemna și-l aţîţa la cheltuieli ce nu se puteau termina decît cu ruina. Și, ca atare, familia Smith a ajuns la ruină.

Soţul a murit tocmai la timp și a fost scutit să afle situaţia sa reală. Ceva mai înainte cunoscuseră însă destule strîmtorări ca să pună la încercare amiciţia prietenilor lor, aflînd astfel că-i mai bine să n-o pună la încercare pe a domnului Elliot ; dar pînă la moartea domnului Smith, starea jalnică a afacerilor sale rămăsese cu desăvîrșire necunoscută. Cu încredere în consideraţia domnului Elliot, mai vrednic de laudă pentru sentimentele sale decît pentru puterea-i de discernămînt, domnul Smith l-a desemnat pe dînsul ca executor testamentar ; dar domnul Elliot n-a vrut să primească, și greutăţile și necazurile care s-au adunat pe capul ei din pricina acelui refuz, pe lîngă suferinţele de neînlăturat ale situaţiei în care se afla doamna Smith, au fost de-așa natură încît e cu neputinţă să fie povestite fără chin sufletesc, sau ascultate fără o firească indignare.

Anne a putut vedea și cîteva scrisori de-ale domnului Elliot trimise cu acel prilej, răspunsuri la solicitările urgente ale doamnei Smith, din conţinutul cărora se vădea aceeași hotărîre nestrămutată de a nu se amesteca în încurcături din care să nu-i iasă nici un ban și, cu o politeţe rece, arătau aceeași nepăsare crîncenă faţă de nenorocirile care puteau s-o lovească. Era o întruchipare oribilă a nerecunoștinţei și-a neomeniei ; și Anne, în unele momente, simţea că nici o crimă făţișă și flagrantă n-ar putea fi mai cumplită. A avut de ascultat o mulţime ; toate amănuntele tristelor episoade din trecut, desperări peste desperări în detaliu, la care în convorbirile anterioare ea abia de făcuse ușoare aluzii — toate erau acuma împărtășite cu firească francheţă. Anne a putut să înţeleagă cît se poate de bine năvalnica ușurare sufletească a prietenei sale ; era doar gata să se minuneze de stăpînirea și liniștea obișnuită de care dădea dovadă.

În povestea necazurilor ei, era totuși o împrejurare deosebit de supărătoare. Avea serioase temeiuri să creadă că o oarecare proprietate a soțului ei din Indiile de Vest, care fusese mai mulți ani sub un soi de sechestru pentru plata ipotecilor ce-o grevau, ar putea fi recuperată prin niște măsuri adecvate ; și proprietatea aceea, deși nu mare, ar fi fost îndestulătoare ca să-i asigure un oarecare belșug. Dar nu avea pe nimeni să se ocupe de asemenea treabă. Domnul Elliot n-a vrut să facă nimic, iar dînsa, biata de ea, nu era în stare de nici un efort, atît din pricina stării grave de slăbiciune trupească, cît și din lipsă de bani ca să poată apela la alții. N-avea nici rude care s-o ajute măcar cu un sfat și, ca atare, nu și-a putut îngădui să dobîndească sprijinul legii. Toate acestea au agravat și mai mult strîmtorarea mijloacelor de existență. Să-și dea seama că ar fi putut fi într-o situație mai bună, că un mic efort la locul cuvenit ar fi izbutit, și să se teamă întruna că amînarea sau întîrzierea pot încă să-i șubrezească temeiul revendicărilor sale — era un lucru greu de suportat.

În privința asta nădăjduise doamna Smith să se slujească de Anne pe lîngă domnul Elliot. Presimțind că aveau să se căsătorească, se temuse tare dinainte să nu-și piardă prietena prin asta ; dar fiind încredințată că el nu putuse face nici un demers de asemenea natură, devreme ce nici măcar nu știa dacă ea se află în Bath, numaidecît i-a venit în minte, că ceva s-ar putea face în folosul ei prin influența femeii iubite de el, și în mare grabă s-a pregătit să cîștige bunăvoința sufletească a lui Anne, atît cît ar fi putut îngădui grija cuvenită caracterului domnului Elliot ; cînd iată că auzind-o pe Anne tăgăduind o asemenea presupusă logodnă, a înțeles că lucrurile stăteau cu totul altfel ; și în vreme ce această împrejurare îi spulbera noua speranță de a izbuti să înfăptuiască prima și singura ei dorință, îi lăsa cel puțin mîngîierea de a-i spune în felul ei întreaga poveste, așa cum s-a întîmplat.

După ce-a ascultat această întreagă caracterizare a domnului Elliot, nu se putea ca Anne să nu rămînă oarecum surprinsă de faptul că, la începutul convorbirii

lor, doamna Smith vorbise despre el cu atîta bunăvoinţă. „Păruse că-l laudă şi că o îndeamnă să-l ia."

— Draga mea, a sunat răspunsul doamnei Smith, nu puteam face altcum. Socoteam căsătoria dumitale cu el ca sigură, cu toate că s-ar fi putut să nu te fi cerut încă, şi nu-ţi mai puteam spune adevărul despre el ; era ca şi cum ţi-ar fi fost soţ. Inima-mi sîngera cînd îţi vorbeam de fericire. Şi totuşi, domnul Elliot e inteligent, e plăcut, şi cu o femeie ca dumneata situaţia nu ar fi fost chiar deznădăjduită. Cu prima lui soţie a fost foarte hain. Amîndoi erau nefericiţi împreună. Dar ea era prea proastă ca să merite cît de cît respect, iar el n-a iubit-o niciodată. Voiam din răsputeri să nădăjduiesc că o vei duce mai bine cu el !

Recunoscînd în sinea ei posibilitatea de a fi ajuns să se căsătorească cu el, Anne s-a cutremurat la gîndul nenorocirii ce-ar fi trebuit să urmeze. Era bineînţeles cu putinţă să fi fost convinsă de Lady Russell ! Şi în atare perspectivă, oare care din ei ar fi fost cel mai nefericit, cînd timpul le-ar fi dezvăluit pe toate prea tîrziu ?

Era foarte de dorit ca Lady Russell să nu se mai amăgească în asemenea privinţă ; şi una dintre hotărîrile ce-au decurs, din discuţia celor două prietene, care le-a răpit cea mai mare parte a dimineţii, a fost următoarea : Anne şi-a luat libertate deplină de a împărtăşi prietenei sale, Lady Russell, toate lucrurile referitoare la doamna Smith, în care era implicată şi comportarea domnului Elliot.

CAPITOLUL XXII

ANNE A PLECAT acasă ca să chibzuiască la toate cele auzite. Dintr-un punct de vedere, era cu sufletul împăcat aflînd atîtea despre domnul Elliot. Oricum, lui nu i se mai cuvenea nici un soi de sentimente gingaşe. În felu-i supărător de a se băga cu sila, era tocmai la polul opus al căpitanului Wentworth. Şi necazul pe care i-l pricinuiseră atenţiile lui în seara dinainte, impresia

greșită pe care o crease, toate le privea acum fără surprindere... În nici un caz nu-i mai era milă de el. Dar numai în asta consta singura ei ușurare sufletească. Din toate celelalte puncte de vedere, aruncîndu-și privirile în jur sau mergînd mai în adînc, nu vedea decît din ce în ce mai multă neîncredere și temere. Era preocupată de dezamăgirea și de supărarea pe care le va încerca Lady Russell, de ofensa ce va atîrna asupra capetelor tatălui și surorii sale și suferea adînc prevăzînd multe necazuri, fără să știe cum s-ar putea feri de ele și cum le-ar putea ocoli... Dar era copleșită de-o adîncă mulțumire că, în sfîrșit, îl cunoștea. Niciodată nu s-a socotit atît de îndreptățită ca acum la o răsplată pentru faptul că nu a nesocotit o veche prietenă ca doamna Smith — și iată răsplata cum a izvorît de la sine ! Doamna Smith fusese în stare să-i spună ceea ce nimeni n-ar fi putut face. Ar putea oare asemenea vești să fie răspîndite în sînul familiei ? Ce idee zadarnică ! Anne trebuia să stea de vorbă cu Lady Russell, să-i povestească, să se sfătuiască cu ea și, după ce va face tot ce-i va sta în putință, va aștepta evenimentele cu toată liniștea de care era în stare ; dar, pînă la urmă lipsa ei cea mai mare de tihnă se afla tocmai în partea aceea a sufletului care nu putea fi deschisă față de Lady Russell, în acea năvală de îngrijorări și temeri care trebuia să rămînă închise în ea.

Ajungînd acasă, a văzut că scăpase să mai dea ochii cu domnul Elliot, așa cum dealtfel intenționase ; a aflat că fusese și le făcuse o vizită lungă de dimineață ; dar nici n-apucase bine să se felicite că se putea simți în siguranță pînă a doua zi, cînd află că domnia-sa urma să vină iarăși seara.

— N-aveam nici cea mai mică intenție să-l poftesc, spuse Elizabeth cu o nepăsare afectată, dar a făcut atît de multe aluzii ; cel puțin așa zice doamna Clay.

— Într-adevăr, așa spun. În viața mea n-am văzut pe cineva să stăruiască mai mult ca să fie poftit. Bietul om. Mi-a fost, zău, milă de el ; pentru că sora dumneavoastră, domnișoara Anne, cu inima-i împietrită, pare pornită să fie crudă.

— O ! exclamă Elizabeth, mai curînd ai spune că sînt prea obișnuită cu un asemenea joc, ca să mai fiu înduple-

cată de aluziile unui gentilom. Cu toate acestea, cînd am văzut cît de tare-i părea rău că nu l-a găsit pe tata azi dimineaţă, am cedat numaidecît, pentru că nici o clipă n-aş vrea să pierd prilejul de a-i vedea împreună, pe el şi pe Sir Walter. Cînd sînt unul lîngă altul, pare că amîndoi cîştigă aşa de mult ! Fiecare din ei purtîndu-se atît de plăcut ! Domnul Elliot ridicîndu-şi privirile în sus cu atîta respect !

— Nemaiînchipuit de încîntător ! exclamă şi doamna Clay, fără să îndrăznească totuşi să-şi întoarcă privirile spre Anne. Întocmai ca un tată şi un fiu ! Dragă domnişoară Elliot, nu mi-e îngăduit să spun tată şi fiu ?

— O ! Eu nu pun oprelişte pe vorbele nimănui ! Dacă-ţi trec prin cap asemenea idei ! Dar, pe cuvîntul meu, mai că nu-i iau în seamă atenţiile fiind mai prejos ca cele ale altor bărbaţi !

— Scumpa mea domnişoară Elliot ! exclamă doamna Clay, ridicîndu-şi în sus mîinile şi ochii, şi-apoi înecîndu-şi restul uimirii într-o tăcere comodă.

— Ei, na ! dragă Penelope, nu-i nevoie să fii atît de îngrijorată în privinţa lui. L-am poftit să vină, după cum ştii. Mi-am luat rămas bun de la el cu zîmbetul pe buze. Cînd am aflat că se duce într-adevăr la prietenii lui de la Thornberry-park mîine toată ziua, l-am compătimit.

Anne admira teatrul bine jucat de prietena surorii sale, în stare să arate atîta plăcere în aşteptare şi pînă la urmă în vizita omului a cărui prezenţă sigur că o încurca în atingerea ţelului. Era cu neputinţă ca doamna Clay să nu-l urască pe domnul Elliot, numai cît îl vedea : şi totuşi, putea să simuleze o atitudine binevoitoare şi calmă şi să pară foarte mulţumită cu limitarea îngăduinţei de a sta şi a se dărui lui Sir Walter numai pe jumătate din cît ar fi fost, de nu apărea domnul Elliot.

Pentru Anne era un adevărat chin să-l vadă pe domnul Elliot intrînd în casă ; şi foarte penibil cînd se apropia de ea ca să-i vorbească. Se obişnuise dinainte să-l simtă că nu e totdeauna sincer, dar acum îi vedea falsitatea în orice lucru. Respectul plin de atenţie faţă de tatăl ei, în contrast cu limbajul lui de odinioară, era odios ; şi cînd se mai gîndea şi la purtarea-i plină de cruzime faţă de

doamna Smith, Anne mai că nu putea să-l vadă în ochi, cu zîmbetele, blîndețea și cu rostirea ipocritelor sale sentimente pline de mărinimie. Avea de gînd să se ferească de a-și schimba purtarea față de el, ceea ce-ar putea prilejui vreun protest din partea lui. Grea sarcină pentru ea să scape de întrebările sau de laudele lui ; dar avea de gînd să fie categoric rece cu el, atît cît îi puteau îngădui relațiile dintre ei, și să se retragă pe nesimțite cu cîțiva pași din netrebuincioasa intimitate la care ajunseseră. Ca atare, Anne s-a purtat mai rezervată și mai rece decît cu o seară înainte.

Domnul Elliot dorea să-i aţîţe iarăşi curiozitatea în legătură cu locul și împrejurarea în care a putut el auzi laude despre ea înainte de-a o cunoaște ; dorea din răsputeri să fie răsplătit cu mai multă atenție ; dar farmecul se spulberase ; domnia-sa socotea că erau necesare ardoarea și însuflețirea dintr-un local de distracții ca să stîrnească mulțumirea de sine a verișoarei lui atît de modeste ; dar înțelese, cel puțin, că nu acum trebuia întreprins așa ceva, prin vreo încercare pe care-ar putea-o risca, printre pretențiile prea dominante ale celorlalți. Dar nu bănuia cîtuși de puțin că de vină era o pricină care lucra în momentul de față împotriva intereselor lui, aducînd mereu în gîndurile lui Anne toate episoadele purtării lui lipsite de orice scuză.

Anne găsi oarecare mulțumire la gîndul că domnul Elliot va pleca într-adevăr din Bath a doua zi dis-de-dimineață și că va lipsi aproape două zile întregi. Era poftit iarăși la ei în piața Camden, chiar în seara zilei cînd se va întoarce, dar de joi și pînă sîmbătă seara lipsa lui era sigură. Destul de rău că trebuia s-o aibă tot timpul sub ochi pe doamna Clay ; dar să trebuiască să adauge la grupul lor un ipocrit încă și mai ascuns, era ceva ce ar fi spulberat tot ceea ce însemna liniște și tihnă. Cîtă umilire numai cînd se gîndea la vicleniile permanente urzite în jurul tatălui ei și al lui Elizabeth, la feluritele surse de înjosire și insultă care li se pregăteau ! Egoismul doamnei Clay nu era atît de subtil și nici așa de revoltător ca al lui, și Anne s-ar fi învoit la căsătoria ei dintr-o dată, cu toate nenorocirile respective, numai ca să dea în

vileag toată dibăcia și iscusința domnului Elliot, în truda lui de a o împiedica.

Vineri dimineață era hotărîtă să se ducă foarte devreme la Lady Russell, ca să poată să-i destăinuiască totul ; și-ar fi plecat numaidecît după micul dejun, dacă doamna Clay n-ar fi trebuit să iasă și ea în oraș, în scopul de a o scuti pe Elizabeth de-asemenea necaz ; din pricina asta, Anne s-a gîndit s-aștepte pînă va fi sigură c-a scăpat de o însoțitoare ca ea. De aceea, după ce-a văzut-o pe doamna Clay plecată, i-a mărturisit surorii ei că-și va petrece dimineața în strada Rivers, la Lady Russell.

— Foarte bine ! zise Elizabeth. N-am a-i trimite decît expresia afecțiunii mele. A ! ba da, poți să-i duci înapoi cartea aceea plicticoasă pe care mi-a împrumutat-o și spune-i c-am citit-o toată. Zău că nu mă pot chinui citind întruna poeziile și elucubrațiile, toate cît apar. Lady Russell știe să te bată la cap cu noile publicații. Nu-i nevoie să-i spui așa ceva, dar aseară purta o rochie hidoasă. Credeam că are oarecare gust în felul de-a se îmbrăca, dar la concert mi-a fost rușine de ea. Ceva atît de convențional și *arrangé* în ținuta ei ! Și șade atît de țeapănă ! Oricum, transmite-i cea mai caldă afecțiune.

— Și salutările mele, adăugă Sir Walter. Omagiile cele mai respectuoase. Și poți să-i spui că am de gînd să-i fac curînd o vizită. Comunică-i ce ți-am spus cu politețe. Bineînțeles n-am să-mi depun decît cartea de vizită. La femei de vîrsta ei, care se gătesc atît de puțin, vizitele de dimineață nu sînt niciodată plăcute. Dacă măcar și-ar boi fața nu s-ar mai teme de-a fi văzută ; dar, ultima oară cînd am fost la ea, am băgat de seamă că a lăsat numai-decît storurile în jos.

În timp ce tatăl ei vorbea, s-a auzit un ciocănit în ușă. Cine putea să fie ? Anne, amintindu-și de vizitele obișnuite la orice oră din zi ale domnului Elliot, se aștepta să fie el, de nu l-ar fi știut că trebuia să fi plecat la vreo șapte mile depărtare. După obișnuitul timp de așteptare, s-au auzit fireștii pași de apropiere, și „domnul și doamna Charles Musgrove" au fost introduși în încăpere.

Surpriza a fost cea mai puternică emoție trezită de apariția lor, dar Anne s-a simțit într-adevăr bucuroasă

să-i vadă ; nici ceilalți nu părcau să fie chiar atît de contrariați, de-ar fi putut lua la timp o înfățișare de bun sosit : și de îndată ce s-a aflat că, deși rudele lor cele mai apropiate, n-au venit cu gîndul de a se pripăși în casa aceea, Sir Walter și Elizabeth au fost gata să le arate o afecțiune sporită și să facă onorurile casei cît mai bine cu putință. Veniseră la Bath pentru cîteva zile, împreună cu doamna Musgrove, și trăseseră la White Hart. Asta au lăsat să se înțeleagă numaidecît ; dar pînă cînd Sir Walter și Elizabeth au dus-o pe Mary în celălalt salon, desfătîndu-se de cît era ea de încîntată, Anne nu a putut afla de la Charles pricina adevărată a venirii lor, nici explicația unor aluzii însoțite de zîmbete cu privire la o anumită treabă — aluzii scăpate în mod ostentativ de Mary —, și nici lămurirea unei oarecare tulburări aparente cînd a fost vorba din cîte persoane era alcătuit grupul din care făceau ei parte.

Anne a aflat apoi că, în afară de ei doi, mai veniseră doamna Musgrove, Henrietta și căpitanul Harville. Charles îi făcu o descriere atotcuprinzătoare și limpede a întregii situații : o povestire din care Anne și-a dat seama în mare măsură de împrejurările cele mai semnificative. Planul și-a primit primul imbold de la dorința căpitanului Harville de a veni la Bath pentru treburi. Începuse să vorbească de asta cu o săptămînă în urmă ; și cum vînatul era oprit, Charles, ca să facă și el ceva, propusese să vină și el, și doamna Harville păru foarte bucuroasă de propunere, socotind-o ca un privilegiu și-un profit pentru soțul ei ; dar Mary n-a putut suporta gîndul să fie lăsată singură acasă, și s-a arătat atît de nenorocită încît timp de-o zi, două, totul a rămas în nesiguranță, ba chiar și renunțaseră la gîndul acesta. Dar după aceea, ideea a fost iarăși reluată de mama și de tatăl lui Charles. Maică-sa avea cîțiva prieteni vechi în Bath, pe care dorea să-i vadă ; situația a fost socotită un prilej minunat pentru Henrietta să vină și ea, ca să cumpere rochii de mireasă pentru ea și pentru soră-sa ; așa că, pe scurt, toate s-au încheiat cu formarea grupului în frunte cu maică-sa, și totul a devenit și pentru căpitanul Harville comod ; iar Charles și Mary au fost incluși în grup, ca să nu piardă un asemenea prilej. Sosiseră noaptea trecută, tîrziu. Doamna Harville și copiii,

precum și căpitanul Benwick, rămaseseră cu domnul Musgrove și Louisa la Uppercross.

Singurul lucru care a uimit-o pe Anne a fost că situația avansase destul de mult ca să se poată vorbi de rochia de mireasă a Henriettei ; ea își închipuise c-ar exista oarecare greutăți cu averea, care ar frîna înfăptuirea căsătoriei atît de repede, dar a aflat de la Charles că de curînd (după ultima scrisoare trimisă ei de Mary), Charles Hayter primise oferta unui prieten de a lua o parohie în locul unui tînăr căruia îi era cu neputință s-o țină timp de mai mulți ani : și datorită actualului venit, împreună cu încă ceva mai permanent, de care era aproape sigur mult înainte de termenul în discuție, cele două familii au încuviințat dorința tînărului, încît căsătoria lor se pare că urma să aibă loc în cîteva luni, tot atît de curînd ca și cea a Louisei.

— Și e o parohie foarte bună, adăugă Charles, numai la douăzeci și cinci de mile depărtare de Uppercross, și într-o regiune minunată... într-o parte splendidă din Dorsetshire. În mijlocul cîtorva dintre cele mai bune terenuri din regat, parohia e înconjurată de trei mari proprietari, fiecare dintre ei mai grijuliu și mai atent ca ceilalți ; și cel puțin de la doi din cei trei, Charles Hayter ar putea căpăta o recomandare specială. Nu că ar vrea să aprecieze așa ceva cum s-ar cuveni, menționă el, căci Charles e destul de nepăsător în privința vînatului. Asta-i partea lui cea mai slabă.

— Sînt grozav de bucuroasă, cît se poate de bucuroasă, exclamă Anne, pentru cele ce urmează să se întîmple ; și că cele două surori, care merită deopotrivă amîndouă să aibă parte de fericire și care totdeauna mi-au fost așa de bune prietene, au perspective încîntătoare de viitor ; că proiectele uneia nu le vor umbri pe ale celeilalte, și că vor fi amîndouă pe-același plan — atît în belșug cît și în tihnă. Nădăjduiesc că tatăl și mama dumitale sînt foarte fericiți în privința lor, a amîndurora.

— A ! da. Tata ar fi tot atît de încîntat dacă tinerii ar fi mai bogați, dar alt cusur nu le găsește. Banii, știi, să tot scoți bani peste bani... două fiice dintr-o dată... nu poate fi o socoteală prea plăcută, și-l silește să pună rînduială în prea multe lucruri. Totuși, nu vreau să spun că ele

n-ar avea dreptul. E foarte indicat să-și ia partea ce li se cuvine ca fiice ; și eu sînt încredințat că față de mine a fost totdeauna un părinte bun și generos. Mary nu-i nici pe jumătate de acord cu căsătoria Henriettei. Niciodată n-a fost, știi doar. Dar n-are dreptate în privința lui, și nici nu are o părere prea bună despre Winthrop. N-o pot face să ia în seamă valoarea proprietății. Pentru vremurile de față e o căsătorie foarte izbutită ; și de cînd mă știu, mi-a fost drag Charles Hayter și n-am de gînd să mă lepăd de el acum.

— Niște părinți atît de minunați ca domnul și doamna Musgrove exclamă Anne trebuie să fie fericiți de căsătoriile copiilor lor. Ei fac orice ca să le asigure fericirea, sînt sigură. Ce noroc pentru tineri să aibă parte de asemenea părinți ! Tatăl și mama dumitale par a fi cu totul străini de sentimentele pline de ambiții care-au împins pe drumuri greșite și la nefericire pe-atîția tineri cît și pe bătrîni ! Sper că ești convins de totala însănătoșire a Louisei, acum ?

Charles răspunse, codindu-se cumva.

— Da, cred că da... e mult mai bine ; dar s-a schimbat ; nu mai aleargă, nu mai sare, nu mai rîde, nici nu mai dansează : e cu totul altfel. Dacă se întîmplă ca cineva să închidă ușa ceva mai tare, Louisa tresare și se zvîrcolește ca un peștișor în apă. Și Benwick șade alături de ea, citindu-i versuri sau oftînd cît e ziua de lungă.

Anne izbucni în rîs.

— Așa ceva nu-i tocmai pe gustul dumitale, știu, zise ea ; dar cred că Benwick e un tînăr minunat.

— Sigur că este. Și nimeni nu se-ndoiește de asta : dar sper că nu mă crezi chiar atît de mărginit încît să vreau ca orice om să aibă aceleași năzuințe și gusturi ca mine. Îl apreciez foarte mult pe Benwick ; și cînd izbutești să-l faci să vorbească, apoi are multe de spus. Cititul nu i-a stricat cu nimic, căci pe cît a citit tot pe-atîta a și luptat. E un tînăr plin de curaj. Lunea trecută l-am cunoscut mult mai bine ca înainte. Am avut o încăierare faimoasă la o vînătoare de guzgani toată dimineața, în hambarele mari ale tatei ; și Benwick și-a jucat rolul atît de bine, că de-atunci l-am îndrăgit.

Aici au întrerupt discuţia, căci Charles simţea o nevoie imperioasă de a se duce după ceilalţi să admire oglinzile şi porţelanurile ; dar Anne aflase destul ca să înţeleagă situaţia prezentă de la Uppercross şi să se bucure de fericirea care domnea acolo ; şi cu toate c-a suspinat pe cînd se bucura, suspinul ei n-avea nici urmă din răutatea invidiei în el. Ar fi dorit bineînţeles să fi avut şi ea parte de norocul lor, dac-ar fi putut, dar nu voia să li se împuţineze al lor.

Vizita s-a desfăşurat toată într-o foarte bună dispoziţie. Mary era într-o stare sufletească minunată, bucurîndu-se din plin de veselie şi schimbare ; mai era şi grozav de mulţumită de călătoria pe care-o făcuse în caleaşca soacrei ei, cu patru cai înaintaşi, şi de faptul că nu depindea deloc de locuinţa din piaţa Camden, încît era tocmai în starea de-a admira fiecare lucru aşa cum se cuvenea, şi gata să înţeleagă toată superioritatea casei, aşa cum taică-său şi soră-sa i-o arătaseră cu de-amănuntul. N-avea nimic de cerut de la taică-său şi de la soră-sa, iar saloanele lor măreţe îi ridicaseră destul de mult nivelul importanţei sale.

Preţ de cîteva clipe Elizabeth s-a frămîntat grozav. Îşi dădea seama că s-ar fi cuvenit ca doamna Musgrove cu toţi cei care-o însoţeau să fie poftiţi să ia masa cu ei, dar nu putu suporta diferenţa de stil, cu un personal de serviciu împuţinat, pe care o masă ar fi trădat-o şi de care ar fi luat cunoştinţă toţi cei care au fost totdeauna inferiori familiei Elliot de la Kellynch. Se dădea în ea o luptă între buna-cuviinţă şi vanitate, dar pînă la urmă vanitatea a învins şi Elizabeth s-a simţit din nou fericită. Iată convingerile ei intime... „Ce idei demodate... ospitalitate provincială... Noi nu mai împărtăşim părerea de-a invita la mese... în Bath puţină lume mai face aşa ceva... Lady Alicia niciodată nu dă mese ; nici măcar pe familia surorii sale n-a poftit-o, cu toate că se află aici de-o lună, şi cred că nici doamnei Musgrove nu i-ar conveni... s-o scoţi cu totul dintr-ale ei. Sînt sigură că mai curînd n-ar veni... nu se poate simţi în largul ei cu noi. Am să-i chem pe toţi să vină într-o seară ; asta ar fi mult mai bine... va să fie şi-o noutate şi-o plăcere. Două saloane ca ale noastre n-au mai văzut ei. Au să fie încîntaţi să vină

mîine seară. Are să fie o serată în toată puterea cuvîntului... mică, dar cît se poate de elegantă." Şi astfel Elizabeth s-a liniştit, mulţumită ; iar cînd invitaţia a fost adresată celor doi de faţă şi făgăduită şi celor ce lipseau, Mary s-a simţit şi ea nespus de mulţumită. Ea a fost cu deosebire poftită ca să-l cunoască pe domnul Elliot, şi să fie prezentată Lady-ei Dalrymple şi domnişoarei Carteret, care din fericire făgăduiseră c-au să vină ; şi nici nu s-ar fi putut să aibă parte Mary de o atenţie mai încîntătoare. Domnişoara Elliot avea să aibă cinstea de a invita în cursul dimineţii pe doamna Musgrove, iar Anne a ieşit odată cu Charles şi Mary, ca să se ducă numaidecît s-o vadă pe ea şi pe Henrietta.

Proiectul ei de a sta cu Lady Russel trebuia să fie amînat pentru moment. Toţi trei s-au dus să-i vadă timp de cîteva minute pe cei din River Street ; dar Anne şi-a dat seama că o întîrziere de o zi în comunicarea pe care avea de gînd s-o facă n-avea nici o importanţă şi s-a grăbit să se ducă de-a dreptul la White Hart, ca să-şi revadă prietenii şi tovarăşii din toamna trecută, cu o dorinţă şi o bunăvoinţă care s-au urzit cu ajutorul multor amintiri.

Le-au găsit pe doamna Musgrove şi pe fie-sa acasă şi singure, şi Anne a avut cea mai călduroasă primire din partea fiecăreia. Henrietta se afla tocmai în starea aceea plină de încîntare a unei fericiri proaspete, care o făcea să fie plină de atenţie şi de căldură pentru toţi cei care-i plăcuseră dinainte ; iar afecţiunea adevărată a doamnei Musgrove, Anne şi-o cîştigase prin ajutorul dat cînd ei se aflau la mare necaz. A fost întîmpinată cu bunătatea, căldura şi sinceritatea în care Anne se desfăta din plin, mai cu seamă că acasă la ea suferea de-o lipsă tristă de-asemenea fericire. Era rugată fierbinte să stea cu ei cît mai mult timp cu putinţă, poftită în fiecare zi pe cît e ziua de lungă, sau, ca să zicem aşa, socotită ca făcînd parte din familie ; şi, în schimb, Anne le acorda firește toată atenţia şi ajutorul ei aşa cum se pricepea. Iar cînd Charles a plecat, lăsîndu-le împreună, Anne a ascultat toată povestea Louisei de la doamna Musgrove şi pe cea a Henriettei chiar din gura ei, dîndu-şi cu părerea în problemele lor sau recomandîndu-le prăvăliile din Bath ;

iar între timp îi dădea o mînă de ajutor lui Mary, fie ca să-i schimbe panglica sau să-i pună ordine în socoteli, fie ca să-i găsească cheile și să-i potrivească gătelile sau să încerce s-o încredințeze că nimeni nu se purta urît cu ea ; lucruri pentru care Mary, deși foarte bine dispusă ca totdeauna cînd se afla la postul ei de observație de la fereastră supraveghind intrarea în Pavilionul băilor, nu se putea să nu aibă și momentele ei în care să-și pună imaginația la contribuție.

În dimineața aceea era mare frămîntare. Prezența atîtor persoane într-un han pricinuia un decor nestatornic în permanentă schimbare. Din cinci în cinci minute sosea ba o notă, ba un pachet, și nu trecuse nici jumătate de ceas de cînd se afla Anne acolo, că sufrageria lor, spațioasă cum era, părea aproape pe jumătate plină ; o ceată de prieteni vechi și statornici ședeau în jurul doamnei Musgrove, iar Charles s-a întors cu căpitanul Harville și cu căpitanul Wentworth. Apariția acestuia din urmă a fost nici mai mult nici mai puțin decît surpriza momentului. Era cu neputință ca Anne să fi uitat că sosirea prietenilor lor comuni trebuia să-i adune curînd iarăși împreună. Ultima lor întîlnire fusese deosebit de importantă pentru destăinuirea sentimentelor lui ; și Anne dobîndise o încredere plină de încîntare, numai că se temea din felul cum se uita la ea că aceeași convingere nefericită care-l făcuse să părăsească la iuțeală sala de concert îl stăpînea și acum. Nu părea deloc că ar dori să fie lîngă ea, ca să stea de vorbă.

Anne a încercat să fie liniștită și să lase lucrurile să meargă de la sine ; și a mai încercat să-și însușească o atitudine de încredere rațională... „Cu siguranță că dacă este o simpatie constantă între ambele părți, inimile noastre în scurtă vreme trebuie să se înțeleagă una pe alta. Nu mai sîntem un băiat și-o fetiță, ca să fim greu de mulțumit și supărăcioși, s-o luăm razna dintr-o nechibzuință de moment sau să ne jucăm ușuratic și zburdalnic cu propria noastră fericire." Și totuși, doar la cîteva clipe după aceea, Anne și-a dat seama că dacă ar fi împreună, în situația de față, s-ar expune pur și simplu și unul și celălalt la neînțelegeri și la răstălmăciri de cel mai dăunător soi.

— Anne, o strigă Mary, şezînd încă la fereastră, uite pe doamna Clay ; sînt sigură că-i ea, stă sub colonadă, şi e un domn cu ea. I-am văzut chiar acum cînd coteau pe după colţul străzii Bath. Par foarte absorbiţi de discuţie. Cine să fie ?... Vino şi spune-mi. Doamne sfinte ! Acum îmi dau seama... E chiar domnul Elliot.

— Nu, exclamă Anne repede, nu poate fi domnul Elliot, te asigur. Trebuia să plece din Bath azi dimineaţă la nouă, şi nu se-ntoarce pînă mîine.

În vreme ce vorbea, a văzut cum căpitanul Wentworth se uita la ea ; dîndu-şi seama de asta, s-a enervat şi s-a simţit stînjenită şi i-a părut rău că s-a grăbit să spună atît de mult, chiar dacă nu spusese decît ceva banal.

Mary, de teamă să nu fie bănuită că nu-şi cunoaşte propriul văr, a început să vorbească plină de căldură de trăsăturile caracteristice şi de particularităţile familiei, susţinînd sus şi tare că e domnul Elliot, şi iarăşi a chemat-o pe Anne să vină şi să se uite singură ; dar Anne n-avea de gînd să se urnească din loc şi a încercat să fie rece şi nepăsătoare. Totuşi o copleşi din nou aceeaşi suferinţă zărind zîmbete şi priviri semnificative schimbate între două sau trei dintre doamnele venite în vizită, ca şi cum domniile lor ar fi împărtăşit tainele familiei. Era evident că zvonul care o privea se răspîndise ; şi-apoi a urmat o scurtă pauză, care părea să asigure că zvonul are să se întindă şi mai mult.

— Hai, vino Anne, o strigă Mary, vino şi uită-te şi tu. De nu te grăbeşti, ai s-ajungi prea tîrziu. Uite-i, se despart, îşi dau mîna. El se-ntoarce şi pleacă. Auzi, să nu-l cunosc pe domnul Elliot ! Am impresia că ai uitat de întîmplarea de la Lyme.

Ca s-o liniştească pe Mary şi poate ca să-şi ascundă propria-i jenă, Anne a pornit-o încetişor spre fereastră. A ajuns tocmai la timp ca să confirme că era într-adevăr domnul Elliot (ceea ce n-ar fi crezut în ruptul capului) ; el n-apucase încă să dispară într-o direcţie, în timp ce doamna Clay grăbea pasul în cealaltă ; şi stăpînindu-şi uimirea pe care nu se putea împiedica să n-o simtă, văzînd ce sfat prietenesc ţineau cele două persoane cu interese total contrarii, Anne spuse calm :

— Da, e domnul Elliot, cu siguranță. Presupun că și-a schimbat ora plecării, asta trebuie să fie... sau poate că mă înșel ; n-am putut fi de față, și s-a întors la locul ei, stăpînă pe ea, nădăjduind în tihnă că s-a achitat bine de rolul pe care și-l propusese.

Musafirii și-au luat rămas bun și au plecat ; iar Charles, după ce i-a condus politicos la ușă, văzîndu-i plecați s-a strîmbat și apoi i-a vorbit de rău că au venit, după care a început așa :

— Ei, mamă, am făcut pentru dumneata ceva ce-are să-ți placă. Am fost la teatru și-am făcut rost de-o lojă pentru mîine seară. Nu-s băiat bun ? Știu că-ți plac piesele de teatru și e loc pentru toți. Loja e de nouă persoane. L-am poftit și pe căpitanul Wentworth. Anne nu va avea de ce să-i pară rău că vine cu noi, sînt sigur. Tuturor ne place teatrul. N-am făcut bine, mamă ?

Doamna Musgrove abia începuse încîntată să-și exprime plăcerea de a merge la teatru, dacă și Henrietta și ceilalți erau de acord, cînd Mary o întrerupse exclamînd :

— Doamne Dumnezeule, Charles ! cum te poți gîndi la așa ceva ? Să iei o lojă pentru mîine seară ! Ai uitat că mîine seară sîntem poftiți la tata, în piața Camden ? și că am fost foarte stăruitor chemați, cu scopul de a ne întîlni cu Lady Dalrymple, cu fiica ei și cu domnul Elliot — cele mai importante rude ale familiei — cu scopul de a le fi prezentați ? Cum poți fi atît de uituc ?

— Pfuu ! pfuu ! făcu Charles. Ce-i aceea o vizită de seară ? Nici nu merită s-o ții minte. Tatăl tău ar fi putut să ne poftească la o masă, zic eu, dacă ar fi avut chef să ne vadă. N-ai decît să faci cum pofteşti, dar eu mă duc la teatru.

— Vai ! Charles, ar fi îngrozitor dacă faci una ca asta ! După ce-ai făgăduit că vii !"

— Nu, n-am făgăduit, am zîmbit doar și m-am înclinat, și am rostit cuvîntul „încîntat". Asta nu-i promisiune.

— Dar trebuie să mergi, Charles. Ar fi un lucru de neiertat să nu mergem. Am fost poftiți anume ca să le fim prezentați. Totdeauna a existat o legătură atît de strînsă între familia Dalrymple și noi. Niciodată nu s-a

întîmplat ceva în sînul uneia care să nu fie numaidecît vestit celeilalte. Sîntem rude foarte apropiate, doar știi, și domnul Elliot la fel, și mai ales pe el trebuie să-l cunoști. Domnul Elliot merită toată atenția. Ia aminte, e moștenitorul tatei... viitorul reprezentant al familiei.

— Nu-mi mai vorbi mie de moștenitori și de reprezentanți. Nu sînt eu omul care să desconsidere pe cel care domnește ca să mă închin celui care-are să vină după el. Dacă nu merg de dragul tatălui tău, mi s-ar părea scandalos să merg de dragul moștenitorului său. În fond, ce-nseamnă domnul Elliot pentru mine ?

Vorbele nepăsătoare ale lui Charles o-nsuflețeau pe Anne, care-l vedea pe căpitanul Wentworth cît e de atent, privind și ascultînd din suflet ; iar la ultimele cuvinte și-a întors privirile dela Charles la ea.

Charles și Mary au urmat încă să vorbească în același fel : el, pe jumătate serios, pe jumătate în glumă, stăruind în planul cu teatrul, iar ea, foarte serioasă, opunîndu-se din toate puterile, fără a pierde din vedere să spună că, deși e hotărîtă să se ducă singură în piața Camden, nu se va simți deloc fericită dacă se duc la teatru fără ea. Doamna Musgrove interveni :

— Mai bine ar fi să amînăm. Charles, ți-aș propune să te duci să schimbi loja pe marți. Ar fi păcat să nu mergem cu toții, și am pierde-o și pe domnișoara Anne, dacă e vorba de o recepție acasă la tatăl ei ; și sînt sigură că nici mie, nici Henriettei, nu ne-ar place deloc piesa dacă domnișoara Anne n-ar putea fi cu noi.

Anne s-a simțit adînc recunoscătoare pentru asemenea bunătate prietenească, ca și pentru prilejul pe care i l-a dat de a spune pe un ton hotărît :

— Dacă lucrul ar depinde numai de dispoziția mea, doamnă, recepția de-acasă (dacă nu țin seamă de cele dorite de Mary) n-ar însemna nici cea mai mică piedică. N-am nici o plăcere la astfel de întîlniri, și aș fi foarte fericită să le pot schimba pe un spectacol de teatru, împreună cu dumneavoastră. Dar, poate că e mai bine să amînăm totuși.

Le-a spus întocmai ; dar după ce-a terminat, a început să tremure, știind că vorbele i-au fost ascultate,

neîndrăznind nici măcar să încerce să vadă ce efect au avut.

Curînd după aceea s-a căzut de acord ca marți să fie ziua de teatru ; doar Charles și-a păstrat privilegiul de a-și sîcîi soția, stăruind în ideia că el se va duce la teatru a doua zi, chiar dacă nimeni n-are să meargă cu el.

Căpitanul Wentworth s-a sculat de pe scaun și s-a îndreptat spre cămin, probabil cu gîndul de a pleca curînd și de lîngă cămin și de a se opri lîngă Anne — într-un fel mai ocolit.

— Încă nu ești de mult timp în Bath, îi spuse el, ca să fi prins gustul seratelor de-aici.

— Vai ! nu. Felul obișnuit în care se desfășoară nu-mi spune nimic. Eu nu joc cărți.

— Nici odinioară nu jucai, știu. Nu-ți sta în obicei jocul de cărți, dar timpul aduce multe schimbări.

— Încă nu sînt chiar atît de schimbată, exclamă Anne, dar se opri, temîndu-se să nu dea loc vreunei răstălmăciri.

După ce s-au scurs cîteva clipe, Wentworth spuse, ca și cum ar fi fost urmarea firească a unui simțămînt ivit atunci :

— E-o bună bucată de vreme, zău așa ! Opt ani și jumătate, e-o vreme nu glumă !

Că el ar fi vrut să spună mai multe, lucrul a rămas să-l mediteze în închipuirea ei Anne, într-un ceas de liniște ; pentru că, în vreme ce asculta încă ultimele lui cuvinte, a fost întreruptă de Henrietta, dornică să profite de clipa aceea de tihnă ca să plece în oraș și îi ruga pe cei ce-aveau s-o întovărășească să nu mai piardă timpul, ca nu cumva să se pomenească cu cineva care-ar mai veni.

Se văzură siliți s-o ia din loc. Anne spuse că este gata și și-a dat toată osteneala să pară că-i așa ; dar își dădea seama că dacă Henrietta ar fi știut cu cîtă părere de rău se deslipea de scaunul ei, pregătindu-se să părăsească încăperea, cu siguranță că, în noianul propriilor sentimente pentru vărul ei, precum și în siguranța afecțiunii lui pentru ea, ar fi găsit pricină să-i fie milă de Anne.

Pregătirile lor de plecare, totuși, au fost brusc oprite. Se auzeau zgomote alarmante ; alți musafiri se anunțau,

și ușa s-a deschis ca să-i facă loc lui Sir Walter împreună cu Elizabeth ; intrarea lor păru să-i înghețe pe toți. O clipă Anne a fost copleșită de un sentiment de apăsare și în orice parte își întorcea privirile, vedea aceleași simptome. Tihna, intimitatea, veselia din încăpere pieriseră. amuțite parcă și tăinuite de-un calm rece, de-o tăcere voită sau de un schimb de vorbe insipide, cu care să întîmpine eleganța împietrită a tatălui și surorii sale. Ce umilitor și înjositor să-ți dai seama că era așa !

Privirea ei atentă descoperi însă un amănunt care îi aduse mulțumire. Căpitanul Wentworth era acum recunoscut de către fiecare, iar de către Elizabeth cu mai multă condescendență și bunăvoință decît înainte. Ba chiar i s-a adresat o dată și s-a uitat la el de mai multe ori. De fapt Elizabeth își frămînta mintea punînd la cale ceva. Cele ce au urmat aveau să ofere explicația. După cîteva clipe în care s-au spus cuvenitele nimicuri, ea începu să împartă invitațiile care trebuiau să cuprindă neschimbatele îndatoriri față de familia Musgrove. „Mîine seară, întîlnire între cîțiva prieteni, nici gînd de serată formală." Totul s-a spus cu multă eleganță, și cărțile de vizită cu „la domnișoara Elliot acasă", din care-și adusese din belșug, au fost puse pe masă cu un zîmbet prevenitor și plin de subînțelesuri, adresat tuturor, și în plus încă un zîmbet și o carte de vizită, oferite cu hotărîre căpitanului Wentworth. E adevărat că Elizabeth se afla de destul de multă vreme în Bath, ca să-și dea seama de importanța unui bărbat cu asemenea înfățișare și prezență ca a lui. Trecutul nu mai conta. Prezentul însemna că un căpitan Wentworth se va plimba prin salonul ei. Cartea de vizită i-a fost vădit înmînată, după care Sir Walter și Elizabeth s-au ridicat și-au plecat.

Întreruperea a fost de scurtă durată, dar destul de mare ; și buna dispoziție și însuflețirea i-au cuprins aproape pe toți cei părăsiți de musafiri, de îndată ce ușa s-a închis după ei ; aproape pe toți, numai pe Anne nu. Nu se gîndea decît la invitația la care fusese martoră cu atît de mare uimire ; și la felul în care fusese primită, cu un fel de îndoială, mai mult surprindere decît mulțumire, mai mult confirmare politicoasă decît acceptare. Anne îl cunoștea ; a văzut disprețul în ochii lui și nu-i

venea să creadă că Wentworth se hotărîse să primească asemenea invitaţie, ce părea o ispăşire pentru toată insolenţa arătată în trecut. Şi buna ei dispoziţie i-a pierit. După plecarea lor, Wentworth mai ţinea în mînă cartea de vizită primită ca şi cum ar fi cîntărit-o pînă în străfunduri.

— Cînd te gîndeşti că Elizabeth a poftit pe toată lumea ! şopti Mary în auzul tuturor. Nu mă mir de căpitanul Wentworth că e încîntat. Ai văzut că nu mai putea lăsa cartea de vizită din mînă.

Anne i-a surprins privirea, a văzut cum Wentworth se înroşeşte la faţă şi cum gura-i capătă o expresie trecătoare de dispreţ, după care ea s-a întors ca să nu mai vadă nici să mai audă lucruri care ar ofensa-o.

Grupul s-a fărîmiţat. Tinerii şi-au văzut de treburi, iar doamnele s-au ocupat de ale lor, şi nu s-au mai întîlnit cît Anne a stat acolo. A fost rugată sincer să se întoarcă să prînzească împreună şi să rămînă tot restul zilei ; dar prea mult timp stătuse cu simţurile încordate, încît în clipa aceea simţea că nu mai e în stare de altceva decît doar să plece acasă, unde să poată fi sigură că poate să tacă atît cît pofteşte.

De aceea, făgăduindu-le că-şi va petrece toată dimineaţa următoare cu ele, Anne a încheiat oboselile acelei dimineţi cu o plimbare trudnică pînă-n piaţa Camden, unde avea să-şi petreacă seara ascultînd mai cu seamă la proiectele active ale lui Elizabeth şi ale doamnei Clay pentru serata de-a doua zi, frecventa enumerare a persoanelor poftite, şi amănuntele în continuă perfecţionare ale tuturor înfrumuseţărilor care aveau să facă serata aceea să fie cea mai desăvîrşită şi elegantă dintre toate din Bath ; dar, în acelaşi timp, frămîntîndu-se în taină cu întrebarea fără de sfîrşit, dacă Wentworth are să vină sau nu. Ele îl socoteau ca sigur, dar pentru Anne preocuparea chinuitoare a venirii sale nu se putea potoli nici cinci minute în şir. În general credea c-are să vină, fiindcă în general socotea c-aşa se cuvine ; cu toate acestea, era un caz pe care ea nu-l putea uşor socoti un act de datorie sau chibzuinţă, gata să sfideze inevitabil îndemnurile unor sentimente cu totul contrarii.

Se smulse din meditațiile unor asemenea frămîntări fără de odihnă, doar ca să-i aducă la cunoștință doamnei Clay că fusese văzută împreună cu domnul Elliot, la trei ceasuri după ce era știut că el plecase din Bath ; așteptînd zadarnic din partea doamnei oarecare mărturisiri asupra discuției lor, Anne se hotărî s-o pomenească chiar ea, și îi păru că pe cînd doamna Clay o asculta, pe fața ei se ivi ca o vinovăție. Într-o clipă trecu, se șterse, însă Anne și-a putut închipui c-a citit în ea conștiința de a fi fost silită prin cine știe ce șiretlic sau prin oarecare prestigiu al său de stăpîn atotputernic, să asculte (poate doar pentru o jumătate de ceas) de mustrările și restricțiile impuse de el în privința planurilor ei cu Sir Walter. Doamna Clay exclamă, totuși, într-un chip natural destul de bine imitat :

— O ! da ! foarte adevărat. Închipuiți-vă numai, domnișoară Elliot, spre marea mea surpriză m-am întîlnit cu domnul Elliot pe strada Bath ! În viața mea n-am avut uimire mai mare. Domnia-sa s-a întors și-a mers pe jos cu mine pînă la intrarea în stabiliment. Fusese împiedicat să plece la Thornberry, dar zău c-am uitat din ce pricină... pentru că eram grăbită și n-am putut asculta mult, dar nu vă pot spune decît că e hotărît să nu-și amîne reîntoarcerea. Voia să afle cît de devreme ar putea fi primit mîine. Nu se gîndea decît la „mîine". și bineînțeles nici eu nu m-am mai gîndit decît tot la asta, mai ales de cînd m-am întors acasă și am aflat ce planuri mari aveți pentru petrecere și de toate cîte s-au mai întîmplat, încît nici nu se putea să nu-mi iasă cu desăvîrșire din cap faptul că l-am văzut.

CAPITOLUL XXIII

NU TRECUSE decît o zi de la discuția dintre Anne și doamna Smith ; dar, între timp, se iviseră preocupări mai interesante și Anne simțea că îi păsa prea puțin de purtarea domnului Elliot, cu excepția doar a urmărilor pe care le-ar fi avut într-o singură direcție, încît era firesc ca în dimineața următoare să mai amîne vizita

explicativă din strada Rivers. Făgăduise familiei Musgrove să fie cu ei de la micul dejun pînă la prînz. Era legată prin promisiune, așa că persoana domnului Elliot, ca și capul Șeherazadei, trebuia să-și mai prelungească viața cu o zi.

Totuși, nu reuși să fie punctuală la întîlnire ; vremea se stricase și Anne se întristase din pricina ploii, cînd se gîndea ce-are să facă prietena ei ; ba era mîhnită și-n ceea ce-o privea pe ea, pînă cînd în sfîrșit se simți în stare să înfrunte plimbarea. Cînd ajunse la White Hart, și se îndreptă spre odăile familiei Musgrove, văzu că n-ajunsese la timp și nici că era prima sosită. O văzu pe doamna Musgrove, care ședea de vorbă cu doamna Croft, iar pe căpitanul Harville discutînd cu căpitanul Wentworth, și numaidecît află că Mary și Henrietta, care-și pierduseră răbdarea așteptînd, plecaseră în oraș chiar cum stătuse ploaia, dar c-aveau să se întoarcă curînd și lăsaseră doamnei Musgrove cele mai stricte instrucțiuni, ca s-o țină pe Anne pînă se întorc ele. N-avu alta de făcut decît să se supună, să ia loc cu o înfățișare liniștită și să se simtă dintr-o dată cuprinsă de toate neliniștile pe care le încercase doar puțin, cît încă nu trecuse dimineața. Nici o amînare, nici o pierdere de timp nu mai putea fi. Într-o clipă se simți cufundată adînc în fericirea unei asemenea nenorociri sau în nenorocirea unei asemenea fericiri. La vreo două minute după intrarea ei în cameră, căpitanul Wentworth spuse :

— Să scriem scrisoarea despre care am vorbit, Harville, chiar acum, dacă-mi dai cele necesare.

Cele necesare erau toate la îndemînă, pe o masă alăturată ; Wentworth se duse pînă la ea și, aproape întorcînd spatele tuturor, se lăsă absorbit de scris.

Doamna Musgrove îi povestea doamnei Croft despre logodna fiicei ei mai mari, tocmai cu cel mai nepotrivit glas, care se auzea la perfecție, cu toate că avea pretenția că nu-i decît pe șoptite. Anne nu se simțea atrasă în discuție și, totuși, deoarece căpitanul Harville părea dus pe gînduri și fără chef de vorbă, îi era cu neputință să n-audă multe amănunte nedorite, ca de pildă „cum domnul Musgrove și fratele meu Hayter s-au întîlnit iarăși și iarăși, ca să discute problema ; ce-a spus fratele meu

Hayter într-o zi și ce i-a propus domnul Musgrove a doua zi, și ce i s-a părut cumnatei mele Hayter, și ce dorea tînărul, și cum la început am spus că n-aș consimți pentru nimic în lume, dar după aceea am fost convinsă că-i bine să mai chibzuiesc, că ar putea să iasă foarte bine" — și încă o grămadă de lucruri de același fel, împărtășite cu sinceritate... Amănunte pe care buna doamnă Musgrove, chiar cu avantajul bunului gust și-al delicateții, tot nu le-ar fi putut da, amănunte care nu-i puteau interesa decît pe cei în cauză. Doamna Croft asculta cu multă bună dispoziție și, dacă se întîmpla să scoată și ea un cuvînt, era spus cu mult bun simț. Anne nădăjduia ca cei doi bărbați să fie tare ocupați cu ceea ce făceau și să n-audă nimic.

— Așa că, dragă doamnă, ținînd seamă de toate lucrurile acestea, continuă doamna Musgrove în șoapta-i rostită cu toată vigoarea, cu toate că poate am fi dorit altfel, totuși pînă la urmă ne-am gîndit că nu-i cinstit să ne mai împotrivim ; pentru că Charles Hayter ținea morțiș, iar Henrietta nu se lăsa mai prejos ; așa că ne-am gîndit că-i mai bine să se căsătorească și să se liniștească odată, așa cum au făcut mulți alții înaintea lor. În orice caz, am spus eu, mai bine așa decît o logodnă lungă.

— Tocmai asta voiam să spun și eu, exclamă doamna Croft. Socot că-i mai bine ca tinerii s-o pornească de la început cu un cîștig mic și să trebuiască să lupte împreună cu ceva greutăți, decît să se încurce cu o logodnă de lungă durată. Totdeauna am fost de părere că nici o...

— Ah ! dragă doamnă Croft, exclamă doamna Musgrove, fără s-o lase să-și termine ce-avea de spus, de nimic nu mi-e mai mare silă, ca de-o logodnă lungă pentru tineri. Totdeauna m-am opus din răsputeri la o asemenea soluție, pentru copiii mei. E foarte bine, zic eu, pentru tineri să se logodească dacă există siguranța că se vor putea căsători peste șase luni, sau fie chiar într-un an, dar o logodnă lungă !

— Da, dragă doamnă, răspunse doamna Croft, sau o logodnă nesigură ; o logodnă care poate să dureze mult și bine. Să începi fără să știi că la un anume timp vor exista mijloacele pentru căsătorie, așa ceva îmi pare și

nesigur şi nechibzuit. De aşa ceva, cred eu, toţi părinţii trebuie să se ferească, atît cît sînt în măsură s-o facă.

Anne nu se aştepta s-o intereseze atît de mult vorbele lor. Îşi dădea seama că era tocmai cazul ei, şi simţi o emoţie puternică, un tremur nervos în tot trupul, şi în aceeaşi clipă în care privirile ei i se îndreptară spre masa depărtată, pana căpitanului Wentworth se opri din scris, el îşi înălţă capul, făcînd o pauză, trăgînd cu urechea, apoi în clipa următoare se întoarse ca să arunce o privire spre ea... o privire fugară, dar intenţionată.

Cele două doamne vorbeau în continuare, ca să sublinieze o dată mai mult aceleaşi adevăruri recunoscute şi să le impună cu nişte exemple a consecinţelor nefericite de pe urma unei aplicări contrare a principiilor, aşa cum li s-a întîmplat să le cadă sub ochi, dar Anne nu mai auzea nimic clar ; la urechile ei nu mai ajungea decît un zumzet învălmăşit de vorbe ; în mintea ei era o zăpăceală totală.

Căpitanul Harville care, la drept vorbind, n-auzise nimic din cele de mai sus, s-a sculat de pe scaunul pe care şedea şi s-a îndreptat spre o fereastră ; şi Anne, părînd că se uita la el, cu toate că era cu gîndul aiurea, treptat îşi dădu seama că el o poftea să vină lîngă dînsul, acolo unde stătea. Se uita la ea cu un zîmbet şi o uşoară clătinare din cap care parcă spunea : „Vino lîngă mine, am să-ţi spun ceva" ; şi felul simplu şi sincer al prieteniei, care vădea sentimentele unui cunoscut mai vechi decît era de fapt, dădea poftirii sale un sens mai convingător. Anne se sculă şi se duse spre el. Fereastra la care stătea Harville se afla în celălalt capăt al încăperii faţă de locul unde şedeau cele două doamne şi, deşi mai aproape de masa căpitanului Wentworth, nu era totuşi prea aproape. Cînd ajunse lîngă dînsul, chipul căpitanului Harville reluă expresia aceea serioasă şi gînditoare ce părea să-i fie trăsătura sa firească.

— Priviţi, spuse el desfăcînd un pachet pe care-l ţinea în mînă şi arătîndu-i o miniatură mică, pictată. Ştiţi cine e ?

— Sigur, căpitanul Benwick.

— Da, şi puteţi ghici pentru cine e. Dar (cu un ton grav) n-a fost făcută pentru ea. Domnişoară Elliot, vă

amintiți de plimbarea noastră împreună la Lyme, cînd eram mîhniți și-l compătimeam ? Atunci nici prin cap nu-mi trecea... dar n-are a face. Miniatura a fost desenată în orașul Cape. Acolo, la Cape, a cunoscut un pictor german, tînăr și dibaci și, potrivit unei făgăduințe făcute sărmanei mele surori, i-a pozat și a adus miniatura acasă pentru ea. Și acum am obligația s-o pregătesc cum se cuvine pentru cealaltă. Și tocmai mie mi-a fost dată asemenea împuternicire ! Dar cine altul se mai putea îndeletnici cu așa ceva ? Sper că mă pot încrede în el. De fapt, nu-mi pare rău să las pe altul s-o facă. El și-a luat sarcina asta (aruncîndu-și privirile spre căpitanul Wentworth) și acuma scrie tocmai despre asta. Și, cu buzele tremurîndu-i, a încheiat toată povestea, adăugînd : Sărmana Fanny ! Ea nu l-ar fi uitat atît de repede.

— Nu, răspunse Anne cu vocea înceată și mișcată. Asta pot lesne s-o cred !

— Nu-i stătea în fire. Îl iubea tare mult.

— N-ar sta în firea nici unei femei care iubește cu adevărat.

Căpitanul Harville zîmbi și apoi spuse :

— Asta o afirmați pentru toată suflarea femeiască ? ; iar Anne îi răspunse la întrebare, tot zîmbind :

— Da. Sigur că noi nu vă uităm așa de repede cum ne uitați dumneavoastră pe noi. Poate că soarta este așa, nu atît meritul. Nu avem încotro. Trăim în casă, în liniște, izolate, și sentimentele ne rod. Bărbații sînt siliți la o viață mai agitată. Totdeauna aveți ocupații, preocupări, activități de-un soi sau altul, care vă aduc numaidecît înapoi în lume, și treburile neîntrerupte precum și schimbările atenuează foarte repede impresiile.

— Luînd drept bune afirmațiile dumneavoastră, anume că lumea e de vină dacă toate acestea se petrec atît de repede pentru bărbați, (ceea ce eu totuși nu cred c-aș încuviința), așa ceva nu se aplică lui Benwick. El n-a fost silit la o viață agitată. Pacea l-a adus pe țărm la momentul oportun și de-atunci a trăit numai cu noi, în cercul mic al familiei noastre.

— E-adevărat, spuse Anne foarte adevărat ; de asta nu mi-am adus aminte ; dar ce-am putea spune acum, domnule căpitan Harville ? Dacă schimbarea nu vine

datorită împrejurărilor din afară, atunci trebuie să vină dinăuntru ; natura trebuie să fie pricina, natura bărbatului, cea care a acționat pentru căpitanul Benwick.

— Nu, nu, nu-i natura bărbatului. Nu pot fi de acord că-i mai mult natura bărbatului, decît a femeii, să fie nestatornic și să-i uite pe cei pe care-i iubește sau pe care i-a iubit. Sînt convins de contrariul. Cred într-o analogie exactă, atît între structura noastră trupească cît și între cea sufletească ; iar dacă trupurile ne sînt mai puternice, la fel ne sînt și sentimentele ; în stare să înfrunte viața cea mai aspră, ca și vremea cea mai crîncenă.

— Sentimentele voastre pot fi mai puternice, răspunse Anne, dar aceeași idee de analogie îmi dă dreptul să declar că ale noastre sînt mai duioase. Bărbatul e mai robust decît femeia, dar nu rezistă mai mult și nici nu supraviețuiește femeii ; ceea ce explică exact părerea mea despre natura devotamentului lor. Nici vorbă c-ar fi prea greu pentru bărbați dacă ar fi altfel. Aveți greutăți, aveți lipsuri și primejdii destule cu care-aveți de luptat. Munciți întruna și trudiți, expuși la toate riscurile și greutățile. Căminul, țara, prietenii, pe toate le părăsiți. Nici timp, nici sănătate, nici viață care să se cheme că vă aparține. Ar fi într-adevăr mult prea greu (cu vocea șovăitoare și nedeslușită), dacă la toate acestea ar trebui să se mai adauge și sentimentele femeii.

— Niciodată n-avem să ne înțelegem în această privință...

Căpitanul Harville începuse să vorbească, dar un zgomot slab le atrase atenția spre acel colț al camerei, pînă atunci cu desăvîrșire tăcut, în care se afla căpitanul Wentworth ; îi căzuse jos pana, dar Anne tresări văzînd că e mult mai aproape decît își închipuise ; și parcă îi veni să creadă că de fapt pana îi căzuse din pricină că se uita la ei, trudindu-se să le prindă glasurile, dar tot neputînd admite că le auzise.

— Ai terminat scrisoarea ? îl întrebă căpitanul Harville.

— Nu încă, mai am cîteva rînduri de adăugat. Termin în cinci minute.

— Cît despre mine, nu-i nici o grabă. Cînd eşti gata, sînt şi eu... Aici mă aflu într-un ancoraj foarte bun (zîmbind către Anne), bine aprovizionat şi n-am nevoie de nimic... Nici o grabă pentru semnal... Aşa, domnişoară Elliot (vorbind în şoaptă), cum vă spuneam, n-avem să ne înţelegem niciodată în privinţa asta. Nici un bărbat şi nici o femeie n-au să se-nţeleagă, după cît se vede. Dar îngăduiţi-mi să vă spun că toate întîmplările vă stau împotrivă, toate povestirile, fie în proză fie în versuri. Dac-aş avea memoria lui Benwick, v-aş putea aduce pe tapet cincizeci de citate într-un minut, în favoarea argumentelor mele, şi nu cred să fi deschis vreodată o carte în viaţa mea în care să nu fi găsit ceva despre nestatornicia femeii. Cîntece şi proverbe, toate vorbesc despre frivolitatea femeii. Dar, poate aveţi să spuneţi că astea toate sînt scrise de bărbaţi.

— Poate c-am să spun... Da, da, vă rog, fără să ne referim la exemplele din cărţi. Bărbaţii au avut toate avantajele faţă de noi, povestindu-şi propria lor versiune. Educaţia a fost a lor într-un grad atît de înalt ; tocul a fost numai în mîna lor. Nu voi îngădui să-mi dovediţi nimic cu citate din cărţi.

— Dar cum vom putea totuşi dovedi ceva ?

— Nu vom dovedi niciodată. În asemenea privinţă, nu ne putem aştepta să dovedim vreodată ceva. E o divergenţă de păreri ce nu admite dovezi. Fiecare din noi începe probabil cu o uşoară părtinire, şi pe această părtinire clădeşte toate faptele pe care le cunoaşte, din propriul său cerc ; şi faptele acelea (poate tocmai în situaţiile care ne-au surprins cel mai tare) pot fi tocmai de-aşa fel încît să nu poată fi aduse pe tapet fără a înşela încrederea cuiva, sau, în oarecare măsură, fără a spune ceea ce n-ar trebui spus.

— Ah ! exclamă căpitanul Harville cu un glas în care se deslușea un sentiment puternic, dac-aş izbuti să vă fac să înţelegeţi ce suferă un bărbat cînd îşi îmbrăţişează cu o ultimă privire soţia şi copiii şi stă de strajă pe corabia care-l duce departe de ei, pînă cînd îi pierde din ochi, apoi întoarce capul şi zice : „Domnul ştie de ne vom mai vedea vreodată !“ Şi-apoi dacă v-aş putea exprima, dacă v-aş putea comunica cum îi străluceşte sufletul de bucurie

cînd îi revede iar ; cînd, întorcîndu-se după o lipsă poate de douăsprezece luni, e silit să acosteze în alt port şi socoteşte cît de repede ar fi cu putinţă să-i aducă acolo, prefăcîndu-se tot timpul şi zicîndu-şi : „Nu pot fi aici pînă-n cutare zi", dar tot timpul nădăjduind să-i aibă cu douăsprezece ceasuri mai curînd ; şi ce simte cînd îi vede că sosesc, în sfîrşit, cu multe ceasuri mai curînd încă, de parcă Cerul le-ar fi dat aripi ! Dacă vi le-aş putea împărtăşi toate astea, şi încă altele pe care bărbatul le îndură şi le face, şi-i mîndru şi se bucură că le face de dragul acestor comori ale existenţei sale ! Vorbesc, să ştiţi, numai de bărbaţii care au inimă ! şi, plin de emoţie, îşi apăsă inima cu amîndouă mîinile.

— Oh ! se grăbi să răspundă Anne, cu multă înflăcărare. Nădăjduesc că pot cinsti cum se cuvine tot ceea ce simte unul ca dumneavoastră şi cei ce vă seamănă. Domnul să mă ierte dac-am subapreciat sentimentele calde şi statornice ale vreunui semen de-al meu. Aş merita tot dispreţul dac-aş fi cutezat să-mi închipui că adevăratul devotament şi ataşamentul statornic nu sînt cunoscute decît de femei. Nu ! Vă cred în stare de orice e grandios şi bun în viaţa dumneavoastră de bărbaţi căsătoriţi. Vă cred în stare de orice strădanie importantă, ca şi de orice răbdare şi îngăduinţă casnică atîta timp cît... de mi-e îngăduită expresia... atîta timp cît aveţi un ţel. Vreau să spun, atîta timp cît femeia pe care o iubiţi trăieşte, şi trăieşte pentru dumneavoastră. Singurul privilegiu pe care-l reclam pentru femei (nu-i unul de invidiat, nu-i cazul să rîvniţi la el) e acela de a iubi mai multă vreme, chiar şi atunci cînd fiinţa dragă sau speranţa au dispărut.

Îndată după asta, Anne n-a mai putut rosti nici o altă vorbă ; sufletu-i era prea plin, un nod parcă i se pusese în gît.

— Aveţi o inimă tare bună, exclamă căpitanul Harville punîndu-şi cu toată afecţiunea mîna pe braţul ei. Cu dumneavoastră nimeni nu se poate certa... şi cînd mă gîndesc la Benwick, îmi piere glasul.

Dar atenţia le fu atrasă spre ceilalţi... Doamna Croft îşi lua rămas bun.

— Acum, Frederick, noi doi ne despărţim, cred, spuse ea. Eu mă duc acasă, iar tu ai o treabă de făcut cu prie-

tenul tău... Deseară vom avea poate plăcerea să ne vedem iarăşi cu toţii (întorcîndu-se către Anne) la serata dumneavoastră. Ieri am primit invitaţie de la sora dumneavoastră şi, după cîte-am înţeles, şi Frederick are invitaţie, cu toate că nu i-am văzut-o... şi ştiu că eşti liber deseară, Frederick, nu-i aşa ?

Căpitanul Wentworth împăturea o scrisoare în mare grabă şi fie că n-a putut, fie n-a vrut, dar n-a răspuns nimic precis.

— Da, spuse el, e-adevărat ; acum ne despărţim, dar Harville şi cu mine te-ajungem îndată din urmă ; nu-i aşa, Harville ? dacă eşti gata, sînt şi eu în cîteva secunde. Ştiu că n-are să-ţi pară rău că plecăm. Şi-ţi stau la dispoziţie în cîteva secunde.

Doamna Croft plecă, iar căpitanul Wentworth, după ce sigilă scrisoarea în mare grabă, era într-adevăr gata, ba încă avea o înfăţişare de om grăbit şi frămîntat, ceea ce arăta nerăbdarea lui de-a pleca. Anne nu înţelegea felul acesta al lui de-a fi. Căpitanul Harville îi adresă un călduros „Rămas bun şi Domnul să vă aibă-n pază", dar el nu-i spuse nici un cuvînt, nu-i aruncă nici măcar o privire. Ieşise din cameră fără să se uite la ea !

Dar, de-abia avu timpul să se apropie de masa unde scrisese el scrisoarea, cînd auzi paşi ce se-ntorceau ; uşa se deschise — şi era chiar el, în persoană. Le ceru scuze, dar îşi uitase mănuşile, şi traversînd camera în aceeaşi clipă către masa de scris şi întorcîndu-se cu spatele spre doamna Musgrove, Wentworth scoase o scrisoare de sub hîrtiile împrăştiate pe masă, o puse în faţa lui Anne cu ochii strălucind de-o rugăminte stăruitoare, ţintuiţi asupra ei apoi, luîndu-şi în grabă mănuşile, părăsi iarăşi camera, încît doamna Musgrove mai că nu-şi dăduse seama de prezenţa lui... totul într-o clipă !

Tulburarea de care fusese cuprinsă Anne în acel moment era de nedescris. Scrisoarea, cu o adresă scrisă de-abia citeţ — „Către domnişoara A.E..." — era tocmai aceea pe care o împăturise el în mare grabă. În timp ce toţi credeau că îi scria numai căpitanului Benwick, Wentworth îi scrisese şi ei ! De cuprinsul scrisorii aceleia depindea tot ceea ce mai putea însemna lumea asta pentru ea. Ori şi ce era cu putinţă, dar orice putea fi înfruntat —

numai aşteptarea şi încordarea nu ! Doamna Musgrove avea tot felul de amănunte de pus la punct la masa ei de lucru ; Anne se putea pune la adăpostul lor şi, cufundîndu-se în scaunul în care şezuse el mai înainte, aşezîndu-se chiar pe locul pe care se sprijinise el cînd scrisese, ochii ei au citit pe nerăsuflate cuvintele de mai jos :

„Nu mai pot aştepta în tăcere. Trebuie să-ţi vorbesc prin mijloacele ce-mi stau la îndemînă. Îmi sfîşii sufletul. Pe jumătate sînt prada unei lupte crîncene, pe jumătate mă mîngîie speranţa. Să nu-mi spui că-i prea tîrziu, că sentimentele tale nepreţuite s-au spulberat. Mi te dăruiesc iarăşi cu tot sufletul, mai mult chiar decît atunci cînd aproape mi l-ai zdrobit, cu opt ani şi jumătate în urmă. Să nu cumva să spui că bărbatul uită mai repede decît femeia, că dragostea lui moare mai curînd. N-am iubit pe nimeni decît pe tine. Nedrept am putut să fiu, nehotărît şi ranchinos am fost, dar niciodată nestatornic. Numai tu singură m-ai adus la Bath. Numai pentru tine singură gîndesc şi fac planuri... Asta n-ai văzut-o ? Chiar n-ai putut izbuti să-mi înţelegi năzuinţele ?... Eu n-aş fi aşteptat nici aceste zece zile, dac-aş fi putut să-ţi citesc în suflet, după cum cred că tu trebuie să fi pătruns într-al meu. Abia pot scrie. În fiecare clipă aud ceva ce mă copleşeşte. Îţi potoleşti vocea, dar pot încă desluşi inflexiunile glasului tău, chiar cînd alţii le pierd. Făptură prea bună, prea minunată ! Ne dai dreptate nouă, bărbaţilor, într-adevăr. Crezi aşadar că există şi printre bărbaţi devotament adevărat şi statornicie. Crede atunci că ele dăinuie tot atît de puternic şi de neabătut pentru tine în făptura lui

F.W.

Trebuie să plec, nesigur de soarta mea ; dar mă voi întoarce aici, sau voi veni după grupul în care te afli cît mai curînd cu putinţă. Un cuvînt, o privire-mi va fi de-ajuns ca să mă hotărască dacă păşesc în casa tatălui tău deseară, sau dacă n-am să-i mai calc pragul niciodată."

După asemenea scrisoare, era greu să-ţi revii curînd. O jumătate de ceas de singurătate şi de gîndire ar fi putut-o linişti ; dar numai cele zece minute care-au trecut

pînă ce-a fost tulburată, cu toate constrîngerile şi piedicile firești situației în care se afla, nu puteau să-i dăruiască liniștea. Dimpotrivă, fiecare clipă aducea parcă tulburări noi. Anne era prada unei fericiri copleşitoare. Şi încă nici nu trecuse de prima treaptă a emoției în toată plenitudinea sa, cînd Charles, Mary şi Henrietta s-au întors.

Nevoia neapărată de a părea neschimbată dezlănțui atunci pe loc o luptă lăuntrică ; dar după un timp Anne nu mai putu face față. Începu să nu mai înțeleagă nici un cuvînt din cele ce spuneau ei şi se văzu silită să invoce o indispoziție şi să se scuze față de ei. Abia atunci văzură şi ei că Anne arăta foarte rău... fură surprinşi şi îngrijorați... şi nu s-ar fi mişcat de lîngă ea pentru nimic în lume ! Lucrul ăsta mai cu seamă era cumplit. Dacă ar fi plecat de lîngă ea, şi ar fi lăsat-o singură în liniştea adîncă a acelei încăperi, ar fi fost tămăduirea de care avea nevoie ; dar să-i aibă pe toți în jurul ei, era ceva ce-o scotea din minți şi, deznădăjduită, spuse că vrea să plece acasă.

— În orice caz, draga mea, exclamă doamna Musgrove, du-te acasă numaidecît, şi ai grijă să poți fi în formă deseară. Ce păcat că nu-i aici Sarah să te doftoricească ea, căci eu nu mă pricep deloc. Charles, sună şi comandă o trăsură. Anne nu trebuie să se ducă pe jos.

Dar numai de trăsură nu-i ardea ei. Ceva mai rău nici că se putea. Să piardă prilejul de a-i spune două cuvinte căpitanului Wentworth în timpul mersului ei liniştit prin oraş (fiindcă era aproape sigură că îl va întîlni), aşa ceva era de nesuportat. Aşa că sincer şi cu toată convingerea a refuzat trăsura ; şi doamna Musgrove care nu se gîndea decît la un singur soi de boală, s-a încredințat, cu oarecare îngrijorare, că în cazul de față Anne nu căzuse ; că nu alunecase, nici nu se lovise la cap, şi, ca atare, fiind pînă la urmă convinsă că nu se întîmplase aşa ceva, a putut să se despartă de ea fără grijă, bizuindu-se că o va găsi mai bine seara.

Preocupată să nu-i scape vreo măsură de precauție, Anne izbuti să spună :

— Mă tem, doamnă, că nu s-a înțeles pe deplin. De aceea vă rog să fiți atît de bună şi să spuneți şi celorlalți

domni că sperăm să vă vedem deseară cu întreg grupul dumneavoastră. Mă tem să nu se fi strecurat vreo greşeală ; şi în special doresc să-i încredinţaţi pe căpitanul Harville şi pe căpitanul Wentworth că nădăjduim să-i vedem venind amîndoi.

— O ! draga mea, e de la sine înţeles. Îţi dau cuvîntul meu. Căpitanul Harville nici nu se mai gîndeşte la nimic altceva decît să vină.

— Credeţi ? Totuşi mă tem ; şi mi-ar părea nespus de rău dacă n-ar veni. Vreţi să-mi făgăduiţi c-o să le spuneţi cînd îi veţi vedea iarăşi împreună ? Cred c-o să-i vedeţi pe-amîndoi chiar în dimineaţa asta. Vă rog, făgăduiţi-mi.

— Sigur că-ţi făgăduiesc, dacă ţii neapărat. Charles, dacă-l vezi cumva pe căpitanul Harville, să nu uiţi să-i transmiţi cele comunicate de domnişoara Anne. Dar, zău aşa, draga mea, nu-i nevoie să fii îngrijorată. Căpitanul Harville se consideră invitat, de asta sînt sigură ; iar căpitanul Wentworth la fel, cred.

Mai mult de-atît Anne nu putu face ; dar inima-i prezicea cine ştie ce ghinion care să-i întunece desăvîrşirea fericirii. Totuşi, n-ar fi ceva care să dureze foarte mult. Chiar dacă el n-ar veni în piaţa Camden, va fi în puterea ei să-i trimită un răspuns limpede prin căpitanul Harville.

Dar iată că un alt necaz trecător se ivi. Charles, din firea lui bună şi cu drept cuvînt îngrijorat, s-a hotărît s-o însoţească pînă acasă ; de la aşa ceva nu-l putea împiedica. Dar asta era curată cruzime ! Totuşi nu putea să se arate nerecunoscătoare ; omul îşi sacrifica o întîlnire cu un armurier, numai ca să-i fie ei de folos ; aşa că a plecat cu el, simulînd un sentiment de recunoştinţă.

Se aflau pe strada Union, cînd un pas grăbit din spate, ceva ca un mers cunoscut, îi dădu răgaz de două clipe ca să-l vadă pe căpitanul Wentworth. Îi ajunse din urmă ; dar, ca şi cum n-ar fi fost hotărît dacă să rămînă cu ei sau să treacă mai departe, nu spuse nimic — doar se uită la ei. Anne avu destulă putere să se stăpînească şi să-i înfrunte privirea, dar cu simpatie. Faţa lui palidă se îmbujorase, iar paşii nesiguri se hotărîseră. Căpitanul Wentworth li se alătură. În aceeaşi clipă Charles, căruia-i trecuse prin cap un gînd neaşteptat, zise :

— Căpitane Wentworth, încotro mergi ? Numai pînă la strada Gay, sau mai departe pînă-n centrul orașului ?"

— Încă nu m-am gîndit, răspunse căpitanul Wentworth, mirat.

— Mergi pînă sus la Belmont ? Mergi pînă aproape de piața Camden ? Fiindcă, dacă-i așa, fără nici un scrupul am să te rog să mă înlocuiești și să-i oferi lui Anne brațul dumitale pînă la ușa tatălui ei. E cam sleită de puteri în dimineața asta și nu trebuie să meargă așa de departe fără nici un sprijin, iar eu trebuie să fiu la prăvălia omului aceluia în piață. Mi-a făgăduit să-mi arate o pușcă strașnică pe care tocmai trebuie s-o expedieze din oraș ; mi-a spus că are s-o țină neîmpachetată pînă-n ultima clipă cu putință, ca s-o pot vedea și eu ; și dacă nu mă duc chiar acum, nu mai am nici o șansă. După descrierea lui, e în mare măsură la fel cu a mea, cea cu două țevi, de mărime mijlocie, cu care ai tras într-o zi pe lîngă Winthrop.

Era cu neputință să se ridice vreo obiecțiune. Nu putea să fie vorba decît de o promptitudine foarte cuviincioasă, de o încuviințare cît se poate de amabilă de ochii lumii ; și, pe lîngă asta, zîmbete stăpînite și-un entuziasm jucăuș într-o încîntare intimă. În cîteva clipe Charles se afla iarăși la capătul străzii Union, iar eroii noștri porniră împreună ; și numaidecît, belșug de vorbe schimbat-au între ei ca să se hotărască s-o apuce către aleea prunduită, relativ mai tăcută și mai retrasă, unde convorbirea lor avea să facă din ceasul acela o adevărată binecuvîntare și să-l pregătească pentru faima eternă pe care viețile lor viitoare o puteau urzi din cele mai fericite aduceri aminte. Acolo au schimbat iarăși aceleași duioase simțăminte și aceleași făgăduinți care mai păruseră odată, de mult, că pun totul la adăpost de orice, dar care fuseseră urmate de-atît de mulți ani de despărțire și de înstrăinare. Acolo s-au reîntors iarăși în trecut mult mai fericiți acum în reunirea lor decît atunci cînd fusese pusă la cale pentru întîia oară ; acum mai duioși, mai încercați, mai îngrădiți de cunoașterea reciprocă a firilor lor, a adevărului și-a devotamentului ce-i lega ; mai potoliți în comportare, mai îndreptățiți în procedee. Și tot acolo, în timp ce măsurau încet cu pasul urcușul treptat, nepăsîndu-le de toate gru-

purile din preajma lor, fără să-i vadă nici pe politicienii ce mișunau, nici gospodinele zorite, nici fetele ce cochetau, nici doicile cu copiii, acolo s-au putut cufunda în explicația a ceea ce precedase momentul de față, explicație de un interes atît de pasionant și de inepuizabil. Toate micile amănunte ale săptămînii ce se încheiase fură trecute în revistă : iar ale celor de ieri sau de astăzi aproape că nu-și mai găseau sfîrșit.

Anne nu se înșelase în privința lui. Gelozia pe domnul Elliot îi fusese povara plină de zăbavă, îndoială, tortură. Toate au început exact în ceasul cînd a întîlnit-o întîia oară la Bath ; apoi, după o scurtă întrerupere, s-au întors ca să-i otrăvească concertul ; și-apoi l-au înrîurit în tot ce-a spus și a făcut, precum și în tot ce n-a spus și n-a făcut în ultimele douăzeci și patru de ceasuri. Dar treptat au cedat în fața unor speranțe mai luminoase, însufleţite de căutăturile ochilor ei, de cuvintele sau gesturile ei ; și-au fost răpuse în sfîrșit de acele sentimente și de acele înmlădieri de glas care i-au ajuns la ureche atunci cînd vorbea cu căpitanul Harville și sub vraja lor irezistibilă a pus mîna pe-o foaie de hîrtie și și-a vărsat aleanul.

Din tot ce scrisese atunci, nimic n-avea de tăgăduit sau de schimbat. Stăruia cu îndîrjire că nu mai iubise pe nimeni în afară de ea. Niciodată nu-i luase altă locul. Nici măcar nu crezuse vreodată să mai întîlnească una la fel cu ea. Asta, la drept vorbind, se vedea silit s-o recunoască... anume că fusese fidel fără să-și dea seama, ba nu, din instinct ; că-și pusese în gînd s-o uite și credea chiar că a uitat-o. Își închipuise că e indiferent, cînd nu era decît mînios ; și fusese nedrept față de meritele ei, fiindcă suferise din pricina lor. Firea ei întruchipa după părerea lui însăși perfecțiunea, păstrînd cel mai fermecător echilibru între tărie de caracter și blîndețe ; dar trebuia să recunoască acum că abia la Uppercross învățase să-i prețuiască meritele și numai la Lyme începuse să se înțeleagă pe sine însuși. La Lyme primise lecții de mai multe soiuri. Admirația trecătoare pe care i-o arătase domnul Elliot îl dezmeticise și-l stîrnise, iar cele petrecute pe colina Cobb și acasă la căpitanul Harville fuseseră hotărîtoare ca să dovedească superioritatea ei.

În încercările lui anterioare de a se ataşa de Louisa Musgrove (încercări pornite dintr-o mîndrie furioasă), Wentworth o încredinţa că şi-a dat seama definitiv că aşa ceva i-ar fi cu neputinţă ; că puţin i-a păsat, că nici nu putea să-i pese de Louisa ; cu toate că pînă în ziua aceea, pînă ce-a urmat acel răgaz pentru gîndire, încă nu înţelesese minunata desăvîrşire a unei fiinţe cu care Louisa nu putea suferi comparaţie : nu înţelesese nici puterea minunată şi fără de seamăn pe care acea fiinţă o avea asupra spiritului său. Acolo a învăţat să facă deosebirea între tăria unui principiu şi încăpăţînarea dintr-o voinţă egoistă, între cutezanţele nepăsării şi hotărîrea unui cuget stăpîn pe sine. Acolo a văzut tot ce se putea vedea ca să ridice în propriii săi ochi femeia pe care-o pierduse ; şi acolo Wentworth a început să deplîngă mîndria, prostia, nebunia ranchiunei care l-a reţinut să-ncerce s-o recîştige cînd îi ieşise-n cale.

Din vremea aceea ispăşirea lui a început să fie cruntă. De abia s-a liniştit după oroarea şi remuşcările din primele zile după accidentul Louisei, că a şi început să simtă iarăşi că trăieşte, că e din nou el însuşi, dar deşi era viu, a simţit că nu mai era liber.

— Am aflat, povestea el, că eram socotit de Harville ca şi logodiţi. Că nici Harville şi nici soţia lui nu mai aveau nici o îndoială că între noi există o simpatie reciprocă. Am fost speriat şi scandalizat. Într-o măsură oarecare, puteam contrazice toată povestea asta numaidecît ; dar, cînd am început să mă gîndesc că şi alţii ar fi putut avea aceeaşi impresie... propria ei familie, ba mai mult, poate chiar ea însăşi, nu m-am mai simţit liber. Eram al ei după legile onoarei, dacă ea ar fi vrut aşa. Fusesem uşuratic. Era ceva la care nu mă gîndisem serios mai înainte. Nu crezusem că prietenia noastră era pîndită de primejdia unor urmări de rău augur în multe privinţe ; şi nu mă gîndisem că n-aveam nici un drept să încerc să mă pot ataşa de una din fete, cu riscul de a da naştere unor urmări nedorite, ba chiar şi cu urmări mai rele. Greşisem din plin şi trebuia să suport consecinţele.

Pe scurt, îşi dăduse seama prea tîrziu că se vîrîse singur în bucluc, şi că tocmai cînd ajunsese pe deplin mulţumit că nu ţinea deloc la Louisa, a trebuit să se con-

sidere legat de ea, dacă sentimentele ei pentru el erau cele pe care le persupuneau soții Harville. Asta l-a hotărît să plece din Lyme și să aștepte altundeva, pînă ce ea avea să se vindece. Bucuros, ar fi șters totul cu buretele prin mijloace cinstite, indiferent ce s-ar fi crezut sau s-ar fi spus despre el ; așa că a plecat la fratele său, avînd de gînd, după o vreme, să se întoarcă la Kellynch și să procedeze așa cum îi vor cere împrejurările.

— Am stat șase săptămîni cu Edward, continuă el, și am văzut cît e de fericit. Altă plăcere nu puteam avea. Nici nu meritam vreuna. M-a întrebat despre tine foarte amănunțit ; m-a întrebat chiar dacă te-ai schimbat, fără să bănuiască măcar că în ochii mei tu nu te poți schimba niciodată.

Anne zîmbi, fără să zică nimic. Era o gafă prea plăcută pentru ca să fie mustrată. Pentru o tînără de douăzeci și opt de ani, să fie asigurată că n-a pierdut nimic din farmecul tinereții, e ceva ; dar prețul unui asemenea omagiu crescuse într-un chip de necrezut pentru Anne, dacă-l asemuia cu vorbele spuse de el mai înainte, înțelegînd că omagiul lui era urmarea și nu cauza unei redeșteptări a dragostei sale fierbinți.

El rămăsese în Shropshire, deplîngîndu-și orbirea mîndriei și greșitele socoteli pe care și le făcuse, pînă ce pe neașteptate a scăpat de Louisa primind vestea uluitoare și fericită că se logodise cu Benwick.

— Cu asta, spuse el, se încheie ceea ce a fost mai rău în situația mea ; pentru că acum, în sfîrșit, pot să pășesc pe calea fericirii, pot să mă străduiesc, pot să fac ceva. Dar s-aștepți atîta vreme fără să poți face ceva, să nu te-aștepți decît la rău, a fost îngrozitor. În primele cinci minute după vestea primită mi-am spus : „Marți am să fiu în Bath" — și am fost. A fost oare de neiertat gîndul meu că merita să vin ? Și să sosesc cu oarecare speranță ? Erai singură aici. Era cu putință să fi păstrat ceva din sentimentele din trecut, așa cum am păstrat eu ; și s-a întîmplat să am parte de-o încurajare. Niciodată nu m-am îndoit că puteai fi iubită și curtată de alții, dar știam sigur că ai refuzat cel puțin un bărbat cu pretenții mai mari ca mine ; și n-am putut să nu-mi spun uneori : „Oare din cauza mea ?".

Prima lor întîlnire pe strada Milsom a fost un pretext de a schimba multe vorbe ; iar concertul, încă mai multe. Seara aceea păruse făcută din momente greu de suportat. Clipa intrării ei în salonul octogonal, îndreptîndu-se spre el ca să-i vorbească, apoi clipa cînd s-a ivit domnul Elliot și-a smuls-o de lîngă el, și pe urmă cele două-trei clipe următoare, cînd trăgînd nădejde, cînd copleșit de disperare, le trăise cu toată intensitatea, pînă în adîncul lor.

— Să te văd, exclamă el, în mijlocul celor ce nu-mi puteau dori binele, să văd pe vărul tău chiar lîngă tine, stînd de vorbă cu tine și zîmbind, și să-mi dau seama de toate șansele oribile ale unei căsătorii între voi ! Să socotesc asemenea căsătorie ca o dorință expresă a tuturor celor ce puteau spera să te influențeze ! Chiar dacă te-ai fi împotrivit sau puțin ți-ar fi păsat, să ții seama de susținătorii puternici care erau de partea lui ! N-au fost toate la un loc destule ca să facă din mine un nebun nătîng, așa cum păream că sînt ? Cum puteam să îndur fără o suferință cumplită ? Să o văd pe prietena ta șezînd în spatele tău, să-mi aduc aminte de tot ce se petrecuse în trecut, să-mi dau seama de influența ei, de hotărîrea fermă și de neuitat cu care te-a convins odinioară, nu erau oare toate împotriva mea ?

— Ar fi trebuit să vezi deosebirea, răspunse Anne. Ar fi trebuit să nu mă mai bănuiești de data asta ; situația era deosebită de cea de odinioară, și vîrsta mea nu mai era aceeași. Dacă am greșit odinioară lăsîndu-mă convinsă, nu uita că acea convingere mi-a fost insuflată ca să mă protejeze, și nu să mă expună riscurilor. Cînd am cedat atunci, a fost în fața datoriei ; dar de data asta nici o datorie nu putea fi chemată în ajutorul meu. Căsătorindu-mă cu un om indiferent mie, aș fi avut de înfruntat riscuri. iar îndatoririle mele ar fi fost încălcate.

— Poate c-ar fi trebuit să judec așa, răspunse el, dar n-am putut. Nu puteam să mă bizui pe ajutorul a ceea ce cunoșteam despre firea ta. Nu puteam pune așa ceva în joc : totul era doborît, îngropat, pierdut în vechile mele sentimente, pe care le trăisem în suferință ani în șir. Nu puteam să te judec altminteri decît ca pe o ființă care a cedat, care a renunțat la mine, care s-a lăsat înrîurită de oricine, numai de mine nu. Te-am văzut iarăși tocmai cu

ființa care te-a călăuzit în anul acela nenorocit. N-aveam nici un temei să cred că are acum mai puțină putere și mai puțin prestigiu... Unde mai pui puterea obișnuinței!

— Aș fi crezut, spuse Anne, că felul meu de-a mă purta cu tine ar fi trebuit să te scutească de multe din toate cîte mi le spui.

— Nu, nu! felul tău de-a te purta n-ar fi putut să arate decît tihna pe care logodna cu un alt bărbat ți-ar fi putut-o da. M-am despărțit de tine seara, rămînînd cu asemenea convingere; și totuși... eram hotărît să te văd iarăși. Odată cu venirea dimineții mi s-a reînsuflețit și dispoziția și mi s-a părut c-aș mai avea un motiv să mai rămîn aici.

În sfîrșit, Anne ajunse iarăși acasă, mai fericită decît ar fi putut bănui oricine din casa aceea. Tot ce fusese surprindere și nesiguranță, precum și toate chinurile dimineții aceleia, se risipiseră datorită convorbirii ei cu Wentworth; așa că a intrat în casă peste măsură de fericită și fără să mai simtă vreo temere că fericirea ei n-ar putea să dureze. Un timp de gîndire serios și binevenit i-ar fi fost cel mai bun corectiv al tuturor primejdiilor ce-ar amenința o fericire atît de prețioasă; așa că s-a dus în camera ei și s-a simțit fermă și neînfricată în gratitudinea bucuriei sale.

Sosi și seara, saloanele fură iluminate și musafirii se adunară și ei. N-a fost decît o serată cu joc de cărți, în care s-au adunat cei care nu se mai văzuseră niciodată și cei care se vedeau prea des... o întrunire banală, din prea multe persoane, ca să aibă un caracter de intimitate, și din prea puține ca să aibă unul de diversitate; dar pentru Anne n-a mai existat o seară mai scurtă. Îmbujorată și fermecătoare din pricina emoției și a fericirii, și mai admirată de toată lumea decît ar fi crezut sau decît i-ar fi plăcut, era plină de voioșie sau de răbdare față de fiecare făptură din jurul ei. Domnul Elliot era și el acolo; Anne l-a ocolit, dar a fost în stare să-i fie și milă de el. Era și familia Wallis; s-a desfătat cu ei, înțelegîndu-i. Lady Dalrymple și domnișoara Carteret aveau să-i fie curînd niște rude inofensive. Mai că nu s-a uitat la doamna Clay, și nici n-a avut de ce roși pentru atitudinea pe care o afișau tatăl și sora ei. Cu familia Mus-

grove a stat fericită de vorbă, nestingherită cîtuşi de puţin ; cu căpitanul Harville, legături duioase de frate şi soră ; cu Lady Russell, încercări de a discuta, pe care o luciditate plină de încîntare le întrerupea scurt ; cu amiralul Croft şi cu soţia lui, totul a fost plin de cordialitate şi de un interes pasionat, pe care aceeaşi luciditate căuta să le ascundă ; ...şi, în sfîrşit, cu căpitanul Wentworth, cîteva vorbe schimbate în fugă din cînd în cînd, mereu în speranţa de-a schimba mai multe şi mereu cu gîndul că se află acolo !

Într-una din acele scurte întîlniri, în care şi unul şi celălalt păreau preocupaţi să admire o minunată colecţie de plante de seră, Anne îi spuse :

— M-am gîndit la trecut şi am încercat fără părtinire să judec ce-a fost bine şi ce-a fost rău, vreau să spun în ceea ce mă priveşte ; şi trebuie să cred c-am avut dreptate, oricît de mult am suferit din cauza asta ; că am avut dreptate deplină să mă las îndrumată de prietena la care ai să ţii mai mult decît acuma. Pentru mine, ea mi-a fost ca o mamă. Să nu mă înţelegi greşit, totuşi. Nu spun că n-a greşit cu sfatul ei. A fost, poate, unul din cazurile acelea în care sfatul poate fi bun sau rău numai la bunul plac al întîmplării ; iar, în ceea ce mă priveşte, în orice împrejurare asemănătoare, niciodată n-aş da un asemenea sfat. Dar, vreau să spun că am avut dreptate, ascultînd-o, şi că, de-aş fi făcut altfel, aş fi suferit mai mult nestricînd logodna, decît am suferit chiar stricînd-o, pentru că aş fi suferit în adîncul conştiinţei mele. Acum nu am nimic a-mi reproşa, atît cît un asemenea sentiment îi e îngăduit naturii umane ; şi, dacă nu greşesc, puternicul simţ al datoriei nu-i ceva rău în zestrea unei fete.

Căpitanul Wentworth se uită la ea, se uită la Lady Russell şi apoi, privind-o iarăşi, îi răspunse, parcă deliberînd cu sînge rece :

— Încă nu. Dar sînt speranţe că va fi iertată cu timpul. Nădăjduiesc să mă milostivesc de ea în curînd. Dar să ştii că şi eu m-am gîndit la trecut şi o întrebare s-a pus de la sine — anume dacă nu cumva o altă persoană a putut să-mi fie mai duşman chiar decît doamna aceasta ! Şi anume chiar eu însumi. Spune-mi dacă atunci cînd m-am întors în Anglia, în o mie opt sute opt, cu cîteva mii de

lire sterline, numit pe Laconia, dacă atunci ţi-aş fi scris, mi-ai fi răspuns la scrisoare ? Cu alte cuvinte, te-ai fi logodit din nou cu mine ?

— M-aş fi logodit ? întrebarea fu singurul ei răspuns ; dar tonul cu care-o rostise era destul de hotărît.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă el. Te-ai fi logodit ! Nu că nu m-aş fi gîndit sau că n-aş fi dorit-o, ca singurul lucru ce-ar fi putut încununa toate celelalte succese ale mele. Dar am fost mîndru, prea mîndru ca să-ţi cer mîna iarăşi. Nu te-am înţeles. Am fost orb şi n-am vrut să te-nţeleg sau să fiu drept cu tine. Amintirea unui asemenea fapt ar trebui să mă facă să iert pe oricine, mai curînd decît pe mine. Şase ani de despărţire şi de suferinţă ar fi putut fi cruţaţi. Şi ăsta e un soi de chin, cu totul nou pentru mine. Am fost deprins şi mi-a plăcut să cred că mi se cuvine tot norocul, ca să mă bucur de el. Mă socoteam în măsură să trudesc cinstit, dar să fiu răsplătit just. Ca alţi oameni mari loviţi de soartă, adăugă el cu un zîmbet, trebuie să încerc să-mi plec firea în faţa soartei. Trebuie să învăţ să mă deprind cu gîndul că sînt mai fericit decît merit.

CAPITOLUL XXIV

CINE S-AR MAI PUTEA îndoi de cele ce-au urmat ? Cînd doi tineri îşi pun în minte să se căsătorească, ei sînt aproape siguri că prin stăruinţă îşi vor atinge scopul, fie ei oricît de săraci, sau oricît de nechibzuiţi, sau fie ei chiar atît de lipsiţi că de-abia să le-ajungă pentru o viaţă strîmtorată. Pentru încheierea unui roman, aşa ceva nu poate fi o morală sănătoasă, dar cred că ăsta-i adevărul ; şi dacă asemenea perechi reuşesc să se-nsoţească, oare cum s-ar putea ca unul cum e căpitanul Wentworth şi una ca Anne Elliot, avînd avantajul unei judecăţi mature, conştiinţa dreptului lor şi o avere serioasă numai a lor, cum s-ar putea, zic, să nu izbutească să înfrîngă orice opunere ? De fapt, ar fi putut înfrînge cu mult mai mult

decît ceea ce-au avut de întîmpinat, fiindcă puține au fost necazurile lor afară doar de-o lipsă totală de bunăvoință și de entuziastă cordialitate. Sir Walter n-a ridicat nici o obiecțiune, și nici Elizabeth n-a făcut nimic rău decît că s-a arătat rece și nepăsătoare. Căpitanul Wentworth, cu o avere de douăzeci și cinci de mii de lire sterline și înălțat în profesie atît cît virtuțile și hărnicia l-au putut ridica, nu mai era un oarecare. Acum era socotit pe deplin îndreptățit să iubească pe fiica unui baronet nesăbuit și cheltuitor, care n-avusese nici destulă judecată, nici destul bun simț, ca să se mențină în situația în care-l pusese Providența și care n-a putut da acum fiicei lui decît o mică sumă din cele zece mii de lire sterline ce trebuiau să-i revină mai tîrziu.

De fapt Sir Walter, deși n-avea nici un fel de afecțiune pentru Anne, și nici vanitatea nu-i era cît de cît măgulită, ca să fie cu adevărat fericit de-asemenea prilej, era totuși foarte departe de-a socoti că-i o partidă proastă pentru ea. Dimpotrivă, după ce-l văzu mai mult pe căpitanul Wentworth, după ce-l văzu în repetate rînduri la lumina zilei și-l măsură din cap pînă-n picioare, rămase izbit de farmecul său personal și își dădu seama că aspectul impozant al căpitanului Wentworth se potrivea de minune cu superioritatea gradului său ; drept care, adăugînd și numele-i sonor, toate la un loc l-au îndreptățit în sfîrșit pe Sir Walter să-și pregătească pana cu foarte multă bunăvoință ca să înscrie căsătoria în cartea de onoare.

Dintre toți, singura a cărei opunere ar fi putut stîrni oarecare îngrijorare mai serioasă era Lady Russell. Anne știa că Lady Russell trebuie să simtă oarecare amărăciune aflînd adevărata față a domnului Elliot, trebuind să se străduiască din toate puterile ca să se deprindă sincer cu situația, și să-i dea dreptate căpitanului Wentworth. Toate astea trebuia să le facă Lady Russell acum. Trebuia să se deprindă cu gîndul că se înșelase în privința și-a unuia și-a altuia ; că fusese injust înrîurită de aparențe și cu unul și cu celălalt ; că, din pricină că felul de-a fi al căpitanului Wentworth nu se potrivea cu ideile ei, l-a bănuit, pripindu-se, că ar avea un caracter de-o impetuozitate primejdioasă ; și că din pricină că felul de-a fi al

domnului Elliot îi plăcuse tocmai prin bună-cuviință și corectitudine, prin politețea-i de fiecare clipă și prin afabilitate, prea se grăbise să le accepte ca un rezultat sigur al celor mai corecte idei și al unui spirit perfect ordonat. Lady Russell nu mai avea nimic altceva de făcut decît să admită că greșise aproape cu desăvîrșire și să-și însușească alte păreri și speranțe.

Există la unii o iuțeală de percepție, o precizie în a discerne firea omului, pe scurt o firească putere de-a pătrunde. pe care n-o poate egala nici un fel de experiență a altora : și Lady Russell fusese mai puțin înzestrată în acest domeniu al înțelegerii decît tînăra sa prietenă. Dar era o femeie foarte bună, și dacă la ea inteligența și judecata sănătoasă veneau pe planul al doilea, pe primul plan era s-o vadă pe Anne fericită. Mai mult ținea la Anne decît la propriile sale capacități și înzestrări : după ce stîngăciile începutului au fost înfrînte, nu i-a venit greu să-l îndrăgească la fel ca o mamă pe omul care asigura și apăra fericirea celuilalt copil al ei.

Din toată familia, se pare că Mary a fost cea mai mulțumită de eveniment. E lucru vrednic de laudă să ai o soră măritată, și ea se putea făli că ar fi contribuit în mare măsură la unirea aceea, ținînd-o pe Anne la ea în timpul toamnei ; și cum sora ei trebuia să facă o partidă mai bună decît surorile soțului ei, tare se mai bucura că, pînă la urmă, căpitanul Wentworth era mai bogat și decît căpitanul Benwick, și decît Charles Hayter... A avut poate puțin de suferit cînd s-au întîlnit iarăși, văzînd-o pe Anne repusă în drepturile de soră mai mare, stăpînă a unui foarte frumos landou ; dar Mary avea viitorul în față ca s-o mîngîie. Anne n-avea un Uppercross Hall, nici proprietăți agricole și nici un cap al familiei ; și dacă vor reuși să-l împiedice pe căpitanul Wentworth să fie făcut baronet, atunci chiar că n-ar avea de ce să-și schimbe situația cu Anne.

Ar fi fost bine pentru sora cea mai mare, dacă și ea ar fi fost mulțumită de situația în care se găsea, fiindcă acolo nu-i probabil deloc să intervină vreo schimbare. Curînd a avut de suferit ofensa de a vedea că domnul Elliot dă bir cu fugiții ; și nici un bărbat de condiție co-

respunzătoare nu s-a mai prezentat de-atunci, ca să reînvie măcar speranţele neîntemeiate care s-au prăbuşit odată cu dispariţia lui.

Vestea logodnei verişoarei sale Anne l-a izbit pe domnul Elliot, cînd nu se aştepta deloc. I-a distrus cel mai bun plan pe care şi-l făcuse pentru fericirea lui casnică, cea mai temeinică speranţă de a-l ţine pe Sir Walter holtei, prin paza pe care i-ar fi conferit-o drepturile unui ginere. Dar, deşi furios şi dezamăgit, a fost încă în stare să facă ceva pentru propriu-i interes şi propria-i plăcere. A părăsit numaidecît staţiunea Bath ; şi cum doamna Clay plecă şi ea curînd după aceea, auzindu-se apoi că se stabilise la Londra sub protecţia lui, era evident ce joc dublu făcuse el, şi cît de hotărît era să se apere ca să nu fie înlăturat de la moştenire de o femeiuşcă şireată.

Pasiunile doamnei Clay fuseseră mai puternice decît interesul domniei-sale, drept care sacrificase de dragul tînărului putinţa de a mai unelti şi urzi intrigi în legătură cu Sir Walter. Totuşi, ea dispune şi de dibăcie, nu numai de pasiune ; şi acum sîntem în îndoială dacă viclenia lui sau a ei va putea birui pînă la urmă ; dacă nu cumva, după ce-a împiedicat-o să ajungă soţia lui Sir Walter, nu se va lăsa linguşit, ademenit şi dezmierdat, făcînd-o în sfîrşit soţia lui Sir William.

Nu mai rămîne îndoială că Sir Walter şi Elizabeth au fost indignaţi şi ofensaţi că-şi pierduseră însoţitoarea, văzînd pe deasupra şi ce mult îi dezamăgise. Aveau ei, ce-i drept, pe verişoarele lor de neam mare, la care să se ducă să găsească mîngîiere, dar multă vreme trebuie să fi simţit ei că nu-i decît pe jumătate bucuria de a linguşi şi a ţine trena altora, fără ca la rîndul tău să fii linguşit şi să ţi se ţină trena.

Anne, mulţumită foarte curînd că Lady Russell începuse să-l iubească pe căpitanul Wentworth aşa cum se şi cuvenea, n-avea alt necaz la fericirea pe care şi-o plănuise decît ceea ce putea să răsară din faptul că nu avea rude care să-i înconjoare soţul, lucru pe care orice om cu scaun la cap l-ar fi putut preţui. În asta-şi simţea usturător inferioritatea. Disproporţia dintre averile lor nu însemna pentru ea nimic ; nici o clipă n-o regretase. Dar

să n-ai o familie care să-l primească și să-l cinstească cum se cuvine ; nici un pic de cuviință, de înțelegere, de bunăvoință pe care să i le închine lui în schimbul stimei, importanței și neîntîrziatei bune primiri cu care au întîmpinat-o frații și surorile lui — toate alcătuiau un izvor de suferință vie, atît cît putea spiritul ei s-o ia în seamă în împrejurările acelea de adîncă fericire. N-avea decît două prietene pe lume de adăugat la lista lui. pe Lady Russell și pe doamna Smith. Pe acestea, totuși, el era înclinat să le îndrăgească. Pe Lady Russell, în ciuda tuturor păcatelor ei din trecut, căpitanul Wentworth o putea prețui acum pentru bunătatea inimii sale. Deși n-avea nevoie s-o creadă c-avusese dreptate la început să-i despartă, era totuși gata să spună aproape numai lucruri bune despre ea ; cît privește pe doamna Smith, dînsa avea tot felul de drepturi ca să se bucure, cît mai repede și pentru totdeauna, de simpatia lui.

Serviciile prețioase pe care i le făcuse de curînd Anne vorbeau de la sine ; și căsătoria lor, în loc s-o lipsească pe doamna Smith de o prietenă, i-a cîștigat încă un prieten. Ea a fost cea dintîi care i-a vizitat, după ce s-au așezat la casa lor ; iar căpitanul Wentworth, ajutînd-o să recapete proprietatea soțului ei din Indiile de West, scriind în numele ei, acționînd pentru dînsa, punînd umărul alături de ea în toate încurcăturile cazului, cu energia și străduința unui om curajos și prieten hotărît, a răsplătit din plin serviciile pe care doamna Smith le adusese sau avusese de gînd să le aducă soției lui.

Mărirea veniturilor ei, ca și întremarea sănătății și dobîndirea unor asemenea prieteni, cu care era adesea împreună, toate contribuiau la bucuria doamnei Smith, căci nu-i lipseau veselia și istețimea minții ; și, în timp ce rezerva aceasta de bunuri îi rămînea, era în stare să dispreţuiască adăugirea unei îmbogățiri materiale mai mari. Dar ar fi putut fi bogată de tot și sănătoasă tun, și să rămînă totuși fericită. Izvorul fericirii ei se citea în scînteierea-i spirituală, pe cînd izvorul fericirii pe care o trăia Anne se afla în căldura-i sufletească. Anne era duioșia personificată, și răsplata deplină de care se bucura se găsea în dragostea căpitanului Wentworth. Meseria lui era singurul

lucru care putea oricînd să-i facă pe prietenii ei s-o dorească să fie mai puțin îndrăgostită de ei : amenințarea unui război viitor îi putea umbri fericirea. Anne se mîndrea că e soție de marinar, dar avea să plătească tribut spaimei de a aparține unei asemenea categorii, care este, dacă putem spune așa, mai de preț în virtuțile ei casnice, decît în importanța-i națională.

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : ELENA POPESCU

Bun de tipar : 6.05.1960. Coli tipar : 15,5.

Comanda nr. 177
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România

„Nici un demon nu o bîntuie pe Jane Austen; în schimb, cîtă înţelegere a aproapelui, niciodată greşită, niciodată slăbită".

André Gide

Lei 9,25

cw

Editura Univers